

वैज्ञानिक र वस्तुनिष्ठ अभियोजन,
अपराध संहिताको प्रभावकारी कार्यान्वयन ।

विशिष्टीकरण सम्बन्धी प्रशिक्षणको मापदण्ड र पाठ्यक्रम

महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय,
सिंहदरबार, काठमाडौं
नेपाल

परिदृश्य (Vision)

व्यावसायिक, प्रभावकारी र जनविश्वास प्राप्त संस्थाको रूपमा स्थापित भई कानूनको शासन प्रवर्द्धन गर्नु महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयको परिदृश्य हुनेछ ।

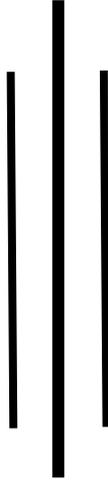
परिलक्ष्य (Mission)

फौजदारी मुद्दाको अनुसन्धानमा नेतृत्वदायी भूमिका, स्वच्छ र प्रभावकारी अभियोजन तथा सुदृढ प्रतिरक्षा प्रणाली एवं व्यावसायिक कानूनी राय प्रदान गर्ने संस्थाको रूपमा विकास गर्नु महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयको परिलक्ष्य हुनेछ ।

मूल्यहरू (Values)

- स्वच्छ सुनुवाइ
- कानूनको शासन
- कानून र न्यायका मान्य सिद्धान्तहरूको अवलम्बन
- मानव अधिकार र वैयक्तिक स्वतन्त्रताको सम्मान, संरक्षण र प्रवर्द्धन
- सार्वजनिक हितको संरक्षण
- पीडितमैत्री र न्यायमा सहज पहुँच
- व्यावसायिक स्वायत्ता र उन्मुक्ति
- उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता
- निरन्तर सुधार र सिकाइ
- नैतिकता र सदाचार
- लैंगिकमैत्री र विविधताको सम्बोधन
- समावेशिता

सरकारी वकीलहरूका लागि सञ्चालन गरिने
विशिष्टीकरण सम्बन्धी प्रशिक्षणको मापदण्ड र पाठ्यक्रम

महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय
सिंहदरबार, काठमाडौं
नेपाल

सरकारी वकीलहरूका लागि सञ्चालन गरिने विशिष्टीकरण सम्बन्धी
प्रशिक्षणको मापदण्ड र पाठ्यक्रम

सम्पादन : सहन्यायाधिवक्ता श्री श्यामकुमार भट्टराई

सम्पादन सहयोग : शाखा अधिकृत श्री आशमा खड्का

कम्प्युटर : कम्प्युटर अपरेटर श्री नारायण स्वर्णकार

प्रकाशक : महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, नेपाल

प्रकाशन प्रति : १००० (एक हजार) प्रति

प्रकाशन मिति : २०७६ कार्तिक

महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय

पत्र संख्या :-

चलानी नं. :-

रामशाहपथ, काठमाडौं

मिति :-.....

*** मन्तव्य ***

महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयले सरकारी वकीलको व्यावसायिकता विकास र संस्थागत सुधारका कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिएको छ । व्यावसायिकता विकासका लागि गरिएको पछिल्लो प्रयासको रूपमा सरकारी वकीलको विशिष्टीकरणसम्बन्धी विषय रहेको छ । व्यावसायिक, प्रभावकारी र जनविश्वास प्राप्त संस्थाको रूपमा महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयलाई स्थापित गरी कानूनको शासन प्रबर्द्धन गर्ने परिदृश्य हासिल गर्न सक्षम सरकारी वकीलहरू आवश्यक पर्दछ । क्षमता विकासका लागि चालिएका विभिन्न प्रयासहरू मध्ये विशिष्टीकरणको प्रक्रिया एक हो । यो महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयको दोस्रो पञ्चवर्षीय रणनीतिक योजनाले प्रक्षेपण गरेको कार्यक्रम पनि हो । विशिष्टीकरण सम्बन्धी प्रशिक्षणले मूलतः सम्बन्धित विषयमा अवधारणागत प्रष्टताका लागि विशेष ज्ञान दिलाउँछ । अन्य मूलकले अवलम्बन गरेका सफल अभ्यासको तुलनात्मक अध्ययन गराउँछ । न्यायिक व्याख्या र प्रतिपादित सिद्धान्तका बारेमा समुचित विश्लेषण गर्न सघाउँछ । यसले बहस पैरवी तथा प्रतिरक्षा लगायतका काम कारवाहीलाई प्रभावकारी रूपमा सम्पादन गर्न सहयोग पुग्ने अपेक्षा समेत गरिन्छ ।

विश्वव्यापीकरणले मूलकको सार्वजनिक प्रशासनमा प्रभाव पारेको छ । कानून र न्यायको क्षेत्र पनि यसबाट उत्तिकै प्रभावित भएको छ । नयाँ नयाँ कानूनहरू निर्माण भइरहेका छन् । न्यायिक अभ्यासको क्रममा नयाँ नयाँ प्रकृतिका विवादहरू आइरहेका छन् । निजी क्षेत्रका कानून व्यवसायीहरूले निश्चित विधामा केन्द्रित भई अभ्यास गर्ने परिपाटी विकास भएको छ । सरकारी पक्षको प्रतिरक्षा र प्रतिनिधित्वलाई सोही अनुसार प्रतिस्पर्धी बनाउन सरकारी वकीलहरूलाई विषयगत विशिष्टीकरण गर्नु परेको हो । यसले विगतदेखि राख्दै आएको संस्थागत आवश्यकता परिपूर्ति गर्न सहयोग पुगेको अनुभव भएको छ । हालसम्म सञ्चालित प्रशिक्षणबाट यो प्रशिक्षणले संस्थागत सुधारमा सार्थक नतिजा दिने सकेत गरेको छ ।

सरकारी वकील निजामती कर्मचारी मात्र नभई एउटा व्यावसायिक पद हो । व्यावसायिकताभित्र स्वतन्त्रता र उन्मुक्ति पनि समावेश भएको हुन्छ । सोको उपयोगको लागि ज्ञान, सीप र दक्षताले युक्त सरकारी वकीलको आवश्यकता पर्दछ । व्यावसायिक स्वतन्त्रताको अभ्यास गर्नका लागि कार्य सम्पादनमा निर्भयता पनि उत्तिकै आवश्यक हुन्छ । विषयगत दक्षता नै निर्भयता हासिल गर्ने प्रमुख आधार हो । विशिष्टीकरण सम्बन्धी प्रशिक्षणले सरकारी वकीलहरूको व्यावसायिक क्षमता अभिवृद्धि गर्नुका साथै निजी जीवनमा पनि विशेष सहयोग पुऱ्याउने निश्चित छ । यसका लागि निरन्तर अध्ययन, अनुसन्धान र व्यावसायिक निष्ठाको आवश्यकता पर्दछ ।

विशिष्टीकरणको प्रक्रियालाई वस्तुगतरूपमा सञ्चालन गर्नका लागि महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयले मापदण्ड निर्धारण गरेको छ । सरकारी वकीलको सेवाको अनुभव, कानूनको उच्च अध्ययन, अनुसन्धानमूलक लेखमा संलग्नता र विशिष्टीकृत प्रशिक्षण समेतका आधारमा सरकारी वकीललाई विशिष्टीकरण गर्न प्रारम्भ गरिएको छ । यो ज्ञानको प्रतिस्पर्धा गराउने प्रयास पनि हो ।

☎: ४२००८००, ४२००८०१, ४२००८१६, ४२००८१४, ४२००८१८

फ्याक्स :- ४२००८२७, एक्सचेन्ज :- ४२००८२४, ४२००८२५

इमेल: info@attorneygeneral.gov.np, वेबसाइट: www.attorneygeneral.gov.np

महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय

नेपाल
..... शाखा)
नेपाल

पत्र संख्या :-

चलानी नं. :-

रामशाहपथ, काठमाडौं

मिति :-.....

संवैधानिक कानून, संगठित अपराध निवारण कानून, कर तथा राजस्व कानून, बैकिङ तथा वाणिज्य कानून, भ्रष्टाचार निवारण कानून, विद्युतीय अपराध निवारण कानून, सेवा कानून, सरकारी एवम् सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण सम्बन्धी कानून र लैंगिक तथा बाल न्याय गरी हालसम्म ९ वटा विषयमा विशिष्टीकरणका लागि पाठ्यक्रम तयार गरी यो प्रकाशनमा समावेश गरिएको छ । आफ्नो ज्ञान, सीप, अनुभव, रुचि र सँस्थागत आवश्यकताका आधारमा सरकारी वकीलहरु विशिष्टीकरणको प्रक्रियामा सामेल हुनका लागि विषय चयन गर्न सहज होस् भन्ने हेतुले यो प्रकाशन गरिएको हो । म सबै सरकारी वकीलहरुलाई व्यावसायिकता विकासका लागि विशिष्टीकरणको प्रक्रियामा सहभागी हुन समेत हार्दिक आह्वान गर्दछु । यो प्रकाशन तयार गर्ने क्रममा सक्रिय रहनु हुने सबैमा हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

A. Prasad Kharel

(अग्नि प्रसाद खरेल)

महान्यायाधिवक्ता

महान्यायाधिवक्ता

२०७६ कार्तिक

☎: ४२००८००, ४२००८०१, ४२००८१६, ४२००८१४, ४२००८१८

फ्याक्स :- ४२००८२७, एक्सचेन्ज :- ४२००८२४, ४२००८२५

इमेल: info@attorneygeneral.gov.np, वेबसाइट: www.attorneygeneral.gov.np

विषयसूची

१. सरकारी वकीलहरूको विशिष्टीकरण सम्बन्धी मापदण्ड, २०७५.....
२. विशिष्टीकरणको पाठ्यक्रम.....
 - १) संवैधानिक कानून
 - २) कर तथा राजस्व सम्बन्धी कानून.....
 - ३) बैकिङ्ग तथा वाणिज्य कसूर सम्बन्धी कानून.....
 - ४) संगठित अपराध निवारण कानून.....
 - ५) विद्युतीय अपराध निवारण कानून.....
 - ६) लैङ्गिक तथा बाल न्याय सम्बन्धी कानून.....
 - ७) सरकारी तथा सार्वजनिक सम्पत्ति संरक्षण सम्बन्धी कानून.....
 - ८) भ्रष्टाचार निवारण कानून.....
 - ९) सेवा कानून.....

१. सरकारी वकीलको विशिष्टीकरण सम्बन्धी मापदण्ड, २०७५

प्रस्तावना : सरकारी वकीलहरूलाई विशिष्टीकरण गरी सरकारी पक्षको प्रतिनिधित्व र प्रतिरक्षालाई प्रभावकारी बनाउन महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयले यो मापदण्ड बनाएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यस मापदण्डको नाम “सरकारी वकीलको विशिष्टीकरण सम्बन्धी मापदण्ड, २०७५” रहेको छ ।

(२) यो मापदण्ड २०७४ साल जेठ १५ गतेदेखि प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस मापदण्डमा,-

(क) “सरकारी वकील” भन्नाले महान्यायाधिवक्ता, नायब महान्यायाधिवक्ता, सहन्यायाधिवक्ता, उपन्यायाधिवक्ता, जिल्ला न्यायाधिवक्ता, सहायक जिल्ला न्यायाधिवक्ता सम्भन्नु पर्छ र सो शब्दले नेपाल न्याय सेवा, सरकारी वकील समूहको अधिकृत स्तरको कर्मचारीलाई समेत जनाउँछ ।

(ख) “विशिष्टीकृत सरकारी वकील” भन्नाले यो मापदण्डले निर्धारण गरेको विशेष योग्यता, अनुभव र ज्ञान हासिल गरी दफा ८ बमोजिम सूचीकृत भएको सरकारी वकील सम्भन्नु पर्छ ।

(ग) “व्यवस्थापन समिति” भन्नाले महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयको व्यवस्थापन समिति सम्भन्नु पर्छ ।

(घ) “प्रशिक्षण प्रदायक निकाय” भन्नाले राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, न्याय सेवा तालिम केन्द्र, अभियोजन प्रशिक्षण केन्द्र र यस्तै प्रकृतिका कानून तथा न्याय सम्बन्धी प्रशिक्षण प्रदान गर्ने कानून बमोजिम स्थापित स्वदेशी वा विदेशी निकायलाई समेत जनाउँछ ।

३. सरकारी वकीलको विशिष्टीकरण गरिने : (१) सरकारी वकीलको कार्य सम्पादनलाई प्रभावकारी बनाउन सरकारी वकीलको विशिष्टीकरण गरिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सरकारी वकीलको विशिष्टीकरण गर्दा मूलतः देहाय बमोजिमको क्षेत्रमा गरिनेछ :-

(क) संवैधानिक कानून,

(ख) सङ्गठित अपराध निवारण सम्बन्धी कानून

(ग) बैकिङ्ग तथा वाणिज्य कसूर सम्बन्धी कानून,

(घ) कर तथा राजश्व सम्बन्धी कानून,

(ङ) भ्रष्टाचार निवारण सम्बन्धी कानून,

(च) सेवासम्बन्धी कानून

(छ) सरकारी तथा सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण सम्बन्धी कानून

(ज) विद्युतीय अपराध निवारण सम्बन्धी कानून

(झ) व्यवस्थापन समितिले समय समयमा निर्धारण गरे बमोजिमका अन्य विषयहरू ।

४. **विशिष्टीकरणका लागि योग्यता र अनुभव** : (१) सरकारी वकीलको विशिष्टीकरणका लागि देहायको योग्यता, अनुभव र प्रशिक्षण प्राप्त गरेको हुनु पर्नेछ :-

- (क) मान्यता प्राप्त विश्वविद्यालयबाट कानूनमा स्नातकोत्तर उपाधि हासिल गरेको,
- (ख) सरकारी वकीलको रूपमा कम्तीमा पाँच वर्ष काम गरेको,
- (ग) विशिष्टीकरणका लागि दफा ५ बमोजिमको पाठ्यक्रममा आधारित प्रशिक्षण पूरा गरेको ।

(२) उपदफा (१) को खण्ड (ख) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए पनि विशिष्टीकरण गर्नु पर्ने क्षेत्र सम्बन्धी विषयमा कानूनमा स्नातकोत्तर उपाधि हासिल गरी सरकारी वकीलको रूपमा तीन वर्षको कार्य अनुभव भएको सरकारी वकील सो विषयमा विशिष्टीकरणका लागि योग्य हुनेछ ।

(३) उपदफा (१) को खण्ड (ग) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए पनि सरकारी वकीलको रूपमा तीन वर्षको कार्य अनुभव र कानूनमा विद्यावारिधिको उपाधि हासिल गरेको सरकारी वकील निजले विद्यावारिधि गरेको विषयमा विशिष्टीकरणका लागि सूचीकृत हुन योग्य हुनेछ ।

(४) उपदफा (१) को खण्ड (ग) को प्रयोजनको लागि प्रशिक्षणका लागि सहभागीको मनोनयन गर्दा निजको योग्यता, अनुभव, रुची समेतलाई बीचार गरिनेछ ।

(५) एक जना सरकारी वकील बढीमा दुई वटा विषयमा विशिष्टीकरणका लागि योग्य हुन सक्नेछ ।

५. **प्रशिक्षणको पाठ्यक्रम** : (१) दफा ४ को उपदफा (१) को खण्ड (ग) बमोजिम विशिष्टीकृत सरकारी वकील तयार गर्नका लागि सञ्चालन गरिने प्रशिक्षणको पाठ्यक्रम व्यवस्थापन समितिले स्वीकृत गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको पाठ्यक्रमको संरचना देहाय बमोजिमको हुनेछ :-

- (क) प्रशिक्षणमा कम्तीमा तीस वटा सत्र हुनु पर्ने,
- (ख) प्रत्येक एकाईको समयावधि कम्तीमा एक घण्टा तीस मिनेटको हुनु पर्ने,
- (ग) प्रशिक्षणमा विषयसँग सम्बन्धित सिद्धान्तहरू, सो विषयमा भएको न्यायिक अभ्यास, अन्य मुलुकमा भएका अभ्यासहरूको तुलनात्मक अध्ययन समेतका विषयहरू समावेश हुनु पर्नेछ,
- (घ) प्रशिक्षणका सहभागीहरूले प्रशिक्षण अवधिमा पाठ्यक्रममा समावेश भएको कुनै एक विषयमा अनुसन्धानमूलक लेख तयार गरी प्रस्तुत गर्नु पर्ने,
- (ङ) दफा ६ बमोजिमको योग्यता पुगेका प्रशिक्षकहरूले प्रशिक्षण सत्र सञ्चालन गर्नु पर्ने ।

(३) पाठ्यक्रमको मस्यौदा तयारीका लागि महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयले सम्बन्धित विषयको विज्ञ समेत संलग्न रहेको पाठ्यक्रम तयारी समिति गठन गर्न सक्नेछ ।

६. **प्रशिक्षकको योग्यता :** (१) सरकारी वकीलहरूलाई दिइने विशिष्टीकरण सम्बन्धी प्रशिक्षणमा देहायको योग्यता पूरा गरेका विज्ञहरू प्रशिक्षक रहनेछन् :-

- (क) महान्यायाधिवक्ता वा नायब महान्यायाधिवक्ता भइरहेको वा भइसकेको व्यक्ति,
- (ख) मान्यता प्राप्त विश्वविद्यालयको सम्बन्धित विषयको प्राध्यापक,
- (ग) कानूनमा स्नातकोत्तर उपाधि हासिल गरी सम्बन्धित विषयमा दश वर्ष वा सो भन्दा बढी अध्यापन, अनुसन्धान वा कानून व्यावसाय गरेको व्यक्ति,
- (घ) सम्बन्धित विषयमा विद्यावारिधिको उपाधि हासिल गरेको व्यक्ति,
- (ङ) वरिष्ठ अधिवक्ता वा अधिवक्ताको उपाधि प्राप्त गरी कम्तीमा पन्ध्र वर्ष सर्वोच्च अदालतमा बहस पैरवी गरी सम्बन्धित विषयको विज्ञको रूपमा स्थापित व्यक्ति,
- (च) विशिष्टीकृत सरकारी वकीलको रूपमा सूचीकृत भएको व्यक्ति ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए पनि सम्बन्धित विषयमा विशिष्ट कानूनविद्को रूपमा ख्याति प्राप्त गरेको व्यक्तिलाई प्रशिक्षकको रूपमा आमन्त्रण गर्न सकिनेछ ।

७. **प्रशिक्षण सञ्चालन :** (१) व्यवस्थापन समितिले विशिष्टीकरणका क्षेत्र निर्धारण गरी स्वीकृत गरेको पाठ्यक्रम बमोजिम प्रशिक्षण सञ्चालन गर्न महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयले प्रशिक्षण प्रदायक निकायसँग आवश्यक समन्वय गर्नेछ ।

(२) प्रशिक्षण प्रदायक निकायबाट प्रशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा सहभागी सरकारी वकीलभन्दा कनिष्ठ कर्मचारीलाई कार्यक्रम संयोजकको जिम्मेवारी दिइने छैन ।

८. **प्रशिक्षणको मूल्याङ्कन :** (१) प्रशिक्षणको मूल्याङ्कन देहायका आधारमा गरिनेछ :-

- (क) उपस्थिति वापत तीस अङ्क,
- (ख) सहभागिता वापत बीस अङ्क,
- (ग) अनुशासन वापत दश अङ्क,
- (घ) अनुसन्धानमूलक लेख वापत चालीस अङ्क ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रशिक्षणको मूल्याङ्कन गर्दा सो उपदफाको खण्ड (ग) बमोजिमको अनुसन्धानमूलक लेखको मूल्याङ्कन व्यवस्थापन समितिले गठन गरेको तीन जना सदस्य रहेको विशेषज्ञ समितिले र अन्य विषयको मूल्याङ्कन त्यस्तो प्रशिक्षण कार्यक्रमको संयोजकले गर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको आधारमा कम्तीमा असी अङ्क प्राप्त गर्ने सहभागीले मात्र प्रशिक्षणमा सहभागी भएको प्रमाणपत्र प्राप्त गर्नेछन् ।

९. **सूची स्वीकृत गरिने :** (१) दफा ४ बमोजिमको योग्यता पूरा गरेका सरकारी वकीलहरू मध्येबाट व्यवस्थापन समितिले विषयगत आधारमा विशिष्टीकृत सरकारी वकीलको सूची स्वीकृत गरी सार्वजनिक गर्नेछ ।

सरकारी वकीलहरूका लागि सञ्चालन गरिने विशिष्टीकरण सम्बन्धी प्रशिक्षणको मापदण्ड तथा पाठ्यक्रममहान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, नेपाल

(२) विशिष्टीकरणको सूचीमा नाम समावेश भएका सरकारी वकीलहरूले सम्बन्धित विषयमा विशिष्टीकृत सरकारी वकीलको रूपमा कार्य गर्न सक्नेछन् ।

१०. मापदण्ड हेरफेर गर्न सक्ने : व्यवस्थापन समितिले यो मापदण्डमा आवश्यक हेरफेर गर्न सक्नेछ ।

२. विशिष्टीकरणको पाठ्यक्रम

१. संवैधानिक कानून^१

पाठ्यक्रमको संरचना

पाठ्यक्रमको लक्ष्य : संवैधानिक कानून सम्बन्धी विषयमा विशिष्टीकृत सरकारी वकीलहरू तयार गर्नु ।

पाठ्यक्रमको उद्देश्य : प्रस्तुत पाठ्यक्रम बमोजिमको प्रशिक्षण प्राप्त गरेका सरकारी वकीलहरू

- राज्यको शासन प्रणालीका आधारभूत सिद्धान्त र संघीय शासन प्रणालीको बारेमा जानकार हुनेछन् ।
- संवैधानिक कानूनका आधारभूत सिद्धान्त एवम् अभ्यासको बारेमा परिचित हुनेछन् ।
- संवैधानिक विवादमा अदालतबाट विकसित सिद्धान्त एवं विधिशास्त्रका बारेमा जानकार हुनेछन् ।
- संवैधानिक विवादमा नेपाल सरकारका तर्फबाट सर्वोच्च अदालतमा प्रतिरक्षा एव बहस पैरवी गर्दा संवैधानिक कानूनका सिद्धान्त, अदालती अभ्यास र विधिशास्त्रको यथोचित प्रयोग गर्न सक्नेछन् ।

पाठ्यक्रममा समावेश हुने विषयहरू:

सरकारी वकीलको व्यावसायिकता विकासमा केन्द्रित भई विशिष्टीकरण गर्ने कार्यक्रम अन्तर्गत तयार गरिएको प्रस्तुत पाठ्यक्रममा समावेश भएका विषयहरूमा प्रत्येक सत्रमा ४० प्रतिशत सैद्धान्तिक पक्ष र ६० प्रतिशत व्यावसायिक र व्यावहारिक पक्षमा केन्द्रित भई सत्र सञ्चालन हुनेछ ।

^१ यो पाठ्यक्रमको मस्यौदा तयारीमा विज्ञको रूपमा पूर्व महान्यायाधिवक्ता एवम् वरिष्ठ अधिवक्ता श्री बन्नीबहादुर कार्की रहनु भएको थियो । सो तयारी समितिको **अनुगमनकर्ता** नायब महान्यायाधिवक्ता श्री किरण पौडेल हुनुहुन्थ्यो । सो तयारी समितिमा सहन्यायाधिवक्ता श्री श्यामकुमार भट्टराई संयोजक र सहन्यायाधिवक्ता श्री संजीवराज रेग्मी, सहायक डीन श्री कृष्णप्रसाद बस्याल, उपन्यायाधिवक्ता श्री प्रकाश कोइराला, उपन्यायाधिवक्ता श्री बालकृष्ण बाग्ले, उपन्यायाधिवक्ता (हाल जिल्ला न्यायाधीश) श्री दुर्गा खड्का सदस्य रहनु भएको थियो । शाखा अधिकृत श्री नारायणप्रसाद शर्मा सो समितिको सचिव हुनुहुन्थ्यो ।

सरकारी वकीलहरूका लागि सञ्चालन गरिने विशिष्टीकरण सम्बन्धी प्रशिक्षणको मापदण्ड तथा पाठ्यक्रममहान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, नेपाल

पाठ्यक्रममा समावेश हुने विषयहरू

१. शासन प्रणालीको परिचय
२. संघीयता
३. राज्यको संरचना र राज्यशक्तिको बाँडफाँड
४. संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीचको अन्तरसम्बन्ध
५. सरकारका विभिन्न तहहरूमा आउन सक्ने विवादहरू
६. संविधानवाद
७. संवैधानिक कानूनका आधारभूत सिद्धान्तहरू
८. संवैधानिक व्याख्यामा प्रयोग हुने प्रमुख सिद्धान्तहरू
 ९. नागरिकता सम्बन्धी संवैधानिक व्यवस्था
१०. मौलिक हक १ : नागरिक तथा राजनीतिक अधिकारहरू १
११. मौलिक हक २ : नागरिक तथा राजनीतिक अधिकारहरू २
१२. मौलिक हक ३: न्याय सम्बन्धी हक
१३. मौलिक हक ४ : आर्थिक तथा सामाजिक अधिकारहरू
१४. सामाजिक न्याय र समावेशीकरण
१५. राज्यका निर्देशक सिद्धान्त र नीतिहरू
१६. कानूनको न्यायिक पुनरावलोकन
१७. रिट
१८. बन्दी प्रत्यक्षीकरण
१९. उत्प्रेषण र परमादेश
२०. अधिकारपृच्छा र प्रतिषेध
२१. सार्वजनिक सरोकारका विवादहरू
२२. निर्वाचन प्रणाली
२३. कानून निर्माणका सिद्धान्त र कानून निर्माण प्रक्रिया
२४. प्रत्यायोजित व्यवस्थापन
२५. संवैधानिक निकायहरू -१
२६. संवैधानिक निकायहरू -२
२७. राष्ट्रप्रमुख
२८. आर्थिक कार्य प्रणाली
२९. संकटकालीन अधिकार
३०. संविधानको संशोधन
३१. संवैधानिक अदालत र संवैधानिक इजलास
३२. सर्वोच्च अदालतबाट जारी भएका आदेशको कार्यान्वयन र यसले पारेका प्रभाव
३३. न्यायपालिकाको स्वतन्त्रता
३४. नेपालको संवैधानिक विधिशास्त्र
३५. मुद्दा फिर्ता र माफी सम्बन्धी व्यवस्था
३६. महान्यायाधिवक्तासम्बन्धी व्यवस्था
३७. राजनीतिक दल र दलसँग सम्बन्धित विवादहरू
३८. अन्तर्राष्ट्रिय कानूनको संवैधानिकीकरण (Constitutionalization of International Law)
३९. संवैधानिक परिषद र संसदीय सुनुवाइ
४०. संविधान निर्माण प्रक्रिया

सत्र १ :- शासन प्रणालीको परिचय

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- विश्वमा प्रयोगमा रहेका प्रमुख शासन प्रणालीका बारेमा परिचित हुनेछन् ।
- संसदीय शासन प्रणालीका आधारभूत मान्यता तथा अभ्यासका सम्बन्धमा जानकार हुनेछन् ।
- संसद विघटन सम्बन्धी विवादमा सर्वोच्च अदालतले प्रतिपादन गरेको सिद्धान्तको विश्लेषण गर्न सक्ने छन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- विभिन्न शासन प्रणालीको परिचय
- संसदीय शासन व्यवस्थाका आधारभूत पक्षहरू
- संसदीय शासन प्रणाली र राष्ट्रपतीय शासन व्यवस्थाको तुलनात्मक अध्ययन
- मिश्रित शासन व्यवस्थाको अभ्यास
- संसदीय व्यवस्थामा कार्यकारी अधिकारको प्रयोग र प्रधानमन्त्रीको भूमिका
- संसदीय शासन व्यवस्थामा संसद विघटनमा प्रधानमन्त्रीको सिफारिस
- प्रधानमन्त्री उपरको विश्वासको मत र अविश्वासको प्रस्ताव
- नेपालको संविधानमा गरिएका प्रतिनिधिसभा र प्रदेश सभा विघटन सम्बन्धी व्यवस्था
- संसद विघटनसम्बन्धी विवादमा न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- W.G. Andrews, Constitutions and Constitutionalism (3rd ed). East West Press, New Delhi, 1968.

- D.D. Basu, Comparative Constitutional Law. Lexis Nexis, Butterworths Wadhwa, Nagpur, 2010.
- Ram Kumar Dahal, Constitutional and Political Developments in Nepal. Ratna Pustak Bhandar, Kathmandu, 2001.
- Hilaire Barnett, Constitutional & Administrative Law (11th Edition), Cavendish Publishing Ltd. London, 2002
- K C Wheare, Modern Constitution
- H.M. Seervai, Constitutional Law of India
- M.P. Jain, Indian Constitutional Law
- Sir Ivor Jennings, Cabinet Government, Cambridge University Press, 1959.
- Sir Ivor Jennings, Parliament, Cambridge University Press,
- Bharat Raj Uprety, and others (ed). Constitutional Law of Nepal. Freedeal, Kathmandu, 1997.
- नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७ को व्याख्यात्मक टिप्पणी,
- संविधानसभा, शासकीय स्वरूप निर्धारण समितिको प्रतिवेदन, २०६६
- निलाम्बर आचार्य, प्रजातन्त्रमा संक्रमण, भृकुटी एकेडेमिक पब्लिकेसन्स, काठमाडौं, २०६९
- हरिप्रसाद नेपाल वि. प्रम गिरिजाप्रसाद कोइरालासमेत, ने.का.प. स्वर्णशुभजन्मोत्सव विशेषांक, २०५२
- रविराज भण्डारी वि. प्रम मनमोहन अधिकारीसमेत, ने.का.प. स्वर्णशुभजन्मोत्सव विशेषांक, २०५२
- चित्र बहादुर केसी वि. प्रम शेरबहादुर देउवासमेत, २०५९ को रिट नं. ३५४२

सत्र २ :- संघीयता

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- संघीयताको अवधारणा र संघीयता निर्माणका आधारहरू बताउन सक्नेछन् ।

- नेपालमा संघीयताको अभ्यासका बारेमा परिचित हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- संघीयताको अवधारणा

- संघीयताका सिद्धान्तहरू
 - संघीयता निर्माणका आधारहरू
 - एसिमेट्रिक र सिमेट्रिक संघीयता
 - संघीय मुलुकको अभ्यास (भारत, संयुक्त राज्य अमेरिका)
 - नेपालको संविधानले आत्मसात गरेको संघीय शासन प्रणाली र संघीयताका आधार एवम् सिद्धान्तहरू
 - संघीयता, द्वन्द्व रूपान्तरण र राजनीतिक स्थायित्व
 - संघीय शासन प्रणाली र विविधताको व्यवस्थापन
 - नेपालमा संघीयताको अभ्यास/चुनौती र अवसरहरू
 - संघीयताको अभ्यासबाट हासिल भएका उपलब्धिहरू
- सन्दर्भ सामग्रीहरू:**
- Bishnu Raj Upreti (ed), Peace Process and Federalism in nepal, NCCR North South, 2009
 - D.D. Basu, Comparative Federalism. Nagpur: Wadhwa and Company, 2008.
 - Michael Burgess, Comparative Federalism: Theory and Practice. London: Routledge, 2008.
 - Daniel J. Elajar, Federalism : An Overview
 - John Loughlin et.al, Routledge Handbook of Regionalism and Federalism, Routledge, 2014
 - Chandra Kanta Gyawali, Prakash A. Raj. Federalism in the World (1st ed), 2010.
 - Chandra Kanta Gyawali, Federalisation in Nepal: Challenges and Prospects, 2015
 - Buddhi Karki, Rohan Idrishina (ed). The Federalism Debate in Nepal. UNDP/SPCBN, 2014.
 - Surendra Bhandari, Constitutional Design and Implementation Dynamics, Himal Innovative Development and Research, Kathmandu, 2016.
 - Thomas Fleiner, Lidija R. Basta Fleiner, Constitutional Democracy in a multicultural and globalised world, Springer, 2009.
 - George Anderson, Federalism: An Introduction, Oxford University Press, 2008.
 - K.C. Wheare, Federal Government
 - Ronald W. Watts, Comparing Federal Constitutions (3rd ed). McGill Queen's University Press, London, 2008.
 - संविधानसभा, राज्य पुनर्संरचना समितिको प्रतिवेदन, २०६६
 - Rudra Sharma, Federal-Dispute Settlement in Nepal, India and USA

सत्र ३ :- राज्यको संरचना र राज्यशक्तिको बाँडफाँड:

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- नेपालको राज्य संरचनाको प्रबन्ध, संघीयतामा अधिकारको विभाजनका आधारका बारेमा जानकार हुनेछन ।
- नेपालको संघीय प्रबन्ध तथा अन्य संघीय मुलुकको अभ्यासका बारेमा परिचित हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- एकात्मक र संघात्मक प्रणालीका आधारभूत विशेषताहरू
- संघीय संरचनामा अधिकारको बाँडफाँडका सिद्धान्तहरू
- अवशिष्ट अधिकार र यसको प्रयोगको अवस्था
- कार्य विस्तृतिकरण प्रतिवेदन
- संघ, प्रदेश र स्थानीय तहमा राज्यशक्तिको प्रयोग

- संघीय राज्य व्यवस्थामा राज्य शक्तिको प्रयोग सम्बन्धी तुलनात्मक अध्ययन (नेपाल र भारत)
 - नेपालको संविधानमा राज्य शक्तिको बाँडफाँड र यसको प्रयोगमा आउने चुनौतीहरू
 - संघीय शासन व्यवस्था अवलम्बन गर्ने अन्य देशको अभ्यास (भारत, संयुक्त राज्य अमेरिका, दक्षिण अफ्रिका आदि)
- सन्दर्भ सामग्रीहरू:**
- A.W. Bradley and Keith Ewing (ed). Wade and Bradley. Constitutional and Administrative Law. ELBS with Longman, UK: 1993.
 - Daniel J. Elajar, Federalism : An Overview
 - Thomas Fleiner, Lidija R. Basta Fleiner, Constitutional Democracy in a multicultural and Globalized World, Springer, 2009.
 - George Anderson, Federalism: An Introduction, Oxford University Press, 2008.
 - K.C. Wheare, Federal Government
 - संविधानसभा, राज्य पुर्नसंरचना समितिको प्रतिवेदन, २०६६
 - स्थानीय तह र पुर्नसंरचना अयोगको प्रतिवेदन (बादानन्द पौडेल आयोग)
 - शारदा प्रसाद त्रिताल (सम्पादको संघीयताका विविध पक्षहरू (सोपान मासिक २०७५)

सत्र ४ :- संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीचको अन्तरसम्बन्ध

एकाईको उद्देश्य :

यस एकाईको अन्त पछि सहभागीहरू

- नेपालको संविधानले प्रबन्ध गरेको संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारको कार्यक्षेत्र तथा साभ्ता अधिकारका विषयका बारेमा परिचित हुनेछन ।
- अन्य संघीय मुलुकमा गरिएको अधिकारको बाडफाँडको अभ्यासका बारेमा जानकर हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- सहकारिता, समन्वय र सहअस्तित्वको मूल मर्म
- संघीय सरकारको कार्यक्षेत्र
- प्रदेश सरकारको कार्यक्षेत्र
- स्थानीय सरकारको कार्यक्षेत्र
- साभ्ता सूची र स्वायत्त सूचीको प्रयोग
- सरकारका तह बीचको विधायिकी न्यायिक र कार्यकारी सम्बन्ध
- संघ, प्रदेश बीचको अन्तर सम्बन्ध
- संघ, प्रदेश र स्थानीय तह बीचको अन्तर सम्बन्ध
- संघ र स्थानीय तह बीचको अन्तरसम्बन्ध
- प्रदेश र प्रदेश बीचको अन्तरसम्बन्ध

- प्रदेश र स्थानीय तह बीचको अन्तरसम्बन्ध
- स्थानीय तह र स्थानीय तह बीचको अन्तरसम्बन्ध
- समन्वयका संयन्त्रहरू
- अन्य देशको अभ्यास (सन्दर्भमात्र)

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- George Anderson, Federalism: An Introduction. Oxford University Press, 2008.
- D.D. Basu, Comparative Federalism. Wadhwa and Company, Nagpur, 2008.
- Michael Burgess, Comparative Federalism: Theory and Practice. London: Routledge, 2006.
- Daniel J. Elajar, Federalism : An Overview
- Buddhi Karki and Rohan Indrisha (ed). Participatory Constitution Making in Nepal: Issues of Process and Substance, UNDP/SPCBN, 2014.
- Buddhi Karki and Rohan Indrisha (ed). The Federalism Debate in Nepal, UNDP/SPCBN, 2014.
- Thomas Fleiner, Lidija R. Basta Fleiner, Constitutional Democracy in a

multicultural and globalised world, Springer, 2009.

- George Anderson, Federalism: An Introduction, Oxford University Press, 2008.
- M P Jain, Indian Constitutional Law,
- K.C. Wheare, Federal Government

- संविधानसभा, राज्य पुनर्संरचना समितिको प्रतिवेदन, २०६६
- श्यामकुमार भट्टराई, संवैधानिक तथा प्रशासकीय कानून (तेस्रो संस्करण) सोपान मासिक २०७६

सत्र ५ :- सरकारका विभिन्न तहहरूमा आउनसक्ने विवादहरू

एकाईको उद्देश्य :

यस एकाईको अन्तपछि सहभागीहरू

- संघीय ईकाइहरू बीच अधिकार क्षेत्रको प्रयोगमा उत्पन्न हुने विवादको प्रकृति, अन्तरप्रदेश व्यापार, प्राकृतिक स्रोतको उपयोग समेतका बारेमा जानकारी पाउनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- क्षेत्राधिकारको विवाद
- प्राकृतिक स्रोतको उपयोग
- कर कानूनको कार्यान्वयन
- अन्तर प्रदेश व्यापार
- अन्तर प्रदेश परिषद र संवैधानिक जिम्मेवारी
- अन्य संघीय मुलुकले गरेका अभ्यास (भारत, संयुक्त राज्य अमेरिका)
- नेपालमा संघ, प्रदेश र स्थानीय तह बीचको विवाद समाधान गर्ने संयन्त्र (राजनीतिक संयन्त्र एवम् कानूनी संयन्त्र)

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- Michael Burgess, Comparative Federalism: Theory and Practice. London: Routledge, 2006.
- Daniel J. Elajar, Federalism : An Overview
- Urshula K. Hicks, Federalism: Failure and Success: A Comparative Study. Macmillan, 1978.
- Loughlin, John et al (ed). Routledge Handbook of Regionalism and Federalism, Routledge, 2013.
- McCulloch v. Maryland 17 US 316 – 1819

- United States v. Lopez, 514 U.S. 549 (1995)
- United States v. Morrison, 529 U.S. 598 (2000)
- Gonzales v. Raich, 545 U.S. 1 (2005)
- Dean Milk Co. v. City of Madison, Wisconsin, 340 U.S. 349 (1951)
- Chemical Waste Management v. Hunt, 504 U.S. 334 (1992)
- Mahadaya water dispute: Goa, Karnataka + Maharashtra
- Vansadhara Water Dispute: Odisha + Andhra Pradesh
- Krishna Water Dispute: Maharashtra, Karnataka, Telangana and Andhra Pradesh
- Cauvery Water Dispute: Kerala, Pudecherry, Tamil Nadu and Karnataka - two agreements in 1892 and 1924 between Madras Presidency (TN) and Kingdom of Mysore (Kar.)
- Ravi Beas Dispute: Punjab, Haryana, Rajasthan and Himachal Pradesh.
- V. Niranjana, Interstate Trade and Commerce: The Doctrine of Propersanality Reaffirmed, Indian Journal of Constitutional Law, 2008
- Rudra Sharma, Federal Dispute Settlement in Nepal, India and USA.
- संविधानसभा, राज्य पुनर्संरचना समितिको प्रतिवेदन, २०६६
- संविधानसभा, प्राकृतिक स्रोत, आर्थिक अधिकार तथा राजस्व बाँडफाँड समितिको प्रतिवेदन, २०६६

- पद्म प्रसाद पाण्डे, संघीय संरचनामा संघ र प्रदेशको सम्बन्ध, संवैधानिक कानून स्रोत

सामग्री, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय नेपाल
२०७५

सत्र ६ :- संविधानवाद

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रपछि सहभागीहरू

- संविधानवादका मूलभूत सिद्धान्त एवम् मूल्यहरूका बारेमा परिचित हुनेछन् ।
- नेपालमा संविधानवादका सिद्धान्तको प्रयोग र कार्यान्वयनको अवस्थाका बारेमा परिचित भई संवैधानिक विवादको प्रतिरक्षा गर्दा ती संविधानवादका सिद्धान्तहरूलाई प्रयोग गर्न सक्षम हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- संविधानवादको अवधारणा र विकास
- संविधानवादका आधारभूत मूल्य र प्रकारहरू
- नव संविधानवाद र संविधानवादका आधुनिक मान्यताहरू
- संविधानवाद र नेपालको संवैधानिक विकासक्रम
- नेपालको संविधान र संविधानवाद
- संविधानवादको दृष्टिले नेपालको संविधानको कार्यान्वयनको अवस्थाको समीक्षा
- संविधानवादका सन्दर्भमा न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- Hilaire Barnett, Constitutional & Administrative Law (11th Edition)
- Larry Alexander, Constitutionalism Philosophical Foundation, Cambridge University press, 2001.
- Stephen M. Griffin, American Constitutionalism, From Theory to Politics, Princeton University Press, New Jersey, 1996.
- Surya Prasad Dhungel et al, Commentary on Nepalese Constitution, Delf, Kathmandu, 1998.
- H.M. Seervai, Constitutional Law of India
- M.P. Jain, Indian Constitutional Law

- Norman Redlich et. al, Constitutional Law, Lexis Nexis, 2009
- संविधानसभा, संवैधानिक समितिको अवधारणापत्र र प्रारम्भिक प्रतिवेदन, २०६६
- पूर्णमान शाक्य, संविधानवाद सुशासनको सन्दर्भमा, लोकतान्त्रिक संविधानका आधारहरू, अग्रसारथी अध्ययन तथा अनुसन्धान केन्द्र, २०६५
- Nepal Devins & Lois Fishes, Democratic Constitution, 2nd Edition
- विजयराज शाक्य वि. संविधान सभा, ने.का.प. २०६७ अंक ९ नि.नं. ८४५७
- राजीव पराजुली वि. भ्रष्टाचार निवारण शाही आयोग समेत, ने.का.प. २०६२ अंक ११ नि.नं. ७६१८
- ओम प्रकाश अर्याल वि. लोकमान सिंह कार्की समेत, ने.का.प. २०७४ अंक ११ नि.नं. ९७१०
- श्रीकृष्ण सुवेदी वि. राष्ट्रपति कार्यालयसमेत, ने.का.प. २०६९ अंक १२ नि.नं. ८९२६
- श्रीकृष्ण सुवेदी वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत, ने.का.प. २०६७ अंक १० नि.नं. ८४८०
- प्रविणकुमार लाभ वि. संवैधानिक परिषद समेत (निर्वाचन आयुक्तमा नियुक्तिसम्बन्धी)
- चन्द्रकान्त ज्ञवाली वि. मन्त्रिपरिषद अध्यक्ष समेत, २०६९ सालको रिट नं. ०९७६ आदेश मिति : २०७२।१२।१५
- बालकृष्ण न्यौपाने वि. उपराष्ट्रपति समेत, ने.का.प. २०६६ अंक ४ नि.नं. ८११७
- पुष्पकमल दाहाल वि. संवैधानिक परिषदसमेत, ने.का.प. २०६८ निर्णय नं. ८४०६
- सागर केसी वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद कार्यालयसमेत, ने.का.प. २०७० नि.नं. ९३००

सत्र ७ :- संवैधानिक कानूनका आधारभूत सिद्धान्तहरू

एकाईको उद्देश्य :

यस एकाईको समाप्ति पछि सहभागीहरूले

- संवैधानिक कानूनको सिद्धान्तका बारेमा जानकारी प्राप्त गर्नेछन् ।
- यी सिद्धान्तलाई बहस पैरवी र कार्य सम्पादनको क्रममा प्रयोग गर्न सक्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- संवैधानिक सर्वोच्चताको सिद्धान्त
- संवैधानिक सर्वोच्चता र संसदीय सर्वोच्चता
- संवैधानिक सर्वोच्चता कायम राख्न सर्वोच्च अदालतको भूमिका
- कानूनको शासनको सिद्धान्त र डायसीको अवधारणा
- कानूनको शासनको नवीन अवधारणा
- लर्ड विंगहमका आठ उपनियमहरू
- जोसेफ राजका उपनियमहरू
- कानूनको शासन र लोकतन्त्रको अन्तरसम्बन्ध
- कानूनको शासन कायम गर्न सर्वोच्च अदालतबाट जारी भएका आदेशहरू
- शक्ति पृथकीकरण तथा नियन्त्रण र सन्तुलनको सिद्धान्त
- नेपालको संविधानले अवलम्बन गरेको शक्तिको पृथकीकरण र नियन्त्रण तथा सन्तुलन
- शक्तिको पृथकीकरण तथा नियन्त्रण र सन्तुलनको सिद्धान्तका सन्दर्भमा प्रतिपादित न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- A. V. Dicey, An Introduction to the Law of the Constitution, (10th ed), ELBS and Macmillan, London, 1960
- Dr. Chandrakanta Gyawali, People's Sovereignty and Constitutionalism, A.K. Publication, Kathmandu, 2012
- Joseph Raj, The Politics of Rule of Law, Indian Journal of Constitutional Law, 2008
- O.P. Gouba, Constitutionalism in a Changing Society. Gitanjali Publishing House, New Delhi, 1984.

- Hilaire Barnett, Constitutional & Administrative Law, 11th Edition, Cavandish Publishing limited, London, 2002
- H.M. Seervai, Constitutional Law of India,
- M.P. Jain, Indian Constitutional Law
- VJ Tasaposevala, Rule of Law and leading of law .
- M.P. Jain and S.N. Jain, Principles of Administrative Law. Lexis Nexis, Butterworths Wadhwa, Nagpur, 2008.
- Surya Prasad Dhungel et al., Commentary on Nepalese Constitution, Delf, Kathmandu, 1998.
- S.P. Sathe v. Union of India, AIR 1982 SC 149
- Chandra Mohan v. State of U.P., AIR 1966 SC 1987
- ADM Jabalpur v. Shiv Kanta Sukla case (Minority opinion by HD Khanna)
- संविधानसभा, संवैधानिक समितिको अवधारणापत्र र प्रारम्भिक मस्यौदा सम्बन्धी प्रतिवेदन, २०६६
- संविधान सभा, शासकीय स्वरूप निर्धारण समितिको प्रतिवेदन, २०६६
- बद्धी बहादुर कार्की वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, ने.का.प. २०५८ अंक ५ र ६ नि.नं. ७००१
- ऋषिकेश शाह वि. श्री ५ को सरकार, ने.का.प. २०२६ अंक १ नि.नं. ५१४
- अच्युतकृष्ण खरेल वि. गृह मन्त्रालयसमेत, ने.का.प. २०५५ अंक ११ नि.नं. ६६२४
- भरतमणि जंगम वि.संसद सचिवालयसमेत, ने.का.प. २०५७ अंक ९/१० नि.नं. ७०३०
- रविराज भण्डारी वि. प्रम मनमोहन अधिकारीसमेत, ने.का.प. स्वर्णशुभजन्मोत्सव विशेषांक, २०५२
- राजीव पराजुली वि. भ्रष्टाचार नियन्त्रण शाही आयोगसमेत, ने.का.प. २०६२ नि.नं. ७६१८

- चन्द्रकान्त ज्ञवाली वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, ने.का.प. संवैधानिक इजलास खण्ड २०७५ वैशाख नि.नं. ०००७
- सर्वज्ञरत्न तुलाधर वि. राष्ट्रिय पञ्चायतसमेत, ने.का.प. २०३५ नि.नं. ११९७
- बालकृष्ण न्यौपाने वि. उपराष्ट्रपति समेत, ने.का.प. २०६६ अंक ४ नि.नं. ८११७
- पुष्पकमल दाहाल वि. संवैधानिक परिषद्समेत, ने.का.प. २०६८ अंक ७ निर्णय नं. ८४०६
- संजय कुमार साह वि. सभामुख समेत, ने.का.प. २०७० अंक ८ नि.नं. ९०४०
- तुलसी सिंखडा वि. संविधानसभा सचिवालयसमेत, ने.का.प. २०७० अंक १ नि.नं. ८९४३
- मीरा हुंगाना वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत, ने.का.प. २०७३ अंक ३ नि.नं. ९५५१

सत्र ८ :- संवैधानिक व्याख्यामा प्रयोग हुने प्रमुख सिद्धान्तहरू

एकाईको उद्देश्य :

यस एकाईको समाप्तिपछि सहभागीहरू

- संवैधानिक व्याख्यामा प्रयोग हुन सक्ने सिद्धान्तहरूको अवधारणागत पक्षका बारेमा परिचित हुनेछन् ।
- उल्लिखित सिद्धान्तका सन्दर्भमा प्रतिपादन भएका न्यायिक सिद्धान्तका आधारमा सरकारी पक्षको प्रभावकारी प्रतिरक्षा गर्न सक्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- Doctrine of Colourable legislation,
- Doctrine of Eclips,
- Doctrine of Necessity,
- Doctrine of Political Question,
- Doctrine of Acquiescence and Latches,
- Doctrine of Constitutional silence,
- Doctrine of Common right and Reason,
- Doctrine of Fraud on the Constitution
- Doctrine of Harmonious Interpretation
- Doctrine of Implied Power and Prohibition
- Doctrine of Pith and Substance
- Doctrine of Ripeness
- Doctrine of Severability
- Doctrine of Waiver
- Doctrine of Repugnancy
- Doctrine of Submission
- Doctrine of Pleasure

- Doctrine of Judicially Managable Discoverable Standard

सन्दर्भ सामाग्री:

- Upendra Baxi, The Indian Supreme Court and Politics, Eastern Book Company, 1980
- Upendra Baxi, Law, Politics and Constitutional Hegemony: The Supreme Court, Jurisprudence and demoprudence, 2016
- H.M. Seervai, Constitutional Law of India
- M.P. Jain, Indian Constitutional Law
- Dr. J. N. Pandey, Constitutional Law of India, Central Law Agency, 2001
- Bhaikaji v. State of M.P., AIR 1955 SC 781
- Deep Chand v. State of U.P., AIR 1959 SC 648
- Bashsher Nath v. Income Tax Commissioner, AIR 1956 SC 269
- Mahendra Lal Jain v. State of U.P., AIR 1963 Sc 1019
- A.K. Gopalan v. State of Madras, AIR 1950 SC 27: 1950 SCJ 174
- Ramesh Thappar v. State of Madras, AIR, 1950 SC 124
- Baker v. carr, 369 US 186, 1962
- राधेश्याम अधिकारी वि. मन्त्रिपरिषद् सचिवालयसमेत, ने.का.प. २०४८ अंक १२ नि.नं. ४४३०

- दिलिप कुमार यादव वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, ने.का.प. २०६७ नि.नं. ८४८४
- गोपाल शिवाकोटी वि. अर्थ मन्त्रालयसमेत, ने.का.प. २०५१ नि.नं. ४८९५
- हरिप्रसाद नेपाल वि. प्रम गिरिजा प्रसाद कोइराला, ने.का.प. २०५२ शुभजन्मोत्सव विशेषांक
- बाबुराम पौडेल वि. मन्त्रपरिषद् सचिवालय, ने.का.प. २०५१ अंक नि.नं. ४८७५
- राजीव पराजुली वि. भ्रष्टाचार निवारण शाही आयोग, ने.का.प. २०६२ नि.नं.७६१८
- चित्र बहादुर केसी वि. प्रम शेर बहादुर देउवा, २०५९ को रिट नं. ३५४२
- बालकृष्ण न्यौपाने वि. व्यवस्थापिका संसद समेत, ने.का.प. २०६८ अंक ४ नि.नं. ८५८८
- इन्द्रमान कर्माचार्य वि. श्री ५ को सरकार, ने.का.प. २०५२ अंक १ नि.नं. ५०४४
- पुष्पकमल दाहाल वि. संवैधानिक परिषद्समेत, ने.का.प. २०६७ अंक ७ नि.नं. ८४०६
- चन्द्रकान्त ज्ञवाली वि. मन्त्रपरिषद् कार्यालयसमेत, ने.का.प. २०६४ अंक ८ नि.नं. ७८७५
- सरकारी वकील दिग्दर्शन (तेस्रो संस्करण), महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, नेपाल
- कमलेश द्विवेदी वि. प्रम तथा मपका समेत, ने.का.प. २०६४ अंक ७ नि.नं. ८७६६

सत्र ९ :- नागरिकतासम्बन्धी संवैधानिक व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- नागरिकताको अवधारणा, नागरिकता प्राप्तिका आधार तथा नेपालको नागरिकता सम्बन्धी संवैधानिक र कानूनी व्यवस्थालाई कार्य सम्पादको क्रममा प्रयोग गर्न सक्नेछन् ।
- नागरिकता सम्बन्धी विवादमा सर्वोच्च अदालतको न्यायिक दृष्टिकोणका बारेमा जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- नागरिकताको अवधारणा
- नागरिकता सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय व्यवस्था
- अन्तर्राष्ट्रिय सन्धिको व्यवस्थाका सम्बन्धमा पक्ष राष्ट्र
- दोहोरो नागरिकता र नागरिकताविहीनता
- वंशजको आधारमा नागरिकता
- जन्मको आधारमा नागरिकता
- अंगिकृत नागरिकता
- आमाको नामबाट नागरिकता
- तेस्रो लिंगीको नागरिकता
- नागरिकताको समाप्ति
- अन्य मुलुकले अवलम्बन गरेको नागरिकता सम्बन्धी अभ्यास (संयुक्त अधिराज्य, संयुक्त राज्य अमेरिका र भारत)

- नागरिकता सम्बन्धी संवैधानिक तथा कानूनी प्रबन्धहरू र सोको कार्यान्वयन
- नागरिकता सम्बन्धी विवादमा न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- Surya Prasad Dhungel et al., Commentary on Nepalese Constitution, Delf, Kathmandu, 1998.
- State of Bhar v. Kumar Amar Singh, AIR 1955 SC 282
- संविधानसभा, मौलिक हक तथा निर्देशक सिद्धान्त समितिको प्रतिवेदन, २०६६
- चन्द्रकान्त ज्ञवाली समेत, राष्ट्रियता, समानता र राज्यविहीनतामा नागरिकता, २०६४
- सुनिलबाबु पन्तको रिटमा भएको आदेश, ने.का.प. २०६५ अंक ४ नि.नं. ७९५८
- सुनिलबाबु पन्तको रिटमा भएको आदेश, ने.का.प. २०७४ अंक ९ नि.नं.९८७५
- सविना दमाई वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद् कार्यालयसमेत, ने.का.प. २०६६ अंक २ नि.नं. ८५५७
- सज्दा सापकोटाको रिटमा भएको आदेश, ने.का.प. २०७३ अंक ७ नि.नं. ९६२७
- नागरिकता सम्बन्धी फैसलाहरूको सँगालो, महिला, कानून तथा विकास मञ्च

- सन्देश सिंह वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, मोरङसमेत, ने.का.प. २०७४ अंक ७ नि.नं. ९८४१
- विपना बस्नेत वि. प्रम तथा म.प.का. समेत, ने.का.प. २०७५ अंक ८ नि.नं. १००६६

- आरिका के.सी. वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय काठमाडौं समेत, ने.का.प. २०७५ अंक १० नि.नं.१०११३

सत्र १० :- मौलिक हक १ : नागरिक तथा राजनीतिक अधिकारहरू १

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- मौलिक हकको रूपमा रहेका नागरिक तथा राजनीतिक अधिकारको अवधारणा, विकसित विधिशास्त्र तथा न्यायिक दृष्टिकोणलाई कार्यक्षेत्रमा प्रयोग गर्न सक्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- मौलिक हकको अवधारणागत पक्ष
- मौलिक हकका आधारभूत विशेषताहरू
- नागरिक तथा राजनीतिक अधिकारहरू र राज्यको सकारात्मक र नकारात्मक दायित्व
- नागरिक तथा राजनीतिक अधिकारको विकास
- स्वतन्त्रताको हक र स्वतन्त्रताको हकमा लगाइने सीमा र सोको आधार एवम् कारण
- संकटकाल र मौलिक हकको निलम्बन
- स्वतन्त्रताको हक सम्बन्धी अन्य मुलुकको अभ्यास (संयुक्त अधिराज्य, संयुक्त राज्य अमेरिका र भारत)
- युरोपेली मानव अधिकार अदालतका प्रतिनिधिमूलक आदेशहरू (सम्भव भएसम्म)
- मौलिक हक र नागरिक स्वतन्त्रताका नयाँ आयामहरू
- धर्म निरपेक्षता र धार्मिक स्वतन्त्रता
- सम्पत्तिको हक र न्यायिक दृष्टिकोण
- स्वतन्त्रताको हक र न्यायिक दृष्टिकोण
- मौलिक हकको परित्याग
- मौलिक हक र नागरिकका कर्तव्य

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- Bhimarjun Acharya, Fundamental Rights in the World Constitutions.

- Gyan Bahadur Basnet,. The Crisis for Civil Liberties and Human Rights. Gyan Bahadur Basnet, 2008.
- Dr. Haribansha Tripathi, Fundamental Rights and Judicial Review, Pairavi Prakashan, 2002.
- F.A. Hayak, The Constitution of Liberty. Routledge Classics, London, 2006.
- Surya Prasad Dhungel et al., Commentary on Nepalese Constitution, Delf, Kathmandu, 1998
- V.N. Shukla's Constitution of India, Eastern Book Company, 2001.
- Justice (Rtd) K S Puttaswamy v. Union of India, 2017
- Mohd. Hanif Quareshi v. State of Bihar, AIR 1958 SC 713
- Vishaka v. State of Rajasthan, AIR 1997 SC 7488, 752
- State of West bangal v. Anwar Ali Sarkar, AIR, 1952 SC 75
- संविधान सभा, मौलिक अधिकार तथा निर्देशक सिद्धान्त समितिको प्रतिवेदन, २०६६
- विकास लकाई वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत, ने.का.प. २०७० अंक १० नि.नं. ९०६९
- इमान सिंह गुरुड वि. मन्त्रिपरिषद् सचिवालय समेत, ने.का.प. २०४९ अंक ७ नि.नं. ४५९७
- राजु प्रसाद चापागाई वि. मन्त्रिपरिषद् सचिवालयसमेत, २०५७ सालको रिट नं. २९८६ आदेश मिति २०६०।५।११
- यज्ञमूर्ति बज्जाडे वि. दुर्गादास श्रेष्ठ समेत, ने.का.प. २०२७ अंक १ नि.नं. ५४७
- पदम बहादुर भण्डारी वि. रक्षा मन्त्रालयसमेत, ने.का.प. २०६३ अंक ८ नि.नं. ७७४७

- ऋषिकेश शाह वि. श्री ५ को सरकार, ने.का.प. २०२६ अंक १ नि.नं. ५१४
- नन्द कुमारी रावलको रिट, ने.का.प. २०५० नि.नं. ४७२१
- माधवकुमार बस्नेतको रिट (भूमि सम्बन्धी हकको बारेमा)(२०५८ सालको रिट नं. २७४६ आदेश मिति: २०५८।६।४)
- पारसमणि भट्टराई वि. प्रम तथा मपका समेत, ने.का.प. २०७५ अंक ३ नि.नं. ९९८४
- मिथिलेश कुमार सिंहको रिट, ने.का.प. २०५६ पृ. ४७८
- राजेन्द्र घिमिरे वि. प्रम तथा मपका समेत, ने.का.प. २०६६ अंक ३ नि.नं. ८१०१

सत्र ११ :- मौलिक हक २ : नागरिक तथा राजनीतिक अधिकारहरु २

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरु

- मौलिक हकको रूपमा रहेका नागरिक तथा राजनीतिक अधिकारको अवधारणा, विकसित विधिशास्त्र तथा न्यायिक दृष्टिकोणलाई कार्य सम्पादनको क्रममा प्रयोग गर्न सक्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरु :

- समानताको हक र सारभूत समानता
- समानताको हकमा लगाइने सीमा
- समानताको हक र न्यायोचित वर्गीकरण
- कानूनको अगाडि समानता र कानूनको समान संरक्षण
- सकारात्मक विभेद, सारभूत समानता र आरक्षण
- समानताको हक सम्बन्धी अन्य मुलुकको अभ्यास (संयुक्त अधिराज्य, संयुक्त राज्य अमेरिका र भारत)
- समानताको हक सम्बन्धी न्यायिक दृष्टिकोण -

सन्दर्भ सामग्रीहरु:

- Bhimarjun Acharya, Fundamental Rights in the World Constitutions, Pairavi Book, Kathmandu
- Dr. Haribansha Tripathi, Fundamental Rights and Judicial Review, Pairavi Prakashan, 2002.
- Fisher, Louis. Constitutional Rights: Civil Rights and Civil Liberties. USA: McGraw Hill Inc, 1995.
- V.N. Shukla's Constitution of India, Eastern Book Company, 2001.

- Stone, Richard. Civil Liberties and Human Rights. Oxford University Press, 2012.
- Surya Prasad Dhungel et al., Commentary on Nepalese Constitution, Delf, Kathmandu, 1998
- Brown v. Board of Education of Topeka, 347 U.S. 483 (1954).
- Maneka Gandhi v. Uol, AIR 1978 SC 597
- Dr. L.M. SINGHVI, Dr. Subhas G C. Kashyap, P.N. BHATT, Fundamental Rights and Constitutional Amentments .
- संविधान सभा, मौलिक अधिकार तथा निर्देशक सिद्धान्त समितिको प्रतिवेदन, २०६६
- मन बहादुर वि.क. वि. कानून तथा न्याय मन्त्रालयसमेत, ने.का.प. २०४९ अंक १२ नि.नं. ४६७०
- मीरा हुंगाना वि. कानून तथा न्याय मन्त्रालयसमेत, ने.का.प., ने.का.प. २०५२ अंक ६ नि.नं. ६०१३
- मीरा हुंगानाको रिट, ने.का.प. २०६४ अंक नि.नं. ७८५४
- रिना बज्राचार्य वि. शाही नेपाल बायुसेवा निगमसमेत, (२०५४ को रिट नं. २८१२ आदेश मिति २०५७।२।२६), ने.का.प. २०५७ अंक ५
- सपना मल्ल प्रधान वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालयसमेत, ने.का.प. २०५३ अंक २ नि.नं. ६१४०
- सुमन पन्त वि. अध्यागमन विभाग समेत (समलिंगी विवाह र प्रवेशाज्ञासम्बन्धी)
- सागर के.सी. वि. शिक्षा मन्त्रालयसमेत ने.का.प. २०७१ अंक १२ नि.नं. ९३००

- टेक बहादुर रैका वि. प्रम तथा मपका समेत, ने.का.प. २०६५ अंक ५ नि.नं. ७९६१
- सुनिलबाबु पन्त वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, ने.का.प. २०६५ अंक ४ नि.नं. ७९५८
- प्रेमकुमारी नेपाली वि. राष्ट्रिय महिला आयोगसमेत, ने.का.प. २०७० अंक १ नि.नं. ८९४५
- शम्भुप्रसाद सञ्जेल वि. संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयसमेत, ने.का.प. २०६४ नि.नं. ७८७६
- चन्द्रकान्त ज्ञवाली वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालयसमेत, ने.का.प. २०६१ अंक ११ नि.नं. ७४५९

सत्र १२ :- मौलिक हक ३ : न्यायसम्बन्धी हक:

एकाईको उद्देश्य :

यस एकाईको समाप्तिपछि सहभागीहरू

- न्याय सम्बन्धी हकको अवधारणागत पक्षका बारेमा परिचित हुनेछन् ।
- न्याय सम्बन्धी हकका सम्बन्धमा उठेका विवादमा सो सम्बन्ध अन्य मुलुकमा भएका अभ्यास र न्यायिक दृष्टिकोणका आधारमा प्रतिरक्षा गर्न सक्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- पक्राउको कारणको जानकारी
- प्रचलित कानून विपरीत सजाय नहुने
- कानून व्यावसायीसँग परामर्श
- पक्राउ परेको २४ घण्टाभित्र मुद्दा हेर्ने अधिकारी समक्षको उपस्थिति
- आफ्नो वि. साक्षी हुन कर नलाग्ने
- दोहोरो खतराको सिद्धान्त
- कानूनी सहायता
- स्वच्छ सुनुवाइ

सन्दर्भ सामाग्री:

- भरतराज उप्रेती समेत (सं), नेपालको संवैधानिक कानून (दोस्रो जन्म), फिड्रिल, २०५४

- Surya Prasad Dhungel et al., Commentary on Nepalese Constitution, Delf, Kathmandu, 1998.
- Husseinara Khatoon v. Home Sec, State of Bihar,
- राम बहादुर हमाल वि. कारागार व्यवस्थापन विभागसमेत, (स्वच्छ सुनुवाइ), ने.का.प. २०६७ अंक ४ नि.नं. ८३४५
- बालकृष्ण केसी वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, दैलेख, (दोहोरो खतराको सिद्धान्त), ने.का.प. २०६७ अंक ९ नि.नं. ८४५९
- यज्ञमूर्ति बज्राडे वि. दुर्गादास श्रेष्ठ (कानून व्यवसायीसँग परामर्श), ने.का.प. २०२७ अंक १ नि.नं. ५४७
- चन्द्र बहादुर नेपाली वि. (आफ्ना वि. साक्षी हुन कर नलाग्ने), ने.का.प. २०५१ अंक ९ नि.नं. ४९६८
- चरिमाया तामाङको जाहेरीले वादी नेपाल सरकार वि. उत्तम लामा (पश्चातदर्शी असर), ने.का.प. २०६१ अंक ९ नि.नं. ७४३२
- लीलामणि पौडेलको रिटमा जारी भएको आदेश, (कानूनी सहायता),
- गोविन्द बहादुर बटाला वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत, ने.का.प. २०६८ अंक ६ नि.नं. ८६३८ (स्वच्छ सुनुवाइ र दोहोरो खतराको सिद्धान्त)

सत्र १३ :- मौलिक हक ४ : आर्थिक तथा सामाजिक अधिकारहरू

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- मौलिक हकको रूपमा रहेका आर्थिक तथा सामाजिक अधिकारको अवधारणा, विकसित विधिशास्त्र तथा न्यायिक दृष्टिकोणलाई कार्य सम्पादनको क्रममा अवलम्बन गर्न सक्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- आर्थिक तथा सामाजिक अधिकारहरू
- सकारात्मक अधिकार र राज्यको दायित्व
- मौलिक हकको रूपमा आर्थिक सामाजिक अधिकारहरू
- राज्यका निर्देशक सिद्धान्त तथा नीति र आर्थिक सामाजिक अधिकारहरू
- नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार र आर्थिक सामाजिक अधिकारबीचको सम्बन्ध
- नेपालको वर्तमान संविधानले प्रत्याभूत गरेका आर्थिक सामाजिक अधिकारहरू र तिनको कार्यान्वयनको अवस्था

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- Bhimarjun Acharya, Fundamental Rights in the World Constitutions. Pairavi Book
- D.D. Basu, Comparative Constitutional Law. Lexis Nexis, Butterworths Wadhwa, Nagpur, 2010.
- David M.O. Brien, Constitutional Law and Politics - 2. WW Norton and Company, New York, 2005.
- Dr. Haribansha Tripathi, Fundamental Rights and Judicial Review, Pairavi Prakashan, 2002.
- V.N. Shukla's Constitution of India, Eastern Book Company, 2001.
- Surendra Bhandari, Constitutional Design and Implementation Dynamics, Himal

Innovative Development and Research, Kathmandu, 2016.

- DAV Collage v. State of Panjab AIR 1971 SC 1737
- TMA Pai Foundation v. State of Karnataka (2002) 8SCC 481
- संविधानसभा, मौलिक हक तथा निर्देशक सिद्धान्त समितिको प्रतिवेदन, २०६६
- सुशीलराज प्याकुरेल वि. मन्त्रपरिषद् सचिवालयसमेत, २०५० सालको रि.नं. ०३०२ आदेश मिति २०५४।४।१०
- खाद्य सम्बन्धी हकको बारेमा जारी भएको आदेश, ने.का.प. अंक नि.नं. ९८७६,
- बाजुद्दिन मियाको रिट, ने.का.प. २०६६ अंक ६ नि.नं. ८१६९
- प्रकाशमणि शर्माको रिट, ने.का.प. २०६५ अंक नि.नं. ७९५४
- प्रकाशमणि शर्मा वि. प्रम तथा मपकासमेत, ने.का.प. २०६८ अंक १ नि.नं. ८५४०
- अमृता थापाको रिटमा जारी भएको आदेश (मौलिक हकको कार्यान्वयन)
- प्रद्योश क्षेत्री वि. मपससमेत, ने.का.प. २०६१ अंक ७ नि.नं. ७४१२
- राजु प्रसाद चापागाई वि. प्रम तथा मपकासमेत, ने.का.प. २०७४ अंक ४ नि.नं. ९७९०
- भूपेन्द्र बहादुर तामाङ थिङ्गा वि. प्रम तथा मपका समेत, ने.का.प. २०७४ अंक ९ नि.नं. ८९६७
- तेजमान श्रेष्ठ वि. संसद सचिवालयसमेत, २०६८ -धय - ०३९५ स अ बुलेटिन २०७२ असार १
- डुमरे कामी वि. प्रम तथा मपकासमेत, आदेश मिति : २०७४।१२।१४

सत्र १४ :- सामाजिक न्याय र समावेशीकरण

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रपछि सहभागीहरू

- सामाजिक न्याय, समावेशीकरण, समावेशीताका लागि गरिएको नेपालको कानूनी प्रबन्ध एवं यसको प्रयोगको समीक्षा गर्न सक्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- नवसंविधानवादको रूपमा सामाजिक न्याय
- सामाजिक न्यायको अवधारणागत पक्ष
- कमजोर र पिछडिएको वर्ग समुदायप्रति राज्यको अभिभावकीय दायित्व
- सामाजिक न्याय र सामाजिक सुरक्षा
- समावेशीकरणको अवधारणा
- विविधता व्यवस्थापन र सप्तरंगी शासन
- समावेशीकरणको प्रबर्द्धनका लागि गरिएका संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्थाहरू
- समावेशीकरणको कार्यान्वयनबाट परेको सकारात्मक प्रभाव
- समावेशीकरणको अभ्यासका क्रममा देखिएका चुनौतीहरू
- समावेशीकरणको अभ्यासका सम्बन्धमा न्यायिक दृष्टिकोणहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- Surendra Bhandari, Constitutional Design and Implementation Dynamics, Himal Innovative Development and Research, Kathmandu, 2016.
- Takis Fotopoulos, Towards an Inclusive Democracy: The Crisis of the Growth Economy and the Need for a New Liberatory Project, Bloomsbury Publishing, 1997.
- Mandal Commission Case, AIR 1993 SC 477
- Davendra vs UoI, AIR 1965 SC 1430
- संविधान सभा, मौलिक अधिकार तथा निर्देशक सिद्धान्त समितिको प्रतिवेदन, २०६६
- मोहन मैनाली, समावेशी लोकतन्त्र,
- राधिका गिरीको रिटमा जारी भएको आदेश, ने.का.प. २०६७ अंक १२ नि.नं. ८५२७
- प्रकाशचन्द्र धिमालको रिटमा जारी भएको आदेश, ने.का.प. २०६७ अंक ८ नि.नं. ८४३२
- चन्द्रकान्त जवालीको रिट, ने.का.प. २०६३ नि.नं. ७६४३
- रुपक ढकालको रिट, ने.का.प. २०६३ नि.नं. ७६७८

सत्र १५ राज्यका निर्देशक सिद्धान्त र नीतिहरू

एकाईको उद्देश्य :

यस एकाईको अन्त पछि सहभागीहरू

- राज्यका निर्देशक सिद्धान्त र नीतिहरू र यसको मौलिक हकसँगको सम्बन्ध तथा न्यायिक दृष्टिकोणलाई कार्य सम्पादनको क्रममा अभ्यास गर्न सक्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- अवधारणागत पक्ष
- राज्यका निर्देशक सिद्धान्त र नीतिहरूको आधारभूत विशेषता
- राज्यका निर्देशक सिद्धान्त र नीतिको मौलिक हकसँगको सम्बन्ध, समानता र भिन्नता
- संविधानको समन्वयपूर्ण व्याख्याको सिद्धान्त

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- Shailja Chander, V. R. Krishna Iyer, Justice V.R. Krishna Iyer on Fundamental Rights and Directive Principles, Deep & Deep Publishing Company, 1992.
- Surya Prasad Dhungel et al., Commentary on Nepalese Constitution, Delf, Kathmandu, 1998.

- V.N. Shukla's Constitution of India, Eastern Book Company, 2001.
- संविधान सभा, मौलिक अधिकार र राज्यका निर्देशक समितिको प्रतिवेदन, २०६६
- योगी नरहरिनाथको रिट, ने.का.प. २०५३ अंक १ नि.नं. ६१२७
- सूर्य हुंगेल वि. गोदावरी मार्बल, ने.का.प. २०५२ स्वर्णशुभजन्मोत्सव विशेषांक,
- प्रकाशमणि शर्माको रिट, ने.का.प. २०५४ अंक ६ नि.नं. ६३९१
- माधव कुमार बस्नेत, राज्यका निर्देशक सिद्धान्त र नीतिहरू, अग्रसारथी अध्ययन तथा अनुसन्धानकेन्द्र, काठमाडौं, २०६५

सत्र १६ :- कानूनको न्यायिक पुनरावलोकन

एकाईको उद्देश्य :

यस एकाईको समाप्तिपछि सहभागीहरू

- कानूनको न्यायिक पुनरावलोकनका सिद्धान्त एवम् सर्वोच्च अदालतबाट भएका व्याख्याको बारेमा जानकारी भई कार्य सम्पादनमा ती विषयलाई प्रयोग गर्न सक्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- संवैधानिक सर्वोच्चता र संसदीय सर्वोच्चतामा न्यायिक पुनरावलोकन
- कानूनको संवैधानिकता परीक्षणमा Ultra vires / Intra vires को सिद्धान्त
- न्यायिक पुनरावलोकनका अन्य प्रमुख सिद्धान्तहरू
- न्यायिक पुनरावलोकनमा प्रमुख मोडेलहरू
- कानूनको संवैधानिकता परीक्षण सम्बन्धी संवैधानिक व्यवस्था
- अन्य मुलुकले अवलम्बन गरेका अभ्यास (भारत, संयुक्त अधिराज्य र संयुक्त राज्य अमेरिका)
- कानूनको संवैधानिकता परीक्षणमा अवलम्बन गरिने सिद्धान्तहरू
- संवैधानिकता परीक्षणमा निवेदकको दायित्व
- सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादन भएका सिद्धान्तहरू र न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- Bhimarjun Acharya, Comparative System of Judicial Review, A.K. Books and Educational Enterprises Pvt. Ltd., Kathmandu, 2012.

- Surya Prasad Dhungel et al., Commentary on Nepalese Constitution, Delf, Kathmandu, 1998.
- De Smith's Judicial Review, Sweet & Maxwell, 2013.
- H.M. Seervai, Constitutional Law of India
- M.P. Jain, Indian Constitutional Law
- C K Jha, Judicial Review of Legislation,
- Anirudh Prasad, Chandra Sen Pratap Singh, Judicial Power and Judicial Review: An Analysis of the Supreme Court in Action, Eastern Book Company, 2012.
- Marbury vs Madison 5 U.S. (1 Cranch) 1803
- Justice P.S. Narayan , Prof. V.R.C. Krishnaiah. Judicial Review, 2nd Edition . Asia law house, Hyderabad .
- Sylvia Snowiss, Judicial Review and the Law of the Constitution. Yale University Press, Delhi, 1996.
- Soli J. Sorabjee, Gopalan to Golakhnath and beyond : A Tribute to M K Nambyar, Indian Journal of Constitutional Law, 2007
- Dr. Hari Bansa Tripathi, Fundamental Rights and Judicial Review in Nepal, Prakashan, Kathmandu, Pairavi 2002.
- Rabindra Nath Bose v. Uol, AIR 1970 SC 470
- संविधान सभा, न्याय प्रणाली समितिको प्रतिवेदन, २०६६
- सर्वोच्च अदालतबाट अमान्य र बदर भएका कानूनहरूको अनुसन्धानमूलक अध्ययन, कानून,

न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय,
२०६९

- श्यामकुमार भट्टराई, संवैधानिक तथा प्रशासकिय कानून (तेस्रो संस्करण, सोपान मासिक २०७६)
- भीमसेन पोखरेलको रिटमा भएको आदेश, ने.का.प. २०७० नि.नं. ८९४०
- राजीव बास्तोलाको रिट, ने.का.प. २०६३ अंक ६ नि.नं. ७७०९

- सोमकान्त मैनालीको रिट, ने.का.प. २०६३ अंक ७ नि.नं.
- मुरारी भट्टराईको रिट, ने.का.प. २०६३ अंक ४ नि.नं. ७६७६
- रवीन्द्र श्रेष्ठको रिट, ने.का.प. २०७३ अंक नि.नं. ९५३८
- श्रीप्रसाद उपाध्याय वि. प्रतिनिधि सभासमेत, ने.का.प. २०६५ अंक २ नि.नं. ७९२५
- सागर के.सी. वि. प्रम तथा मपकासमेत ने.का.प. २०७१ अंक १२ नि.नं. ९३००

सत्र १७ :- रिट

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रपछि सहभागीहरू

- रिटको अवधारणा, यसका सिद्धान्तहरू, नेपालमा यसको प्रयोगको बारेमा जानकारी भई रिटको प्रतिरक्षा गर्दा ती अवधारणा र सिद्धान्तहरूलाई आवश्यकता अनुसार उल्लेख गर्न सक्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- रिटको अवधारणागत पक्ष
- वैकल्पिक उपचार र रिट
- अन्तरिम आदेश जारी हुने आधारहरू
- अन्तरिम आदेश तथा अल्पकालीन आदेश र सो उपरको उपचार
- रिटमा प्रयोग हुने सिद्धान्तहरू
- सर्वोच्च अदालत र उच्च अदालतको रिट क्षेत्राधिकार
- समान विषयमा दोहोरो रिट र त्यसको सान्दर्भिकता
- रिटका सीमाहरू (व्यक्त सीमा र अव्यक्त सीमा)
- न्यायपालिका वि.को रिट
- रिट र मुद्दाको बहस पैरवीमा भिन्नता
- रिट उपरको उपचार र नेपालको अभ्यास

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- B.P. Banerjee, Writ Remedies. Haryana: Lexis Nexis, 2015.
- Shashi Adhikary Raut, Judicial Activism. Legal Aid and Consultancy Centre, Lalitpur, 2013.
- Surya Prasad Dhungel et al., Commentary on Nepalese Constitution, Delf, Kathmandu, 1998.
- V.G. Ramachandran's Law of Writs, Eastern Book Company, 2006.
- संविधान सभा, न्याय प्रणाली समितिको प्रतिवेदन, २०६६
- न्याय चौतारी रिट विशेषांक, न्यायाधीश समाज, नेपाल २०६९ कार्तिक
- विश्वेश्वर प्रसाद कोइराला वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०१६ अंक ८ नि.नं. ५६
- अन्नपूर्ण राणा वि. काठमाडौं जिल्ला अदालत, ने.का.प., ने.का.प. २०५५ अंक ८ नि.नं. ६५८८
- रामदेव यादव वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत, ने.का.प. २००६८ अंक नि.नं. ८६६५
- श्रीप्रसाद उपाध्याय वि. मन्त्रिपरिषद् सचिवालयसमेत, ने.का.प. २०६५ अंक २ नि.नं. ७९२५ (प्रतिनिधिसभाको घोषणा वि.को रिट)

● मधुरदास प्रधान वि. मालपोत कार्यालय,

ललितपुर, स.अ. बुलेटिन २०६६ पूर्णांक ४०५

सत्र १८ :- बन्दी प्रत्यक्षीकरण

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- बन्दी प्रत्यक्षीकरणको रिटको विकास, जारी हुने आधार, यसको क्षेत्र तथा नेपालको सर्वोच्च अदालतले प्रतिपादन गरेको न्यायिक दृष्टिकोणलाई आफ्नो कार्यक्षेत्रमा प्रयोग गर्न सक्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- वैयक्तिक स्वतन्त्रताको अवधारणा
- कानूनी थुना र गैरकानूनी थुना
- बन्दी प्रत्यक्षीकरणको रिटको विकास
- थुनाको वैधता परीक्षण गर्दा बीचार गरिने विषयहरू
- बन्दी प्रत्यक्षीकरणको आदेश जारी हुने अवस्था
- संकटकाल र बन्दी प्रत्यक्षीकरण
- निवारक नजरबन्द र बन्दी प्रत्यक्षीकरण
- बन्दी प्रत्यक्षीकरणको रिटमा सर्वोच्च अदालतबाट प्रकट गरिएका दृष्टिकोणहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- B.P. Banerjee, Writ Remedies. Haryana: Lexis Nexis, 2015.
- Bhimarjun Acharya, Comparative System of Judicial Review, A.K. Books and Educational Enterprises Pvt. Ltd., Kathmandu, 2012.
- R. Chakraborty, (ed). Prem's Habeas Corpus: Fundamental Rights and Other Writs, Ashoka Law House, New Delhi, 2006.
- V.G. Ramchandran's Law of Writs, Eastern Book Company, 2006.

- Surya Prasad Dhungel et al., Commentary on Nepalese Constitution, Delf, Kathmandu, 1998.
- ADM Jabalpur v. Shiv Kant Shukla, AIR 1976 SC 1276
- Sunil Batra v. Delhi Administration (1980) 3 SCC 488, AIR 1980 SC 1579
- न्याय चौतारी रिट विशेषांक, न्यायाधीश समाज, नेपाल, २०६९ कार्तिक
- यज्ञमूर्ति बज्जाडे वि. दुर्गादास श्रेष्ठ समेत, ने.का.प. २०२७ अंक १ नि.नं. ५४७
- इमान सिंह गुरुङको रिट, ने.का.प. २०४९ अंक ७ नि.नं. ४५९७
- भलकलाल श्रेष्ठ वि. अदुअआसमेत, ने.का.प. २०६५ अंक १ नि.नं. ७९१२
- अम्बर बहादुर गुरुङको रिट, ने.का.प. २०४९ (क) अंक १ नि.नं. ४४५०
- रामदेव यादवको रिट, ने.का.प. २०६८ अंक नि.नं. ८६६५
- कनकमणि दीक्षितको रिट, ने.का.प. २०७४ अंक १ नि.नं. ९७४४
- सिके राउतको रिट, ने.का.प. २०७१ अंक ८ नि.नं. ९२२९
- राजीव पराजुलीको रिट, स.अ. बुलेटिन विशेषांक २०६२ पृष्ठ ४७
- रमेशनाथ पाण्डेको रिट, ने.का.प. २०६३ अंक २ नि.नं. ७६४५
- सेवाराम समेत वि. पूर्वाञ्चल क्षेत्री प्रशासन कार्यालय समेत, ने.का.प. २०७० अंक ३ नि.नं. ८९७६
- उदयशंकर मण्डल वि. सुर्खेत जिल्ला अदालत ने.का.प. २०७५ अंक १ नि.नं. ९९३०
- बासुदेव शाह तुराहा वि. पुनरावेदन अदालत, हेटौडा समेत

सत्र १९ :- उत्प्रेषण र परमादेश

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- उत्प्रेषण र परमादेशको रिटको प्रकृति, यसको विकास, जारी हुने आधार, यसको क्षेत्र तथा नेपालको सर्वोच्च अदालतले प्रतिपादन गरेका न्यायिक दृष्टिकोणलाई आफ्नो कार्यक्षेत्रमा प्रयोग गर्न सक्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- कार्यकारी कार्यको न्यायिक परीक्षण
- उत्प्रेषणको परिचय
- उत्प्रेषणको आदेश जारी हुने र नहुने अवस्था
- कानूनी, उचित र स्वच्छ निर्णय र न्यायिक परीक्षण
- परमादेशको परिचय
- परमादेशको आदेश जारी हुने र नहुने अवस्था
- उत्प्रेषण र परमादेशका बीचको भिन्नता र यसको साथसाथै प्रयोग हुने अवस्था
- सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- B.P. Banerjee, Writ Remedies. Haryana: Lexis Nexis, 2015.

- Bhimarjun Acharya, Comparative System of Judicial Review, A.K. Books and Educational Enterprises Pvt. Ltd., Kathmandu, 2012.
- Shashi Adhikary Raut, Judicial Activism. Lalitpur: Legal Aid and Consultancy Centre, 2013.
- V.G. Ramachandran's Law of Writs, Eastern Book Company, 2006.
- Surya Prasad Dhungel et al., Commentary on Nepalese Constitution, Delf, Kathmandu, 1998.
- Dr. Hari Bansa Tripathi, Fundamental Rights and Judicial Review in Nepal. Kathmandu: Pairavi Prakashan, 2002.
- न्याय चौतारी रिट विशेषांक, न्यायाधीश समाज, नेपाल, २०६९ कार्तिक
- प्रभुकृष्ण कोइराला वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालयसमेत, ने.का.प. २०६८ अंक नि.नं. ८४२०
- यज्ञमूर्ति बज्जाडे वि. दुर्गादाश श्रेष्ठ, ने.का.प. २०२७ अंक १ नि.नं.५४७

सत्र २० :- अधिकारपृच्छा र प्रतिषेध

एकाईको उद्देश्य :

यस एकाईको अन्त पछि सहभागीहरू

- अधिकारपृच्छा र प्रतिषेधको रिटको प्रकृति, यसको विकास, जारी हुने आधार, यसको क्षेत्र तथा नेपालको सर्वोच्च अदालतले प्रतिपादन गरेका न्यायिक दृष्टिकोणलाई आफ्नो कार्यक्षेत्रमा प्रयोग गर्न सक्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- अधिकारपृच्छाको अवधारणा
- अधिकारपृच्छाको रिट जारी हुने र नहुने अवस्था
- प्रतिषेधको अवधारणा
- प्रतिषेधको रिट जारी हुने र नहुने अवस्था
- निषेधाज्ञा जारी हुने अवस्था

- प्रतिषेध र निषेधाज्ञामा फरक
- प्रतिषेध र निषेधाज्ञा सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतका दृष्टिकोणहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- B.P. Banerjee, Writ Remedies. Haryana: Lexis Nexis, 2015.
- Bhimarjun Acharya, Comparative System of Judicial Review, A.K. Books and Educational Enterprises Pvt. Ltd., Kathmandu, 2012 .
- Surya Prasad Dhungel et al., Commentary on Nepalese Constitution, Delf, Kathmandu, 1998.

- V.G.Ramachandran's Law of Writs, Eastern Book Company, 2006.
- P.L. Lakhanpal v. A. N. Ray, Chief Justice of India, AIR 1975 Del 66
- न्याय चौतारी रिट विशेषांक, न्यायाधीश समाज, नेपाल, २०६९ कार्तिक
- ओमप्रकाश अर्याल वि. लोकमानसिंह कार्कीसमेत, ने.का.प. २०७४ अंक ११ नि.नं. ९७१०

सत्र २१ :- सार्वजनिक सरोकारका विवादहरू

एकाइको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सार्वजनिक सरोकारका विवादको अवधारणा, यसको विकासमा अदालतले खेलेको भूमिका, यसको क्षेत्रका बारेमा परिचित हुनेछन् ।
- सार्वजनिक सरोकारको विवादमा विकसित न्यायिक दृष्टिकोण तथा अन्य मुलुकको अभ्यासका बारेमा परिचित हुनेछन् ।

एकाइमा समावेश हुने विषयहरू:

- सार्वजनिक सरोकारका विवादको अवधारणा
- सार्वजनिक सरोकारका क्षेत्रहरू
- सार्वजनिक सरोकारका विवादमा हकद्वैयाको प्रश्न
- सार्वजनिक सरोकारको विवादमा निवेदकको दायित्व
- Class Interest Litigation, Social Action Litegation
- Politics of Public Interest Litigation
- न्यायिक सक्रियता र आत्मसंयम
- सार्वजनिक सरोकारको विवादको प्रतिरक्षामा सरकारी वकीलको भूमिका
- सार्वजनिक सरोकारको विवाद सम्बन्धी अन्य मुलुकले गरेका अभ्यासहरू (बेलायत, अमेरिका र भारत)
- सार्वजनिक सरोकारको विवादमा न्यायालयले गरेको प्रतिनिधि आदेशहरूको समीक्षा

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- Anuj Bhuwania, Courting the People : Public Interest Litegation in Post Emergency India, Cambridge University Press, 2017.

- Shashi Adhikary Raut, Judicial Activism. Legal Aid and Consultancy Centre, Lalitpur, 2013.
- V.G. Ramachandran's Law of Writs, Eastern Book Company, 2006.
- Sangeeta Ahuja, People, Law and Justice
- K L Bhatia, Judicial Review and Judicial Activism, Deep And Deep Publications, New Delhi, 1997
- S P Sathe, Judicial Activism in India
- Dr. Hari Bansa Tripathi, Public Interest Litegation, NJA Law Journal,
- न्याय चौतारी रिट विशेषांक, न्यायाधीश समाज, नेपाल, २०६९ कार्तिक
- राधेश्याम अधिकारीको रिट, ने.का.प. २०४८ अंक १२ नि.नं. ४४३०
- भीमसेन पोखरेलको रिट, ने.का.प. २०७० को अंक १ नि.नं. ८९४०
- विष्णुप्रसाद पाण्डेको रिट, ने.का.प. २०५३ अंक ३ नि.नं. ६१५९
- अच्युत प्रसाद खरेलको रिट, (निवेदनको दायित्व)
- बालकृष्ण न्यौपानेको रिट (टनकपुर),
- धनन्जय खनाल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालयसमेत, ने.का.प. २०६३ नि.नं. ७७२७
- जितकुमार पञ्जानी वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालयसमेत, ने.का.प. २०६५ नि.नं. ६९७३
- तुलसी सिंखडा वि. प्रम तथा मपकासमेत, ने.का.प. २०७४ अंक ३ नि.नं. ९७८८

सत्र २२ :- निर्वाचन प्रणाली

एकाइको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- नेपालको निर्वाचन प्रणाली, लोकतन्त्रमा निर्वाचनको महत्व, निर्वाचन आयोगको भूमिका र जिम्मेवारी, नेपालको सर्वोच्च अदालतले निर्वाचन सम्बन्धी विवादमा प्रतिपादन गरेका सिद्धान्त बारेमा परिचित हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- लोकतान्त्रिक अभ्यासमा निर्वाचन प्रणाली
- निर्वाचनका आधारभूत सिद्धान्तहरू (Fundamental Principles of Election)
- पहिलो हुने निर्वाचित हुने प्रणालीको परिचय, गुण, अवगुण
- समानुपातिक निर्वाचन प्रणालीको परिचय, गुण, अवगुण
- एकलसंक्रमणीय निर्वाचन प्रणालीको परिचय, गुण, अवगुण
- लोकतन्त्र र निर्वाचनको स्वच्छता
- निर्वाचन आयोगको जिम्मेवारी
- निर्वाचन सम्बन्धी विवादहरूमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण

- निर्वाचनको सम्बन्धमा अन्य मुलुकको अभ्यास

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- निर्वाचन प्रणालीको प्रारूप, इन्टरनेशनल आइडिया
- वीरेन्द्रकुमार मिश्र, निर्वाचन प्रणाली
- संविधानसभा, व्यवस्थापिकीय अंगको स्वरूप निर्धारण समितिको प्रतिवेदन
- चन्द्रकान्त ज्ञवालीको रिट (स्थानीय तहको निर्वाचन सम्बन्धी)
- संविधानसभा अदालतबाट भएका फैसलाको संगालो, २०६५ र २०७१, सर्वोच्च अदालत
- विकास लकाई वि. प्रम तथा मपकासमेत, ने.का.प. २०७० अंक १० नि.नं. १०६९
- मिहिर कुमार ठाकुरको रिट (निर्वाचन आयोगमा सुशासन सम्बन्धी)
- चन्द्रकान्त ज्ञवाली वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०७४ अंक २ (स्थानीय निर्वाचनसम्बन्धी)
- चन्द्रकान्त ज्ञवाली वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०७४ अंक ७
- चन्द्रकान्त ज्ञवाली, विश्वमा निर्वाचन प्रणाली र संघीय शासन प्रणाली,

सत्र २३ :- कानून निर्माणका सिद्धान्त र कानून निर्माण प्रक्रिया

एकाइको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- कानून निर्माणका आधारभूत सिद्धान्त, कानूनको तर्जुमा, संघीयतामा कानूनको निर्माणमा संघीय ईकाईहरूको जिम्मेवारी तथा न्यायिक दृष्टिकोणका बारेमा परिचित भई कार्य सम्पादनको क्रममा ती विषयलाई अभ्यास गर्न सक्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- कानून निर्माणका आधारहरू
- कानून तर्जुमा प्रक्रिया (चरणहरू)
- व्यवस्थापन विधि
- कानून तर्जुमाका आधारभूत सिद्धान्तहरू
- कानून तर्जुमा प्रक्रियाका आधारभूत चरणहरू

- केल्सनको सिद्धान्त र कानूनको श्रेणीबद्धता
- विधायिकाको बुद्धिमत्ता र न्यायिक पुनरावलोकन
- संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको कानून निर्माणमा जिम्मेवारी
- न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- मोहन बज्जाडे, व्यवस्थापन विधि, नेपालको संवैधानिक कानून, फिडिल, २०५४
- कानून तर्जुमासम्बन्धी अवधारणागत पक्षहरू, नेपाल कानून आयोग
- कानून तर्जुमा दिग्दर्शन, नेपाल कानून आयोग
- नेपालको संविधानको भाग ९ र १५
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४

- संसदका नियमावलीमा गरिएका व्यवस्थापन विधि सम्बन्धी परिच्छेद
- श्यामकृष्ण मास्के वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, ने.का.प. २०६८ अंक ४ नि.नं. ८५८९
- सर्वोच्च अदालतबाट अमान्य र बदर गरिएका कानूनहरूको अध्ययन, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालयसमेत
- सर्वोच्च अदालतबाट जारी भएका निर्देशनात्मक आदेशको कार्यान्वयनको अवस्था, राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, नेपाल

सत्र २४ :- प्रत्यायोजित कानून

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- प्रत्यायोजित कानूनको अवधारणा तथा सिद्धान्तहरू, यसका सीमा, नेपालको अभ्यास तथा न्यायिक दृष्टिकोणका बारेमा परिचित भई कार्य सम्पादनको क्रममा सोको अभ्यास गर्न सक्नेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- प्रत्यायोजित कानूनको अवधारणा
- प्रत्यायोजित कानून सम्बन्धी सिद्धान्तहरू
- प्रत्यायोजित कानून उपरको विधायिकी नियन्त्रण
- प्रत्यायोजित कानून उपरको न्यायिक नियन्त्रण
- प्रत्यायोजित कानून सम्बन्धी नेपालको अभ्यास (चुनौती र समस्याहरू समेत)
- प्रत्यायोजित कानून सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादन भएका सिद्धान्तहरू
- अध्यादेश - मौलिक विद्यापन कि प्रत्यायोजित ?

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- N.M. Tripathi, Delegated legislation in India, Indian Law Institute, 1964.
- P. Sheshadri, Parliamentary control over delegated legislation (with special reference to U.K and India), Printed by the Director, Dept. of Publications & Press, Osmania University, 1974.
- Wade and Forsyth, Administrative Law,
- C.K. Takwani, Lectures on Administrative Law, Eastern Book Company, 2010
- S.P. Sathe, Administrative Law
- माधव कुमार बस्नेत, ने.का.प. २०६३ अंक २ नि.नं. ७६४६
- विनोद हुंगेलको रिट, ने.का.प. २०६३ अंक ३ नि.नं. ७६६०
- पुष्पा न्यौपाने वि. व्यवस्थापिका संसदसमेत, ने.का.प. २०६७ अंक १० नि.नं. ८४७१
- नगेन्द्र प्रसाद कोहरात वि. लोकसेवा आयोग समेत, ने.का.प. २०६८ अंक ३ नि.नं. ८५७०
- कृष्ण प्रसाद सापकोटा वि. प्रम तथा मपका समेत, ने.का.प. २०६६ अंक ११ नि.नं. ८२५९

सत्र २५ :- संवैधानिक निकायहरू -१

एकाईको उद्देश्य :

यस एकाईको अन्तपछि सहभागीहरू

- नेपालको संविधानले स्थापना गरेका संवैधानिक अंगहरू र तिनको कार्यक्षेत्र र भूमिकाका बारेमा जानकार हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- संवैधानिक निकायहरूको स्थापनाको आधार
- संवैधानिक निकायहरूका आधारभूत विशेषताहरू

- संवैधानिक निकाय र कार्यपालिकाको सम्बन्ध
- संवैधानिक निकायको विधायिका र संसदीय समितिसँगको सम्बन्ध
- नेपालको संवैधानिक विकासमा संवैधानिक निकायको व्यवस्था र तिनले निर्वाह गरेको भूमिका
 - क. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग
 - ख. निर्वाचन आयोग
 - ग. लोक सेवा आयोग

घ. महालेखा परीक्षक

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- संविधान सभा, संवैधानिक निकायको संरचना निर्धारण समितिको प्रतिवेदन
- टिकाराम आचार्य, संवैधानिक निकायसम्बन्धी, सार्वजनिक व्यवस्थापन स्रोत सामग्री, अग्रसारथी अध्ययन तथा अनुसन्धान केन्द्र, २०६५
- बट्टी बहादुर कार्की वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगसमेत, ने.का.प. २०५८ अंक ५ र ६ नि.नं. ७०००१

- इन्दिरा ढकाल वि. लोक सेवा आयोग, ने.का.प. २०७० अंक ४ नि.नं. ८९९२
- ओम प्रकाश अर्याल वि. संवैधानिक परिषद, ने.का.प. २०७४ अंक ११ नि.नं. ९७१०
- सुनिलरञ्जन सिंह वि. निर्वाचन आयोग, (मतदाता नामावली)
- सूर्य टोवाको वि. महालेखा परीक्षक, (लेखा परीक्षण)
- सम्बन्धित संवैधानिक निकायका वार्षिक प्रतिवेदनहरू

सत्र २६ :- संवैधानिक निकायहरू -२

एकाईको उद्देश्य :

यस एकाईको अन्तर्पछि सहभागीहरू

- नेपालको संविधानले स्थापना गरेका संवैधानिक अंगहरू र तिनको कार्यक्षेत्र र भूमिकाका बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- नेपालको वर्तमान संविधानले स्थापना गरेका संवैधानिक निकायहरू र तिनको कार्यक्षेत्र
क. राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग
ख. राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग
ग. अन्य आयोगहरू (महिला, दलित, समावेशी, आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुस्लिम र थारु आयोग)
- संवैधानिक निकायको काम कारवाही उपर पर्ने गरेका विवादहरू र तिनमा प्रतिपादित न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- संविधान सभा, संवैधानिक निकायको संरचना निर्धारण समितिको प्रतिवेदन, २०६६
- संविधानसभा, प्राकृतिक स्रोत, आर्थिक अधिकार तथा राजस्व बाँडफाँड समितिको प्रतिवेदन, २०६६
- मानव अधिकार सम्बन्धी राष्ट्रिय संस्थाको हैसियत सम्बन्धी पेरिस सिद्धान्त, १९९३
- ओम प्रकाश अर्याल वि. राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, ने.का.प. २०७० अंक १
- भोजराज ऐरको रिटमा भएको आदेश, ने.का.प. २०५६ अंक ६ नि.नं. ६७४५
- सम्बन्धित संवैधानिक निकायका वार्षिक प्रतिवेदनहरू

सत्र २७ :- राष्ट्रप्रमुख

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- कार्यकारी र संवैधानिक राष्ट्र प्रमुख बीचको अन्तर, राष्ट्र प्रमुख सम्बन्धी नेपालको संवैधानिक प्रबन्ध, सरकार र राष्ट्र प्रमुख बीचको सम्बन्ध र न्यायिक दृष्टिकोणका बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- कार्यकारी र संवैधानिक राष्ट्र प्रमुखमा भिन्नता
- संवैधानिक राष्ट्र प्रमुखको भूमिका
- नेपालको संविधानले राष्ट्रपतिलाई सुम्पेका जिम्मेवारीहरू
- संवैधानिक राष्ट्रपति र मन्त्रिपरिषदको सम्बन्ध
- अन्य मुलुकका संवैधानिक राष्ट्रपतिले सम्पादन गरेका काम कारवाहीमा न्यायालयको दृष्टिकोण

- राष्ट्रप्रमुखबाट भएका कामको न्यायिक पुनरावलोकन
- सर्वोच्च अदालतबाट प्रधान सेनापति सम्बन्धी विषयमा जारी आदेश
- बाधा अड्काउको आदेश र न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- David Brien, Constitutional Law and Politics, Vol. 1. New York: WW Norton and Company, 2005.
- श्रीकृष्ण सुवेदी वि. राष्ट्रपति कार्यालय, ने.का.प. २०६९ अंक १२ नि.नं. ८९२६

- चन्द्रकान्त ज्ञवाली वि. राष्ट्रपति कार्यालय समेत, ने.का.प. २०७५ भाग १ अंक १ नि.नं. ०००७
- हरि प्रसाद नेपाल वि. प्रम गिरिजा प्रसाद कोइराला, ने.का.प. स्वर्णशुभजन्मोत्सव विशेषांक, २०५२
- रविराज भण्डारी वि. प्रम मनमोहन अधिकारीसमेत, ने.का.प. स्वर्णशुभजन्मोत्सव विशेषांक, २०५२
- चित्र बहादुर केसी वि. प्रम शेरबहादुर देउवा समेत, २०५९ सालको रिट नं. ३५४२

सत्र २८ :- आर्थिक कार्य प्रणाली

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- संघीय प्रणालीमा आर्थिक कार्यप्रणाली, बजेट निर्माण प्रकृया र स्रोतको बाँडफाँडका तरिका र संविधानले गरेको प्रबन्धका बारेमा जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- आर्थिक कार्यप्रणाली सम्बन्धी संवैधानिक व्यवस्था
- बजेट निर्माण प्रक्रिया
- अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन
- स्रोत साधनको बाँडफाँड
- संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको आर्थिक कार्यप्रणाली
- कर लगाउने अधिकार (संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको)
- वित्तीय समानीकरण/समपुर्ण/सर्शत र विशेष अनुदान

- ऋण लिने अधिकार
- वैदेशिक सहायता लिने प्रक्रिया
- कर तथा राजस्व सम्बन्धी विषयमा सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादन गरिएका सिद्धान्तहरू
- आर्थिक कानून र अध्यादेशको न्यायिक पुनरावलोकन

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- संविधानसभा, प्राकृतिक स्रोत, आर्थिक अधिकार तथा राजस्व बाँडफाँड समितिको प्रतिवेदन
- मान बहादुर सुनार वि. कर कार्यालय महेन्द्रनगर, ने.का.प. २०५८ अंक ३ र ४ नि.नं. ६९८४
- कमलेश द्विवेदी वि. अर्थ मन्त्रालय समेत, ने.का.प. २०६७ अंक ९ नि.नं. ८४५२
- सूर्य टोवाको वि. महालेखा परीक्षकको कार्यालय,

सत्र २९ संकटकालीन अधिकार

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- संकटकालीन अधिकारको प्रयोग सम्बन्धी संवैधानिक व्यवस्था, मौलिक हकमा पर्ने असर तथा यसको प्रयोगका आधार र

नियन्त्रणका सिमाका सम्बन्धमा जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- संकटकालीन अधिकारको प्रयोग गर्ने अवस्था
- संकटकालीन अवस्थामा मौलिक अधिकारको प्रयोग

- संकटकाल र निवारक नजरबन्द
- संकटकालीन अवस्थामा स्वतन्त्रतामा नियन्त्रण र क्षतिपूर्ति
- Derogable and Non-derogable Rights
- संकटकालमा न्यायिक पुनरावलोकन सम्बन्धी अन्य मुलुकको अभ्यास
- नेपालमा संकटकालीन अवस्थाका सम्बन्धमा न्यायालयबाट जारी भएका आदेशहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- O.P. Gouba, Constitutionalism in a Changing Society. New Delhi: Gitanjali Publishing House, 1984.

- J.C. Johary, Comparative Politics. New Delhi: Sterling Publishing Pvt. Ltd., 1980.
- Surya Prasad Dhungel et al., Commentary on Nepalese Constitution, Delf, Kathmandu, 1998.
- संविधानसभा, संवैधानिक समितिको प्रतिवेदन, २०६६
- संविधानसभा, मौलिक अधिकार तथा निर्देशक सिद्धान्त समितिको प्रतिवेदन
- डम्बर सिंह गदालको रिट (संकटकालीन अवस्थामा पनि पुराना रिटको सुनुवाइ गर्न मिल्ने)
- मदन केसीको रिट (२०५८।१४ को आदेश)
- ADM Jabalpur v. Shiv Kanta Shukla, AIR 1975

सत्र ३० :- संविधानको संशोधन

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- संविधान संशोधनको आधारभूत सिद्धान्त, भारतीय न्यायापीलकाले विकास गरेको अभ्यास तथा नेपालको सर्वोच्च अदालतले संविधान संशोधनका सम्बन्धमा जारी गरेको आदेशहरूको बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- आधारभूत संरचनाको सिद्धान्त (Basic Structure Doctrine)
- संविधान निर्माणको अधिकार र संशोधनको अधिकार
- संविधानको आधारभूत संरचनाको बारेमा भारतीय न्यायालयबाट भएका व्याख्या
- संविधान संशोधन उपरको न्यायिक पुनरावलोकन
- नेपालको अन्तरिम संविधानको संशोधन उपर परेका रिटमा सर्वोच्च अदालतबाट भएका आदेशहरूको समीक्षा

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- D.D. Basu, Comparative Constitutional Law. Nagpur: Lexis Nexis, Butterworths Wadhwa, 2010.

- Surya Prasad Dhungel et al., Commentary on Nepalese Constitution, Delf, Kathmandu, 1998.
- Bharat Raj Uprety and others (ed), Constitutional Law of Nepal. Freedeal, Kathmandu, 1997.
- संविधानसभा, संवैधानिक समितिको अवधारणापत्र र प्रारम्भिक मस्यौदा सम्बन्धी प्रतिवेदन, २०६६
- Keshavananda Bharati v. State of Kerala, AIR 1975 SC 1961 (1973) 4 SCC 225
- Indira Neharu Gandhi v. Raj Narayan, AIR, 1975, SC 2299
- Minerva Mills v. Union of India, (1980) 3 SCC 625
- Prof. Upendra Baxi, Amendment of the Constitution, Constitutional law in India, vol. II, BAr council of India Trust .
- Prof. P.K. Tripathi, Keshavanada Bharati v. State of Kerala, Who Wins?, (1974) scc1.
- टेकप्रसाद ढुंगाना, संविधान संशोधन र आधारभूत संरचनाको सिद्धान्त : एक विवेचना, संवैधानिक कानून स्रोत सामग्री, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय नेपाल २०७५
- अच्युत प्रसाद खरेलको रिटमा भएको आदेश, (पहिलो तथा तेस्रो संशोधन उपर)

- विजयराज शाक्यको रिटमा भएको आदेश, ने.का.प. २०६७ अंक ९ नि.नं. ८४५७
- सुबोधमान नापितको रिटमा भएको आदेश, ने.का.प. २०६७ अंक ६ नि.नं. ८३८५

- बालकृष्ण न्यौपानेको रिटमा भएको आदेश
- भरतमणि जंगमका रिटमा भएको आदेश

सत्र ३१ :- संवैधानिक अदालत र संवैधानिक इजलास

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- संवैधानिक अदालत र संवैधानिक इजलास सम्बन्धमा गरिएको अन्य मुलुकको अभ्यास, संविधानको व्याख्या र संघीय विवादको निरूपणमा यी अदालतले खेल्ने भूमिकाका बारेमा बताउन सक्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- संवैधानिक अदालतको अभ्यास गर्ने देशहरूका संरचना र प्रक्रिया
- संवैधानिक अदालतको व्यवस्था भएका देशहरूको अभ्यास
- संवैधानिक इजलासको गठन र अधिकारक्षेत्र
- संवैधानिक इजलास सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि
- अन्य इजलास र संवैधानिक इजलासको कार्य प्रक्रियामा भिन्नता
- संवैधानिक इजलासबाट सुनुवाई भएका विषयमा भएका प्रतिनिधि आदेशहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- काशीराज दाहाल, संवैधानिक लोकतन्त्र : संविधान लेखन, अभ्यास र अनुभव,
- संविधान सभा न्याय प्रणाली समितिको प्रतिवेदन, २०६६
- चन्द्रकान्त ज्ञवाली वि. मन्त्रपरिषद्का अध्यक्ष समेत, ने.का.प. २०७५ अंक १ संवैधानिक इजलास खण्ड, नि.नं. ०००७
- अमृतप्रसाद श्रेष्ठको रिटमा जारी भएको आदेश, ने.का.प. २०७५ अंक १ संवैधानिक इजलास खण्ड
- सावित्री श्रेष्ठको रिटमा भएको आदेश, ने.का.प. २०७५ अंक १ संवैधानिक इजलास खण्ड, नि.नं. ०००२
- प्रकाशमणि शर्माको रिटमा भएको आदेश, ने.का.प. २०७५ अंक १ संवैधानिक इजलास खण्ड, नि.नं. ०००३
- माधव कुमार बस्नेतको रिटमा भएको आदेश, ने.का.प. २०७५ अंक १ संवैधानिक इजलास खण्ड, नि.नं. ०००४
- माधव कुमार बस्नेत वि. न्याय परिषद समेत, ने.का.प. २०७५ अंक ५ नि.नं. ९९८५

सत्र ३२ सर्वोच्च अदालतबाट जारी भएका आदेशको कार्यान्वयन र यसले पारेका प्रभाव

एकाईको उद्देश्य :

यस एकाईको अन्तपछि सहभागीहरू

- सर्वोच्च अदालतबाट जारी भएका महत्वपूर्ण आदेशको कार्यान्वयन र यसले पारेको प्रभावका बारेमा जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- कानून निर्माणमा पारेको प्रभाव
- व्यक्तिगत स्वतन्त्रताको संरक्षण
- मौलिक अधिकारको प्रचलन

- आर्थिक सामाजिक रुपान्तरण
- संक्रमणकालीन न्याय
- कानूनको शासनको स्थापना
- संवैधानिक सीमामा राख्ने प्रयत्न
- कानून कार्यान्वयनका लागि निर्देशन

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- सर्वोच्च अदालतबाट जारी भएका निर्देशनात्मक आदेश कार्यान्वयनको अवस्था सम्बन्धी

अनुसन्धानमूलक अध्ययन प्रतिवेदन,
राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान,

- सर्वोच्च अदालतबाट अमान्य र बदर गरिएका कानूनहरूको अध्ययन, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय
- मीरा हुंगाना वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालयसमेत भएको रिटमा जारी भएको आदेश

- राजेन्द्र प्रसाद ढकालको रिटमा जारी भएको आदेश, ने.का.प. २०६४ अंक २ नि.नं. ७८१७
- प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालयबाट प्रकाशित सर्वोच्च अदालतबाट जारी भएका आदेशहरूको कार्यान्वयन सम्बन्धी प्रतिवेदन

सत्र ३३ :- न्यायपालिकाको स्वतन्त्रता

एकाईको उद्देश्य :

यस एकाईको समाप्तिपछि सहभागीहरू

- न्यायिक स्वतन्त्रताका सिद्धान्तहरू, नेपालको संविधानले गरेका प्रबन्धहरू, न्यायिक अभ्यासको बारेमा बताउन सक्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- न्यायपालिकाको स्वतन्त्रताका आधारभूत सिद्धान्तहरू
- स्वतन्त्र न्यायपालिकाका मूल्य र मान्यताहरू
- स्वतन्त्र न्यायपालिकाका लागि पूर्वशर्त एवम् यसका तत्वहरू
- अदालतको अपहेलना र न्यायिक स्वतन्त्रता
- न्यायिक स्वतन्त्रता कायम राख्न अन्य मुलुकले अवलम्बन गरेका अभ्यासहरू
- नेपालको संविधानले न्यायिक स्वतन्त्रताका लागि गरेका व्यवस्था
- न्यायाधीशको आचार संहिता
- न्यायिक स्वतन्त्रता र सरकारी वकीलको दायित्व
- न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- M. P. Singh, SECURING THE INDEPENDENCE OF THE JUDICIARY-THE INDIAN EXPERIENCE
- Bhimarjun Acharya, Comparative Systems of Judicial Review, AK Books Publication, 2012.
- Basic Principles of Independence of Judiciary, 1985.

- Sylvia Snowiss, Judicial Review and the Law of the Constitution. Yale University Press, 1996.
- International Principles on the Independence and Accountability of Judges, Lawyers and Prosecutors
- Advocate on Record v. Uol, (1993) 4 SCC 441
- काशीराज दाहाल, संवैधानिक लोकतन्त्र : संविधान लेखन, अभ्यास र अनुभव,
- न्यायाधीशको आचार संहिता सम्बन्धी बैंगलोर सिद्धान्त, २००२
- न्यायाधीशको आचार संहिता,
- डा. आनन्द मोहन भट्टराई, न्यायिक आचार र न्यायाधीशको आचार संहिता, राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, २०७०
- संविधानसभा, न्याय प्रणाली समितिको प्रतिवेदन, २०६६
- राजीव पराजुली वि. भ्रष्टाचार नियन्त्रण शाही आयोग, ने.का.प. २०६२ नि.नं. ७६१८
- सर्वज्ञरत्न तुलाधर वि. राष्ट्रिय पञ्चायत, ने.का.प. २०३५ नि.नं. ११९७
- तीर्थ कोइराला वि. सामान्य प्रशासन मन्त्रालयसमेत, ने.का.प. २०५२ स्वर्णशुभजन्मोत्सव विशेषांक १९२
- माधव कुमार बस्नेतको रिटमा भएको आदेश, ने.का.प. २०६७ अंक ४ नि.नं. ८३३७
- अम्बरबहादुर राउत वि. गृह मन्त्रालयसमेत, ने.का.प. २०६८ अंक ७ नि.नं. ८६४२
- सर्वोच्च अदालत वि. जनआस्था साप्ताहिक, ने.का.प. २०७० अंक ११ नि.नं. ९०८०

- राजीव वास्तोला वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत, ने.का.प. २०६३

अंक ६ नि.नं. ७७०९

सत्र ३४ :- नेपालको संवैधानिक विधिशास्त्र

एकाईको उद्देश्य :

यस एकाईको समाप्तिपछि सहभागीहरू

- नेपालको संवैधानिक विकासक्रम र संवैधानिक विधिशास्त्रको विकासको बारेमा कालक्रमिक रूपमा विश्लेषण गर्न सक्नेछन् ।
- नेपालको संवैधानिक विकासमा न्यायालयको भूमिकाको विश्लेषण गर्न सक्नेछन् ।

एकाईमा समेटिने विषयहरू:

- प्रधान न्यायालयको युग
- पञ्चायत कालमा न्यायालयले गरेका संवैधानिक व्याख्याहरू
- संसदीय शासनकाल
- संक्रमणकालीन संवैधानिक व्यवस्था
- संवैधानिक रूपान्तरण
- संघीय शासनमा संवैधानिक व्याख्या
- संवैधानिक वीचलनका घटनाहरू र सर्वोच्च अदालतबाट भएका प्रतिनिधि आदेशहरू

सन्दर्भ सामाग्री:

- S.K. Chaturvedi, Nepal: Internal Politics and Its Constitutions, Inter-India Publications, 1992.
- Ram Kumar Dahal, Constitutional and Political Developments in Nepal, Ratna Pustak Bhandar, 2001.

● Surya Dhungel and others, Commentary on the Nepalese Constitution, DeLF, 1998.

● Surendra Bhandari, Court, Constitution and Global Policy,

● नरेन्द्र प्रसाद पाठक, संवैधानिक विवादमा सर्वोच्च अदालत भाग १,२,३,४

● मुकुन्द रेग्मी, नेपाल अधिराज्यको संविधानको व्याख्यात्मक टिप्पणी (भाग १ र २)

● टोपबहादुर सिंह, नेपालको संवैधानिक इतिहास

● यज्ञमूर्ति बज्राडे वि. दुर्गादास श्रेष्ठ, ने.का.प. २०२७ अंक १ नि.नं. ५४७

● सर्वज्ञरत्न तुलाधर वि. राष्ट्रिय पञ्चायत, ने.का.प. २०३५ नि.नं. ११९७

● अनार सिंह कार्की वि. वाग्मती विशेष अदालत (२०४२ सालको पश्चातदर्शी असर सम्बन्धी)

● राजीव पराजुली वि. भ्रष्टाचार नियन्त्रण शाही आयोग, ने.का.प. २०६२ नि.नं. ७६१८

● पुष्पकमल दाहाल वि. संवैधानिक परिषद्समेत, ने.का.प. २०६८ नि.नं. ८४०६

● राजेन्द्र प्रसाद ढकाल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालय समेत, ने.का.प. २०६४ अंक २ नि.नं. ७८१७

● चन्द्रकान्त ज्ञवाली वि. मन्त्रिपरिषद् अध्यक्ष समेत, ने.का.प. २०७५ अंक १ संवैधानिक इजलास खण्ड, नि.नं. ०००७

सत्र ३५ :- मुद्दा फिर्ता र माफी सम्बन्धी व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य :

यस एकाईको समाप्तिपछि सहभागीहरू

- मुद्दा फिर्ताको अवधारणा र माफी सम्बन्धी व्यवस्था एवम् ती विषयमा न्यायालयले प्रतिपादन गरेका दृष्टिकोणहरू बताउन सक्नेछन् ।

एकाईमा समेटिने विषयहरू:

● फौजदारी मुद्दा फिर्ता लिनु पर्ने अवस्था

● मुद्दा फिर्ता सम्बन्धी संवैधानिक एवम् कानूनी व्यवस्था

● सजाय माफी मिनाहा दिने वा कम गर्ने अवस्था

● माफी मिनाहासम्बन्धी संवैधानिक एवम् कानूनी व्यवस्था

- मुद्दा फिर्ता र माफी सम्बन्धी अन्य मुलुकका कानूनी व्यवस्थाको तुलनात्मक अध्ययन (भारत, संयुक्त राज्य अमेरिका र बेलायत)
- मुद्दा फिर्ता र माफी सम्बन्धी न्यायिक दृष्टिकोण **सन्दर्भ सामग्रीहरू:**
- मुद्दा फिर्ता र माफी सम्बन्धी निर्देशिकाहरू
- डिबी लामाको मुद्दामा भएको आदेश, ने.का.प. २०५१ अंक ७ नि.नं. ४९४०
- गोपीबहादुर भण्डारीको रिटमा भएको आदेश, ने.का.प. २०६९ अंक १ नि.नं. ८७८९

- सावित्री श्रेष्ठको रिटमा भएको आदेश, ने.का.प. २०७५ अंक १ संवैधानिक इजलास खण्ड, नि.नं. ०००२
- प्रकाशमणि शर्माको रिटमा भएको आदेश, ने.का.प. २०७५ अंक १ संवैधानिक इजलास खण्ड, नि.नं. ०००३
- माधव कुमार बस्नेतको रिटमा भएको आदेश, ने.का.प. २०७५ अंक १ संवैधानिक इजलास खण्ड, नि.नं. ०००४

सत्र ३६ :- महान्यायाधिवक्तासम्बन्धी व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य :

यस एकाईको समाप्तिपछि सहभागीहरू

- महान्यायाधिवक्ताको संवैधानिक जिम्मेवारीका सम्बन्धमा नेपालको संविधानले गरेका प्रबन्धहरू र न्यायिक अभ्यासको बारेमा बताउन सक्नेछन
- मुख्य न्यायाधिवक्तालाई संविधानले दिएको जिम्मेवारी र महान्यायाधिवक्तासँगको अन्तरसम्बन्धको बारेमा बताउन सक्नेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- महान्यायाधिवक्ताको संवैधानिक जिम्मेवारी
 - (क) सरकारको प्रमुख कानूनी सल्लाहकारको रूपमा
 - (ख) प्रमुख अभियोजनकर्ताको रूपमा
 - (ग) मानव अधिकारको अनुगमनकर्ताको रूपमा
 - (घ) कानून व्यावसायीको नियामकको रूपमा
 - (ङ) पीडितको अभिभावकको रूपमा
- महान्यायाधिवक्ता र मुख्य न्यायाधिवक्ताको अन्तरसम्बन्ध
- महान्यायाधिवक्ताको अन्य भूमिका

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- बन्नी बहादुर कार्की वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको रिटमा भएको आदेश, ने.का.प. २०५८ अंक ५ र ६ नि.नं. ७००१
- नरेन्द्र बहादुर चन्द वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, स.अ. बुलेटिन २०५८ फौविनं. ९५ निर्णय मिति : २०५९।२।१३
- सुन्तली धामी वि. जिल्ला सरकारी वकील कार्यालय, अछामसमेत, ने.का.प. २०६८ अंक १ नि.नं. ८५४१
- नारायण सिंह राजपुत वि. महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयसमेत, ने.का.प. २०७० अंक १ नि.नं. ८९४९
- संविधानसभा, न्यायप्रणाली समितिको प्रतिवेदन, २०६६
- संघीय शासन व्यवस्थामा महान्यायाधिवक्ताको संरचना र कार्य प्रक्रिया विषयक अनुसन्धानमूलक अध्ययन प्रतिवेदन, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय

सत्र ३७ :- राजनीतिक दल र दलसँग सम्बन्धित विवादहरू

एकाईको उद्देश्य :

यस एकाईको समाप्तिपछि सहभागीहरू

- राजनीतिक दल दर्ता र दल त्यागसमेतका विषयमा नेपालको संविधानले गरेका प्रबन्धहरू र न्यायिक अभ्यासको बारेमा परिचित भई कार्य सम्पादनको क्रममा अवलम्बन गर्न सक्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- लोकतान्त्रिक शासन व्यवस्थामा राजनीतिक दल
- राजनीतिक दल सम्बन्धी संवैधानिक व्यवस्था
- राजनीतिक दल सम्बन्धी अन्य मुलुकको संविधानले प्रत्याभूत गरेका व्यवस्थाहरू
- राजनीतिक दल दर्ता सम्बन्धी विवाद

- दल त्याग सम्बन्धी विवाद
- निर्वाचनको क्रममा आउने विवादहरू
- राजनीतिक दल र निर्वाचनसम्बन्धी विवादमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- D.D. Basu, Comparative Constitutional Law. Lexis Nexis, Butterworths Wadhwa, Nagpur, 2010.
- J.C. Johary, Comparative Politics. Sterling Publishing, New Delhi, 1980.
- C.F. Strong, Modern Political Constitutions. ELBS, London, 1975.
- काशीराज दाहाल, संवैधानिक लोकतन्त्र : संविधान लेखन, अभ्यास र अनुभव,
- संविधान सभा, संवैधानिक समितिको प्रतिवेदन, २०६६

- गोपाल गुरुङ वि. निर्वाचन आयोग, ने.का.प. २०५२ अंक १ नि.नं. ५०३०
- खगेन्द्रजंग गुरुङ वि. निर्वाचन आयोग, ने.का.प. २०४८ अंक २,३,४ नि.नं. ४२७०
- प्रभुनारायण चौधरी वि. निर्वाचन आयोग, ने.का.प. २०५६ अंक ७ नि.नं. ६७४८
- बालकृष्ण न्यौपाने वि. मपस समेत, ने.का.प. २०५५ अंक १० नि.नं. ६६०७
- बाबुराम भट्टराईको रिटमा भएको आदेश, ने.का.प. २०५४ अंक ६ नि.नं. ६३९४
- राजेन्द्र लोहनीको रिटमा भएको आदेश, ने.का.प. २०५८ अंक ७ र ८ नि.नं. ७०२९
- गुञ्जमान वि.क.को रिटमा भएको आदेश (भरतपुर महानगरपालिकाको निर्वाचनसम्बन्धी)
- संविधान सभा अदालतबाट भएका फैसलाहरू

सत्र ३८ :- अन्तर्राष्ट्रिय कानूनको संवैधानिकीकरण (Constitutionalization of International Law)

एकाईको उद्देश्य :

यस एकाईको समाप्तिपछि सहभागीहरू

- सन्धि सम्झौता र सोको अनुमोदनका बारेमा संविधानले गरेका प्रबन्धहरू र न्यायिक अभ्यासको बारेमा परिचित भई कार्य सम्पादनको क्रममा ती अवधारणा र अभ्यासलाई अवलम्बन गर्न सक्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- नेपालको संवैधानिक व्यवस्था
- दुई पक्षीय र बहुपक्षीय सन्धि सम्झौताको अधिकार
- सन्धिको अनुमोदन गर्ने प्रक्रिया
- सन्धि सम्झौताको अनुमोदनकालागि अन्य मुलुकका संविधानमा गरिएका प्रबन्धहरू (भारत र संयुक्त राज्य अमेरिका)
- संघीय शासन र सन्धि सम्झौता तथा करारको अधिकार
- सन्धि सम्झौताको अनुमोदनमा आउन सक्ने विवादहरू
- सन्धिका व्यवस्था र राष्ट्रिय कानूनको न्यायिक पुनरावलोकन

- न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्री:

- J.C. Johary, Comparative Politics. Sterling Publishing, New Delhi, 1980.
- C.F. Strong, Modern Political Constitutions. ELBS, London, 1975.
- Pravakar Adhikari, An Overview of Constitutional and Legal Provision of Nepal concerning Internationalization of International Law, Nepal Law Review vol 21, 2009
- संविधानसभा, संवैधानिक समितिको प्रतिवेदन, २०६६
- बालकृष्ण न्यौपानेको टनकपुर मुद्दा, सर्वोच्च अदालत बुलेटिन २०४९ वर्ष १ अंक ११
- ज्ञानराज राईको रिटमा भएको आदेश, २०५७ सालको रि.नं. २६५१ आदेश मिति २०५८।१।२।८
- दिनेश कुमार शर्माको रिट, ने.का.प. २०६३ अंक ९ नि.नं. ७७५७
- राजाराम ढकाल वि. मपसमेत, ने.का.प. २०६० अंक ९ नि.नं. ७१७४

- अरुण कुमार चौधरी वि. प्रम तथा मपकासमेत, ने.का.प. २०६४ अंक ९ नि.नं. ७८०३
- बालकृष्ण न्यौपाने वि. प्रधानमन्त्री समेत ने.का.प. २०५४ अंक १ नि.नं.६३१३
- ज्योति पौडेल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, स.अ. बुलेटिन २०६६ पूर्णांक ४२३ (नि.नं. ८२८२)

सत्र ३९ :- संवैधानिक परिषद् र संसदीय सुनुवाइ

एकाईको उद्देश्य :

यस एकाईको समाप्तिपछि सहभागीहरू

- संवैधानिक परिषद् र संसदीय सुनुवाइका बारेमा संविधानले गरेका प्रबन्धहरू, त्यसको औचित्य र न्यायिक अभ्यासको बारेमा परिचित भई कार्य सम्पादनको क्रममा प्रयोग गर्न सक्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- संवैधानिक परिषद्को अवधारणा
- संसदीय सुनुवाइको आवश्यकता
- अन्य देशले अवलम्बन गरेको संसदीय सुनुवाइको अभ्यास (संयुक्त राज्य अमेरिका समेत)
- नेपालको संवैधानिक एवम् कानूनी व्यवस्था
- संसदीय सुनुवाइको अभ्यासमा देखिएका केही उल्लेखनीय विषयहरू

- संसदीय सुनुवाइको अभ्यास, औचित्य र सान्दर्भिकता
- न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू :

- Surya Prasad Dhungel et al., Commentary on Nepalese Constitution, Delf, Kathmandu, 1998.
- संविधान सभा, संवैधानिक समितिको प्रतिवेदन, २०६६
- पुष्पकमल दाहाल वि. संवैधानिक परिषद् समेत, ने.का.प. २०६८ नि.नं. ८४०६
- सुबोधमान नापित वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, ने.का.प. २०६७ नि.नं. ८३८५
- युवराज कार्कीसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, २०७३ सालको रिट नं. ०७३-WO-०१११, ०७३-WO-०१३९

सत्र ४० संविधान निर्माण प्रक्रिया

एकाईको उद्देश्य :

यस एकाईको समाप्तिपछि सहभागीहरू

- संविधान निर्माणका विधिहरू र नेपालको संविधान निर्माण प्रक्रियाका बारेमा बारेमा परिचित हुनेछन् ।
- संविधान निर्माणको पृष्ठभूमि र संविधान निर्माणको क्रममा भएको छलफल समेतका आधारमा संवैधानिक विवादमा संविधानमा समावेश भएका व्यवस्थाको व्याख्या गर्न सक्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- संविधान निर्माणका सिद्धान्तहरू
- संविधान निर्माणका विधिहरू

- राजनीतिक परिवर्तन र संविधान निर्माणको अन्तरसम्बन्ध
- विभिन्न मुलुकले अवलम्बन गरेको संविधान निर्माण प्रक्रिया (भारत, संयुक्त राज्य अमेरिका, दक्षिण अफ्रिकासमेत)
- संविधान निर्माणको क्रममा हुने छलफल र सोको अभिलेख
- संविधानको व्याख्यात्मक टिप्पणी र संविधानको व्याख्यामा सोको प्रयोग
- नेपालको संवैधानिक विकासमा संविधान निर्माण प्रक्रिया
- पहिलो संविधानसभाले संविधान निर्माण गर्न गरेको प्रयास
- Doctrine of Necessity को प्रयोग

- नेपालको वर्तमान संविधान निर्माणको क्रममा भएका बहस र छलफलहरू

सन्दर्भ सामाग्री:

- D.D. Basu, Comparative Constitutional Law, Lexis Nexis, Butterworths Wadhwa, Nagpur. 2010.
- Constitution Making Process in South Africa
- Constitution Assembly Debate (India), 1949
- Federalist Paper (America)
- O.P. Gouba, Constitutionalism in a Changing Society, Gitanjali Publishing House, New Delhi, 1984.
- C.F. Strong, Modern Political Constitutions, ELBS, London, 1975.
- H.M. Seervai, Constitutional Law of India
- M.P. Jain, Indian Constitutional Law
- काशीराज दाहाल, संवैधानिक लोकतन्त्र : संविधान लेखन, अभ्यास र अनुभव,
- भीमार्जुन आचार्य, नेपालमा संविधान निर्माण प्रक्रिया,
- संविधान सभा दर्पण (पहिलो संविधानसभा), व्यवस्थापिका संसद सचिवालय
- मुकुन्द रेग्मी, नेपालको संवैधानिक इतिहास (भाग १ र २)
- टोप बहादुर सिंह, नेपालको संवैधानिक इतिहास
- संविधान सभाका विभिन्न समितिका प्रतिवेदनहरू

सरकारी वकीलहरूका लागि सञ्चालन गरिने विशिष्टीकरण सम्बन्धी प्रशिक्षणको मापदण्ड तथा पाठ्यक्रममहान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, नेपाल

२. कर तथा राजस्व सम्बन्धी कानून २०७५^२

- पाठ्यक्रमको लक्ष्य :** राजस्व सम्बन्धी कानूनका विषयमा विशिष्टीकृत सरकारी वकील तयार गर्नु ।
- पाठ्यक्रमको उद्देश्य :** प्रस्तुत पाठ्यक्रमको प्रशिक्षण प्राप्त भएका सरकारी वकीलहरू निम्न विषयमा जानकार हुनेछन
१. राजस्व तथा गैर कर राजस्व प्रशासनको सैदान्तिक तथा व्यवहारिक पक्षमा जानकार हुनेछन ।
 २. प्रत्यक्ष कर तथा अप्रत्यक्ष करका विषय र सो सम्बन्धी विषयमा कर कानूनमा भएका व्यवस्था र सो को कार्यान्वयनका विषयमा परिचित हुनेछन ।
 ३. सर्वोच्च अदालतबाट कर सम्बन्धी विवादका विषयमा प्रतिपादित भएका सिद्धान्तहरूको बारेमा जानकार हुनेछन ।

^२ यो पाठ्यक्रमको मस्यौदा तयारीमा विज्ञ डा. श्री शान्तराज सुवेदी रहनु भएको थियो । सो तयारी समितिको अनुगमनकर्ता श्री बद्रीप्रसाद गौतम हुनुहुन्थ्यो । सो तयारी समितिमा सहन्यायाधिवक्ता श्री गिता प्रसाद तिम्सिना संयोजक र सहन्यायाधिवक्ता श्री रमादेवी पराजुली, उपन्यायाधिवक्ता श्री हरिशंकर ज्ञवाली, उपन्यायाधिवक्ता श्री अच्युतमणि नेउपाने, उपन्यायाधिवक्ता श्री लोक बहादुर कटुवाल, शाखा अधिकृत श्री अन्वन भट्टराई सदस्य रहनु भएको थियो । शाखा अधिकृत श्री भूमिनन्द खनाल सो समितिको सचिव हुनुहुन्थ्यो ।

पाठ्यक्रममा समावेश हुने विषयहरू :

१. राजस्व प्रशासन र राजस्वको संरचना
२. गैर राजस्वको प्रशासन तथा संचालन
३. राजस्व प्रशासन सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था -१
४. राजस्व प्रशासन सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था -२
५. नेपालको कर प्रशासन सम्बन्धी व्यवस्था
६. करको आधार र करको गणना
७. कर छुट सम्बन्धी व्यवस्था
८. रकमहरूको प्रमाणीकरण, बाँडफाँड र चारित्रीकरण
९. अन्तर्राष्ट्रिय कर प्रणाली, वैदेशिक कर र मिलान सम्बन्धी व्यवस्था
१०. Tax Planning and Fraud
११. दीर्घकालीन करार र आय गणना
१२. कर लेखांकन तथा कर परीक्षण
१३. प्राकृतिक व्यक्ति तथा निकायका सम्बन्धमा भएको विशेष व्यवस्था
१४. सम्पत्ति र दायित्वबाट प्राप्त खुद लाभको निर्धारण
१५. कर निर्धारण तथा असूली
१६. पुँजीगत लाभ कर
१७. आयकर ऐन र अन्य ऐनको बीचको अन्तरसम्बन्ध
१८. आयकर निर्धारण उपरको पुनरावेदकीय व्यवस्था तथा यस सम्बन्धी सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्तहरू
१९. मूल्य अभिवृद्धि करको अवधारणा, सिद्धान्त, कारोबार तथा दर सम्बन्धी व्यवस्था
२०. मूल्य अभिवृद्धि कर विवरण, भुक्तानी तथा कर कट्टी
२१. मूल्य अभिवृद्धि कर फिर्ता
२२. मूल्य अभिवृद्धि कर परीक्षण तथा निर्धारण
२३. विल विजक, डेविट/क्रेडिट नोट, खरिद खाता, विक्री खाता, मौज्जात किताब र कर असूली
२४. मूल्य अभिवृद्धि कर निर्धारण उपरको पुनरावेदकीय व्यवस्था तथा सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्तहरू
२५. भन्सार महसुल निर्धारण र असूली
२६. वस्तु वर्गिकरण प्रणाली
२७. भन्सार जाँचपास प्रक्रिया तथा ASYCUDA
२८. मालवस्तुको घोषणा र भन्सार जाँचपास
२९. भन्सार महसुल निर्धारण तथा भन्सार सम्बन्धी निर्णय उपरको पुनरावेदकीय व्यवस्था तथा सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त
३०. अन्तःशुल्क, ईजाजत पत्र, भौतिक नियन्त्रण तथा स्वयं निश्काशन प्रणाली
३१. अन्तःशुल्क निर्धारण र जर्ति तथा नोक्सानी मिन्हा
३२. अन्तःशुल्कका सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त
३३. राजस्व चुहावट नियन्त्रण तथा विदेशी विनिमय नियन्त्रण सम्बन्धी व्यवस्था

सत्र १ :- राजश्व प्रशासन र राजश्वको संरचना

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- नेपालको राजश्व प्रशासनको सांगठनिक संरचना र राजश्वका क्षेत्रहरूका सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- सांगठनिक स्वरूप
- राजश्व प्रशासन (कर तथा गैरकर)
- राजश्वको प्रकार

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान २. आयकर ऐन, २०५८
- मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२

- भन्सार ऐन, २०६४
- अन्तःशुल्क ऐन, २०५८
- Tax Law Design and drafting, editor-Victor Thrurohji, published by International Monetary Fund
- Tax Laws and Tax planning in Nepal – Dr. Pushpa Raj Kandel, Published / Distributed by Buddha Academic Publishers and Distributors Pvt . Ltd, 2003
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३

सत्र २ :- गैरकर राजश्वको प्रशासन तथा संचालन

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- गैरकर राजश्वका क्षेत्र, यसको संचालन र व्यवस्थापन सम्बन्धी विषयमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- गैरकर राजश्वको अवधारणा र परिभाषा
- गैरकर राजश्व
- गैरकर राजश्वका दर निर्धारण
- गैरकर राजश्व संकलन
- गैरकर राजश्व संकलनका चुनौतीहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- नेपालको संविधान
- आयकर ऐन, २०५८
- Tax Law Design and drafting, editor-Victor Thrurohji / published by International Monetary Fund
- Tax Laws and Tax planning in Nepal Dr. Pushpa Raj Kandel, Published / Distributed by Buddha Academic Publishers and Distributors Pvt. Ltd, 2003
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३

सत्र ३ :- राजश्व प्रशासन सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था - १

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- राजश्व प्रशासन सम्बन्धी संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्था, कर कानून निर्माणको प्रक्रिया तथा केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय तहले

लगाउन सक्ने कर सम्बन्धी विषयमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- राजस्व प्रशासन सम्बन्धी संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्था
- कर कानून निर्माणको प्रक्रिया
- केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय तहको वित्त व्यवस्थापन

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान
- आयकर ऐन, २०५८

- अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४
- Tax Law Design and drafting, editor-Victor Thrurohji / published by International Monetary Fund
- Tax Laws and Tax planning in Nepal – Dr. Pushpa Raj Kandel, Published / Distributed by Buddha Academic Publishers and Distributors Pvt .Ltd, 2003
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३

सत्र ४ :- राजस्व प्रशासन सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था - २

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- राजस्व प्रशासन सम्बन्धमा राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोगको भूमिका, अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन र कर सम्बन्धी कानूनको व्याख्या सम्बन्धी विषयमा जानकार हुनेछन्।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोग सम्बन्धी व्यवस्था
- अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन
- कर सम्बन्धी कानूनको व्याख्या

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान
- आयकर ऐन, २०५८
- अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४
- Tax Law Design and drafting, editor-Victor Thrurohji / published by International Monetary Fund
- Tax Laws and Tax planning in Nepal – Dr. Pushpa Raj Kandel, Published / Distributed by Buddha Academic Publishers and Distributors Pvt .Ltd, 2003
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३

सत्र ५ :- नेपालको कर प्रशासन सम्बन्धी व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- कर तथा राजस्व प्रशासन सम्बन्धी अवधारणा र करका सैद्धान्तिक तथा कानूनी पक्षहरूमा जानकार हुनेछन्

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- करको परिभाषा र उद्देश्य

- करका प्रकार
- कर सम्बन्धी सिद्धान्त
- आदर्श करका सैद्धान्तिक पक्ष र विशेषता
- राजस्व प्रशासन सम्बन्धी संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्था
- केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय तहको वित्त व्यवस्थापन

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- आयकर ऐन, २०५८
- आयकर नियमावली, २०५९
- आयकर निर्देशिका, २०६६
- Tax Law Design and drafting, editor-Victor Thrurohji / published by International Monetary Fund
- Tax Laws and Tax planning in Nepal – Dr. Pushpa Raj Kandel, Published /

Distributed by Buddha Academic Publishers and Distributors Pvt . Ltd, 2003

- Corporate Taxation Issues in Nepalese Perspective- Dr. Puspa Kandel, Bhawana Prakasan, 2001
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३

सत्र ६ :- करका आधारहरू र करको गणना

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- करका आधार, कर लाग्ने व्यक्ति तथा करयोग्य आय सम्बन्धी अवधारणा तथा कानूनी पक्षहरूका विषयमा जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- करका आधारहरू र कर लाग्ने व्यक्ति
- आयका शीर्षकहरू
- निर्धारणयोग्य आय
- करयोग्य आय
- आयमा समावेश हुने रकमहरू (शीर्षकगत रूपमा)

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- आयकर ऐन, २०५८
- आयकर नियमावली, २०५९
- आयकर निर्देशिका, २०६६
- Tax Law Design and drafting, editor-Victor Thrurohji/published by International Monetary Fund
- Tax Laws and Tax planning in Nepal – Dr. Pushpa Raj Kandel, Published / Distributed by Buddha Academic Publishers and Distributors Pvt . Ltd, 2003
- Corporate Taxation Issues in Nepalese Perspective- Dr. Puspa Kandel, Bhawana Prakasan, 2001
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३

सत्र ७ :- कर छुट सम्बन्धी व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- व्यक्तिगत सुविधा तथा व्यावसायिक कर छुट दिने आधारहरूका विषयमा जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- कर छुट सम्बन्धी अवधारणा
- कर छुट हुने आय

- कर छुट हुने संस्था (कर छुट हुने र नहुने अवस्था)
- व्यावसायिक छुट तथा सुविधा

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- आयकर ऐन, २०५८
- आयकर नियमावली, २०५९
- आयकर निर्देशिका, २०६६

- Tax Law Design and drafting, editor-Victor Thurohji / published by International Monetary Fund
- Tax Laws and Tax planning in Nepal – Dr. Pushpa Raj Kandel, Published / distributed by Buddha Academic Publishers and Distributors Pvt . Ltd, 2003
- Corporate Taxation Issues in Nepalese Perspective- Dr. Puspa Kandel, Bhawana Prakasan, 2001
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३

सत्र ८ :- रकमहरूको प्रमाणीकरण, बाँडफाँड र चारित्रीकरण

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- कर भुक्तानी सम्बन्धी व्यवस्था तथा हस्तान्तरित सम्पत्तिको मूल्याङ्कन सम्बन्धी विषयमा जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- हस्तान्तरण गरिएका सम्पत्तिको बजार मूल्य निर्धारण
- भुक्तानी प्राप्त गरेको मानिने अवस्था
- अप्रत्यक्ष भुक्तानी
- संयुक्त लगानी
- सम्बन्धित व्यक्ति बीच मूल्य हस्तान्तरण आयको खण्डीकरण

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- आयकर ऐन, २०५८
- आयकर नियमावली, २०५९
- आयकर निर्देशिका, २०६६
- Tax Law Design and drafting, editor-Victor Thurohji/published by International Monetary Fund
- Tax Laws and Tax planning in Nepal – Dr. Pushpa Raj Kandel, Published / Distributed by Buddha Academic Publishers and Distributors Pvt . Ltd, 2003
- Corporate Taxation Issues in Nepalese Perspective- Dr. Puspa Kandel, Bhawana Prakasan, 2001
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३

सत्र ९ :- अन्तरराष्ट्रिय कर प्रणाली, वैदेशिक कर मिलान सम्बन्धी व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- अन्तरराष्ट्रिय कर लाग्ने तथा छुट हुनेल व्यवस्थाका सम्बन्धमा जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- अन्तरराष्ट्रिय कर
- दोहोरो कर मुक्ति संभौता
- दोहोरो कर मिलान सम्बन्धी व्यवस्था
- नेपालले गरेका दोहोरो कर मुक्ति संभौताहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- आयकर ऐन, २०५८
- आयकर नियमावली, २०५९
- आयकर निर्देशिका, २०६६
- Tax Law Design and drafting, editor-Victor Thurohji / published by International Monetary Fund
- Tax Laws and Tax planning in Nepal – Dr. Pushpa Raj Kandel, Published / Distributed by Buddha Academic Publishers and Distributors Pvt . Ltd, 2003

- Corporate Taxation Issues in Nepalese Perspective- Dr. Puspa Kandel, Bhawana Prakasan, 2001
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३
- Dr. Ishita Chattejee, International Trade Law, Central law Publication Reprint : 2018

सत्र १० :- Tax planning and fraud

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- कर चुहावट तथा कानूनी व्यवस्थाका आधारमा गरिने कर योजनाका सम्बन्धमा जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- Tax planning
- Feature of tax Planning
- Tax evasion and fraud
- Tax avoidance

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- आयकर ऐन, २०५८
- आयकर नियमावली, २०५९

- आयकर निर्देशिका, २०६६
- Tax Law Design and drafting, editor-Victor Thurohji / published by International Monetary Fund
- Tax Laws and Tax planning in Nepal – Dr. Pushpa Raj Kandel, Published / Distributed by Buddha Academic Publishers and Distributors Pvt . Ltd, 2003
- Corporate Taxation Issues in Nepalese Perspective- Dr. Puspa Kandel, Bhawana Prakasan, 2001
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३

सत्र ११ :- दीर्घकालीन करार र आय गणना

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- एक वर्ष भन्दा बढी अवधिका लागि गरिने करारका सम्बन्धमा भएको आय गणना गर्ने प्रकृयाका सम्बन्धमा जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- करारको अवधारणा
- दीर्घकालीन करार
- आय गणना

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- आयकर ऐन, २०५८

- आयकर नियमावली, २०५९
- आयकर निर्देशिका, २०६६
- Tax Law Design and drafting, editor-Victor Thurohji / published by International Monetary Fund
- Tax Laws and Tax planning in Nepal – Dr. Pushpa Raj Kandel, Published / Distributed by Buddha Academic Publishers and Distributors Pvt . Ltd, 2003
- Corporate Taxation Issues in Nepalese Perspective- Dr. Puspa Kandel, Bhawana Prakasan, 2001
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३

सत्र १२ :- कर लेखांकन तथा कर परीक्षण

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- आय व्ययको लेखा राख्ने तरिकाको सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- नगद लेखाङ्कन
- एक्रयल लेखाङ्कन
- मिश्रित लेखांकन प्रणाली
- वासलात र नाफा नोक्सान हिसाव

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- आयकर ऐन, २०५८
- आयकर नियमावली, २०५९

- आयकर निर्देशिका, २०६६
- Tax Law Design and Drafting, Editor-Victor Thrurohji / published by International Monetary Fund
- Tax Laws and Tax planning in Nepal - Dr. Pushpa Raj Kandel, Published / Distributed by Buddha Academic Publishers and Distributors Pvt . Ltd, 2003
- Corporate Taxation Issues in Nepalese Perspective- Dr. Puspa Kandel, Bhawana Prakasan, 2001
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३

सत्र १३ :- प्राकृतिक व्यक्ति तथा निकायका सम्बन्धमा भएको विशेष व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- प्राकृतिक व्यक्ति, निकायहरू, बैकिङ तथा विमा व्यवसाय र अवकास बचत कोष सम्बन्धमा भएको विशेष व्यवस्थाको सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- प्राकृतिक व्यक्ति
- निकायहरू
- बैकिङ तथा विमा व्यवसाय
- अवकास बचत कोष
- अवकास भुक्तानी

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- आयकर ऐन, २०५८
- आयकर नियमावली, २०५९
- आयकर निर्देशिका, २०६६
- Tax Law Design and Drafting, Editor-Victor Thrurohji / Published by International Monetary Fund
- Tax Laws and Tax planning in Nepal - Dr. Pushpa RajKandel, Published / Distributed by Buddha Academic Publishers and Distributors Pvt . Ltd, 2003
- Corporate Taxation Issues in Nepalese Perspective- Dr. Puspa Kandel, Bhawana Prakasan, 2001
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३

सत्र १४ :- सम्पति र दायित्वबाट प्राप्त खुद लाभको निर्धारण

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सम्पति र दायित्वबाट प्राप्त खुद लाभको निर्धारणका सम्बन्धमा भएको विशेष व्यवस्थाको बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- सम्पति र दायित्वबाट भएको लाभ, खर्च र नोक्सानी
- सम्पति वा दायित्वको निसर्ग
- सम्पति वा दायित्वको प्रतिस्थापन सहितको अस्वेच्छिक निसर्ग
- व्यावसाय गाभिएको कारणले हुने निसर्ग

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- आयकर ऐन, २०५८
- आयकर नियमावली, २०५९
- आयकर निर्देशिका, २०६६
- Tax Law Design and drafting, editor-Victor Thurohji / published by International Monetary Fund
- Tax Laws and Tax planning in Nepal - Dr. Pushpa Raj Kandel, Published / Distributed by Buddha Academic Publishers and Distributors Pvt . Ltd, 2003
- Corporate Taxation Issues in Nepalese Perspective- Dr. Puspa Kandel, Bhawana Prakasan, 2001
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३

सत्र १५ :- कर निर्धारण तथा असूली

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- करको रकम दाखिला गर्ने तरिका तथा कर निर्धारण र असूलीका सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- आय विवरण दाखिला
- कर भुक्तानी
- कर निर्धारण
- अग्रिम कर र किस्तावन्दी
- कर मिलान र फिर्ता
- शुल्क, व्याज र जरिवाना
- बन्धनता र असूली

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- आयकर ऐन, २०५८
- आयकर नियमावली, २०५९
- आयकर निर्देशिका, २०६६
- Tax Law Design and drafting, editor-Victor Thurohji / published by International Monetary Fund
- Tax Laws and Tax planning in Nepal - Dr. Pushpa Raj Kandel, Published / Distributed by Buddha Academic Publishers and Distributors Pvt . Ltd, 2003
- Corporate Taxation Issues in Nepalese Perspective- Dr. Puspa Kandel, Bhawana Prakasan, 2001
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३

सत्र १६ :- पूँजीगत लाभ कर

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- पूँजीगत लाभकरका सम्बन्धमा भएका राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय व्यवस्थाको बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- पूँजीगत लाभकरको अवधारणा तथा परिभाषा
- पूँजीगत लाभकरको राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यास
- पूँजीगत लाभकरको विद्यमान कानूनी व्यवस्था

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- आयकर ऐन, २०५८
- आयकर नियमावली, २०५९

- आयकर निर्देशिका, २०६६
- Tax Law Design and drafting, editor-Victor Thrurohji / published by International Monetary Fund
- Tax Laws and Tax planning in Nepal - Dr. Pushpa Raj Kandel, Published / Distributed by Buddha Academic Publishers and Distributors Pvt . Ltd, 2003
- Corporate Taxation Issues in Nepalese Perspective- Dr. Puspa Kandel, Bhawana Prakasan, 2001
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३
- द्वारिकानाथ हुंगेल वि. ठूला करदाता कार्यालय समेत, २०७४-WO-०४७५, आदेश मिति :- २०७५/१०/२३

सत्र १७ :- आयकर ऐन र अन्य ऐन बीचको अन्तरसम्बन्ध

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- आयकर सम्बन्धी ऐन र अन्य ऐनले दिएको कर छुट सम्बन्धी व्यवस्था बीचको समन्वयको तरिकाका सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- आयकर ऐन
- आर्थिक ऐन
- सामयिक कर असूली ऐन
- विशेष ऐन (औद्योगिक व्यवसाय ऐन, वोनस ऐन, श्रम ऐन, विद्युत ऐन लगायत)
- कर कानूनका व्याख्याका नियमहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- आयकर ऐन, २०५८
- आयकर नियमावली, २०५९
- आयकर निर्देशिका, २०६६
- Tax Law Design and drafting, editor-Victor Thrurohji / published by International Monetary Fund
- Tax Laws and Tax planning in Nepal - Dr. Pushpa Raj Kandel, Published / Distributed by Buddha Academic Publishers and Distributors Pvt . Ltd, 2003
- Corporate Taxation Issues in Nepalese Perspective- Dr. Puspa Kandel, Bhawana Prakasan, 2001
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३
- आयकर कानून विगत र वर्तमान, विश्वदीप अधिकारी

सत्र १८ :- आयकर निर्धारण उपरको पुनरावेदकीय व्यवस्था तथा यस सम्बन्धी सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्तहरू

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- संशोधित कर निर्धारण उपरको पुनरावेदकीय व्यवस्था तथा आयकरका सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतबाट भएका व्याख्या विश्लेषणको बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- आयकर निर्धारण उपरको प्रशासकीय पुनरावलोकन
- प्रशासकीय पुनरावलोकन उपरको पुनरावेदन
- पुनरावलोकन तथा पुनरावेदन गर्दा राख्नुपर्ने धरौटी सम्बन्धी व्यवस्था
- सर्वोच्च अदालतमा निवेदन लाग्ने अवस्था

- निवेदन र पुनरावेदनको प्रतीक्षा सम्बन्धी व्यवस्था
- आयकरका सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतबाट भएका फैसला कम्तिमा ५ वटा मुद्दाहरूमा प्रतिपादित सिद्धान्त

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- आयकर ऐन, २०५८
- आयकर नियमावली, २०५९
- आयकरका सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतबाट सिद्धान्त प्रतिपादित भएका कम्तिमा ५ वटा फैसलाहरू
- राजस्व न्यायाधिकरण फैसला संग्रह भाग ३, पृष्ठ १-४०९

सत्र १९ :- मूल्य अभिवृद्धि करको अवधारणा, सिद्धान्त, कारोबार तथा दर सम्बन्धी व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- मूल्य अभिवृद्धि करको अवधारणा, दर्ता खारेजी, कर लाग्ने तथा छुट, कारोबार तथा दर प्रणाली समेतको सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- अवधारणा र परिभाषा
- दर्ता तथा खारेजी
- मूल्य अभिवृद्धि कर लाग्ने तथा छुट सम्बन्धी अवस्था
- कारोबार स्थल र आपूर्ति
- बहुदर प्रणाली

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२
- मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३
- मूल्य अभिवृद्धि कर निर्देशिका, २०६९
- In Introduction to Value Added Tax-Shambhu Man Shrestha Published By Himalay BookStall,2062
- Corporate Taxation Issues in Nepalese Perspective- Dr. Puspa Kandel, Bhawana Prakasan, 2001
- Tolley's Value Added Tax 1995-96, by Robert Warren and Nicholas Bowen Barriister, Tolley Publishing Company Limited
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३

- Performance of Value Added Tax in Nepal, Subedi, Shantaraj, Published by

Jamuna Subba

सत्र २० :- मूल्य अभिवृद्धि कर विवरण, भुक्तानी तथा कर कट्टी

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- कर विवरण तथा दाखिला र कर कट्टी सम्बन्धी व्यवस्थाका सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- कर विवरण
- कर दाखिला
- कर कट्टी र कर मिलान
- आंशिक कर कट्टी
- समानुपातिक कर कट्टी
- कर कट्टी नहुने अवस्था

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२

- मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३
- मूल्य अभिवृद्धि कर निर्देशिका, २०६९
- In Introduction to Value Added Tax-Shambhu Man Shrestha Published By Himalay Book Stall,2062
- Corporate Taxation Issues in Nepalese Perspective- Dr. Puspa Kandel, Bhawana Prakasan, 2001
- Tolley's Value Added Tax 1995-96, by Robert Warren and Ncholas Bowen Barriister, Tolley Publishing Company Limited
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन,२०५३
- Performance of Value Added Tax in Nepal, Subedi, Shantaraj, Published by Jamuna Subba

सत्र २१ :- मूल्य अभिवृद्धि कर फिर्ता

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- मूल्य अभिवृद्धि कर फिर्ता सम्बन्धी व्यवस्था तथा अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यास समेतको बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- अवधारणा
- नियमित तथा विशेष कर फिर्ता
- कुटनीतिक सुविधा अन्तर्गतको कर फिर्ता
- वैदेशिक सहयोगमा सन्चालित आयोजनामा हुने कर फिर्ता
- अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यास

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२
- मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३
- मूल्य अभिवृद्धि कर निर्देशिका, २०६९
- In Introduction to Value Added Tax-Shambhu Man Shrestha Published By Himalay Book Stall,2062
- Corporate Taxation Issues in Nepalese Perspective- Dr. Puspa Kandel, Bhawana Prakasan, 2001
- Tolley's Value Added Tax 1995-96, by Robert Warren and Ncholas Bowen Barriister, Tolley Publishing Company Limited
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन,२०५३

- Performance of Value Added Tax in Nepal, Subedi, Shantaraj, Published by

Jamuna Subba

सत्र २२ :- मूल्य अभिवृद्धि कर परीक्षण तथा निर्धारण

एकाईको उद्देश्य:

यस एकाईको प्रशिक्षणबाट कर निर्धारण, दाखिला, करदाता छनौट, परीक्षण र सजाय सम्बन्धी विषयमा सहभागीहरू जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- स्वयंकर निर्धारण तथा दाखिला
- करदाताको छनौट
- कर परीक्षण (Full Audit, Rapid Audit, General Audit and Refund Audit)
- शुल्क, व्याज तथा जरिवाना

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२
- मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३
- मूल्य अभिवृद्धि कर निर्देशिका, २०६९
- In Introduction to Value Added Tax- Shambhu Man Shrestha Published By Himalay Book Stall, 2062
- Corporate Taxation Issues in Nepalese Perspective- Dr. Puspa Kandel, Bhawana Prakasan, 2001
- Tolley's Value Added Tax 1995-96, by Robert Warren and Nicholas Bowen Barriister, Tolley Publishing Company Limited
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३

सत्र २३ :- विल विजक, डेविटर क्रेडिट नोट, खरिद खाता, बिक्री खाता, मौज्जात किताब र कर असुली

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- कारोबारको सिलसिलामा प्रयोग हुने विल विजक, डेविटरक्रेडिट नोट, खाताहरू तथा कर असुलीका सम्बन्धमा जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- विल विजक
- संक्षिप्त कर विजक
- डेविटरक्रेडिट नोट
- खरिद, बिक्री तथा मौज्जात खाता
- कर असुली
- लिलाम बिक्री तथा मुद्धा दायर

- गैर वासिन्दा व्यक्तिको एजेन्टबाट कर असुल गर्ने व्यवस्था,

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२
- मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३
- मूल्य अभिवृद्धि कर निर्देशिका, २०६९
- In Introduction to Value Added Tax- Shambhu Man Shrestha Published By Himalay Book Stall, 2062
- Corporate Taxation Issues in Nepalese Perspective- Dr. Puspa Kandel, Bhawana Prakasan, 2001
- Tolley's Value Added Tax 1995-96, by Robert Warren and Nicholas Bowen Barriister, Tolley Publishing Company Limited

- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३
- Performance of Value Added Tax in Nepal, Subedi, Shantaraj, Published by Jamuna Subba

सत्र २४ :- मूल्य अभिवृद्धि कर निर्धारण उपरको पुनरावेदकीय व्यवस्था तथा सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्तहरू

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- मूल्य अभिवृद्धि कर निर्धारण उपरको पुनरावेदकीय व्यवस्था तथा मूल्य अभिवृद्धि करका सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतबाट भएका व्याख्या विश्लेषणको जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- मूल्य अभिवृद्धि कर निर्धारण उपरको प्रशासकीय पुनरावलोकन
- प्रशासकीय पुनरावलोकन उपरको पुनरावेदन
- पुनरावलोकन तथा पुनरावेदनगर्दा राख्नुपर्ने धरौटी सम्बन्धी व्यवस्था
- सर्वोच्च अदालतमा निवेदन लाग्ने अवस्था
- निवेदनरपुनरावेदनको प्रतीरक्षा सम्बन्धी व्यवस्था

- मूल्य अभिवृद्धि करका सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतबाट भएका फैसला कम्तिमा ५ वटा मुद्दाहरूमा प्रतिपादित सिद्धान्त

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान
- मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२,
- मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३
- मूल्य अभिवृद्धि कर निर्देशिका, २०६९
- मूल्य अभिवृद्धि कर सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतबाट सिद्धान्त प्रतिपादित भएका कम्तिमा ५ वटा फैसला
- Performance of Value Added Tax in Nepal, Subedi Shantaraj, Published by Jamuna Subba
- राजस्व न्यायाधिकरण फैसला संग्रह भाग ३, पृष्ठ ४११-६०२

सत्र २५ :- भन्सार महशुल निर्धारण र असुली

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भन्सार महशुल निर्धारण र असुली तथा विश्व भन्सार संगठनसंगको अन्तरसम्बन्ध समेतको विषयमा जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- अवधारणा र परिभाषा
- भन्सार क्षेत्र निर्धारण
- भन्सार महशुल निर्धारण र असुली
- भन्सार छुट सम्बन्धी व्यवस्था

- विलम्ब शुल्क (Dumerrage Charge)
- विश्व भन्सार संगठन

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- भन्सार ऐन, २०६४
- Tax Law Design and drafting, editor-Victor Thurohji / published by International Monetary Fund
- Tax Laws and Tax planning in Nepal - Dr. Pushpa Raj Kandel, Published / Distributed by Buddha Academic Publishers and Distributors Pvt . Ltd, 2003

- Corporate Taxation Issues in Nepalese Perspective- Dr. Puspa Kandel, Bhawana Prakasan, 2001
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३

सत्र २६ :- वस्तु वर्गीकरण प्रणाली (Harmonized System)

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- हार्मोनाइज्ड सिस्टम अन्तर्गत वस्तुको शीर्षक, उपशीर्षक तथा कोड नम्बर कायम गर्ने व्यवस्थाका सम्बन्धमा जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- अवधारणा
- शीर्षक, उपशीर्षक
- वस्तु वर्गीकरण प्रणाली
- व्याख्याका नियमहरू र संशोधनका आधारहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- भन्सार ऐन, २०६४
- Tax Law Design and drafting, editor-Victor Thurohji / published by International Monetary Fund
- Tax Laws and Tax planning in Nepal - Dr. Pushpa Raj Kandel, Published / Distributed by Buddha Academic Publishers and Distributors Pvt . Ltd, 2003
- Corporate Taxation Issues in Nepalese Perspective- Dr. Puspa Kandel, Bhawana Prakasan, 2001
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३

सत्र २७ :- भन्सार जाँचपास प्रकृया तथा ASYCUDA

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भन्सार जाचपास प्रक्रिया तथा ASYCUDA सम्बन्धमा जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- उत्पत्तिको नियम र विश्व भन्सार संगठन
- National Treatment
- ASYCUDA WORLD
- Electronic payment
- Bar code
- Single Entry system

सन्दर्भ सामग्री

- भन्सार ऐन, २०६४
- Tax Law Design and drafting, editor-Victor Thurohji / published by International Monetary Fund
- Tax Laws and Tax planning in Nepal - Dr. Pushpa Raj Kandel, Published / Distributed by Buddha Academic Publishers and Distributors Pvt . Ltd, 2003
- Corporate Taxation Issues in Nepalese Perspective- Dr. Puspa Kandel, Bhawana Prakasan, 2001
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३

सत्र २८ :- मालवस्तुको घोषणा र भन्सार जाँचपास

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भन्सारमा मालवस्तुको घोषणा गर्ने तथा जाँचपास गर्ने प्रकृया र परीक्षण सम्बन्धी व्यवस्थाका सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- अवधारणा र विकास
- मालवस्तुको घोषणा (प्रज्ञापनपत्र)
- प्रकृया (Green, Yellow and Red Channel)
- भन्सार चोरी, निकासी पैठारी
- विद्युतीय जाँच पास प्रणाली
- भन्सार जाचपास पछिको परीक्षण (PCA)
- भन्सार एजेन्टको भूमिका

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- भन्सार ऐन, २०६४
- Tax Law Design and drafting, editor-Victor Thurohji / published by International Monetary Fund
- Tax Laws and Tax planning in Nepal - Dr. Pushpa Raj Kandel, Published / Distributed by Buddha Academic Publishers and Distributors Pvt . Ltd, 2003
- Corporate Taxation Issues in Nepalese Perspective- Dr. Puspa Kandel, Bhawana Prakasan, 2001
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३

सत्र २९ :- भन्सार महसुल निर्धारण तथा भन्सार सम्बन्धी निर्णय उपरको पुनरावेदकीय व्यवस्था तथा सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भन्सार महसुल निर्धारण तथा भन्सार सम्बन्धी निर्णय उपरको पुनरावेदकीय व्यवस्था तथा भन्सार सम्बन्धी मुद्दामा सर्वोच्च अदालतबाट भएका व्याख्या विश्लेषणको सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- भन्सार महसुल निर्धारण उपरको निवेदन व्यवस्था
- भन्सारसंग मूल्याङ्कन समितिको निर्णय उपरको पुनरावेदन
- अन्य भन्सार संग सम्बन्धित निर्णय उपरको पुनरावेदन

- पुनरावलोकन तथा पुनरावेदनगर्दा राख्नुपर्ने धरौटी सम्बन्धी व्यवस्था
- सर्वोच्च अदालतमा निवेदन लाग्ने अवस्था
- निवेदन र पुनरावेदनको प्रतीरक्षा सम्बन्धी व्यवस्था
- भन्सार महसुल निर्धारण तथा भन्सार सम्बन्धी निर्णय सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतबाट भएका कम्तिमा ५ वटा मुद्दाहरूमा प्रतिपादित सिद्धान्त

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- भन्सार ऐन, २०६४
- भन्सारसंग सम्बन्धित सर्वोच्च अदालतबाट सिद्धान्त प्रतिपादित भएका कम्तिमा ५ वटा फैसला

सत्र ३० :- अन्तः शुल्क, ईजाजत पत्र, भौतिक नियन्त्रण तथा स्वयं निश्काशन प्रणाली

एकाईको उद्देश्यः

यस सत्रमा सहभागीहरू

- अन्तः शुल्कको अवधारणा, इजाजत पत्र सम्बन्धी व्यवस्था, अनुगमन तथा नियन्त्रण सम्बन्धी विषयमा जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- अवधारणा र परिभाषा
- अन्तः शुल्क लाग्ने वस्तु तथा सेवा
- ईजाजतपत्र, नवीकरण र दर्ता
- ईजाजत लिनुपर्ने वस्तु तथा सेवा
- भौतिक नियन्त्रण प्रणाली
- स्वयं निश्कासन प्रणाली
- अनुगमन तथा नियन्त्रण

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- अन्तःशुल्क ऐन, २०५८
- अन्तः शुल्क नियमावली, २०५९
- अन्तः शुल्क निर्देशिका, २०७३
- Tax Law Design and drafting, editor-Victor Thurohji, published by International Monetary Fund
- Tax Laws and Tax planning in Nepal - Dr. Pushpa Raj Kandel, Published / Distributed by Buddha Academic Publishers and Distributors Pvt . Ltd, 2003
- Corporate Taxation Issues in Nepalese Perspective- Dr. Puspa Kandel, Bhawana Prakasan, 2001
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३

सत्र ३१ :- अन्त शुल्क निर्धारण र जर्ति तथा नोक्सानी मिन्हा

एकाईको उद्देश्यः

यस सत्रमा सहभागीहरू

- अन्तः शुल्क निर्धारण दाखिला तथा जर्ति नोक्सानी मिन्हा सम्बन्धी व्यवस्थाको सम्बन्धमा जानकार हुनेछन्

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- अन्त शुल्क विवरण तथा दाखिला
- अन्त शुल्क निर्धारण तथा असूली
- अन्तः शुल्क स्टिकर
- जर्ति र यसले आयकर र मूल्य अभिवृद्धि करमा पार्ने प्रभाव
- नोक्सानी मिन्हा

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- अन्तःशुल्क ऐन, २०५८
- अन्तः शुल्क नियमावली, २०५९
- अन्तः शुल्क निर्देशिका, २०७३
- Tax Law Design and drafting, editor-Victor Thurohji / published by International Monetary Fund
- Tax Laws and Tax planning in Nepal - Dr. Pushpa Raj Kandel, Published / Distributed by Buddha Academic Publishers and Distributors Pvt . Ltd, 2003
- Corporate Taxation Issues in Nepalese Perspective- Dr. Puspa Kandel, Bhawana Prakasan, 2001
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३

सत्र ३२ :- अन्तःशुल्कका सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त

एकाईको उद्देश्यः

यस सत्रमा सहभागीहरू

- अन्तःशुल्क निर्धारण उपरको पुनरावेदकीय व्यवस्था तथा अन्तःशुल्क सम्बन्धी मुद्दामा सर्वोच्च अदालतबाट भएका व्याख्या विश्लेषणको सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- अन्तःशुल्क निर्धारण उपरको प्रशासकीय पुनरावलोकन
- प्रशासकीय पुनरावलोकन उपरको पुनरावेदन
- पुनरावलोकन तथा पुनरावेदनगर्दा राख्नुपर्ने धरौटी सम्बन्धी व्यवस्था
- सर्वोच्च अदालतमा निवेदन लाग्ने अवस्था

- निवेदन र पुनरावेदनको प्रतीरक्षा सम्बन्धी व्यवस्था

- अन्तःशुल्कका सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतबाट भएका फैसला कम्तिमा ५ वटा मुद्दाहरूमा प्रतिपादित सिद्धान्त

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान
- अन्तःशुल्क ऐन, २०५८
- अन्तःशुल्क नियमावली, २०५९
- अन्तःशुल्क निर्देशिका, २०७३
- अन्तःशुल्कसंग सम्बन्धित सर्वोच्च अदालतबाट सिद्धान्त प्रतिपादित भएका कम्तिमा ५ वटा फैसला

सत्र ३३ :- राजश्व चुहावट नियन्त्रण तथा विदेशी विनिमय नियन्त्रण सम्बन्धी व्यवस्था

एकाईको उद्देश्यः

यस सत्रमा सहभागीहरू

- राजश्व चुहावट नियन्त्रण तथा विदेशी विनिमय नियन्त्रण सम्बन्धी व्यवस्थाको सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- राजश्व चुहावट सम्बन्धी कसूर
- राजश्व चुहावट सम्बन्धी अनुसन्धान, तहकिकात, अभियोजन र प्रतीरक्षा
- विदेशी विनिमय सम्बन्धी कसूर
- विदेशी विनिमय नियन्त्रण सम्बन्धी अनुसन्धान, तहकिकात, अभियोजन र प्रतीरक्षा

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- राजश्व चुहावट (अनुसन्धान तथा नियन्त्रण) ऐन, २०५२
- Tax Law Design and drafting, editor-Victor Thrurohji, published by International Monetary Fund
- Tax Laws and Tax planning in Nepal - Dr. Pushpa Raj Kandel, Published / Distributed by Buddha Academic Publishers and Distributors Pvt . Ltd, 2003
- Corporate Taxation Issues in Nepalese Perspective- Dr. Puspa Kandel, Bhawana Prakasan, 2001
- कर कानूनका सिद्धान्त, पवन कुमार ओझा, वितरक पैरवी प्रकाशन, २०५३

सरकारी वकीलहरूका लागि सञ्चालन गरिने विशिष्टीकरण सम्बन्धी प्रशिक्षणको मापदण्ड तथा पाठ्यक्रममहान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, नेपाल

३. बैकिङ तथा वाणिज्य कसूरसम्बन्धी कानून³

पाठ्यक्रमको लक्ष्य र उद्देश्यहरू

- बैकिङ कसूर सम्बन्धी विषयमा विशिष्टीकृत सरकारी वकीलहरू तयार गर्नु यस पाठ्यक्रमको लक्ष्य रहेको छ ।
 - प्रस्तुत पाठ्यक्रम बमोजिमको प्रशिक्षण प्राप्त गरेका सरकारी वकीलहरूले देहाय बमोजिमको सैद्धान्तिक तथा व्यवहारिक ज्ञान प्राप्त गर्नेछन् ।
१. बैकिङ तथा वित्तीय प्रणालीका आधारभूत सिद्धान्त र बैकिङ तथा वित्तीय क्षेत्र सम्बन्धी जोखिम र बैक तथा वित्तीय संस्थाको स्थापना, संचालन, व्यवस्थापन र नियमनका सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।
 २. बैकिङ कसूर, प्रकृति र क्षेत्राधिकार बारेमा जानकारी हुनेछन् ।
 ३. विगो भरी भराउ, क्षतिपूर्ति तथा जरिवाना सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।
 ४. बैकिङ तथा वित्तीय संस्थामा हुने देवानी दायित्व र फौजदारी दायित्वको विषयमा तथा विभागीय दायित्व र विभागीय कारवाही र अनुशासनात्मक कारवाही सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।
 ५. कर्जा, कर्जा सीमा, कर्जा नीति, कर्जा जोखिम व्यवस्थापन, धितो र मूल्याङ्कन, धितो रोक्का, कर्जा असूलीको तरिका, जमानत, प्रतिजमानत र प्रतिपत्र सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।
 ६. बैकिङ कसूर र ऋण असूली, लिलामी, बैकिङ कसूर र भ्रष्टाचार, मसौट हिनामिना, सम्पत्ति शुद्धीकरण र सुपुर्दगी तथा पारस्परिक कानूनी सहायता ऐन सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।
 ७. चेक अनादर र बैकिङ कसूर, प्रतिस्पर्धा प्रवर्द्धन तथा बजार संरक्षण सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था, दामाशाही सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था, प्रतिस्पर्धा र दामाशाही सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय कानूनी व्यवस्था, विदेशी विनिमय सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।
 ८. बैकिङ कसूर र अदालती अभ्यास सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।
 ९. बैकिङ कसूर सम्बन्धी विवादमा नेपाल सरकारका तर्फबाट सर्वोच्च अदालतमा प्रतिरक्षा एव बहस पैरवी गर्दा बैकिङ कसूर तथा वाणिज्य कानूनका सिद्धान्त, अदालती अभ्यास र विधिशास्त्रको यथोचित प्रयोग गर्न सक्नेछन् ।

पाठ्यक्रम प्रशिक्षणको खाका

सरकारी वकीलको व्यावसायिकता विकासमा केन्द्रित भई विशिष्टीकरण गर्ने कार्यक्रम अन्तर्गत तयार गरिएको प्रस्तुत पाठ्यक्रममा समावेश भएका विषयहरूमा प्रत्येक सत्रमा ४० प्रतिशत सैद्धान्तिक पक्ष र ६० प्रतिशत व्यावहारिक पक्षमा केन्द्रित भई सत्र सञ्चालन हुनेछ । ३२ वटा सत्र रहेको, प्रस्तुत प्रशिक्षण प्रति सत्र १ घण्टा ३० मिनेटको रहेको छ भने सम्पूर्ण कार्यक्रम १५ कार्य दिनको हुनेछ ।

³यो पाठ्यक्रमको मस्यौदा तयारीमा **विज्ञका रूपमा** प्रा. श्री पुर्णमान शाक्य रहनु भएको थियो । सो तयारी समितिको **अनुगमनकर्ता** नायब महान्यायाधिवक्ता श्री खगराज पौडेल हुनुहुन्थ्यो । सो तयारी समितिमा सहन्यायाधिवक्ता श्री विश्वराज काइराला संयोजक र सहन्यायाधिवक्ता श्री सूर्यराज दाहाल, उपन्यायाधिवक्ता श्री राजेश कुमार कटुवाल, उपन्यायाधिवक्ता श्री राम घिमिरे, उपन्यायाधिवक्ता श्री महेश प्रसाद खत्री, प्रतिनिधि नेपाल राष्ट्र बैक श्री रामशरण पोखरेल सदस्य रहनु भएको थियो । शाखा अधिकृत श्री घनश्याम घिमिरे सदस्य सचिव हुनुहुन्थ्यो ।

यस पाठ्यक्रममा समावेश हुने विषय सूची

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था र बैकिङ्ग प्रणालीको परिचय
२. बैंक तथा वित्तीय संस्था तथा यसको व्यवस्थापन पक्ष
३. बैकिङ्ग कसूरको परिचय
४. बैकिङ्ग कसूरको क्षेत्र र क्षेत्राधिकार
५. बैकिङ्ग प्रणाली र फौजदारी दायित्व
६. बैकिङ्ग कसूर सम्बन्धी मुद्दाको अनुसन्धान
७. बैकिङ्ग कसूर सम्बन्धी मुद्दाको अभियोजन
८. बैकिङ्ग कसूरमा विगो र जरिवाना सम्बन्धी व्यवस्था र असूली
९. कर्जा लगानी सम्बन्धी सैद्धान्तिक अध्ययन
१०. कर्जा लगानी तथा असूली सम्बन्धी कसूर
११. धितो मूल्यांकन र यसको व्यवस्थापन
१२. बैकिङ्ग सेवा सम्बन्धी कसूर ... १
१३. बैकिङ्ग सेवा सम्बन्धी कसूर ... २
१४. अन्तर बैंक सम्बन्ध र बैकिङ्ग कसूर
१५. बैकिङ्गसँग सम्बन्धित अन्य कसूर....१
१६. बैकिङ्गसँग सम्बन्धित अन्य कसूर....२
१७. बैकिङ्गसँग सम्बन्धित अन्य कसूर....३
१८. बैकिङ्गसँग सम्बन्धित अन्य कसूर....४
१९. बैकिङ्ग कसूर र सहकारी सम्बन्धी अपराध
२०. संस्थागत आपराधिक दायित्व
२१. बैकिङ्ग कसूर सम्बन्धमा वाणिज्य इजलाश ससम्बन्धी अभ्यास....१
२२. बैकिङ्ग कसूर सम्बन्धमा वाणिज्य इजलाश ससम्बन्धी अभ्यास....२
२३. जमानत सम्बन्धी व्यवस्था....१
२४. जमानत सम्बन्धी व्यवस्था....२
२५. प्रतितपत्र
२६. धितोपत्र सम्बन्धी व्यवस्था
२७. विनिमेय अधिकारपत्र
२८. प्रतिस्पर्धा प्रवर्द्धन तथा बजार संरक्षण कानूनी व्यवस्थाको अभ्ययन
२९. दामासाही सम्बन्धी व्यवस्थाको अध्ययन
३०. करार सम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाको अध्ययन१
३१. करार सम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाको अध्ययन२
३२. विवाद समाधानमा मध्यस्थता

सत्र १ :- बैंक तथा वित्तीय संस्था र बैंकिङ्ग प्रणालीको परिचय

एकाइको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- बैंक तथा वित्तीय संस्थाको बारेमा परिचित हुनेछन् ।
- बैंकिङ्ग प्रणालीका आधारभूत मान्यता तथा अभ्यासका सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाइमा समावेश हुने विषयहरू :

- बैंकको अर्थ तथा परिभाषा,
- बैंकिङ्ग प्रणालीको विकास,
- बैंकिङ्ग प्रणालीका आधारभूत मान्यता तथा अभ्यासहरू ।
- बैंकका प्रकारहरू,
- बैंक तथा वित्तीय संस्थाको परिचय,
- बैंक तथा वित्तीय संस्थाको काम कर्तव्य र अधिकार ।
- बैंक तथा वित्तीय संस्थाले गर्न हुने र नहुने कार्यहरू ।
- नेपाल राष्ट्र बैंक र बैंक तथा वित्तीय संस्था बीचको सम्बन्ध ।

- बैंक तथा वित्तीय संस्थाका चुनौतीहरू ।
- अदालती अभ्यास ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- Tannan, M.L. 27th edition, Banking Law and Practice in India.
- Gupta, S.N., The Banking Law in Theory and Practice
- नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८
- बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३
- नेपाल राष्ट्र बैंकका निर्देशनहरू,
- E.P. Ellinger,....., Ellinger's Modern Banking law 4th Edition.
- Cranston Ross, Principles of Banking law.
- Hriday Bir Singh, Banking & Insurance 1st Edition
- Choudhary R.N. Banking laws.

सत्र २ :- बैंक तथा वित्तीय संस्था तथा यसको व्यवस्थापन पक्ष

एकाइको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- बैंक गाभिने, विघटन तथा खारेजी, बैंको शेयरधनी, संचालक, कर्मचारी र नीतिगत तह, निक्षेपकर्ता, ऋणीहरू र मुल्यांकनकर्ता तथा सेवा प्रदायकका सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाइमा समावेश हुने विषयहरू :

- साहुहरू,
- शेयरवालाहरू,
- संचालक समिति (कार्यकारी वा आमन्त्रीत),

- व्यवस्थापन तह (नीतिगत तह र कार्यगत तहका कर्मचारी),
- निक्षेपकर्ताहरू,
- ऋणीहरू,
- अन्य सरोकारवालाहरू,
- बैंक तथा वित्तीय संस्था र विश्वासको सम्बन्ध रहेका पदाधिकारीको दायित्व,
- गाभ्ने र गाभिने सम्बन्धी विषयको सैद्धान्तिक अध्ययन,
- बैंक तथा वित्तीय संस्थाको विघटन तथा खारेजी,
- अदालती अभ्यास ।

सन्दर्भ सामग्री :

- Mark Hop good QC, Paget's Law of Banking 13th edition
- कम्पनी ऐन, २०६३,
- नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८,
- नेपाल राष्ट्र बैंकका निर्देशनहरू,

- बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३,
- बैंकिङ कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४,
- नेपालको आधुनिक बैंकिङ प्रणाली, योगेन्द्र रेग्मी

सत्र ३ :- बैंकिङ कसूरको परिचय

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- बैंकिङ कसूर र यसको प्रकृतिका बारेमा परिचित हुनेछन् ।
- बैंकिङ तथा वित्तीय संस्थामा हुने कसूरबाट पर्न जाने असर बारे जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- बैंकिङ कसूरको अर्थ र परिभाषा,
- बैंकिङ कसूरमा अपराधिक कार्य (ब्यतगतक चभगक) र अपराधिक मनसाय (:भलक चभव) को विद्यमानता र भूमिका,
- बैंकिङ कसूरका प्रकृति ,
- बैंकिङ कसूरका प्रकार ,
- बैंकिङ कसूरबाट बैंक तथा वित्तीय संस्थामा पर्न जाने असर,

- बैंकिङ कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४ का मुख्य मुख्य व्यवस्थाहरू,
- अदालती अभ्यास ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- मुलुकी अपराध (संहिता) ऐन, २०७४,
- मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४,
- बैंकिङ कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४,
- Hope Good QC, Mark, Paget's Law of Banking, Londn, Edinburgh and Dublin: Butterworths, 1996
- नेपाल राष्ट्र बैंक, बैंक सुपरिवेक्षण विभाग बालुवाटार वि. रुवी जोशी समेत, ने.का.प. २०७३, अंक ५, नि.नं. ९६०८
- नेपाल राष्ट्र बैंक, बैंक सुपरिवेक्षण विभाग बालुवाटार वि. इन्द्रराज हुमागाई समेत, नेका.प. २०७३, अंक ७, नि.नं. ९६४५

सत्र ४ :- बैंकिङ कसूरको क्षेत्र र क्षेत्राधिकार

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू,

- बैंकिङ कसूर सम्बन्धमा अनुसन्धान, अभियोजन र मुद्दाको कारवाही गर्ने क्षेत्राधिकार र विभिन्न न्यायिक निकायको अधिकारक्षेत्र बारेमा जानकारी प्राप्त गर्ने छन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- बैंकिङ कसूरको क्षेत्र,

- बैंकिङ कसूरको क्षेत्राधिकार,
- बैंकिङ कसूर र राष्ट्र बैंकको क्षेत्राधिकार,
- बैंकिङ कसूर र ऋण असूली न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार,
- बैंकिङ कसूर र उच्च अदालत (वाणिज्य इजलास) को क्षेत्राधिकार,
- अदालती अभ्यास ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- न्याय प्रशासन ऐन, २०७३
- उच्च अदालत नियमावली, २०७३

- नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८,
- बैंकिङ कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४,
- बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३,
- नेपाल सरकार वि. दीपक बस्याल समेत ने.का.प. २०६७, अंक १, नि.नं. ८३०२,
- नेपाल सरकार वि. मदन शर्मा ने.का.प. २०६७, अंक २, नि.नं. ८३२१,

सत्र ५ :- बैंकिङ प्रणाली र फौजदारी दायित्व

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- बैंक तथा वित्तीय संस्थामा हुने दायित्व र फौजदारी दायित्वका विषय तथा विभागीय कारवाही र अनुशासनात्मक कारवाहीका बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- दायित्वको अर्थ र अवधारणा,
- फौजदारी दायित्वका विषय,
- देवानी दायित्वको विषय,
- फौजदारी दायित्व तथा देवानी दायित्व उपर बैङ्क तथा वित्तीय संस्थाको जिम्मेवारी,
- अनुशासनात्मक कारवाही तथा विभागीय कारवाही,
- फौजदारी दायित्व उपर र विभागीय कारवाहीको सन्दर्भमा दोहोरो खतराको सिद्धान्त,
- संस्थागत सुशासन,
- अदालती अभ्यास ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- Mark Hop Good QC, Paget's Law of Banking 13th edition,
- वित्तीय मध्यस्थताको काम गर्ने संस्था सम्बन्धी ऐन, २०५५,
- विदेशी विनिमय (नियमित गर्ने) ऐन, २०१९,
- नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८, नेपाल राष्ट्र बैंकका निर्देशनहरू,
- भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९,
- बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३,
- विद्युतीय कारोबार ऐन, २०६३,
- बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३,
- सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरीङ्ग) निवारण ऐन, २०६४,
- संगठित अपराध निवारण ऐन, २०७०,
- मुलुकी अपराध (संहिता) ऐन, २०७४,
- काशीराम गुरुङ वि प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत, ने.का.प. २०६९, अङ्क ४, निर्णय नं.८८१४,
- नेपाल सरकार वि. ज्ञानेन्द्र विष्ट ने.का.प. २०६७, अंक ७, नि.नं. ८४०९,

सत्र ६ :- बैंकिङ कसूर सम्बन्धी मुद्दाको अनुसन्धान

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- बैंकिङ कसूर अपराधको सूचना, जाहेरी, अनुसन्धान, हदम्याद, अनुसन्धानमा अपनाउनु पर्ने विशेष विधि, अनुसन्धानमा

देखिएका जटिलता, जटिलता
न्यूनीकरणका नीतिगत, कानूनी,
संस्थागत, व्यवस्थापकीय उपायहरू
सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- बैकिङ्ग कसूर सम्बन्धी मुद्दाको सूचना तथा जाहेरीको व्यवस्था,
- थुनामा राखी कारवाही गर्न सकिने,
- विशेष अनुसन्धान टोली सम्बन्धी व्यवस्था,
- विवरण माग गर्ने,
- अनुसन्धानमा सहयोग गर्ने,
- अनुसन्धान र गोपनियता,
- म्याद, सूचना तामेल,
- नेपाली तथा विदेशी व्यक्तिको खाता तथा सम्पत्ति रोक्का,
- अनुसन्धानमा गर्ने अधिकारी र निजको दायित्व,
- बैकिङ्ग कसूर मुद्दाको अनुसन्धानमा विकसीत तथा अपनाउनु पर्ने विधिहरू,
- बैकिङ्ग कसूर मुद्दाको अनुसन्धानमा देखिएका जटिलताहरू,
- अनुसन्धानमा देखिएका जटिलता निराकरणका नीतिगत, कानूनी, संस्थागत, व्यवस्थापकीय उपायहरू,

- अदालती अभ्यास ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- बैकिङ्ग कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४,
- नेपाल राष्ट्र बैक ऐन, २०५८,
- बैक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३,
- बैक तथा वित्तीय संस्थाको ऋण असूली ऐन, २०५८ तथा नियमावली, २०५९
- मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४, करार सम्बन्धी विषय
- प्रमाण ऐन, २०३१,
- महान्यायाधिवक्ताबाट भएको अधिकार प्रत्यायोजन,
- मुलुकी फौजदारी कार्यविधि (संहिता) ऐन, २०७४,
- कसूरको अनुसन्धान सम्बन्धी नियमावली, २०७५ ।

सत्र ७ :- बैकिङ्ग कसूर सम्बन्धी मुद्दाको अभियोजन

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- बैकिङ्ग कसूर मुद्दाको अभियोजन सम्बन्धी व्यवस्था, अभियोजन गर्दा अपनाउनु पर्ने कानूनी तथा व्यवहारिक पक्षहरू, अभियोजनमा देखिएका समस्या, चुनौती र समाधानका उपायहरू सम्बन्धमा जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- बैकिङ्ग कसूर सम्बन्धी मुद्दाको वारदात तथा हदम्याद कायम गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था,

- बैकिङ्ग कसूर सम्बन्धी मुद्दाको अभियोजन सम्बन्धी व्यवस्था,
- बैकिङ्ग कसूरमा संलग्न व्यक्ति र प्रतिव्यक्ति कसूर,
- सजायको मागदावी सम्बन्धी व्यवस्था र यसको प्रयोग,
- बैकिङ्ग कसूर सम्बन्धी मुद्दाको अभियोजन गर्दा अपनाउनु पर्ने कानूनी तथा व्यवहारिक पक्षहरू,
- बैकिङ्ग कसूर मुद्दामा साक्षी प्रमाणको व्यवस्था र प्रस्तुति,
- बैकिङ्ग कसूर मुद्दामा कसूरको मात्रा र सजायको व्यवस्था,

- अभियोजनमा संस्थागत सहयोग र समन्वयको अवस्था तथा अपेक्षा,
- अभियोजनमा देखिएका समस्या, चुनौती र समाधानका उपायहरू,
- अदालती अभ्यास ।
- बैंक तथा वित्तीय संस्थाको ऋण असूली ऐन, २०५८ तथा नियमावली, २०५९
- मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४, करार सम्बन्धी विषयको सन्दर्भ ।
- प्रमाण ऐन, २०३१,
- महान्यायाधिवक्ताबाट भएको अधिकार प्रत्यायोजन,
- मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता २०७४,
- कसूरको अनुसन्धान सम्बन्धी नियमावली, २०७५ ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- बैंकिङ्ग कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४,
- नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८,
- बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३,

सत्र ८ :- बैंकिङ्ग कसूरमा विगो र जरिवाना सम्बन्धी व्यवस्था र असूली

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- विगो निर्धारण, विगो भरि भराउ र असूली र जरिवाना तथा फौजदारी मुद्दाका प्रकृया सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

- बैंकिङ्ग कसूर र ऋण असूली,
- अदालती अभ्यास ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- बैंकिङ्ग कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४,
- मुलुकी फौजदारी कार्यविधि (संहिता) ऐन, २०७४,
- सुन्दरी राई समेतको जाहेरीले वादी नेपाल सरकार वि. इन्द्र बहादुर नेपाली ने.का.प. २०६९, अंक ५, नि.नं. ८८२६
- दयाप्रसाद घिमिरे वि. भिमबहादुर विष्टको जाहेरीले नेपाल सरकार ने.का.प. २०७२, अंक १, नि.नं. ९३२९

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- बैंकिङ्ग कसूरमा विगो निर्धारण,
- सम्पत्ति रोक्का,
- रिवाना असूली सम्बन्धी व्यवस्था,
- विगो जफत,
- विगो भरि भराउ र असूली,
- बैंकिङ्ग कसूर र लिलामी (बैंकिङ्ग तथा नन बैंकिङ्ग सम्पत्ति),

सत्र ९:- कर्जा लगानी सम्बन्धी सैद्धान्तिक अध्ययन

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू,

- कर्जा सम्बन्धमा विद्यमान कानून, कर्जा नीति, कर्जाको मागको क्षेत्र, सम्भाव्यता र सिमा सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- कर्जाको अर्थ र परिभाषा,
- कर्जाका प्रकार र कर्जा लगानीका सिद्धान्तहरू,
- कर्जा सम्बन्धी विद्यमान कानून, नीति,
- कर्जाको माग, क्षेत्र, सम्भाव्यता र सिमा,

- बैंक तथा वित्तीय संस्थाका कर्जा सम्बन्धी, नियमावली, निर्देशिका तथा मापदण्ड,
- अदालती अभ्यास

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- M.L., Tannan, 27th Edition, Banking law and Practice in India
- Mark Hop Good QC, Paget's Law of Banking 13th edition
- Cranston Ross, Principles of Banking law
- बैंकिङ्ग कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४,
- मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४

- नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८,
- बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३,
- बैंक तथा वित्तीय संस्थाको ऋण असूली ऐन, २०५८ तथा नियमावली, २०५९
- मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४, करार सम्बन्धी विषयको सन्दर्भ ।
- नेपाल सरकार वि. प्रदिप के.सी. ने.का.प. २०६८, अंक ९, नि.नं. ८६८८,
- श्री ५ को सरकार वि. दयानिधि पंकज समेत ने.का.प. २०६३, अंक ५, नि.नं. ७७०७,

सत्र १० :- कर्जा लगानी तथा असूली सम्बन्धी कसूर

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू,

- कर्जा माग गर्ने तथा लिने व्यक्ति, कर्जा प्रवाह गर्ने बैंक तथा वित्तीय संस्था, कर्जा वापत दिइने धितो, धितो रोक्का तथा पारित, कर्जा असूलीको व्यवस्था, कर्जाको जोखिम मूल्यांकन, धितो मूल्याङ्कनकर्ता समेतका विषयसँग सम्बद्ध कसूर सम्बन्धमा जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- अनधिकृत रुपमा कर्जा लिने र दिने ,
- कर्जाको दुरुपयोग गर्ने,
- ऋणीले रकम भिक्न र सम्पत्ति प्राप्त गर्ने,
- बैंक वा वित्तीय संस्था वा सहकारी संस्था वा संघलाई भुक्त्याई काम कारोबार गर्ने,
- बढी, कम वा गलत मूल्याङ्कन तथा वित्तीय विवरण तयार गर्न,
- कर्जा वापतको धितो, धितो सम्बन्धी कागजात, धितो रोक्का तथा पारित,
- कर्जा असूली सम्बद्ध अन्य कसूर ।
- अदालती अभ्यास

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- M.L., Tannan, 27th edition, Banking law and Practice in India.
- Mark Hop good QC, Paget's Law of Banking 13th edition.
- Cranston Ross , Principles of Banking law.
- E. P. Ellinger, Ellinger's modern Banking law
- बैंकिङ्ग कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४,
- सुरक्षित कारोबार ऐन, २०६३,
- नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८,
- बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३,
- बैंक तथा वित्तीय संस्थाको ऋण असूली ऐन, २०५८ तथा नियमावली, २०५९
- नेपालको आधुनिक बैंकिङ्ग प्रणाली, योगेन्द्र रेग्मी
- मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४, करार सम्बन्धी विषय
- नेपाल सरकार वि. मोहन कृष्ण गुरुङ्ग समेत ने.का.प. २०६३, अंक ६, नि.नं. ७७१९,

- कृष्ण गोपाल टण्डन समेत वि. नेपाल राष्ट्र बैंक ने.का.प. २०६०, अंक ११, नि.नं. ७२९५,
- श्री ५ को सरकार वि. लक्ष्मी प्रसाद आचार्य समेत ने.का.प. २०७४, अंक(४), नि.नं. ९७९८

सत्र ११ :- धितो मूल्याङ्कन र यसको व्यवस्थापन

एकाईका उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- धितो, यसको मूल्यांकन, धितोको योग्यता र धितोको मूल्याङ्कर्ताको सम्बन्धमा जानकारी प्राप्त गर्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- धितोको अर्थ, परिभाषा र योग्यता विषयहरू,
- धितो मूल्याङ्कन, यसको तरिका, मापदण्ड र आधारहरू,
- धितोको स्थलगत निरीक्षण र सो को प्रतिवेदन,
- धितो मूल्यांकनमा मूल्याङ्कनकर्ता, कर्मचारी तथा कार्यालयको भूमिका,
- धितोको Distress Value / Fair Market Value को अर्थ र निकाल्ने तरिकाहरू,
- धितो मूल्याङ्कनकर्ताको छनौट र मूल्याङ्कनकर्ताले पालना गर्नुपर्ने नियमहरू र दायित्वहरू,

- धितो मूल्याङ्कन सम्बन्धी कसूरको अध्ययन,
- अदालती अभ्यास ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- Mark Hop good QC, Paget's Law of Banking 13th edition
- नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८,
- नेपाल राष्ट्र बैंकका निर्देशनहरू,
- बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३
- बैंकिङ्ग कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४,
- मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४ (करार सम्बन्धी व्यवस्था)
- विभिन्न बैंकहरूमा प्रचलनमा ल्याइएका धितो मूल्यांकन निर्देशिका तथा मापदण्डहरू
- Cranston Ross, Principles of Banking law.

सत्र १२ :- बैंकिङ्ग सेवा सम्बन्धी कसूर...१

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू,

- खाता सञ्चालन, निक्षेप जम्मा तथा स्विकार, निक्षेप भुक्तानी लिने तथा दिने, निक्षेप तथा कर्जामा दिने तथा लिने व्याजदर, चेक, भौचर, बैंकिङ्ग तरलता जस्ता बैंकिङ्ग सेवा सम्बन्धी कसूर सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- अनधिकृत रूपमा खाता खोल्ने वा रकम भुक्तानी माग गर्ने,
- अनधिकृत रूपमा रकम निकाल्ने वा भुक्तानी दिने,
- बैंक स्रोत, साधन र सम्पत्तिको दुरुपयोग गर्न नहुने,
- कागजात वा खाता बही सच्याई कीर्ते वा जालसाजी गरी हानी नोक्सानी पुर्याउने,

- अनियमित आर्थिक तथा वित्तीय कारोबार गर्ने गराउने,
 - ढुक्टीको कारोबार गर्ने,
 - गैर कानूनी रूपमा बैङ्किङ्ग कारोबार गर्ने,
 - बैकिङ्ग तरलताको अभाव सृजना गर्ने,
 - बैकिङ्ग सेवा सम्बन्धी अन्य कसूर,
 - अदालती अभ्यास ।
- Mark Hop Good QC, Paget's Law of Banking 13th Edition
 - बैकिङ्ग कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४
 - मुलुकी अपराध संहिता ऐन, २०७४
 - नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन २०५८
 - बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन २०७३
 - नेपाल राष्ट्र बैंकबाट जारी भएका निर्देशनहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- M.L., Tannan, 27th Edition, Banking Law and Practice in India

सत्र १३ :- बैकिङ्ग सेवा सम्बन्धी कसूर....२

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू ,

- विद्युतीय कारोबार र विद्युतीय माध्यमबाट हुने कसूरहरू (ए.टि.एम. मेसिन, ई बैकिङ्ग, वायर ट्रान्सफर, कार्ड) सम्बन्धमा जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- विद्युतीय माध्यमको दुरुपयोग वा अनधिकृत प्रयोग गरी भुक्तानी लिने वा दिने,
- विद्युतीय माध्यमबाट प्रदान गरिने सेवाहरू (ए.टि.एम. मेसिन, POS Machine, ई बैकिङ्ग, वायर ट्रान्सफर, डेबिट र क्रेडिट कार्ड तथा अन्य यस्तै प्रकृतिका सेवाहरू)

- मोबाईल बैकिङ्ग र कसूर,
- अदालती अभ्यास ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- बैकिङ्ग कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४
- विद्युतीय कारोबार ऐन, २०६३
- मुलुकी अपराध संहिता ऐन, २०७४
- नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८
- बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३
- नेपाल राष्ट्र बैंकबाट जारी भएका निर्देशनहरू

सत्र १४ :- अन्तर बैङ्क सम्बन्ध र बैकिङ्ग कसूर

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू,

- Any Branch Banking System, Clearance, Good For Payment र सह वित्तीयकरण सम्बन्धको सैद्धान्तिक र कानूनी व्यवस्था सम्बन्धमा जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- Any Branch Banking System,
- Clearance,
- Good For Payment,
- अन्तर बैङ्क सापटी,
- अन्तर बैङ्क निक्षेप जम्मा र भुक्तानी,
- अन्य अन्तर बैङ्क सम्बन्धहरू,
- अदालती अभ्यास

सन्दर्भ सामग्रीहरू :

- Mark Hopgood QC, Paget's Law of Banking 13th edition,
- बैकिङ्ग कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४,
- मुलुकी अपराध संहिता ऐन, २०७४,

- नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन २०५८,
- बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन २०७३,
- नेपाल राष्ट्र बैंकबाट जारी भएका निर्देशनहरू

सत्र १५ :- बैकिङ्गसँग सम्बन्धित अन्य कसूर..१

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू,

- बैकिङ्ग कसूर र विभिन्न विशेष ऐनहरूले गरेको कसूर तथा सजायको व्यवस्था सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- नेपाली मुद्राको चलन चल्ती बढाउने ऐन, २०१४ सम्बन्धी कसूर,
- नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ सम्बन्धी कसूर,
- बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ सम्बन्धी कसूर,
- सुरक्षित कारोबार, २०६३ सम्बन्धी कसूर,
- बैकिङ्ग कसूर र उल्लेखित विषयसँग सम्बन्धित अदालती अभ्यास ।

- सुरक्षित कारोबार, २०६३
- बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३,
- विनिमय अधिकार पत्र ऐन, २०३४,
- कम्पनी ऐन, २०६३ (पहिलो संशोधन समेत) ।
- नेपाल सरकार वि. विमल कुमार थापा समेत, ने.का.प. २०६२, अंक ५, नि.नं. ७५३४,
- सर्वज्ञमुनी बज्राचार्य वि. कृष्ण प्रसाद श्रेष्ठ समेत ने.का.प. २०४३, अंक ११, नि.नं. २९००,
- महेश्वरराल श्रेष्ठ वि. विष्णु महर्जन समेत ने.का.प. २०७०, अंक १, नि.नं. ८९५०,
- कर्णबहादुर चन्द वि. करमसिंह भण्डारी ने.का.प. २०६९, अंक १२, नि.नं. ८९२७,
- नेपाल सरकार वि. मधुसुदन पुरी समेत ने.का.प. २०७०, अंक १, नि.नं. ८९४८,
- पीयूष बहादुर अमात्य वि. नेपाल राष्ट्र बैंक समेत ने.का.प. २०६४, अंक ८, नि.नं. ७८७२,

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- मुलुकी अपराध (संहिता) ऐन, २०७४,
- मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४,
- बैकिङ्ग कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४,
- नेपाली मुद्राको चलन चल्ती बढाउने ऐन, २०१४,

सत्र १६ :- बैकिङ्गसँग सम्बन्धित अन्य कसूर..२

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू,

- बैकिङ्ग कसूर र विभिन्न विशेष ऐनहरूले गरेको कसूर तथा सजायको व्यवस्था सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- विदेशी विनिमय (नियमित गर्ने) ऐन, २०१९ सम्बन्धी कसूर,

- कर्मचारी सञ्चय कोष ऐन, २०१९ सम्बन्धी कसूर,
- राष्ट्रिय बीमा संस्थान ऐन, २०२५ सम्बन्धी कसूर,
- नागरिक लगानी कोष ऐन, २०४७ सम्बन्धी कसूर,
- बीमा ऐन, २०४९ सम्बन्धी कसूर,
- वित्तीय मध्यस्थताको काम गर्ने संस्था सम्बन्धी ऐन, २०५५ सम्बन्धी कसूर,
- अदालती अभ्यास ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- विदेशी विनिमय (नियमित गर्ने) ऐन, २०१९,
- कर्मचारी सञ्चय कोष ऐन, २०१९,
- राष्ट्रिय बीमा संस्थान ऐन, २०२५,
- नागरिक लगानी कोष ऐन, २०४७,
- बीमा ऐन, २०४९,
- वित्तीय मध्यस्थताको काम गर्ने संस्था सम्बन्धी ऐन, २०५५ ।

सत्र १७ :- बैकिङसँग सम्बन्धित अन्य कसूर..३

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- बैकिङ कसूर र भ्रष्टाचार, बैकिङ कसूर र मसौट हिनामिना विभागीय कारवाही, बैकिङ कसूर र कैद जरिवाना, बैकिङ कसूरमा भविष्यमा अयोग्यता घोषणा र सजायको वर्गीकरण सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- बैकिङ कसूर र भ्रष्टाचार,
- बैकिङ कसूर र ठगी,
- बैकिङ कसूर र मसौट हिनामिना
- बैकिङ कसूर र विभागीय कारवाही,

- बैकिङ कसूर र कैद जरिवाना,
- बैकिङ कसूर र भविष्यमा अयोग्यता घोषणा,
- अदालती अभ्यास ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- बैकिङ कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४,
- भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९,
- नेपाल राष्ट्र बैङ्क ऐन, २०५८
- मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४,
- बैक तथा वित्तीय संस्थाको ऋण असूली ऐन, २०५८,
- विनिमेय अधिकार पत्र ऐन, २०३४

सत्र १८ :- बैकिङसँग सम्बन्धित अन्य कसूर..४

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- बैकिङ कसूर र सम्पति शुद्धीकरण, कसूरजन्य सम्पत्तिको कब्जा र जफत सम्बन्धी व्यवस्थाको सैद्धान्तिक र कानूनी व्यवस्थाको अध्ययन गरी जानकारी लिनेछन् ।

- बैकिङ कसूरमा सुपुर्दगी तथा पारस्परिक कानूनी सहायता सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- बैकिङ कसूर र सम्पति शुद्धीकरण,
- बैकिङ कसूर र संगठित अपराध ,
- बैकिङ कसूर र सुपुर्दगी,

- वैकिङ्ग कसूर र पारस्परिक कानूनी सहायता,
- वैकिङ्ग कसूर र कसूरजन्य सम्पत्ती रोक्का तथा कब्जा र जफत ,
- अदालती अभ्यास ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- Mark Hop Good QC, Paget's Law of Banking 13th Edition.
- वैकिङ्ग कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४,
- सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐन, २०६४,
- सुपुर्दगी ऐन, २०७०,

- संगठित अपराध निवारण ऐन, २०७०,
- पारस्परिक कानूनी सहायता ऐन, २०७०,
- कसूरजन्य सम्पत्ति रोक्का, जफत तथा कब्जा सम्बन्धी ऐन, २०७० ।
- मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४,
- बैंक तथा वित्तीय संस्थाको ऋण असूली ऐन, २०५८,
- विनिमेय अधिकार पत्र ऐन, २०३४,
- FATF का निर्देशनहरू ।
- नेपाल राष्ट्र बैंकका निर्देशनहरू ।

सत्र १९ :- बैङ्किङ्ग कसूर र सहकारी सम्बन्धी अपराध

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सहकारीको सम्बन्धी विषयको सैद्धान्तिक, व्यवहारिक अध्ययन गरी सहकारी सम्बन्धी कसूरको व्यवस्था, कसूर तथा सजायको व्यवस्था, अदालती अभ्यास समेत सम्बन्धमा जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- सहकारी सम्बन्धी अवधारणा, परिचय तथा परिभाषा,
- सहकारीका सिद्धान्त,
- सहकारीका विशेषताहरू,
- सहकारी संस्था तथा सहकारी वैङ्गले गर्ने वित्तीय कारोबार सम्बन्धी व्यवस्था,
- सहकारी संस्थाको नियमन र निर्देशन,
- सहकारी संस्थाको दायित्व,
- सहकारी सम्बन्धी कसूर र दण्ड सजाय,
- सहकारी सम्बन्धी कसूरको अनुसन्धान, अभियोजन,
- सहकारीकारी सम्बन्धी कसूरको फैसला र अदालती अभ्यास,

- सहकारी ऐन, २०७३ को विश्लेषणात्मक अध्ययन ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- Cooperatives: Principles and Practices in the 21st Century, Kimberly A Zeuli and Robert Cropp. Extension, 2004.
- Cooperative Movement in India, G.R. Madan, Mittal Publication, 2007.
- PROBLEMS AND PROSPECTS OF THE COOPERATIVE MOVEMENT IN INDIA UNDER THE GLOBALIZATION REGIME, XIV International Economic History Congress, Helsinki 2006, Session 72.
- सहकारी सम्बन्धी ऐन, २०७३
- नेपाल राष्ट्र बैंकका निर्देशनहरू ,
- सहकारी विभागले जारी गरेका निर्देशन, मापदण्ड र सहकारी दिग्दर्शन,
- सहकारी सम्बन्धमा अन्य सान्दर्भिक कानूनी व्यवस्था,
- सहकारी सम्बन्धमा अदालती व्याख्या तथा नजीर सिद्धान्तहरू ।

सत्र २० :- संस्थागत आपराधिक दायित्व

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू,

- कानूनी व्यक्ति र दायित्व कानूनी र प्राकृतिक व्यक्तिमा फरक, संस्थागत दायित्वका सिद्धान्त, संस्था स्वयंको दायित्व र कार्यकारी अधिकार राख्ने पदाधिकारी कार्यालय वा विभागीय प्रमुख सामूहिक जवाफदेहिता र आपराधिक दायित्व र कम्पनीको घुम्टो उठाउने सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

- कार्यकारी अधिकार राख्ने पदाधिकारीहरूको दायित्व,
- कार्यालय वा विभागीय प्रमुखको दायित्व,
- सामूहिक जवाफदेहिता र दायित्व,
- कम्पनीको घुम्टो उघार्ने सिद्धान्त (Doctrine of Lifting of Corporate Veil) र यसको अपवाद,
- बैकिङ्ग कसूर र कम्पनी सम्बन्धी मुद्दा मामिला,
- अदालती अभ्यास ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- कानूनी र प्राकृतिक व्यक्तिको अर्थ र भिन्नता,
- कानूनी व्यक्ति र दायित्व,
- संस्थागत आपराधिक दायित्वको अर्थ र अवधारणा,
- संस्था स्वयंले व्यहोर्नुपर्ने दायित्व,

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- कम्पनी ऐन, २०६३,
- बैकिङ्ग कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४,
- मुलुकी अपराध (संहिता) ऐन, २०७४,
- नेपाल राष्ट्र बैकका निर्दर्शनहरू,
- बैक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ ।

सत्र २१ :- बैकिङ्ग कसूर सम्बन्धमा वाणिज्य इजलाश सम्बन्धी अभ्यास..१

एकाईको उद्देश्य :

यस एकाईको अन्तपछि सहभागीहरू,

- वाणिज्य इजलाशको गठन र काम कर्तव्य अधिकार सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

- वाणिज्य इजलाश सम्बन्धी समस्या र चुनौतीहरू,
- वाणिज्य इजलाशलाई प्रभावकारी बनाउने उपाय,
- अदालती अभ्यास ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- वाणिज्य इजलाशको आवश्यकता,
- वाणिज्य इजलाशको गठन,
- वाणिज्य इजलाशको उपदेयता,
- क्षेत्राधिकार,

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- बैकिङ्ग कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४
- न्याय प्रशासन ऐन, २०७३
- उच्च अदालत नियमावली, २०७३
- वाणिज्य इजलाश तोकेको सम्बन्धी नेपाल सरकारको निर्णय तथा सूचनाहरू ।

सत्र २२ :- बैकिङ्ग कसूर सम्बन्धमा वाणिज्य इजलाश सम्बन्धी अभ्यास..२

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू,

- उच्च अदालत वाणिज्य इजलाशबाट कारवाही र सुनुवाई हुने मुद्दाको कारवाही र अदालती अभ्यास सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- मुद्दाको अनुसन्धान,
- अभियोजन,
- थुनछेक र सो उपरको निवेदन,
- साक्षी परीक्षण,

- फैसला,
- पुनरावेदन,
- अदालती अभ्यास ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- बैकिङ्ग कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४,
- न्याय प्रशासन ऐन, २०७३,
- उच्च अदालत नियमावली, २०७३,
- वाणिज्य इजलाश तोकेको सम्बन्धी नेपाल सरकारको निर्णय तथा सूचनाहरू ।

सत्र २३ :- जमानत सम्बन्धी व्यवस्था..१

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू,

- जमानतको सैद्धान्तिक अवधारणा, प्रचलित कानूनी व्यवस्था र अदालती अभ्यास सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- जमानतको अवधारणा र परिभाषा,
- जमानतको सिद्धान्त,
- जमानतको प्रकार,
- प्रति जमानत,
- कर्जामा जमानतको सम्बन्ध,
- जमानत लिंदा पुर्‍याउनु पर्ने रित तथा प्रकृया,
- जमानत रद्द हुने नहुने अवस्था,

- जमानत सम्बन्धी प्रचलित कानूनी व्यवस्था,
- अदालती अभ्यास ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- Mark Hop Good QC, Paget's Law of Banking 13th Edition.
- E. P. Ellinger, Ellinger's modern Banking law.
- बैकिङ्ग कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४,
- सुरक्षित कारोबार ऐन, २०६३,
- मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४,
- नेपाल राष्ट्र बैकका निर्देशनहरू ।
- विभिन्न बैकहरूका जमानत निर्देशिकाहरू

सत्र २४ :- जमानत सम्बन्धी व्यवस्था..२

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू,

- जमानतकर्ताको दायित्व, सो सम्बन्धमा प्रचलित कानूनी व्यवस्था र अदालती अभ्यास सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- कर्जा उपर ऋणीको दायित्व,
- कर्जा उपर एकाघर परिवारका सदस्यको दायित्व,
- कर्जा उपर तेस्रो पक्षको दायित्व,
- कम्पनीका संस्थापक तथा सञ्चालकको दायित्वमा,

- बैकिङ्ग कसूरमा जमानतकर्ताको दायित्व,
- जमानत सम्बन्धी प्रचलित कानूनी व्यवस्थाको अध्ययन,
- जमानत सम्बन्धी अदालती अभ्यास ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- Mark Hop Good QC, Paget's Law of Banking 13th Edition.

- कविन हुंगेल ऋण असूली पुनरावेदन न्यायाधिकरण काठमाडौं समेत, ने.का.प. २०६८, अंक ४, नि.नं. ८६०५
- बैकिङ्ग कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४,
- सुरक्षित कारोबार ऐन, २०६३,
- E. P. Ellinger, Ellinger's modern Banking law.

सत्र २५ :- प्रतितपत्र

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू,

- प्रतितपत्र सम्बन्धी जानकारी, यस अन्तर्गतको दायित्व, प्रतितपत्र सम्बन्धी प्रक्रिया तथा सोको अदालती अभ्यास सम्बन्धमा जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- प्रतितपत्रको परिभाषा, प्रकार र यसका पक्षहरू,
- प्रतितपत्र खोल्ने, संशोधन गर्ने, रद्द गर्ने, कागजात जाँच गर्ने र छुटाउने सम्बन्धी प्रकृया त्यसमा प्रतितपत्रका शर्त उल्लंघन सम्बन्धी अध्ययन,
- प्रतितपत्र अन्तर्गतको दायित्व,
- प्रतितपत्र घोटाला र बैकिङ्ग कसूर,
- अदालती अभ्यास ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- Mark Hop Good QC, Paget's Law of Banking 13th Edition,
- UCP 500,
- UCP 600,
- नेपाल राष्ट्र बैक ऐन, २०५८
- बैकिङ्ग कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४,
- बैक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३
- सुरक्षित कारोबार ऐन, २०६३,
- नेपाल सरकार वि. भरतबहादुर बस्नेत ने.का.प. २०६९, अंक २, नि.नं. ८७६७, तथा प्रतितपत्रसँग सम्बन्धित अन्य सान्दर्भिक नजीरहरू ।

सत्र २६ :- धितोपत्र सम्बन्धी व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू,

- धितोपत्र सम्बन्धमा जानकारी राखी यसको व्यवसाय, कसूर तथा सजाय, बैङ्किङ्ग कसूरसँग यसको सम्बन्ध, तथा अदालती अभ्यास सम्बन्धमा जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- धितोपत्रको अर्थ र अवधारणा,

- धितोपत्रको व्यवसाय र संस्थागत व्यवस्था,
- धितोपत्र बजार सम्बन्धी व्यवस्था,
- धितोपत्र सम्बन्धी काम कारवाहीको नियमन, अनुगमन, निरीक्षण तथा जाँचबुझ,

- धितोपत्रको भित्री कारोबार र धितोपत्र कारोबार सम्बन्धी कसूर तथा दण्ड सजाय,
- धितोपत्रको कारोबार सम्बन्धी मुद्दाको तहकिकात र दायरी,
- धितोपत्र बजारमा यसको प्रभाव,
- धितोपत्र र बैकिङ्ग कसूरको सम्बन्ध,
- अदालती अभ्यास ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- बैकिङ्ग कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४,
- धितोपत्र सम्बन्धी ऐन, २०६३,
- धितोपत्र सम्बन्धी प्रचलित अन्य कानूनहरू,
- धितोपत्र तथा भित्री कारोबार सम्बन्धमा अदालतका नजीरहरू ।

सत्र २७ :- विनिमेय अधिकारपत्र

एकाइकोउद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू ,

- विनिमेय अधिकारपत्रको अर्थ अवधारणा प्रकार कानूनी व्यवस्था र अदालती अभ्यास सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाइमा समावेश हुने विषयहरू :

- विनिमेय अधिकारपत्रको अवधारणा र परिभाषा,
- विनिमेय अधिकारपत्रका प्रकार,
- विनिमेय अधिकारपत्र, त्यसका पक्ष र निजको हक र दायित्व,
- विनिमेय, दरपीठ र प्रस्तुतीकरण,
- विनिमेय अधिकारपत्रको अनादर र यसको मनासिब समय,
- रेखाङ्कित चेक र यसको विनिमेय,
- विनिमेय अधिकारपत्रको स्वीकृति तथा भुक्तानी,
- चेक बाउन्स र चेक अनादर,
- विनिमेय अधिकारपत्र सम्बन्धी कसूर र सजायको व्यवस्था,
- विनिमेय अधिकारपत्र ऐन, २०३४ सम्बन्धी सम्बन्धी मुख्य मुख्य कानूनी व्यवस्थाहरू,

- विनिमेय अधिकारपत्र सम्बन्धी समस्या, चुनौतीहरू र समाधानका उपायहरू,
- अदालती अभ्यास ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- Banking and Negotiable Instrument, AC Kapoor.
- बैकिङ्ग कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४,
- विनिमेय अधिकार पत्र ऐन, २०३४,
- कर्णबहादुर चन्द प्रतिवादी करमसिंह भण्डारी, ने.का.प. २०६९, अंक १२, नि.नं. ८९२७,
- महेश्वरलाल श्रेष्ठ प्रतिवादी विष्णु महर्जन समेत ने.का.प. २०७०, अंक १, नि.नं. ८९५०,
- श्रीकृष्ण परियार वि. काठमाडौं जिल्ला अदालत समेत ने.का.प. २०७३, अंक १, नि.नं. ९५२९,
- महेन्द्र प्रसाद यादवको जाहेरीले नेपाल सरकार वि. दुर्गा कार्की ने.का.प. २०७२, अंक ६, नि.नं. ९४५२
- E. P. Ellinger, Ellinger's modern Banking law.
- Chaudhary R.N. Banking laws.

सत्र २८ :- प्रतिस्पर्धा प्रवर्द्धन तथा बजार संरक्षण सम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाको अध्ययन

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू,

- प्रतिस्पर्धा प्रवर्द्धन सम्बन्धी कानूनको सैद्धान्तिक तथा प्रचलित कानून र अदालती अभ्यास सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

- प्रतिस्पर्धा प्रवर्द्धन र सुशासन,
- प्रतिस्पर्धा प्रवर्द्धन तथा बजार संरक्षण सम्बन्धी समस्या, चुनौती र समाधानका उपायहरू,
- अदालती अभ्यास ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- प्रतिस्पर्धा प्रवर्द्धन तथा बजार संरक्षण सम्बन्धी अवधारणा र सिद्धान्तहरू
- स्वच्छ प्रतिस्पर्धा विरुद्धका काम कारवाहीहरू,
- स्वच्छ प्रतिस्पर्धा विरुद्धका कसूरहरू र सजाय सम्बन्धी व्यवस्था,
- स्वच्छ प्रतिस्पर्धा विरुद्धका कसूरहरूको तहकिकात र दायरी सम्बन्धी व्यवस्थाहरू,
- स्वच्छ प्रतिस्पर्धा र सार्वजनिक खरिदको व्यवस्था,
- प्रतिस्पर्धा प्रवर्द्धन तथा बजार संरक्षण ऐन, २०६३ का मुख्य मुख्य व्यवस्थाहरू,

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- COMPETITION AND EFFICIENCY AS ORGANISING PRINCIPLES FOR ALL ECONOMIC AND REGULATORY POLICYMAKING, OECD, Paul Crampton, 2003
- OECD (2017), Competition Assessment Toolkit: Volume 1. Principles,
- प्रतिस्पर्धा प्रवर्द्धन तथा बजार संरक्षण ऐन, २०६३,
- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३,
- सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४,
- सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४
- सर्वोच्च अदालतका फैसलाहरू ।

सत्र २९ :- दामासाही सम्बन्धी व्यवस्थाको अध्ययन

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू,

- दामासाही सम्बन्धी सैद्धान्तिक तथा अवधारणागत पक्षका साथै सरकारी वकीलको सरोकारका विषय र अदालती अभ्यास सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- दामासाही सम्बन्धी अवधारणा, परिचय तथा परिभाषा,
- दामासाही सम्बन्धी सिद्धान्तहरू,
- दामासाही र सरकारी वकीलको सरोकारको क्षेत्रहरू,

- दामासाही सम्बन्धी कारवाही तथा प्रकृया,
- दामासाही सम्बन्धी अदालती अभ्यास,
- दामासाही सम्बन्धी ऐन, २०६३ का मुख्य मुख्य व्यवस्थाहरू,
- दामासाही प्रशासन सम्बन्धमा देखिएका समस्या तथा समाधानका क्षेत्रहरू ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- दामासाही सम्बन्धी ऐन, २०६३,
- मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४,
- राष्ट्र बैकका निर्देशनहरू,
- अदालतको व्याख्या तथा नजीरहरू ।

सत्र ३० :- करार सम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाको अध्ययन...१

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- करार सम्बन्धी विषयको सैद्धान्तिक, व्यवहारिक र अदालती अभ्यास सम्बन्धी विषयमा जानकारी हुने छन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- करारको सामान्य परिचय,
- करार कानूनको विकास,
- करारका प्रकारहरू,
- करारका आवश्यक तत्वहरू,
- करारको सिर्जना,
- करार गर्न सक्ने व्यक्ति,
- करारका सामान्य सिद्धान्तहरू,
- बैक तथा वित्तीय संस्था र करार सम्बन्धी अदालती अभ्यास ।

सन्दर्भ सामाग्रीहरू :

- मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४,
- भरतराज उप्रेति, करार कानून,
- J.C. Smith Contract 11th edition
- Law of contracts, Amit Bajaj & Puneet Bajaj
- Anson's Law of Contract 28th edition, J. Beatson
- Contract Law- Prof. Richard Stone
- Cheshire and Fifoot's Law of Contract 8th edition, G.C. Cheshire & Fifoot
- Introduct to the Law of Contract, Stephen A. Smith 6th edition
- Contract Law : The Fundamentals, Ryan Murry, Second Edition (2014).

सत्र ३१ :- करार सम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाको अध्ययन...२

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- करारको कार्यान्वयन र उपचारको सैद्धान्तिक, व्यवहारिक र अदालती अभ्यास सम्बन्धी विषयमा जानकारी हुने छन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- करार र तेश्रो पक्ष,
- करारका क्षेत्रगत स्वरूपहरू,
- करारीय दायित्वको परिपालना,
- करारको उल्लंघन,
- करारको समाप्तीक,
- करार उल्लंघन हुँदा प्राप्त हुने उपचार,
- बैकिङ्ग सेवामा करार र कसूर, सम्बन्ध र सिमा,

- मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४ र करार सम्बन्धी व्यवस्था,
- करार सम्बन्धी अदालती अभ्यासहरू ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४,
- भरतराज उप्रेती, करार कानून,
- J.C. Smith Contract (11th edition)
- Law of contracts, Amit Bajaj & Puneet Bajaj
- Anson's Law of Contract (28th edition), J. Beatson
- Contract Law- Prof. Richard Stone
- Cheshire and Fifoot's Law of Contract (8th edition), G.C. Cheshire & Fifoot
- Introduct to the Law of Contract, Stephen . Smith (6th edition).

- Contract Law : The Fundamentals, Ryan Murry, Second Edition (2014).

सत्र ३२ :- विवाद समाधानमा मध्यस्थता

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- मध्यस्थताको परिचय, उद्देश्य, महत्व, मध्यस्थताको लागि आवश्यक तत्वहरू, कानूनी व्यवस्था र अभ्यास सम्बन्धमा जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने बिषयहरू :

- मध्यस्थताको परिचय,
- मध्यस्थताको उद्देश्य र महत्व,
- मध्यस्थताका आवश्यक तत्वहरू,
- मध्यस्थको योग्यता र छनौट प्रकृया,
- मध्यस्थद्वारा विवादको समाधान हुने मुद्दाहरू
- मध्यस्थताद्वारा विवाद समाधानमा अदालतको अधिकार
- अदालती अभ्यास,

- मध्यस्थता सम्बन्धी ऐन, २०५५ विश्लेषणात्मक अध्ययन ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- Russel on Arbitration,(23rd Edition), David St. John Sufton elal.
- Law of International Commercial Arbitration, A.K. Bansal
- Law of Arbiration, Sambhu Dayal Sing elal.
- Das's Arbiration Act.
- Commercial and Consumer Arbitration Statutes and Rules, M.J. Chapman.
- मध्यस्थता ऐन, २०५५
- अन्तर्राष्ट्रिय वित्तीय कारोबार ऐन, २०५४

४. संगठित अपराध निवारण कानून⁴

पाठ्यक्रमको उद्देश्य:

- अपराधका अवधारणागत कुराहरूको विशेष ज्ञान उपलब्ध गराउने र संगठित अपराधका आवश्यक तत्व एवम् स्वरूपका बारेमा जानकारी दिलाउने ।
- संगठित रूपमा गरिने अपराधका विशेषताहरूका विषयमा जानकारी दिलाउने ।
- संगठित अपराध र अन्य अपराध गर्दाको शैली, संलग्नता, उद्देश्य र प्रभावका विषयमा विशेष जानकारी दिने ।
- संगठित अपराधसँग सम्बन्धित राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय कानूनका विषयमा विशेष ज्ञान दिलाउने ।
- संगठित अपराध निवारणका लागि अन्य देशमा गरिएका कानूनी र संरचनात्मक व्यवस्थाका बारेमा जानकारी दिलाउने ।
- संगठित अपराध निवारण ऐनका कानूनी व्यवस्था र यसले अनुसन्धान, अभियोजन र न्यायिक कार्यमा गरेका विशेष व्यवस्थाहरूका बारेमा विशेष ज्ञान दिलाउने ।
- संगठित अपराध सम्बन्धी अनुसन्धान, अभियोजन, बहस पैरवी लगायतका काम कारवाहीहरू प्रभावकारी रूपमा सम्पादन गर्न सक्ने विशिष्टिकृत जनशक्ति तयार गर्ने ।

⁴ यो पाठ्यक्रमको मस्यौदा तयारीमा नायव महान्यायाधिवक्ता श्री नारायण प्रसाद पौडेल संयोजक हुनुहुन्थ्यो । सहन्यायाधिवक्ताहरू श्री रेवतीराज त्रिपाठी र श्री ध्रुवकुमार चौहान सखस्य रहनुभएको थियो ।

यस पाठ्यक्रममा समावेश हुने विषय सूची

- सत्र १. अपराध र अपराधको सहभागिताको अवधारणा र संगठित अपराधको विधिशास्त्रीय धारणा
- सत्र २. संगठित अपराध र यसका मूलभूत विशेषताहरू
- सत्र ३. संगठित अपराध विरुद्धको अन्तर्राष्ट्रिय प्रयास र संयुक्त राष्ट्र संघीय पद्धतीमा यस सम्बन्धी दृष्टिकोण
- सत्र ४. परम्परागत अपराध, समूहद्वारा गरिने अपराध र संगठित अपराध बीचका समानता र भिन्नता
- सत्र ५. संगठित अपराधको स्वरूप र स्थानीय, अन्तरदेशीय, क्षेत्रीय र अन्तर्राष्ट्रिय
- सत्र ६. संगठित अपराध विरुद्धको संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धिले गरेका मूलभूत व्यवस्थाहरू र यसको प्रयोगको अवस्था
- सत्र ७. अन्तरदेशीय संगठित अपराध र सपुर्दगी तथा पारस्परिक कानूनी सहायता सम्बन्धी सन्धि सम्झौताहरू
- सत्र ८. संगठित अपराध विरुद्धको संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धिको मूलभूत पक्षहरू र नेपाल कानून र तुलनात्मक अध्ययन
- सत्र ९. नेपाल कानूनमा संगठित अपराधलाई हेर्ने दृष्टिकोण र हालको प्रयोगको अवस्था
- सत्र १०. नेपालमा संगठित अपराधिक समूहले प्रयोग गर्ने प्रविधि र त्यसको प्रभाव
- सत्र ११. संगठित रूपमा गरिने लागू औषध सम्बन्धी अपराध नियन्त्रणमा अन्तर्राष्ट्रिय प्रयास र नेपाल कानून
- सत्र १२. संगठित रूपमा गरिने मानव वेचविखन तथा ओसारपसार सम्बन्धी अपराध र नेपाल कानून
- सत्र १३. मानव तस्करी र संगठित अपराध
- सत्र १४. विद्युतीय अपराधमा संगठित अपराधिक समूहको संलग्नता र प्रविधिको प्रयोग
- सत्र १५. भ्रष्टाचार र संगठित अपराध
- सत्र १६. संगठित अपराध र सम्पत्ति शुद्धिकरण
- सत्र १७. संगठित रूपमा हुने सम्पत्ति शुद्धिकरण सम्बन्धी अपराधको अनुसन्धानका चुनौति र समाधानका उपायहरू
- सत्र १८. संगठित रूपमा हुने सम्पत्ति शुद्धिकरण सम्बन्धी मुद्दाका अभियोजनको अवस्था, चुनौति र समाधानका उपाय
- सत्र १९. संगठित प्रकृतिको सम्पत्ति शुद्धिकरण सम्बन्धी मुद्दामा न्यायीक अभ्यास र सुधारका क्षेत्र
- सत्र २०. सम्पत्ति शुद्धिकरण तथा आतंकवादी कृत्याकलापमा वित्तीय लगानी निवारणमा सहयोग र समन्वय
- सत्र २१. संगठित रूपमा हुने सम्पत्ति शुद्धिकरण सम्बन्धी अपराधको अनुसन्धान र नियन्त्रणमा वित्तीय जानकारी ईकाईको भूमिका, हालको अवस्था र सुधारका क्षेत्रहरू
- सत्र २२. आतंकवाद र हातहतियारको ओसारपसार र संगठित अपराधशास्त्रीय विवेचना
- सत्र २३. वन्यजन्तु सम्बन्धी अपराध र संगठित अपराध समूहद्वारा यसको प्रयोग
- सत्र २४. बहुमूल्य वस्तुको चोरी पैठारी र चोरी निकासीमा संगठित अपराध समूहको प्रभाव
- सत्र २५. राजश्व छली, बैंकिङ कसूर र वित्तीय संस्थाहरूमा देखिने संगठित अपराध
- सत्र २६. नेपालमा संगठित अपराध र अनुसन्धान र अभियोजनको हालको अवस्था, चुनौति र सुधारका उपाय
- सत्र २७. संगठित अपराधको अनुसन्धान पद्धति र यसका लागि अवश्यक पर्ने सीप तथा स्रोत साधन
- सत्र २८. संगठित अपराधका पीडित तथा साक्षीहरूको संरक्षणका चुनौतीहरू र समाधानका उपायहरू

सत्र १ :- अपराध र अपराधको सहभागिताको अवधारणा र संगठित अपराधको विधिशास्त्रीय धारणा

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- अपराधको अवधारणागत पक्ष र संगठित अपराधको विधिशास्त्रीय मान्यताका बारेमा विशेष ज्ञान दिलाउने ।

एकाईमा समावेश हुने बिषयहरू :

- अपराधका अवश्यकीय तत्वहरू
- आपराधिक कार्य र यसका आवश्यकीय तत्वहरू
- आपराधिक मनसाय र यसका प्रकारहरू
- अपराधमा सहभागिता र यिनहरूबीचका अन्तरहरू एकल सहभागिता, समूहगत सहभागिता र संगठित सहभागिता
- अपराधका तत्वका आधारमा संगठित अपराधको स्थान तथा यसको प्रकृति
- अपराध र अपराधका आवश्यकीय तत्वका बारेमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू :

- प्रा. डा. रजितभक्त प्राधानाङ्ग समेत, (२०७३), फौजदारी कानूनको परिचय,

काठमाडौं (तेस्रो संस्करण), लुम्बिनी प्रकाशन ।

- आधुनिक फौजदारी विधिशास्त्रमा आपराधिक दायित्व, अपराधमा सहभागिता र अपूर्ण अपराधसु एक छलफल, सर्वोच्च वार जर्नल, वर्ष ५, अंक ५, (२०६८),
- प्रस्तावित अपराध संहितामा आपराधिक मनसाय र एक विश्लेषणात्मक टिप्पणी, सर्वोच्च वार जर्नल, वर्ष ६, अंक ६, (२०६९)
- Siezal, Dina, Henk Vande Bunt and Damian Zaitch (eds.), (2003), Global Organized Crime: Trends and Development, (Dordrech, The Netharlands: Kluwar Academic Publications).
- Adamoli Sabrina at. al., (1998), Organized Crime Around the World (Helsinki: HEUNI).
- फौजदारी कसुर सम्बन्धी प्रचलित कानूनलाई संशोधन र एकीकरण गर्न बनेको विधेयक अपराध संहिता, २०६७, दफावार व्याख्यात्मक टिप्पणी, ललितपुर: राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, २०७०

सत्र २ :- संगठित अपराध र यसका मूलभूत विशेषताहरू

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- संगठित अपराधको अवधारणाका बारेमा ज्ञान दिलाउने,
- संगठित अपराधका विशेषता बारेमा ज्ञान दिलाउने ।

एकाईमा समावेश हुने बिषयहरू :

- संगठित अपराधको परिभाषा
- संगठित अपराधका मूलभूत विशेषता
- संगठित अपराध सम्बन्धमा विकास भएका अवधारणाहरू
- संगठित अपराधका क्षेत्र एवं प्रकृतिहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- The UN Convention Against Transnational Organized Crimes, 2000
- संगठित अपराध निवारण ऐन, २०७०
- संगठित अपराध: एक परिचय (स्रोत सामग्री), राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, नेपाल (२६०८)
- Prof. Dr. Rajit Bhakta Pradhanga and Balram Raut (2011), Nepalese Experience of Organized Crime: An Appraisal, Nepal Law Review (2011), Volume 21, pp 7-37.
- United Nations Center for International Crime Presentation Forum on Crime and Society, Volume 1, Number 2, December 2001

- Siezal, Dina, Henk Vande Bunt and Damian Zaitch (eds.), (2003), Global Organized Crime: Trends and Development, (Dordrech, The Netharlands: Kluwar Academic Publications).
- Adamoli Sabrina at. al., (1998), Organized Crime Around the World (Helsinki: HEUNI).
- फौजदारी कसुर सम्बन्धी प्रचलित कानूनलाई संशोधन र एकीकरण गर्न बनेको विधेयक अपराध संहिता, २०६७, दफाबार व्याख्यात्मक टिप्पणी, ललितपुर: राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, २०७०

सत्र ३ :-संगठित अपराध विरुद्धको अन्तर्राष्ट्रिय प्रयास र संयुक्त राष्ट्र संघीय पद्धतीमा यस सम्बन्धी दृष्टिकोण

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- संगठित अपराधको अवधारणाको विकासका बारेमा ज्ञान दिलाउने,
- संगठित अपराधको हालको अवस्था बारेमा ज्ञान दिलाउने ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- संगठित अपराधको अवधारणाको विकासक्रम
- संगठित अपराधका मोडलहरू
- हाल विश्वमा हुने गरेका संगठित अपराध अन्तर्गतका मुख्य अपराधहरू
- संयुक्त राष्ट्रसंघीय पद्धतीमा संगठित अपराध सम्बन्धी दृष्टीकोण
- नेपालमा संगठित अपराधको अवधारणागत विकासक्रम र हालको अवस्था

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- The UN Convention Against Transnational Organized Crimes, 2000

- संगठित अपराध निवारण ऐन, २०७०
- संगठित अपराध: एक परिचय (स्रोत सामग्री), राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, नेपाल (२६०८)
- United Nations Center for International Crime Presentation Forum on Crime and Society, Volume 1, Number 2, December 2001
- Siezal, Dina, Henk Vande Bunt and Damian Zaitch (eds.), (2003), Global Organized Crime: Trends and Development, (Dordrech, The Netharlands: Kluwar Academic Publications).
- Adamoli Sabrina at. al., (1998), Organized Crime Around the World (Helsinki: HEUNI).
- फौजदारी कसुर सम्बन्धी प्रचलित कानूनलाई संशोधन र एकीकरण गर्न बनेको विधेयक अपराध संहिता, २०६७, दफाबार व्याख्यात्मक टिप्पणी, ललितपुर: राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, २०७०

सत्र ४ :- परम्परागत अपराध, समूहद्वारा गरिने अपराध र संगठित अपराध बीचका समानता र भिन्नता

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- परम्परागत अपराध, समूहद्वारा गरिने अपराध र संगठित अपराधबीचको समानता र भिन्नताका बारेमा विधिशास्त्रीय एवं कानूनी ज्ञान उपलब्ध गराउने ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- परम्परागत अपराध, समूहद्वारा गरिने अपराध र संगठित अपराधका आवश्यक तत्वहरू र आपराधिक चरण
- एकल संलग्नतामा हुने परम्परागत अपराध र समूहद्वारा गरिने परम्परागत अपराधको

भिन्नता, आपराधिक चरण र अपराध गर्ने व्यक्तिले व्यहोर्नुपर्ने दायित्व

- एक व्यक्तिको संलग्नतामा हुने परम्परागत अपराध र समूहद्वारा गरिने परम्परागत अपराधको सम्बन्धमा वर्तमान कानूनी व्यवस्था तथा सो सम्बन्धमा भएको सर्वोच्च अदालतको दृष्टीकोण
- परम्परागत अपराध संगठित अपराध मानिने र नमानिने अवस्था
- समूहद्वारा गरिने अपराध संगठित अपराध मानिने र नमानिने अवस्था
- परम्परागत अपराध, समूहद्वारा गरिने अपराध र संगठित अपराध बिचको फरक तथा यसबिचको अन्तर सम्बन्ध
- आधुनिक संगठित अपराध र संगठित रूपमा गरिने परम्परागत अपराध बिचको भिन्नता
- संगठित रूपमा गरिएका अपराधका सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टीकोण

- मुलुकी फौजदारी अपराध कार्यविधि संहिता, २०७४
- संगठित अपराध निवारण ऐन, २०७०
- प्रा. डा. रजितभक्त प्रधानाङ्ग (२०६८), आधुनिक फौजदारी विधिशास्त्रमा आपराधिक दायित्व, अपराधमा सहभागिता र अपूर्ण अपराधस एक छलफल, सर्वोच्च वार जर्नल, वर्ष ५, अंक ५, पृष्ठ १९२६।
- Siezal, Dina, Henk Vande Bunt and Damian Zaitch (eds.), (2003), Global Organized Crime: Trends and Development, (Dordrech, The Netharlands: Kluwar Academic Publications).
- Adamoli Sabrina at. al., (1998), Organized Crime Around the World (Helsinki: HEUNI).
- फौजदारी कसुर सम्बन्धी प्रचलित कानूनलाई संशोधन र एकीकरण गर्न बनेको विधेयक अपराध संहिता, २०६७, दफाबार व्याख्यात्मक टिप्पणी, ललितपुर: राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, २०७०

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान, २०७२
- मुलुकी अपराध संहिता, २०७४

सत्र ५ :- संगठित अपराधको स्वरूप : स्थानीय, अन्तरदेशीय, क्षेत्रीय र अन्तर्राष्ट्रिय

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- संगठित अपराधको स्थानीय, अन्तरदेशीय, क्षेत्रीय र अन्तर्राष्ट्रिय स्वरूपका बारेमा ज्ञान दिलाउने।

एकाईमा समावेश हुने बिषयहरू :

- संगठित अपराधको अन्तर्राष्ट्रिय स्वरूप
- संगठित अपराधको क्षेत्रीय स्वरूप
- संगठित अपराधको अन्तरदेशीय स्वरूप
- संगठित अपराधको स्थानीय स्वरूप (विभिन्न देशको)
- नेपालको सन्दर्भमा संगठित अपराधको स्वरूप

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- The UN Convention Against Transnational Organized Crimes, 2000
- संगठित अपराध निवारण ऐन, २०७०
- संगठित अपराध: एक परिचय (स्रोत सामग्री), राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, नेपाल (२६०८)
- United Nations Center for International Crime Presentation Forum on Crime and Society, Volume 1, Number 2, December 2001
- फौजदारी कसुर सम्बन्धी प्रचलित कानूनलाई संशोधन र एकीकरण गर्न बनेको विधेयक अपराध संहिता, २०६७, दफाबार व्याख्यात्मक टिप्पणी, ललितपुर: राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, २०७०

सत्र ६ :- संगठित अपराध विरुद्धको संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धिले गरेका मूलभूत व्यवस्थाहरू र यसको प्रयोगको अवस्था

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- संगठित अपराध विरुद्धको संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धिका मूलभूत प्रावधान बारेमा जानकारी गराउने,
- उक्त महासन्धिको प्रयोगको अवस्था बारेमा जानकारी गराउने ।

एकाईमा समावेश हुने बिषयहरू :

- संगठित अपराध विरुद्धको संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धिका मूलभूत प्रावधान
- सो महासन्धिको प्रयोगको अवस्था

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- The UN Convention Against Transnational Organized Crimes, 2000
- संगठित अपराध: एक परिचय (स्रोत सामग्री), राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, नेपाल (२६०८)
- United Nations Center for International Crime Presentation Forum on Crime and Society, Volume 1, Number 2, December 2001

सत्र ७ :- अन्तरदेशीय संगठित अपराध र सपुर्दगी तथा पारस्परिक कानूनी सहायता सम्बन्धी सन्धि सम्झौताहरू

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- अन्तरदेशीय संगठित अपराधको प्रभाव तथा अपराध नियन्त्रणमा पारस्परिक कानूनी सहायता एवं सपुर्दगी सम्बन्धी विधिशास्त्रीय एवम् कानूनी र सन्धि सम्झौताका बारेमा ज्ञान उपलब्ध गराउने ।

एकाईमा समावेश हुने बिषयहरू :

- अन्तरदेशीय संगठित अपराधको अर्थ र स्वरूप
- अन्तरदेशीय संगठित अपराधले राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा पार्ने प्रभाव
- अन्तरदेशीय संगठित अपराध भित्र समेटिने कसूरहरू ।
- अन्तरदेशीय संगठित अपराध रोकथामका लागि भएका राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रयासहरू र त्यसको वर्तमान स्थिति (अन्तरदेशीय संगठित अपराध विरुद्धको महासन्धि २००० मा भएका प्रमुख विषेशता, आतंकवाद विरुद्धका महासन्धिहरू, मानव बेचबिखन तथा ओसारपसारका सम्बन्धमा भएका अन्तर्राष्ट्रिय तथा क्षेत्रीय सन्धिहरू) सपुर्दगी र मानव अधिकारबीचको सम्बन्ध,

- सपुर्दगी र शरणार्थी
- सपुर्दगी गर वा मुद्दा चलाउको सिद्धान्त (Aut dedare, aut judicare Rule)
- नेपालमा सपुर्दगी तथा पारस्परिक सहायता सम्बन्धी कानूनको प्रयोग ।
- संगठित अपराध निवारण ऐन २०७० अन्तर्गत सपुर्दगी तथा पारस्परिक कानूनी सहायता सम्बन्धी प्रावधान ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान २०७२
- मुलुकी ऐन २०२०
- मुलुकी अपराध संहिता ऐन, २०७४
- संगठित अपराध निवारण ऐन २०७०
- संगठित अपराध सम्बन्धी कानूनको प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धी अनुसन्धान मूलक अध्ययन, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय नेपाल अपराधशास्त्रीय अनुसन्धान केन्द्र, (२०७४)
- पारस्परिक कानूनी सहायता ऐन २०७०
- सपुर्दगी ऐन २०७०
- अन्तरदेशीय संगठित अपराध विरुद्धको महासन्धि २०००

सत्र ८ :- संगठित अपराध विरुद्धको संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धिको मूलभूत पक्षहरू र नेपाल कानून : तुलनात्मक अध्ययन

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- संगठित अपराध विरुद्धको अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धिसँग नेपाल कानूनको तालमेल वारेमा जानकारी गराउने ।

एकाईमा समावेश हुने बिषयहरू :

- संगठित अपराध निवारण ऐन, २०७० का मुख्य व्यवस्थाहरू
- ती व्यवस्थाको संगठित अपराध विरुद्धको संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धिसँग तुलना

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- The UN Convention Against Transnational Organized Crimes, 2000

- संगठित अपराध निवारण ऐन, २०७०
- संगठित अपराध: एक परिचय (स्रोत सामग्री), राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, नेपाल (२०६८)
- संगठित अपराध सम्बन्धी कानूनको प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धी अनुसन्धान मूलक अध्ययन, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय नेपाल अपराधशस्त्रीय अनुसन्धान केन्द्र, (२०७४)
- फौजदारी कसुर सम्बन्धी प्रचलित कानूनलाई संशोधन र एकीकरण गर्न बनेको विधेयक अपराध संहिता, २०६७, दफाबार व्याख्यात्मक टिप्पणी, ललितपुर: राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, २०७०

सत्र ९ :-नेपाल कानूनमा संगठित अपराधलाई हेर्ने दृष्टिकोण र हालको प्रयोगको अवस्था

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- संगठित अपराध निवारण ऐन, २०७० का विशेषता र मूलभूत प्रावधानहरू कानूनी ज्ञान उपलब्ध गराउने ।

एकाईमा समावेश हुने बिषयहरू :

- संगठित अपराध निवारण ऐन, २०७० को पृष्ठभूमि ।
- संगठित अपराध निवारण ऐन, २०७० को मूलभूत उद्देश्य ।
- संगठित अपराध निवारण ऐन, २०७० का मुख्य विशेषताहरू ।

- (वहिरक्षेत्रीय अधिकार, सम्पत्ति रोकका , नियन्त्रण र जफत सम्बन्धी मुख्य व्यवस्था समेत)

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान २०७२
- संगठित अपराध निवारण ऐन २०७०
- फौजदारी कसुर सम्बन्धी प्रचलित कानूनलाई संशोधन र एकीकरण गर्न बनेको विधेयक अपराध संहिता, २०६७, दफाबार व्याख्यात्मक टिप्पणी, ललितपुर: राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, २०७०

सत्र १० :- नेपालमा संगठित आपराधिक समूहले प्रयोग गर्ने प्रविधि र त्यसको प्रभाव

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- संगठित आपराधिक समूहले नेपालमा प्रयोग गर्ने प्रविधि यसको प्रभाव र संगठित आपराधिक समूहको नेपालमा कसूर प्रकृति वारेमा ज्ञान हासिल गराउने ।

एकाईमा समावेश हुने बिषयहरू :

- संगठित आपराधिक समूहले अपराधमा प्रयोग गर्ने विकसित प्रविधिहरूको पहिचान
- संगठित आपराधिक समूहको पद सोपान र सूचना तथा सञ्चारको माध्यमको जानकारी दिने

- संगठित आपराधिक समूहको पदसोपान अनुसार आदेश र अनुशासन कायम राख्न सूचना तथा सञ्चारको भूमिका
- संगठित अपराध निवारण ऐनले व्यवस्था गरेका सूचना इन्टरसेप्सन गर्ने व्यवस्थाको कानून कार्यान्वयनका चुनौतिहरू
- संगठित आपराधिक समूहले प्रविधिको गलत प्रयोग गर्ने Modus Operandi.
- आपराधिक समूहका क्रियाकलापको सुक्ष्म अध्ययन विश्लेषणमा सूचना प्रविधि पहिचान र परिचालनमा चुनौतिहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- संगठित अपराध निवारण ऐन, २०७०
- विद्युतीय कारोवार ऐन, २०६३
- राजश्व चुहावट अनुसन्धान तथा सजाय ऐन, २०५२
- राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९
- संकटापन्न वन्यजन्तु तथा वनस्पतिको अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार नियन्त्रण ऐन २०७३
- भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९
- राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८

सत्र ११ :- संगठित रूपमा गरिने लागू औषध सम्बन्धी अपराध नियन्त्रणमा अन्तर्राष्ट्रिय प्रयास र नेपाल कानून

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- लागू औषध सम्बन्धी कसूरमा संगठित आपराधिक समूहको सम्लग्नताका विषय र प्रचलित नेपाल कानूनले नियन्त्रणका लागि गरेका प्रवन्धहरूका बारेमा विशेष ज्ञान हासिल गराउने ।

एकाईमा समावेश हुने बिषयहरू :

- लागू औषधको अवैध कारोवार तथा दुर्व्यसन नियन्त्रणका लागि गरिएका अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि संभौताको प्रावधान
- २०३३ साल अगाडि नेपालमा लागू औषध नियन्त्रण र निवारणका लागि गरिएका कानूनी प्रवन्धहरू
- लागू औषध मुद्दामा लागू औषध नियन्त्रण व्युरोको भूमिका
- लागू औषधको कारोवारमा संगठित आपराधिक समूहको नेपालमा प्रभाव
- लागू औषध कारोवार तथा दुर्व्यसन सम्बन्धी कसूरमा संगठित आपराधिक समूहको प्रभाव र यसको प्रकृति
- लागू औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ र औषधी ऐन, २०३५ ले संगठित अपराध नियन्त्रणका लागि गरेका कानूनी प्रवन्धहरू

- संगठित प्रकृतिको लागू औषध सम्बन्धी अपराधमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- लागू औषध सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय एकल महासन्धि, १९६१
- मनोद्विपक पदार्थहरू सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धि, १९७१
- लागू औषध सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय एकल महासन्धि, १९६१ को संशोधन प्रोटोकल, १९७२
- लागू औषध तथा मनोद्विपक पदार्थहरूको गैरकानूनी कारोवार एवम् ओसारपसार विरुद्धको संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धि, १९८८
- अन्तर्राष्ट्रिय लागू औषध नियन्त्रण बोर्ड (INCB)
- मादक पदार्थ (नियन्त्रण तथा सजाय) ऐन, २०३२
- लागू औषध (नियन्त्रण तथा सजाय) ऐन, २०३३
- औषधी ऐन, २०३५
- Prof. Dr. Rajit Bhakta Pradhananga and Narayan Prasad Paudel (2012), Nepal Law Review, 2012 Vol 23

- ने का प २०७१, अंक ५, नि नं ९१६४, पृष्ठ ६८४, नेपाल सरकार विरुद्ध राजु लामा

भएको लागू औषध मुद्दामा प्रतिपादित नजिर सिद्धान्त

सत्र १२ :- संगठित रूपमा गरिने मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार सम्बन्धी अपराध र नेपाल कानून

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार सम्बन्धी कसूरमा संगठित आपराधिक समूहको सम्लग्नताका विषय र प्रचलित नेपाल कानूनले नियन्त्रणका लागि गरेका प्रवन्धहरूका बारेमा विशेष ज्ञान हासिल गराउने ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- संगठित रूपमा गरिने मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार सम्बन्धी अपराधको प्रकृति र स्वरूप
- मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार नियन्त्रण र निवारणका लागि गरिएका अन्तर्राष्ट्रिय कानूनी प्रवन्धहरू
- मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार कसूर नियन्त्रणका लागि नेपालमा विगत देखि गरिएका घातका र कानूनी प्रवन्धहरू
- मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार कसूरमा संगठित आपराधिक समूहको नेपालमा प्रभाव
- मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार कसूरमा संगठित आपराधिक समूहको कसूर प्रकृति
- संगठित रूपमा गरिने मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार नियन्त्रणका लागि गरिएका कानूनी प्रवन्धहरू
- संगठित प्रकृतिको मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार सम्बन्धी मुद्दामा सर्वोच्च अदालतको धारणा

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- दासत्व विरुद्धको महासन्धि, १९२६ मा संगठित अपराध नियन्त्रणका व्यवस्थाहरू
- अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धि, १९३० मा संगठित अपराध नियन्त्रणका व्यवस्थाहरू
- मानव बेचबिखन तथा वेश्यावृत्तिमा लगाई शोषण गर्ने कार्यको निवारण विषयक संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धि, १९४९ मा संगठित अपराध नियन्त्रणका व्यवस्थाहरू
- शरणार्थीहरूको अवस्था र मानव बेचबिखन, १९६७ को संयुक्त राष्ट्रसंघीय प्रोटोकल मा संगठित अपराध नियन्त्रणका व्यवस्थाहरू
- पालेर्मो (मानव खासगरी महिला तथा बालबालिकालाई ओसारपसार तथा बेचबिखन निवारण र नियन्त्रण) महासन्धि, २००० मा संगठित अपराध नियन्त्रणका व्यवस्थाहरू
- मानव बेचबिखन विरुद्ध जुध्न विश्व व्यापी सक्रियता विषयक संयुक्त राष्ट्रसंघीय प्रयास, २००७ (UN.GIFT) मा संगठित अपराध नियन्त्रणका व्यवस्थाहरू
- मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४
- महेश शर्मा पौडेल र हरीप्रसाद जोशी (२०७१), मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार सम्बन्धी अपराध, महिला तथा बालबालिका विरुद्ध हुने अपराध नियन्त्रण, स्रोत सामग्री, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय
- नेपाल सरकार विरुद्ध गोमादेवि पाँचकोटी, ने का प २०७२, अंक १, नि नं ९३३३
- नेपाल सरकार विरुद्ध सोमबहादुर तामाङ, ने का प २०७३, अंक ९, नि नं ९६७७

सत्र १३ :- मानव तस्करी र संगठित अपराध

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- मानव तस्करी र संगठित अपराधका बारेमा विशेष ज्ञान हासिल गराउने ।

एकाईमा समावेश हुने बिषयहरू :

- मानव तस्करीको परिभाषा
- मानव बेचबिखन र मानव तस्करी विचको भिन्नरता
- मानव तस्करीका माध्यमहरू र नियन्त्रणका चुनौतिहरू
- मानव तस्करीमा संगठित अपराध समूहको प्रभाव
- मानव तस्करी नियन्त्रणमा नेपाल कानून

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- अन्तरदेशीय संगठित अपराध सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धि, २०००
- दासत्व विरुद्धको महासन्धि, १९२६ मा संगठित अपराध नियन्त्रणका व्यवस्थाहरू

- अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धि, १९३० मा संगठित अपराध नियन्त्रणका व्यवस्थाहरू
- मानव बेचबिखन तथा वेश्यावृत्तिमा लगाई शोषण गर्ने कार्यको निवारण विषयक संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धि, १९४९ मा संगठित अपराध नियन्त्रणका व्यवस्थाहरू
- शरणार्थीहरूको अवस्था र मानव बेचबिखन, १९६७ को संयुक्त राष्ट्रसंघीय प्रोटोकल मा संगठित अपराध नियन्त्रणका व्यवस्थाहरू
- पालेर्मो (मानव खासगरी महिला तथा बालबालिकालाई ओसारपसार तथा बेचबिखन निवारण र नियन्त्रण) महासन्धि, २०००मा संगठित अपराध नियन्त्रणका व्यवस्थाहरू
- मानव बेचबिखन विरुद्ध जुध्न विश्व व्यापी सक्रियता विषयक संयुक्त राष्ट्रसंघीय प्रयास, २००७ (UN.GIFT) मा संगठित अपराध नियन्त्रणका व्यवस्थाहरू
- मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४

सत्र १४ :- विद्युतीय अपराधमा संगठित आपराधिक समूहको संलग्नता र प्रविधिको प्रयोग

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- संगठित आपराधिक समूहले विद्युतीय माध्यमबाट गर्ने कसूरको प्रकृति र संगठित आपराधिक समूहले अपराध गर्न विकसित प्रविधिको दुरुपयोगको स्थितिका बारेमा ज्ञान हासिल गराउने ।

एकाईमा समावेश हुने बिषयहरू :

- संगठित आपराधिक समूहले आफ्ना उद्देश्य पूरा गर्न विद्युतीय माध्यमहरूलाई के कसरी दुरुपयोग गर्ने गर्छन्
- संगठित आपराधिक समूहले आफ्ना उद्देश्य पूरा गर्न के कुन प्रकारका विद्युतीय माध्यम र साधनहरू उपयोग गर्छन्

- संगठित आपराधिक समूहले विद्युतीय अपराधको आडमा सञ्जालको विस्तार, सञ्जालका सदस्यको नियमन र नियन्त्रण
- संगठित अपराध विस्तारमा विद्युतीय सूचना प्रविधिको दुरुपयोग नियन्त्रण सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय प्रस्ताव, १९९०
- संगठित अपराध नियन्त्रणका लागि युरोपियन युनियन, अमेरिकन प्रयास र अभ्यासहरू
- एशिया (प्यासिफिक आर्थिक सहयोग संगठन, कमनवेल्थ राष्ट्रहरूको संगठन, खाडी राष्ट्रहरूको संगठन, अप्रिकन युनियनका क्षेत्रीय महासन्धिहरूमा संगठित अपराध नियन्त्रणमा विद्युतीय कारोवार सम्बन्धी कानूनी प्रवन्ध ।

- विद्युतीय अपराधको परिवर्तित स्वरूप र संगठित अपराध सञ्जाल विस्तारमा यसको प्रयोग
- यस्ता अपराधको अनुसन्धान र अभियोजन गर्दा विचार पुर्याउनुपर्ने आधारभूत पक्ष
- संगठित अपराध नियन्त्रणमा विद्युतीय कारोवार ऐन, २०६३ को कार्यान्वयनको अवस्था

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- संगठित आपराधिक समूहको विद्युतीय अपराध उपयोग र नियन्त्रणमा बुढापेष्ट महासन्धि, २००१
- क्षेत्रीय महासन्धिहरू कमनवेल्थ राष्ट्रहरू, एशिया-प्यासिफिक आर्थिक सहयोग संगठन

(APEC), कमनवेल्थ राष्ट्रहरूको संगठन, खाडी राष्ट्रहरूको संगठन, अफ्रिकन युनियनका विद्युतीय कारोवार सम्बन्धी क्षेत्रीय महासन्धिहरू,

- कम्प्यूटर अपराध, इन्टरनेट अपराध, सूचना अपराध, सञ्चार अपराध र तिसँग सम्बद्ध प्रविधिहरूको अपराध विषयक अध्ययन सामग्रीहरू
- साइबर स्पेस अपराध सम्बन्धी अमेरिकन मोडेल कानून
- संयुक्त राष्ट्रसंघ, अन्तर्राष्ट्रिय आर्थिक सहयोग तथा विकास संगठन, जि ८ समूहका पारित प्रस्तावहरू
- विद्युतीय कारोवार सम्बन्धी ऐन, २०६३

सत्र १५ :- भ्रष्टाचार र संगठित अपराध

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भ्रष्टाचार अपराधमा संगठित अपराधको समूहको संलग्नता सम्बन्धी कानूनी ज्ञान तथा सो सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय मान्यता र प्रयासका बारेमा जानकारी उपलब्ध गराउने ।

एकाईमा समावेश हुने बिषयहरू :

- भ्रष्टाचारको परिभाषा, उद्देश्य र आवश्यक तत्वहरू ।
- भ्रष्टाचार र संगठित अपराधबीचको सम्बन्ध ।
- संगठित रूपमा हुने भ्रष्टाचारका स्वरूपहरू
- संगठित अपराध समुहले प्रयोग गर्ने भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुख्य क्षेत्रहरू(बवयच बचभवक) ।
- भ्रष्टाचार वा आपराधिक क्रियाकलापबाट आर्जित सम्पत्तिको वैध लगानी गर्ने तरिका र त्यसको पहिचान हुन नसकेको अवस्था ।

- भ्रष्टाचार र आपराधिक बजार (लगानी गर्न मिल्ने जग्गा व्यावसाय, शेयर आदिमा) ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान २०७२
- भ्रष्टाचार निवारण ऐन २०५९
- संगठित अपराध निवारण ऐन २०७०
- सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐन २०६४
- अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोगबाट प्रकाशित वार्षिक स्मारिकाहरू
- प्रा. डा. रजितभक्त प्राधानाङ्ग समेत (२०६७), भ्रष्टाचार नियन्त्रण सम्बन्धी रणनीतिको निर्माण तथा कार्यान्वयन पक्षमा देखिएका समस्याहरू एक बिबेचना, कानून, पूर्णाङ्क ६४, पृष्ठ ३(१७) ।
- Prof. Dr. Rajit Bhakta Pradhananga and Balram P. Raut (2008), Corruption: Concept, Theory and Judicial Practices in Nepal, Nepal Bar Council Law Journal, pp. 36-64.
- UN Convention Against Corruption 2003

सत्र १६ :- संगठित अपराध र सम्पत्ति शुद्धीकरण

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- संगठित अपराध र सम्पत्ति शुद्धीकरण सम्बन्धी कानूनी ज्ञान तथा सो सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय मान्यता र प्रयासका बारेमा जानकारी उपलब्ध गराउने तथा सर्वोच्च अदालतको दृष्टीकोका बारेमा समेत जानकारी गराउने ।

- संगठित अपराध र सम्पत्ति शुद्धीकरण सम्बन्धी अपराध नियन्त्रणमा भएका अभ्यासको तुलनात्मक अध्ययन
- संगठित अपराध निवारण ऐन २०७० र सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐन २०६४ विचको अन्तर सम्बन्ध
- सम्पत्ति शुद्धीकरणको सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- सम्पत्ति शुद्धीकरणको अर्थ र परिभाषा
- संगठित अपराध र सम्पत्ति शुद्धीकरण बीचको अन्तरसम्बन्ध
- सम्पत्ति शुद्धीकरण गर्ने तरिका
- सम्पत्ति शुद्धीकरणका क्षेत्र
- सम्पत्ति शुद्धीकरणबाट राष्ट्रिय अर्थ व्यवस्थामा पर्ने असर
- सम्पत्ति शुद्धीकरणको रोकथामका क्षेत्रमा भएका राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय प्रयासहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान २०७२
- संगठित अपराध निवारण ऐन, २०७०
- सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐन, २०६४
- पारस्परिक कानूनी सहायता ऐन, २०७०
- सपुर्दगी ऐन, २०७०
- सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण पत्रिका अंक १, वर्ष १, २०६९ नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालय सम्पत्ति शुद्धीकरण विभाग
- E.P. Ellinger, Ellinger's modern Banking law p.g. 94

सत्र १७ :- संगठित रूपमा हुने सम्पत्ति शुद्धीकरण सम्बन्धी अपराधको अनुसन्धानका चुनौति र समाधानका उपायहरू

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- संगठित रूपमा हुने सम्पत्ति शुद्धीकरण सम्बन्धी अपराधको अनुसन्धान सम्बन्धमा विशेष ज्ञान, सिपको विकास गराउनु ।

- सम्पत्ति कब्जा, नियन्त्रण र जफत सम्बन्धमा अनुसन्धानकर्ताहरूले अपनाउनुपर्ने अनुसन्धानका तहगत प्रक्रियाहरू
- अपराधको अनुसन्धानमा देखा पर्न सक्ने मुख्य समस्या एवं चुनौतिहरू
- समस्या समाधानका उपायहरू

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- संगठित रूपमा हुने सम्पत्ति शुद्धीकरण सम्बन्धी अपराधको अनुसन्धानका आधारभूत विषयवस्तुहरू
- अपराध अनुसन्धानका क्षेत्रहरू
- अपराध अनुसन्धान पद्धति र तौर तरिकाको तुलनात्मक अध्ययन

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- अन्तरदेशीय संगठित अपराध सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धि, २०००
- सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐन, २०६४
- संगठित अपराध निवारण ऐन, २०७०
- पारस्परिक कानूनी सहायता ऐन, २०७०
- सपुर्दगी ऐन, २०७०

सत्र १८ :- संगठित रूपमा हुने सम्पत्ति शुद्धिकरण सम्बन्धी मुद्दाका अभियोजनको अवस्था, चुनौति र समाधानका उपाय

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- संगठित रूपमा हुने सम्पत्ति शुद्धिकरण सम्बन्धी मुद्दाको अभियोजन सम्बन्धमा विशेष ज्ञान, सिपको विकास गराउने ।

अभियोजनका लागि आवश्यक आधारभूत पक्षहरू

- अपराधको अभियोजनमा देखा पर्न सक्ने मुख्य समस्या एवं चुनौतिहरू
- समस्या समाधानका उपायहरू

एकाईमा समावेश हुने बिषयहरू :

- संगठित रूपमा हुने सम्पत्ति शुद्धिकरण सम्बन्धी अपराधको अभियोजनका आधारभूत विषयवस्तुहरू
- संगठित रूपमा हुने सम्पत्ति शुद्धिकरण सम्बन्धी अपराधका सम्बन्धमा अभियोजन पद्धति र तौरतरिकाको तुलनात्मक अध्ययन
- संगठित रूपमा हुने सम्पत्ति शुद्धिकरण सम्बन्धी अपराधका सम्बन्धमा

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- अन्तरदेशीय संगठित अपराध सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धि, २०००
- सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण ऐन, २०६४
- संगठित अपराध निवारण ऐन, २०७०
- पारस्परिक कानूनी सहायता ऐन, २०७०
- सपुर्दगी ऐन, २०७०

सत्र १९ :- संगठित प्रकृतिको सम्पत्ति शुद्धिकरण सम्बन्धी मुद्दामा न्यायीक अभ्यास र सुधारका क्षेत्र

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- संगठित प्रकृतिको सम्पत्ति शुद्धिकरण सम्बन्धी मुद्दाहरूको अनुसन्धान र अभियोजनको कमीकमजोरीलाई सुधार गरी अनुसन्धान र अभियोजनलाई प्रभावकारी बनाउने ।

- संगठित प्रकृतिको सम्पत्ति शुद्धिकरण सम्बन्धी अपराधमा मौजुदा अभ्यास र सुधारका क्षेत्रहरू
- सम्बन्धित कानूनमा सुधार क्षेत्रहरू
- संगठित प्रकृतिको सम्पत्ति शुद्धिकरण सम्बन्धी अपराधको न्याय निरोपणमा देखा परेका समस्या र विषयगत सुधारका क्षेत्रहरू

एकाईमा समावेश हुने बिषयहरू :

- संगठित प्रकृतिको सम्पत्ति शुद्धिकरण सम्बन्धी अपराधको अनुसन्धान र अभियोजनका आधारभूत पक्षहरू
- अनुसन्धान र अभियोजनको वर्तमान अवस्था र सुधारका क्षेत्रहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- अन्तरदेशीय संगठित अपराध सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धि, २०००
- सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण ऐन, २०६४
- संगठित अपराध निवारण ऐन, २०७०
- पारस्परिक कानूनी सहायता ऐन, २०७०
- सपुर्दगी ऐन, २०७०

सत्र २० :- सम्पत्ति शुद्धिकरण तथा आतंकवादी कृत्याकलापमा वित्तीय लगानी निवारणमा सहयोग र समन्वय

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सम्पत्ति शुद्धिकरण तथा आतंकवादी कृत्याकलाप वित्तीय लगानी निवारण बारेमा ज्ञान हासिल गराउने ।

एकाईमा समावेश हुने बिषयहरू :

- सम्पत्ति शुद्धिकरण तथा आतंकवादी वित्तीय लगानीका तहगत स्वरूपहरू
- सम्पत्ति शुद्धिकरण तथा आतंकवादी वित्तीय लगानीका क्षेत्रहरू
- संगठित अपराध, सम्पत्ति शुद्धिकरण तथा आतंकवादी कृत्याकलापमा वित्तीय लगानीको प्रकृति र तिनका विचको अन्तर सम्बन्ध
- सम्पत्ति शुद्धिकरण तथा आतंकवादी कृत्याकलापमा वित्तीय लगानी सम्बन्धी अपराध रोकथाममा सहयोग र समन्वयको आवश्यकता
- अन्तर्राष्ट्रिय तथा क्षेत्रिय सहयोग समन्वय एवं सदस्य राष्ट्रले पुरा गर्नुपर्ने दायित्व

- सम्पत्ति शुद्धिकरण तथा आतंकवादी कृत्याकलापमा वित्तीय लगानी रोकथाम र नियन्त्रण गर्न प्रयोग भएका अभ्यास
- नेपालमा सम्पत्ति शुद्धिकरण तथा आतंकवादी कृत्याकलापमा वित्तीय लगानी रोकथाम र नियन्त्रणका लागि भएका प्रयास
- नेपालको वर्तमान अवस्थामा सम्बन्धित अनुसन्धानकारी निकाय विच सहयोग, समन्वय र सुधारका क्षेत्रहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- अन्तरदेशीय संगठित अपराध सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धि, २०००
- सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण ऐन, २०६४
- संगठित अपराध निवारण ऐन, २०७०
- पारस्परिक कानूनी सहायता ऐन, २०७०
- सपुर्दगी ऐन, २०७०
- E.P. Ellinger, Ellinger's modern Banking law p.g. 94

सत्र २१ :- संगठित रूपमा हुने सम्पत्ति शुद्धिकरण सम्बन्धी अपराधको अनुसन्धान र नियन्त्रणमा वित्तीय जानकारी ईकाईको भूमिका, हालको अवस्था र सुधारका क्षेत्रहरू

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- संगठित रूपमा हुने सम्पत्ति शुद्धिकरण सम्बन्धी अपराधको अनुसन्धान र नियन्त्रणमा वित्तीय सुचना केन्द्रको भूमिका सम्बन्धमा विशेष ज्ञान दिलाउने

- नेपालमा संगठित रूपमा हुने सम्पत्ति शुद्धिकरण तथा आतंकवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी सम्बन्धी सुचनाको हालको अवस्था र सुधारका क्षेत्रहरू
- वित्तीय सुचना केन्द्रले सम्बन्धित निकायहरू विच सुचना प्राप्तिका सन्दर्भमा गरेको सहकार्य र समन्वय एवं सुधारका क्षेत्रहरू

एकाईमा समावेश हुने बिषयहरू :

- संगठित रूपमा हुने सम्पत्ति शुद्धिकरण सम्बन्धी अपराधको अनुसन्धान र नियन्त्रणमा वित्तीय सुचना केन्द्रको भूमिका
- नेपालमा वित्तीय सुचनाको प्रकृति र सुचना प्रवाहको विद्यमान अवस्था
- संगठित रूपमा हुने सम्पत्ति शुद्धिकरण तथा आतंकवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी सम्बन्धी अपराध अनुसन्धान र नियन्त्रणमा वित्तीय सुचना केन्द्रको भूमिका र अभ्यास

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- अन्तरदेशीय संगठित अपराध सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धि, २०००
- सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण ऐन, २०६४
- संगठित अपराध निवारण ऐन, २०७०
- पारस्परिक कानूनी सहायता ऐन, २०७०
- सपुर्दगी ऐन, २०७०

सत्र २२ :- आतंकवाद र हातहतियारको ओसारपसार र संगठित अपराधशास्त्रीय बिबेचना

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- आतंकवाद र हातहतियारको ओसारपसार सम्बन्धी अपराधका विविध पक्षको बारेमा जानकारी गराउने र यससँग संगठित अपराध समूहको सम्बन्ध र आकर्षणको बारेमा विशेष ज्ञान दिलाउने

एकाईमा समावेश हुने बिषयहरू :

- आतंकवादको प्रकृति
- आतंकवादको उद्देश्य
- आतंकवादका स्वरूपहरू
- आतंकवादका कारणहरू
- आतंकवादमा हातहतियारको प्रयोग
- आतंकवाद विरोधी अन्तर्राष्ट्रिय व्यवस्थाहरू
- आतंकवाद र संगठित अपराधको सम्बन्ध
- आतंकवादी समूहलाई हातहतियार बेचबिखन गर्ने तौरतरिका
- नेपालमा आतंकवाद नियन्त्रणका लागि भएका व्यवस्था तथा प्रयास

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- अन्तरदेशीय संगठित अपराध सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धि, २०००
- विमानस्थल, विमान, सामूहिक यातायातलाई कब्जामा लिने तथा बन्धक लिने विरुद्धको महासन्धि, १९७९,

- आतंकवादी बम प्रहार रोक्नका लागि अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि, १९९७,
- आतंकवादको दमनसम्बन्धी सार्क क्षेत्रीय महासन्धि, १९८७,
- अन्तरदेशीय संगठित अपराध विरुद्धको राष्ट्रसंघीय महासन्धि, २०००,
- वायुयानभित्र भएका कसूर तथा अन्य केही कार्य सम्बन्धी टोकियो महासन्धि, १९६३,
- वायुयानको गैरकानूनी कब्जाको दमनसम्बन्धी हेग महासन्धि, १९७०,
- कूटनैतिक प्रतिनिधि लगायत अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा संरक्षित व्यक्तिहरू विरुद्धको अपराध निवारण तथा सजाय सम्बन्धी महासन्धि, १९७३,
- शरीर बन्धक लिने विरुद्धको महासन्धि, १९७९
- Terrorist and Disruptive Activities (Prevention) Act, 1985, India
- Terrorism Act, 2000, England
- सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐन, २०६४
- राज्यको विरुद्धको अपराध र सजाय ऐन, २०४६,
- सार्वजनिक सुरक्षा ऐन, २०४६

सत्र २३ :- वन्यजन्तु सम्बन्धी अपराध र संगठित अपराध समूहद्वारा यसको प्रयोग

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- वन्यजन्तु अपराध र संगठित अपराधको सम्बन्धका बारेमा विशेष ज्ञान दिलाउने ।

एकाईमा समावेश हुने बिषयहरू :

- संरक्षित वन्य जन्तुको रूपमा सूचीकृत वन्यजन्तुहरू
- संरक्षित गर्नु पर्नाको कारण
- वन्यजन्तु अपराध हुनको कारण

- वन्यजन्तु अपराधका क्षेत्रहरू
- वन्यजन्तु सम्बन्धी अपराधका प्रकृतिहरू
- वन्यजन्तु अपराधमा संगठित समूहको संलग्नता
- वन्यजन्तुको ओसारपसार
- राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु सम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाहरू
- वन्यजन्तु अपराध सम्बन्धी मुद्दामा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ अन्तर्गतका कसूर सम्बन्धी मुद्दामा भएका फैसलाहरूको कार्यान्वयनको स्थिति सम्बन्धमा मिति २०७१।०७।२७ को अध्ययन प्रतिवेदन, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय
- सरकारी वकीलहरूको प्रथम राष्ट्रिय सम्मेलन विशेषांक, २०७३, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय

- राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९
- संकटापन्न वन्यजन्तु तथा वनस्पतिको अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार नियन्त्रण ऐन, २०७३
- सूर्यबहादुर पुन विरुद्ध नेपाल सरकार, ने का प २०६९ अंक ३, निनं ८७८४

सत्र २४ :- बहुमूल्य वस्तुको चोरी पैठारी र चोरी निकासीमा संगठित अपराध समूहको प्रभाव

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- बहुमूल्य वस्तुहरूको चोरी पैठारी र चोरी निकासी एवं कारोवारमा संगठित आपराधिक समूहको कसूर प्रकृति बारेमा ज्ञान दिलाउने ।

एकाईमा समावेश हुने बिषयहरू :

- संगठित आपराधिक समूहले आफ्ना उद्देश्य पूरा गर्न सुनको अवैध कारोवार, गैँडाको खाग लगायतका अखोटोपहार, यासागुम्वा लगायतका जडीबुटीको अवैध संकलन, चोरी निकासी, लगायतका कारोवारका प्रकृतिहरू
- संगठित आपराधिक समूहको प्राचिन तथा पुरातात्विक चिज वस्तुको चोरी निकासीका कसूर प्रकृतिमा संलग्नता
- संगठित आपराधिक समूहको बहुमूल्य वस्तु चोरी पैठारी र हुण्डी कारोवार कसूरमा प्रभाव
- संगठित आपराधिक समूहको बहुमूल्य वस्तु चोरी निकासीका कारण निषेधित वस्तु,

वन्यजन्तु, जडिबुटी, किटपतंगको कारोवार रोक्न र कानून कार्यान्वयनका चुनौतीहरू

- बहुमूल्य वस्तुहरूको चोरी पैठारी र चोरी निकासीमा संगठित आपराधिक समूहको Modus Operandi.
- बहुमूल्य वस्तुहरूको प्रकृति, परिवर्तित स्वरूप र संगठित अपराध सञ्जाल विस्तारको प्रभाव
- संगठित अपराध नियन्त्रणमा प्रचलित नेपाल कानूनहरूको प्रभावकारीता र कार्यान्वयनको अवस्था

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- संगठित अपराध निवारण ऐन, २०७०
- भन्सार ऐन, २०६४
- राजश्व चुहावट अनुसन्धान तथा सजाय ऐन, २०५२
- वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९
- भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९
- राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८

सत्र २५ :- राजश्व छली, बैकिङ कसूर र वित्तीय संस्थाहरूमा देखिने संगठित अपराध

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- राजश्व छली, बैकिङ कसूर र वित्तीय क्षेत्रमा संगठित आपराधिक समूहको कसूर प्रकृति र नेपालमा संगठित अपराध समूहको प्रभावका बारेमा ज्ञान हासिल गराउने ।

एकाईमा समावेश हुने बिषयहरू :

- राजश्व चुहावटका क्षेत्रहरूको पहिचान गर्ने गराउने ।
- संगठित आपराधिक समूहको भन्सार, सुरक्षा निकाय, कर प्रशासन सम्बद्ध निकायसँगको आवद्धता र मिलेमतो

- वैकिङ क्षेत्रमा आपराधिक समूहका सदस्यहरूको संलग्नता तथा शेयर अंशमा प्रवेश
- बैंक घोटला र संगठित आपराधिक समूहबीचको अन्तरसम्बन्ध र यसको नेपालमा प्रभाव
- कर प्रशासन प्रणाली, कर प्रशासन सम्बद्ध अधिकारीहरू र आपराधिक समूहको मिलेमतोको प्रकृति
- राजश्व तथा कर प्रशासनमा संगठित आपराधिक समूहको Modus Operandi.
- वैकिङ क्षेत्रमा आपराधिक समूहका सदस्यहरूको Modus Operandi.
- नेपालमा संगठित आपराधिक समूहको राजश्व छली, वैकिङ कसूर र वित्तीय

संस्थाहरूमा प्रभाव र कानूनको प्रभावकारीता र कार्यान्वयनको अवस्था

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- भन्सार ऐन, आयकर ऐन, मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, अन्त शुल्क ऐन, राष्ट्र बैंक ऐन, बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, राजश्व चुहावट अनुसन्धान तथा सजाय ऐन, कम्पनी ऐन, संगठित अपराध निवारण ऐन
- मूल्य अभिवृद्धि कर ऐनको दुरुपयोग र नक्कली भ्याट बिल विजकका मुद्दाहरू
- बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको रकम हिनामिनाका मुद्दाहरू

सत्र २६ :- नेपालमा संगठित अपराध र अनुसन्धान र अभियोजनको हालको अवस्था, चुनौति र सुधारका उपाय

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- संगठित अपराधको अनुसन्धान र अभियोजनको अभ्यास र यसका चुनौतीका बारेमा विशेष ज्ञान दिलाउने

एकाईमा समावेश हुने बिषयहरू :

- अनुसन्धान गर्ने र अभियोजनको व्यावहारिक अवस्था
- विशेष अनुसन्धान गर्ने निकायहरू
- ईन्टरपोल नेपाल
- केन्द्रीय अनुसन्धान व्युरो
- लागू औषाध नियन्त्रण व्युरो
- उपत्यका अपराध अनुसन्धान महाशाखा
- संगठित अपराधको अनुसन्धानमा देखिएका त्रुटीहरू
- संगठित अपराधमा अभियोजनमा देखिएका त्रुटीहरू

- संगठित अपराधको अनुसन्धान र अभियोजनका व्यावहारिक समस्याहरू
- अनुसन्धान र अभियोजनका चुनौतीहरू
- संगठित अपराधको अनुसन्धान र अभियोजनमा गर्नुपर्ने सुधारहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- संगठित अपराध सम्बन्धी कानूनको प्रभाव मूल्यांकन सम्बन्धी अनुसन्धानमूलक अध्ययन, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, अपराधशास्त्रीय अनुसन्धान केन्द्र, २०७४
- संगठित अपराध (निवारण) ऐन, २०७०
- विपिन अधिकारी र किरण पौडेल (सम्पादन) (२०७०), अपराध अनुसन्धान र अभियोजनमा सरकारी वकील, नेपाल कन्स्टिच्युसन फाउण्डेसन, काठमाडौं

सत्र २७ :- संगठित अपराधको अनुसन्धान पद्धति र यसका लागि आवश्यक पर्ने सीप तथा स्रोत साधन

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- संगठित अपराधको अनुसन्धान पद्धति र यसका आवश्यक सीप र साधनका बारेमा विशेष ज्ञान दिलाउने

- अनुसन्धानको प्रक्रिया
- अनुसन्धानका विशेष व्यवस्थाहरू
- संगठित अपराधको अनुसन्धान गर्न आवश्यक पर्ने सीप र साधन

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- अनुसन्धान गर्ने निकाय र तह
- विशेष अनुसन्धान टोलीको गठन र प्रक्रिया
- नियन्त्रित अनुसन्धान प्रविधि (कन्ट्रोल डेलीभरी)
- गुप्त कारवाही अनुसन्धान (अण्डर कभर अपरेसन)
- नयन्त्रित अनुसन्धान प्रविधि र गुप्त कारवाही अनुसन्धान गर्न आवश्यक पर्ने स्रोत साधन र जनशक्ति

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- संगठित अपराध सम्बन्धी कानूनको प्रभाव मूल्यांकन सम्बन्धी अनुसन्धानमूलक अध्ययन, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, अपराधशास्त्रीय अनुसन्धान केन्द्र, २०७४
- अन्तरदेशीय संगठित अपराध सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धि, २०००
- संगठित अपराध (निवारण) ऐन, २०७०

सत्र २८ :- संगठित अपराधका पीडित तथा साक्षीहरूको संरक्षणका चुनौतीहरू र समाधानका उपायहरू

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- संगठित अपराधका पीडित तथा साक्षीहरूको संरक्षणका चुनौती र समाधानका उपायहरूका बारेमा विशेष ज्ञान दिलाउने

- साक्षीको वकपत्र र जिरह सम्बन्धी विशेष व्यवस्था

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- पीडित र साक्षी संरक्षणको अवधारणा
- पीडित र साक्षी संरक्षणको उद्देश्य
- पीडित संरक्षणका विषयहरू
- पीडितका अधिकारहरू
- पीडित र साक्षीको सुरक्षा
- पीडित र साक्षी संरक्षणका लागि गरिएका विशेष व्यवस्थाहरू
- बयान वकपत्रका लागि काल्पनिक नामको प्रयोग
- श्रव्य दृष्यको प्रयोग

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- पीडित दिग्दर्शन २०७०, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय
- अन्तरदेशीय संगठित अपराध सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धि, २००० अख्तियारको दुरुपयोग र अपराध पीडितका लागि न्याय सम्बन्धी आधारभूत सिद्धान्तको घोषणापत्र, १९८५
- संगठित अपराध सम्बन्धी कानूनको प्रभाव मूल्यांकन सम्बन्धी अनुसन्धानमूलक अध्ययन महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय अपराधशास्त्रीय अनुसन्धान केन्द्र, २०७४
- संगठित अपराध (निवारण) ऐन, २०७०

५. साइबर अपराध सम्बन्धी कानून⁵

पाठ्यक्रमको लक्ष्य : साइबर अपराध सम्बन्धी कानूनका विषयमा विशिष्टीकृत सरकारी वकील तयार गर्नु ।

पाठ्यक्रमको उद्देश्य : प्रस्तुत पाठ्यक्रमको प्रशिक्षण प्राप्त भएका सरकारी वकीलहरू निम्न विषयमा जानकार हुनेछन् :

- साइबर कानून र यसका आधारभूत पक्षका बारेमा ।
- साइबर अपराध सम्बन्धी अन्य देशका प्रचलित कानूनी व्यवस्था र अन्तर्राष्ट्रिय प्रावधानहरूका बारेमा ।
- साइबर अपराध नियन्त्रण सम्बन्धी नेपालका प्रचलित कानून, यसका व्यवस्था र प्रयोगका बारेमा ।
- साइबर अपराध नियन्त्रणका लागि अपनाइएका अनुसन्धान विधि, अभियोजन, न्यायिक कारवाही लगायत मुद्दाको कारवाहीका बारेमा ।
- साइबर अपराध र संगठित प्रकृतिका अपराध सँग यसको अन्तर सम्बन्धका विविध पक्षका बारेमा ।
- साइबर अपराधसम्बन्धी मुद्दामा अदालतका न्यायिक दृष्टिकोणका बारेमा ।
- साइबर अपराध नियन्त्रणका, चुनौती र जटिलता पहिचान गरी अपनाउन सकिने सुधारका क्षेत्रका बारेमा ।
- साइबर अपराधसम्बन्धी मुद्दाको अनुसन्धानलाई मार्गदर्शन गर्न वस्तुगत प्रमाणको मूल्याङ्कन गरी अभियोजन गर्न र अदालतमा प्रतिनिधित्व गरी बहस पैरवी गर्ने बारेमा ।

⁵यो पाठ्यक्रमको मस्यौदा तयारीमा **विज्ञका रूपमा** वरिष्ठ अधिवक्ता श्री सतिसकृष्ण खरेल रहनु भएको थियो । सो तयारी समितिको **अनुगमकर्ता** नायब महान्यायाधिवक्ता श्री पद्म प्रसाद पाण्डेय हुनुहुन्थ्यो । सो तयारी समितिमा सहन्यायाधिवक्ता श्री संजीवराज रेग्मी संयोजक र सहन्यायाधिवक्ता श्री सूर्यराज दाहाल, निर्देशक श्री रमेश पोखरेल, निर्देशक श्री कृष्ण पोडेल सर्वोच्च अदालत सुचना प्रविधि महाशाखा, साइबर सेल प्रमुख श्री प्रहरी प्रधान कार्यालय सदस्य रहनु भएको थियो । शाखा अधिकृत श्री पुष्पराज बाँस्तोला सदस्य सचिव हुनुहुन्थ्यो ।

यस पाठ्यक्रममा समावेश हुने विषय सूची

१. Introduction to Computer
२. Computer Hardware, Software, Operating System and Its use in Nepal
३. Origins, Development and Use of Internet
४. Information Technology and Lawyer
५. Internet and Network protocols in ICT
६. Cyber Jurisprudence
७. Usage of Digital signature, IT Ethics and Culture in Information and Communication Technology
८. National Policies on Cyber Regulation
९. National Law on Cyber Regulation
१०. Comparative Study of Cyber Crime Legislation
११. International Laws (Budapest Convention, UNCITRAL Model etc). Regional Convention and Policies on Cyber Regulation
१२. International Laws (UN Convention, European Convention) on Cyber Regulation
१३. Institutions for Cyber Law Enforcement of Nepal
१४. Cyber Crim and Its Investigation, Prosecution and Adjudication System in Nepal
१५. Online Media/Social Media and Piracy in Nepal
१६. Online Media Future and Prosecution in Nepal
१७. E-Commerce and E-Governance in Nepal
१८. E-Attorney Project and Future Plan of OAG IT Sector
१९. Nature and Types of Cyber Crimes
२०. Challenges in Cyber Crime Investigation
२१. Cyber Crime and Their Relation with Financial Crime
२२. Cyber Crimes and their Relation with Other Crime
२३. New Trend of Cyber Crime
२४. VoIP and Call Bypass
२५. VoIP and Call Bypass Investigation and Major Cases
२६. Computer and Data Security
२७. Electronic Evidence/ Digital Evidence
२८. Investigation Status of Cyber Crimes and its Challenges in Nepal
२९. Prosecution of Cyber Crime and its Challenges in Nepal
३०. Cyber Crimes and the Areas of International Cooperation
३१. Cyber Crimes and Human Rights
३२. साइबर अपराध सम्बन्धी मुद्दाको बहसपैरवी र प्रतिरक्षामा सरकारी वकीलको भूमिका
३३. साइबर अपराधको अनुसन्धान र अभियोजनमा भएका चुनौतीहरु र यसमा सरकारी वकीलको भूमिका

Session 1 :- Introduction to Computer Session

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- कम्प्युटरको सामान्य जानकारी, कम्प्युटरको इतिहास, प्रभाव र प्रकारका बारेमा जानकारी हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- Introduction of Computer / Eletronic Devices
- History of Computer
- Types of Computer
- Functions of Computer
- कम्प्युटरको प्रयोग र यसले पार्ने सकारात्मक प्रभाव र ल्याउन सक्ने जोखिमहरू

- कम्प्युटरको प्रयोग र सुरक्षा प्रणाली

सन्दर्भ समाग्रीहरू हरु

- Cyber laws, Premier publishing company, 2008
- Fundamentals of Computer Er. Shankar N Adhikary & Dilli Prasad Sharma, published by Buddha Publication
- Information Technology law- Dr.S.R. Myneni, Asian law house (1st Edition), 2013
- Cyber Laws-K. Mani, Kamal Publishers , 2008
- K. Pardurangan, e- Justice, practical guide for the Bench and the BAR.

Session 2 :- Computer Hardware, Software, Operating System and its use in Nepal

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- कम्प्युटर हार्डवेयर, सफ्टवेयर र अपरेटिङ सिस्टमको जानकारी प्राप्त गरी नेपालमा यसको प्रयोगको बारेमा जानकारी हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- Introduction of Hardware and Software
- Software technology
- Operating System and Types of Operating System
- Usage of computer in the context of Nepal

सन्दर्भ समाग्रीहरू हरु

- Computer law, Edited by Chris Reed, 2000
- Fundamentals of Computer –Er. Shankar N Adhikary & Dilli Prasad Sharma, published by Buddha Publication
- Cyberspace and the cyber law – Narayan Prasad Sharma, published by Koselee Prakashan, 2015
- Cyber Laws-K. Mani, Kamal Publishers, 2008
- K. Pardurangan, e- Justice, practical guide for the Bench and the BAR.

Session 3 :- Origins, Development and Use of Internet

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- ईन्टरनेटको परिचय, उत्पत्ति, प्रयोग र विकाशको बारेमा जानकारी हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- Introduction to Internet and Internet Domain Name System
- Country Code Top Level Domain Administration and Operations
- Domain name dispute and its Resolution
- Internet of Things (IoT)
- Origin and development of Internet
- Internet and services of Internet
- Internet supplier and owner.
- World Wide Web (WWW) and Internet

- Virtual Reality
- Internet Jurisdiction
- Use of Internet and Its advantages, limitations and threat

सन्दर्भ सामग्रीहरू हरु

- Information Technology law-Dr. S.R. Myneni, Asian law house 1st Edition, 2013
- Fundamentals of Computer –Er. Shankar N Adhikary & Dilli Prasad Sharma, published by Buddha Publication
- Cyber Laws-K. Mani , Kamal Publishers, 2008
- Internet Law, By Chris Reed, Universal Law Publishing Co., Second Edition 2010.

Session 4 :- Information Technology and Lawyer

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सूचना प्रविधिको प्रयोग र कानून व्यवसायीको काममा यसको भूमिकाको बारेमा जानकारी हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- Information/Communication Technology and Law
- ICT for Lawyers
- Technology and the Involvement of Lawyers in Legal Profession

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- Information Technology and Lawyers by Arno R. Lodden & Anja Oskamp, Springer Publication, 2006
- Information Technology Law-S.R. Myneni, Asian law House
- The Lawyer's Guide to Social Networking, John G. Browning, Thomson Reuters, South Asian Edition ,2012

Session 5 :- Intranet and Network protocols in ICT

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- ईन्ट्रानेट, एक्सट्रानेट र सूचना प्रविधि संजालको पूर्व निर्धारित नियम (नेटवर्क प्रोटोकल) को बारेमा जानकारी हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- Introduction to Network
- Introduction to Intranet
- Introduction to IT and ICT
- Network Protocols
- How data travel in the internet ?

- Use of Intranet, It's benefits and limitations
- Extranet

सन्दर्भ समाग्रीहरू

- Fundamentals of Computer –Er. Shankar N Adhikary & Dilli Prasad Sharma, published by Buddha Publication
- Information Technology Law-S.R. Myneni, Asian law House

Session 6 :- Cyber jurisprudence

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- साईबर विधिशास्त्र र यसको उत्पत्तिको बारेमा जानकारी हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- Introduction of cyber jurisprudence
- Evolution of cyber jurisprudence in Nepal
- Nature and prevalence of cyber cases in the Kathmandu valley

सन्दर्भ समाग्रीहरू

- Cyber Jurisprudence: Theories, Concepts and Principles by S J Tubrazy, Kindle Edition, 2016
- Cyber Jurisprudence; Evolution of Cyber Laws By Shahid Jamal Tubrazy on www.academia.edu
- <http://www.legalservicesindia.com/article/1987/Cyber-Jurisprudence-An-Internalisation-In-Indian-Matrix.html>
- Some Cyber Crime cases of Kathmandu Valley.
- Atal Jain, Cyber Crime, Issues Threats & Management .

Session 7 :- Usage of digital signature, IT ethics and culture in Information and Communication Technology

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- विद्युतीय हस्ताक्षर, यसको प्रयोग साथै सूचना तथा संचार प्रविधिमा आवश्यक पर्ने संस्कार र नैतिकताको बारेमा जानकारी हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- Communication Media
- Electronic data interchange
- Public key infrastructure
- Electronic Signature
- Electronic signature certificate
- Digital signature certificate

- Difference between Electronic Signature and Digital Signature
- GEA, GIF, G2G, G2B and G2C
- IT Ethics and Culture
- Cyber Law and Crime by Barkha and U. Rama Mohan third edition Asian Law House 2011
- Electronic signatures in Law by Stephen Mason, Lexix Nexix UK, 2003

सन्दर्भ समाग्रीहरू

- Computer Law, edited by Chris Reed third edition, 1996
- A Practical approach to Cyber Laws, by K. Mani's, Kamal Publication, 2008
- Cyber Law Simplified by Vivek Sood, Tata McGrawHill Publishing company, 2003
- Internet Law, By Chris Reed, Universal Law Publishing Co., Second Edition 2010.

Session 8 :- National Policies on Cyber Regulation

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- विद्युतीय कारोबारलाई नियमन गर्ने र विद्युतीय अपराधलाई नियन्त्रण गर्ने राष्ट्रिय नीतिहरूको बारेमा जानकारी हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- Key features of the IT Policy 2015 (2072)
- Key features of the relevant Chapters of the Criminal Code and Civil Code, 2017 (2074)

- Introduction to Electronic Transaction Act, 2063
- Electronic Transaction Rules, 2064
- Main Provisions of IT Bill, 2075

सन्दर्भ समाग्रीहरू

- Criminal Code and Civil Code, 2017 (2074)
- IT Policy 2015 (2072)
- Electronic Transaction Act, 2063
- IT Bill 2075

Session 9 :- National Laws on Cyber Regulation

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- विद्युतीय कारोबारलाई नियमन गर्ने र विद्युतीय अपराधलाई नियन्त्रण गर्ने कानूनहरूको बारेमा जानकारी हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- Key features of the Electronic Transaction Act, 2006 (2063)
- Key features of the Telecommunication Act, 1997 (2053)

- Cyber-crime and Electronic Transaction Act, 2063
- Cyber-crime and Penal System

सन्दर्भ समाग्रीहरू

- Electronic Transaction Act, 2006 (2063)
- Telecommunication Act, 1997 (2053)
- Electronic Transaction Rules, 2064

Session 10 :- Comparative Study of Cyber Crime Legislation

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- विभिन्न देशहरूको साइबर कानूनको बारेमा जानकारी हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- India
- Japan
- Sri Lanka
- USA
- UK
- Australia

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- <https://repub.eur.nl/pub/94604/PRO-OF-Qianyun-Wang-BW-1-.pdf>
- technical.cloud-journals.com/index.php/IJACSIT/article/download/Tech-160/pdf

- Law of Cyber Crime (India & Abroad) by D.K. Ganguly, Dwivedi law agency
- <https://pdfs.semanticscholar.org/d468/4f20a55b13a1271dc3e63834e0a9a229e037.pdf> access on 3rd Nov 2019
- https://www.academia.edu/21451805/Comparative_Analysis_of_Various_National_Cyber_Security_Strategies
- Comparative analysis of cyber privacy law in India and in the United States of America by Geetika Sood Facta Universitatis Series: Law and Politics Vol. 12
- Chaubey, R.K. (2009), An Introduction to Cyber Crime & Cyber Law, Kamal Law House, Calcutta.

Session 11 :- International Laws (Budapest Convention, UNCITRAL Model etc), Regional Conventions and Policies on Cyber Regulation

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- अन्तर्राष्ट्रिय विद्युतीय कानूनका रूपमा रहेका बुडापेष्ट कन्भेन्सन र युएनसिट्राल मोडल लगायतले विद्युतीय अपराधलाई गर्ने नियमन र नियन्त्रणको बारेमा जानकारी हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- Key features of European Convention on Cybercrime, 2001 - aka Budapest Convention_
- Key features of UNCITRAL Model Law on E-Commerce, 1996
- Key features of League of Arab States Convention on Combating Information Technology Offences (2010)

- Arab League Model Cyber Law
- Commonwealth Model Law on Computer and Computer related crime
- Key features of African Union Convention on Cyber Security and Personal Data Protection (2014)
- The OECD Policy Guideline on Online Identity Theft (2008)

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- Information Technology Law, By Dr. S.R. Myneni First edition Asian Law house 2013
- <http://faculty.smu.edu/pwinship/arb-24.htm>
- <https://www.coe.int/en/web/cybercrime/the-budapest-convention>
- <https://rm.coe.int/16800cce5b>

- League of Arab States Convention on Combating Information Technology Offences (2010)
- African Union Convention on Cyber Security and Personal Data Protection (2014)
- OECD Policy Guideline on Online Identity Theft (2008)
- Essentials of Information Technology Law by Sujata Pawar & Yogesh Kolekar, Indian Notion Press, 2015

Session 12 :- International Laws (UN convention, European convention) on Cyber Regulation

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- अन्तर्राष्ट्रिय विद्युतीय कानूनका रूपमा रहेका संयुक्त राष्ट्र संघीय महासन्धि र युरोपियन महासन्धिले विद्युतीय अपराध नियमन र नियन्त्रण गर्ने सम्बन्धमा गरेको व्यवस्थाहरूको बारेमा जानकारी हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- Key features of UN Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts, 2005

- Key features of Protocol on Xenophobia and Racism Committed Through Computer Systems Supplementing the European Convention on Cybercrime, 2001

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/electcom/06-57452_Ebook.pdf
- http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/electronic_commerce/2005Convention.html

Session 13 :- Institutions for Cyber law enforcement of Nepal

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरूले

- नेपालमा रहेका विद्युतीय कारोबार सम्बन्धी कानून कार्यान्वयनमा संलग्न संस्थाहरू र तिनको भूमिकाको बारेमा जानकारी हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- Ministry of Science and Technology
- Ministry of Information and Communication Technology

- Nepal Telecommunications Authority
- Department of Information Technology
- National Information Technology Centre (NITC) and the Government Integrated Data Center (GIDC)
- Nepal Telecom and other telecom companies
- IT Service provider institutions

Session 14 :- Cyber-crime and its Investigation, Prosecution and Adjudication System in Nepal

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरूले

- विद्युतीय अपराध र यसको अनुसन्धान तथा अभियोजन प्रकृयाको बारेमा जानकारी प्राप्त गर्न सक्ने छन् ।

- How can we ensure better conviction in cyber cases?
- Nepal CERTs and Cybersecurity Coordination
- Case Study

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- साइबर अपराध र यसका विशेषताहरू
- नेपालमा साइबर अपराधको अनुसन्धान अभियोजन र न्यायिक कारवाही
- Nepal Police (Cyber Crime Investigation Bureau, Digital Forensic Lab, etc.)
- Office of the Attorney General (OAG)
- Controller of Certifying Authority
- IT tribunal and the IT Appellate Tribunal
- Computer Association of Nepal (CAN Federation)
- Lapses in investigation
- Lapses in prosecution
- Overall trend of judiciary in adjudicating cyber cases, controlling standards (if any)

सन्दर्भ समाग्रीहरू

- Electronic Transaction Act, 2063
- Electronic Transaction Rule, 2064
- साइबर अपराध र हाम्रो न्यायिक अभ्यास एक विश्लेषण रत्न बहादुर बागचन्द, प्रतिपादन २०७३, राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान नेपाल
- विद्युतीय कारोबार एन २०६३ सम्बन्धी कसूरहरूको अवस्था सम्बन्धी प्रतिवेदन, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, २०७४
- वाबुराम अर्याल विरुद्ध सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय समेत २०६९ साल रिट नं ०२६८
- <https://doit.gov.np/en/spage/computer-ert>
- http://occ.gov.np/pages/details/function_roles_of_occ

Session 15 :- Online Media / Social Media and Piracy in Nepal

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- नेपालमा रहेका अनलाईन मिडियाको बारेमा जानकारी प्राप्त गरी अनलाईन मिडियाको पाईरेसी र सम्भावित खतराको बारेमा जानकार हुनेछन् ।

- Legal Status of online media in Nepal
- Social media & defamation
- Threat on online Media and piracy
- Online Media Operation Directive, 2073

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- Regulation of Cyber space
- Evolution of online media in Nepal
- Concept and extent of online piracy

सन्दर्भ समाग्रीहरू

- Bodhi: An interdisciplinary journal vol. 2, no. 1, serial no. 2, 2008 by department of languages and mass communication Kathmandu University, Dhulikhel

- Cyber Laws By Dr. Gupta and Agrawal Premier Publishing Company, 2008
- The Lawyer's Guide to Social Networking- John G. Browning, South asian edition, 2012
- <https://visitskc.wordpress.com/2011/04/30/online-media-in-nepal-a-profile-study/>
- https://www.sroc.info/wp-content/uploads/2018/02/OECD_study_-_piracy.pdf
- Constitution of Nepal, 2072
- Adhikary, S. (2005). Online journalism in Nepal (Unpublished M.A. Thesis). Tribhuvan University.
- Acharya, B. (2007). Online news portals in Nepal: An exploratory study (Unpublished M.A. Thesis). Purvanchal University.

Session 16 :- Online Media Future and Prosecution in Nepal

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- नेपालमा रहेका अनलाईन मिडियाको भविष्य र चुनौतीको बारेमा जानकारी प्राप्त गरी अनलाईन मिडियाको सम्बन्धमा विद्युतीय कारोबार ऐन अन्तर्गत अभियोजन गर्ने समस्याको बारेमा जानकारी प्राप्त गरी उचित अभियोजन गर्न सक्नेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- Issue of prosecution under Electronic Transaction Act over online news
- Challenges and future of online media in Nepal
- Provisions of Online media in IT Bill 2075

सन्दर्भ सामाग्री

- Bodhi: An interdisciplinary journal vol. 2, no. 1, serial no. 2, 2008 by department of languages and mass communication Kathmandu University, Dhulikhel
- Adhikary, S. (2005). Online journalism in Nepal (Unpublished M.A. Thesis). Tribhuvan University.
- Freedom of Expression on Internet in Nepal by Freedom Forum with the funding from International Freedom of Expression Network (IFEX)
- Acharya, B. (2007). Online news portals in Nepal: An exploratory study (Unpublished M.A. Thesis). Purvanchal University.
- IT Bill 2075

Session 17 :- E-Commerce and E-Governance in Nepal

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- ई-कमर्स र ई-गभर्नेन्सको बारेमा जानकारी प्राप्त गरी शासन व्यवस्था संचालनमा ई-गभर्नेन्सको भूमिकाको बारेमा जानकार हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- Concept of e-Commerce and e-Governance
- Types of e-commerce
- Dispute resolution mechanism on e-commerce

- Relation between e-commerce and e-Governance
- Consumer protection on cyber space
- Means of payment on e-commerce
- Role of e- Governance in governance system
- The E-Government Master Plan

सन्दर्भ समाग्रीहरु

- Cyber Laws by Dr. Gupta and Agrawal Premier Publishing Company, 2008
- A Practical approach to Cyber Laws, By K. Mani's, Kamal Publication, 2008
- Cyber Law Simplified by Vivek Sood, Tata McGraw-Hill Publication, 2003
- The E-Government Master Plan

Session 18 :- E-Attorney Project and future plan of OAG IT sector

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरु

- महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयमा संचालनमा रहेको ई-एटर्नी कार्यक्रम तथा महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयको आईटी सेक्टरले भविष्यमा गर्ने योजनाको बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरु

- Introduction to the E-Attorney Project
- Ongoing projects of the OAG in the IT Sector

सन्दर्भ समाग्रीहरु

- Annual Planning of OAG IT Department, 2075
- Strategic Plan of OAG –(2072-2077)

Session 19 :- Nature and types of Cyber Crimes

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरु

- विद्युतीय अपराधको प्रकृति, क्षेत्राधिकार र प्रकारका बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरु

- Introduction of cyber crimes
- Nature of cyber criminality
- Recent trends in cybercrimes
- Various types of cybercrimes (financial crimes, cyber pornography, online gambling, forgery and email spoofing, cyber defamation, web defacement, data diddling, denial of service, virus attacks, cyber terrorism, cyber vandalism etc).
- Jurisdiction of Cyber Crime

- Cyber Crime, Key issues and debates By Alisdair A. Gillespie First Edition 2016
- Computer Laws Edited By Chris Reed, Third Edition Universal Law Publishing, 1996
- Information Technology Law By Dr. S.R. Myneni First Edition, Asian Law House, 2013
- Cyber Law Simplified by Vivek Sood, Tata McGraw-Hill Publication, 2003
- Legal Jurisdiction over malware – related crimes: From theories of jurisdiction to solid practical application-2012 Computer law & security review by R. Rahman
- People vs. World Interactive Gaming Corp., elal -QDS: 22310325, 1999 N.Y. Misc. Lexis 425 (Sup. Ct. N.Y.Co., July 24, 1999) Cited from http://www.internetlibrary.com/cases/lib_case65.cfm

सन्दर्भ समाग्रीहरु

- Information Technology Law Fourth Edition, Routledge Publication 2012

- Macquarie Bank Inc v Berg [1999] NSWSC 526. Cited from <https://wikijuris.net/cyberlaw/jurisdiction>
- Nayan Joshi, Electronic Evidence , p.g. 171

Session 20 :- Challenges in Cyber Crime Investigation

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- विद्युतीय अपराधको अनुसन्धानको चुनौती हरूका बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- Cybercrime investigation
- Steps of cybercrime investigation
- Hacking, ethical hacking and call detail records (CDR)
- Live Data Acquisition and Time Line Event
- Difficulties in investigating cybercrimes
- Computer Forensics

सन्दर्भ समाग्रीहरू

- Cyber Laws By Dr. Gupta and Agrawal Premier Publishing Company, 2008
- A Practical approach to Cyber Laws, By K. Mani's, Kamal Publication, 2008
- Cyber Law and Cyber Crimes First Edition Snow White Publication, 2012
- Essentials of Information Technology Law by Sujata Pawar & Yogesh Kolekar, Indian Notion Press, 2015
- Cyber Laws & Crimes- Barkha & U. Rama Mohan, 3rd Edition, Asian Law House, 2017

Session 21 :- Cyber crimes and their Relation with financial Crime

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- विद्युतीय अपराध र आर्थिक अपराध बीचको सम्बन्धको बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- Cyber-crime and Financial crimes
- Sale of illegal articles
- Cyber-crime and Intellectual property crime

- Case study

सन्दर्भ समाग्रीहरू

- A Practical approach to Cyber Laws, By K. Mani's, Kamal Publication, 2008
- Cyber Laws By Dr. Gupta and Agrawal Premier Publishing Company, 2008
- Information Technology Law By Ian J. Lloyd Fourth Edition Oxford University

Session 22 :- Cybercrimes and their Relation with Other Crimes

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- विद्युतीय अपराध र सङ्गठित अपराध लगायत अन्य अपराधहरू बीचको सम्बन्धको बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- Child pornography and Cyber crime
- Terrorism and Cyber crime
- Other forms of organized crime

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- Optional protocol to the UN Convention on the Right of the child on the sale of children, child prostitution & child pornography (OPSC)-2000
- Cyber laws, Premier publishing company, 2008
- Cyber Crime, Key issues and debates By Alisdair A. Gillespie First Edition, 2016
- Law of Cyber Crime (India & Abroad) by D.K. Ganguly, Dwivedi law agency
- Essentials of Information Technology Law by Sujata Pawar & Yogesh Kolekar, Indian Notion Press, 2015
- Cyber Laws- K. Mani, Kamal Publishers, 2008
- Yvonne Jewker and Majid yas hand book of Internet Crime, willan Publishing
- Joshi Nayan , Electronic Evidence p.g. 184,187,188

Session 23 :- New Trend of Cyber Crime

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- विद्युतीय अपराधको नयाँ आयाम र तरिका बारेमा जानकारी हासिल गरी प्रभावकारी अभियोजन गर्न सक्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

Emerging trend of Global Cyber crime

- Internet cyber criminal
- Social Media
- Advanced persistent Attacks
- Ransomware,
- Attacking the Internet of Things
- DDoS through botnet-assisted malware
- Continued data theft
- Hacking
- Dark web (dark net)
- Crypto currency
- Phishing
- Stolen Identities

Emerging trends of cybercrime in Nepal

- Identity theft
- Phishing
- Extortion
- Unlawful Publication / Distribution
- Threat calls using technologies

- Business Email compromise
- Social Networking Sites (Social Media)
- Ransomware
- Email threats
- Cyber Stalking
- Hacking
- Cyber Bullying
- Fraud Using Technologies
- VOIP (call bypass)

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- <https://ictframe.com/contemporary-issues-in-cyber-security-law-of-nepal/>
- <https://www.lawctopus.com/wp-content/uploads/2018/05/Brochure-Edited-Book-Cyber-Law.pdf>
- विद्युतीय कारोबार एन २०६३ सम्बन्धी कसूरहरूको अवस्था सम्बन्धी प्रतिवेदन, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, २०७४
- Essentials of Information Technology Law by Sujata Pawar & Yogesh Kolekar, Indian Notion Press, 2015
- Cyber Laws- K. Mani, Kamal Publishers, 2008
- The Lawyer's Guide to Social Networking, John G. Browning,

Session 24 :- VoIP and Call Bypass

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- VoIP र Call Bypass को अवधारणा र यी दुईको फरकको बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- Concepts of Voice over the Internet Protocol (VoIP) and Call Bypass or Bypass Fraud
- Vishing (Voice+phishing)

- Differences between VoIP and Call Bypass
- Some Cases of VOIP and Call Bypass

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- <https://transnexus.com/whitepapers/introduction-to-voip-fraud/>
- Cyberspace and the cyber law – Narayan Prasad Sharma, published by Koselee Prakashan, 2015
- <https://transnexus.com/whitepapers/introduction-to-voip-fraud/>

Session 25 :- VoIP and Call Bypass investigation and major cases

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- VoIP र Call Bypass सम्बन्धि विद्युतीय अपराधको स्वरूप तरिका, अनुसन्धानमा कठिनाई र Call Bypass बाट हुने क्षतिको बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- Modus operandi and major cases of Call Bypass
- Difficulties in investigating Call Bypass
- Losses or Harms Incurred from Call Bypass

- Can Call Bypass be legalized<
- Some major cases

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- <https://thehimalayantimes.com/kathmandu/man-arrested-operating-illegal-call-bypass-system/>
- Cyberspace and the cyber law – Narayan Prasad Sharma, published by Koselee Prakashan, 2015
- http://bswan.org/bypass_fraud_evolve_s.asp

Session 26 :- Computer and Data Security

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- कम्प्युटर सुरक्षा डाटा सुरक्षा तथा साइबर सुरक्षाको अवस्था र चुनौती का बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- Network Security
- Data Security
- Data Security Principle
- End-point security
- E-payment system and Payment Gateway
- सुरक्षाका उपायहरू
- कानूनी व्यवस्था

- सावधानी अपनाउनुपर्ने क्षेत्र
- सुरक्षा चुनौतीहरू

सन्दर्भ समाग्रीहरू

- Cyber Law and Crime By Barkha and U. Rama Mohan third edition Asian Law House 2011

- <https://www.weblinknepal.com/blog/4/online-payment-gateway-in-nepal.html> access on 12 March 2019
- Information Technology Law- S.R. Myneni, Asian Law House
- Information Technology Law- Diane Rowland & Elizabeth Macdonald, Cavendish publishing Ltd, 1997

Session 27 :- Electronic Evidence / Digital Evidence

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- Electronic/Digital प्रमाणको परिचय, स्वरूप, विशेषता तथा प्रमाणको रूपमा पेश गर्न सकिने अन्तर्राष्ट्रिय नियमको बारेमा जानकार हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- Introduction
- Electronic form of evidence
- Transmission of electronic record
- Characteristics of electronic evidence
- Electronic records and its proof
- International admissibility rules
- Documentation of digital evidence

सन्दर्भ समाग्रीहरू

- <https://www.nij.gov/topics/forensics/evidence/digital/Pages/welcome.aspx>
- Electronic evidence- By Stephen & Deniel Seng, Institue of Advanced Legal Studies, fourth Deition, 2017
- E-Discovery- By Amelia Phillips, Delmar Cengage Learning, First edition, 2013
- <https://www.udemy.com/digital-forensics-and-electronic-evidence>
- Electronic evidence- By Dr. Gupta and Agrawal Premier Publishing Company, 2008
- Electronic evidence- By Nayan Joshi, Kamal Publishers, 2014

Session 28 :- Investigation Status of Cybercrimes and its Challenges in Nepal

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- विद्युतीय अपराधको अनुसन्धानको अवस्था र चुनौती का बारेमा जानकार हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- Value of e-evidence or digital evidence and its presentation in the court
- Pitfalls in investigation
- Challenges of cybercrime investigation

सन्दर्भ समाग्रीहरू

- Cyber Law and Crime By Barkha and U. Rama Mohan third edition Asian Law House 2011
- Essentials of Information Technology Law by Sujata Pawar & Yogesh Kolekar, Indian Notion Press, 2015
- <https://ictframe.com/cyber-law-and-its-challenges-in-nepal/>
- Kent, K., Chevalier, S., & Grance, T. (2006). Guide to Integrating Forensic Techniques into Incident.
- Agarwal, Ankit & Megha Gupta, Ms & Saurabh Gupta, Mr & Gupta, Yatendra & Gupta, Chandra. (2011). Systematic Digital Forensic Investigation Model.

International Journal of Computer Science and Security. 2011-118.

- Nelson, B, Phillips, A., & Steuart, C. (2016). Guide .to Computer Forensics

and Investigations: Processing Digital Evidence. 5th ed. Boston: Cengage Learning.

Session 29 :- Prosecution of Cybercrimes and its Challenges in Nepal

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- विद्युतीय अपराधको अभियोजनको अवस्था , चुनौती र अदालतको दृष्टिकोणको बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

- How can the prosecution regime be strengthened?
- Case Study

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- Cooperation of the Victim and Witnesses in Prosecution
- Challenges to criminal justice system
- General attitude of judiciary in deciding cyber cases

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- <https://ictframe.com/cyber-law-and-its-challenges-in-nepal/>
- Decision of Court on Some cases of Cyber crime
- Essentials of Information Technology Law by Sujata Pawar & Yogesh Kolekar, Indian Notion Press, 2015

Session 30 :- Cybercrimes and the Areas of International Cooperation

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- विद्युतीय अपराधको अनुसन्धान र प्रमाण सङ्कलनको सम्बन्धमा अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग र समन्वयको बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

- Interagency cooperation
- Exchange of Information and Experiences

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- Mutual legal assistance
- Extradition
- Joint investigation
- Evidence collection and acquisition

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- <https://www.unodc.org/e4j/en/organized-crime/module-11/key-issues/mutual-legal-assistance.html>
- <https://ngm.com.au/cybercrime-mutual-legal-assistance/>

Session 31 :- Cybercrimes and Human Rights

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- मानव अधिकारको अन्तर्राष्ट्रिय मान्यता अनुरूप अनुसन्धान र अभियोजनको क्रममा गोपनीयता कायम राख्ने बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- Rights to privacy and its scope
- Crime investigation and Privacy Protection measures
- Role of Service Providers in Privacy Rights' Protection
- Legal provision regarding privacy rights protection
- Data Protection and compensation

- Social Networking Sites in relation to Human rights.
- Art. 19 of Universal Declaration of Human Rights
- Issues In Cyber Space- Jan Samoriski
- Shreya Singhal v. Union of India, AIR 2015, SC 1523
- वैयक्तिक गोपनीयता सम्बन्धी ऐन, २०७५
- UDHR, 1948
- Internet Law, By Chris Reed, Universal Law Publishing Co., second edition ,2010

सन्दर्भ समाग्रीहरू

- Information Technology Law By Ian J. Lloyd Fourth Edition Oxford University
- Cyber Rights Defencing free speech in the Digital Age By Mike Godwin

सत्र ३२ :- साइबर अपराध सम्बन्धी मुद्दाको बहसपैरवी र प्रतिरक्षामा सरकारी वकीलको भूमिका

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- साइबर अपराध सम्बन्धी मुद्दाको बहसपैरवी र प्रतिरक्षालाई प्रभावकारी बनाउने उपायहरूका बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- साइबर अपराध मुद्दामा बहस पैरवी
- प्रमाणको प्रस्तुती
- बहसकला
- प्रतिरक्षा प्रभावकारी बनाउने उपायहरू
- अन्य निकायहरू सँगको समन्वय

सत्र ३३ :- साइबर अपराधको अनुसन्धान र अभियोजनमा भएका चुनौती हरु र यसमा सरकारी वकीलको भूमिका

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- साइबर अपराध सम्बन्धी मुद्दाको अनुसन्धान र अभियोजनमा भएका चुनौती हरु र समाधानको उपायहरूको बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- अनुसन्धानका समस्याहरू
- अभियोजनका चुनौतीहरू
- चुनौती सम्बोधनका उपायहरू

सत्र ३४ :- छलफल (Panel Discussion) : साइबर अपराधको अनुसन्धान र अभियोजनमा भएका चुनौती हरु र यसमा सरकारी वकीलको भूमिका

६. लैङ्गिक न्याय तथा बाल न्याय^६

पाठ्यक्रमको संरचना

पाठ्यक्रमको लक्ष्य : लैङ्गिक न्याय तथा बाल न्याय सम्बन्धी विषयमा विशिष्टीकृत सरकारी वकीलहरू तयार गर्नु ।

पाठ्यक्रमको उद्देश्य : प्रस्तुत पाठ्यक्रम बमोजिमको प्रशिक्षण प्राप्त गरेका सरकारी वकीलहरू

- लैङ्गिक न्याय तथा बाल न्यायको अवधारणा, यसका आधारभूत सिद्धान्त र अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यासका बारेमा जानकार हुनेछन् ।
- लैङ्गिक न्याय तथा बाल न्यायका सम्बन्धमा गरिएका कानूनी व्यवस्था र सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादन भएका सिद्धान्त र नजीरका बारेमा जानकार हुनेछन् ।
- लैङ्गिक न्याय तथा बाल न्यायको अवधारणा अनुरूप यस्ता अपराधको अनुसन्धानलाई मार्गदर्शन गर्न सक्नेछन् ।
- लैङ्गिक न्याय तथा बाल न्यायसम्बन्धी मुद्दामा अभियोजन गर्न एवम् त्यस्ता विषयमा सरकारी पक्षको प्रतिनिधित्व र प्रतिरक्षा प्रभावकारी रूपमा गर्न सक्नेछन् ।

समेटिएका विषय

सरकारी वकीलको व्यावसायिकता विकासमा केन्द्रित भई विशिष्टीकरण गर्ने कार्यक्रम अन्तर्गत यो पाठ्यक्रम तयार गरिएको छ ।

प्रस्तुत पाठ्यक्रममा समावेश भएका विषयहरूमा प्रत्येक सत्रमा ४० प्रतिशत सैद्धान्तिक पक्ष र ६० प्रतिशत व्यावसायिक र व्यावहारिक पक्षमा केन्द्रित भई सत्र सञ्चालन हुनेछ ।

^६ यो पाठ्यक्रमको मस्यौदा तयारी समितिको **अनुगमनकर्ता** नायब महान्यायाधिवक्ता श्री नारायण प्रसाद पौडेल हुनुहुन्थ्यो । सो समितिमा सहन्यायाधिवक्ता श्री श्यामकुमार भट्टराई **संयोजक** र सहन्यायाधिवक्ता श्री रमादेवी पराजुली, उपन्यायाधिवक्ता श्री लोक बहादुर कटुवाल, जिल्ला न्यायाधिवक्ता श्री मोना सिंह सदस्य रहनु भएको थियो । शाखा अधिकृत श्री उर्मिला जि.सी.सदस्य सचिव हुनुहुन्थ्यो ।

पाठ्यक्रममा समावेश हुने विषय सूची

- सत्र १ : लैङ्गिक न्यायको अवधारणा
- सत्र २ : लैङ्गिक न्याय सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय दस्तावेजहरू नेपालको प्रतिबद्धता
- सत्र ३ : लैङ्गिक न्याय सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून र संयन्त्र
- सत्र ४ : मुलुकी संहिताले गरेका लैङ्गिक न्याय सम्बन्धी व्यवस्थाहरू
- सत्र ५. लैङ्गिक न्याय र नागरिकता
- सत्र ६ : अपराध पीडितको हक
- सत्र ७ : साक्षी संरक्षण सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
- सत्र ८. लैङ्गिक न्यायको संरक्षण र प्रवर्द्धनका लागि भएका कार्यविधिगत व्यवस्थाहरू
- सत्र ९.अपराध पीडितको पहिचान
- सत्र १०. महिला तथा बालबालिका र लक्षितवर्गको न्यायमा पहुँच
- सत्र ११. मानव वेचबिखन तथा ओसारपसार नियन्त्रण
- सत्र १२. कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य दुर्व्यवहार निवारण र गर्भ संरक्षण विरुद्धको कसूर
- सत्र १३. बोक्सी सम्बन्धी कसूर र विवाहसम्बन्धी कसूर
- सत्र १४. घरेलु हिंसा
- सत्र १५. यौनजन्य हिंसा र लैङ्गिक न्याय
- सत्र १६. लैङ्गिक न्यायका लागि सरकारी वकीलको भूमिका
- सत्र १७. मुलुकी देवानी संहिता तथा देवानी कार्यविधि संहिता र लैङ्गिक न्याय
- सत्र १८. शक्ति महिलाप्रति गर्नु पर्ने व्यवहार र सरकारी वकीलको भूमिका
- सत्र १९. अपराध पीडित महिलाको पुनर्स्थापना र सामाजिकीकरण
- सत्र २०. बालन्यायको अवधारणा
- सत्र २१. बाल न्याय सम्बन्धी राष्ट्रिय कानूनी व्यवस्था
- सत्र २२. दिशान्तर
- सत्र २३. पुनर्स्थापना
- सत्र २४. बालविज्याई
- सत्र २५. बालबालिकसँगको सञ्चार
- सत्र २६. बाल मनोविज्ञान
- सत्र २७. बाल सुधार गृह
- सत्र २८. बालबालिकालाई सजाय निर्धारण एवम कार्यान्वयन
- सत्र २९. बालअधिकार, अन्तर्राष्ट्रिय दस्तावेजहरू र राष्ट्रिय प्रतिबद्धता
- सत्र ३०. बाल अदालत र बाल इजलास
- सत्र ३१. बालबालिका विरुद्धको कसूर र पीडित बालबालिकाको संरक्षण
- सत्र ३२. महिला संलग्न भएका मुद्दाको अनुसन्धान, अभियोजन र सुनुवाइमा देखिएका समस्या र समाधानका उपायहरू (प्यानल छलफल)
- सत्र ३३. बाल न्यायमा देखिएका समस्या र समाधानका उपायहरू(प्यानल छलफल)

पाठ्यक्रमको विस्तृत विवरण

सत्र १ :- लैङ्गिक न्यायको अवधारणा

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- लैङ्गिक न्यायको अवधारणागत पक्षमा जानकार हुनेछन् ।
- लैङ्गिक न्यायका आधारभूत विषयहरू बताउन सक्नेछन् ।
- लैङ्गिक न्यायका बारेमा न्यायालयको दृष्टिकोणको बारेमा परिचित हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- समानताको अवधारणा र सामानताका प्रकारहरू
- लैङ्गिक न्याय र लैङ्गिक समानता
- लैङ्गिक न्यायका विभिन्न दृष्टिकोण
- Feminist Jurisprudence on Gender Justice
- Patriarchal Values and Legitimized Discrimination
- लैङ्गिक न्यायका आधारभूत विषय र पक्षहरू
- लैङ्गिक विभेदका विद्यमान अवस्था
- समस्याको पहिचान तथा समाधानका उपायहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान
- लैङ्गिक न्याय, स्रोत संगालो, राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान
- न्याय प्रशासनमा मानव अधिकार स्रोत सामग्री, राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान भाग २
- लैङ्गिक न्याय सम्बन्धी महत्वपूर्ण फैसलाहरूको संगालो, राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, २०६६
- कृष्णजीवी घिमिरे, लैङ्गिक न्याय, न्याय प्रशासनका आयामहरू, २०७५
- अन्नपूर्ण राणा वि. काठमाडौं जिल्ला अदालतसमेत, ने.का.प. २०५५ अंक ८ नि.नं.६५८८

- मीरा हुगाना वि. कानून तथा न्याय मन्त्रालयसमेत, ने.का.प. २०५२ अंक ६ नि.नं. ६०१३
- रिना वज्राचार्य वि. शाही नेपाल वायु सेवा निगम ने.का.प २०५६ अंक ५ नि नं. ६८९८
- प्रकाशमणि शर्मा वि. महिला तथा बालबालिका मन्त्रालय ने.का.प २०६५ अंक ८ नि.नं. २००५
- बसुन्धरा थापा वि. श्री ५ को सरकार समेत, ने.का.प. २०६० अंक ५ नि.नं. ७२१७
- मीरा हुगाना वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत, ने.का.प. २०६४ अंक ६ नि.नं. ७८५४
- चन्दा वज्राचार्य वि. संसद सचिवालयसमेत, ने.का.प. २०५३ अंक ७ नि.नं. ६२२३
- नेपाल पक्ष भएका मानव अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय दस्तावेजहरूको संग्रह, परराष्ट्र मन्त्रालय, १९९८
- नेपालमा महिला हिंसा विरुद्ध अपराधहरू, प्रा.डा. रजितभक्त प्रधानाङ्ग
- महिला तथा बालबालिका विरुद्ध हुने अपराध नियन्त्रण (सैद्धान्तिक अवधारणा, कानून र न्यायिक दृष्टिकोण) महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय
- Gender Justice, Citizenship and Development, Edited by Maitrayee Mukhopadhyay and Navsharan Singh, Jointly published -2007) by Zubaan, an imprint of Kali for Women, and the International Development Research Centre
- Gender Justice, Development, and Rights, Maxine Molyneux and Shahra Razavi
- Surendra Bhandari, Court, Constitution and Global Public Policy
- Supreme Court of Nepal on Gender Equality and Access to Justice, Himal Innovative Development and Research, 2018
- Sandra Walklate, Gender, Crime and Criminal Justice, William Publishing, 2001

- Jaya Sagada, Vedna Jivan christine forsth, ferninishr in the subcuntiond and beyind,

challenging laws changing laws.

सत्र २ :- लैङ्गिक न्याय सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय दस्तावेजहरू र नेपालको प्रतिबद्धता

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- लैङ्गिक न्यायको प्रवर्द्धनका लागि भएका अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि, महासन्धि र राष्ट्रिय प्रतिबद्धताका बारेमा जानकार हुनेछन् ।
- पक्ष बनेका सन्धि महासन्धिको व्यवस्थाको कार्यान्वयनमा राष्ट्रको दायित्वका बारेमा परिचित हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- लैङ्गिक न्याय सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय कानूनका आधारभूत पक्षहरू
- लैङ्गिक न्याय सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय दस्तावेजहरू र Convention on Elimination of All forms of Discrimination Against Women (CEDAW) १९७९ मा भएका मुख्य मुख्य व्यवस्थाहरू
- लैङ्गिक न्याय सम्बन्धी विषयमा अन्तर्राष्ट्रिय सन्धिहरूमा भएका नेपालले गरेको प्रतिबद्धता र नेपाल सन्धि ऐन, २०४७ को व्यवस्था
- लैङ्गिक न्यायसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय दस्तावेज र सर्वोच्च अदालत

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- मानव अधिकारको विश्वव्यापी घोषणापत्र, १९४८

- नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिज्ञापत्र १९६६
- बाल अधिकार सम्बन्धी महासन्धि, १९८९
- Convention on Elimination of All forms of Discrimination Against Women, 1979
- नेपाल सन्धि ऐन, २०४७
- पुण्यवति पाठक वि. प्र.म. मनमोहन अधिकारी समेत, ने.का.प २०६२, अंक ८ नि.नं. ७५८५
- मीरा गुरूङ्ग वि. अध्यागमन विभाग, ने.का.प २०५१, अंक २ नि.नं. ४८५८
- प्रकाशमणि शर्मा वि. प्रम तथा मपकासमेत, ने.का.प. २०६५ अंक ८ नि.नं. ८००१
- Supreme Court of Nepal on Gender Equality and Access to Justice, HimallInnovative Development and Research, 2018
- Gender Justice, Citizenship and Development, Edited by MaitrayeeMukhopadhyay and Navsharan Singh, Jointly published -2007) by Zubaan, an imprint of Kali for Women, and the International Development Research Centre
- Gender Justice, Development, and Rights, Maxine Molyneux and Shahra Razavi
- Sandra Walklate, Gender, Crime and Criminal Justice, William Publishing, 2001

सत्र ३ :- लैङ्गिक न्याय सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून र संयन्त्रहरू

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- लैङ्गिक न्याय सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून तथा सो सम्बन्धी संयन्त्रका बारेमा जानकार हुनेछन् ।
- यो विषयमा विकास भएका न्यायिक दृष्टिकोणबारे परिचित हुनेछन् ।
- ती व्यवस्थालाई कार्य सम्पादनको क्रममा कार्यान्वयनमा ल्याउने छन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- लैङ्गिक न्याय सम्बन्धी संवैधानिक व्यवस्था
- लैङ्गिक न्याय सम्बन्धी नेपालको कानूनी व्यवस्था
- लैङ्गिक न्याय सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्था
- लैङ्गिक न्याय सम्बन्धी राष्ट्रिय नीतिका आधारभूत पक्षहरू

- लैङ्गिक न्याय सम्बन्धमा चालु पञ्चवर्षीय योजनाले अख्तियार गरेका नीति तथा रणनीतिहरू
- लैङ्गिक न्याय सम्बन्धी नीति निर्माणमा सर्वोच्च अदालतले खेलेको भूमिका

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- सर्वोच्च अदालत बार जर्नल, वर्ष-५ अंक-५ २०६८ सर्वोच्च अदालत बार एसोसिएशन,
- कृष्णजीवी घिमिरे, लैङ्गिक न्याय, न्याय प्रशासनका आयामहरू, २०७५

- Supreme Court of Nepal on Gender Equality and Access to Justice, Himal Innovative Development and Research, 2018
- मीरा हुंगाना वि. कानून तथा न्याय मन्त्रालय, ने.का.प. २०५२ नि.नं. ६०१३
- डिल बहादुर विश्वकर्मा वि. प्र.म. तथा म.प.का.समेत, ने.का.प. २०६२ नि.नं. ७५३१
- सपना मल्ल प्रधान वि. कानून तथा न्याय मन्त्रालयसमेत, ने.का.प. २०६५ अंक ११ नि.नं. ८०८३
- चालु राष्ट्रिय योजना

सत्र ४ :- मुलुकी संहिताले गरेका लैङ्गिक न्याय सम्बन्धी व्यवस्थाहरू

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- मुलुकी अपराध संहिता र फौजदारी कार्यविधि संहिताले गरेका लैङ्गिक न्याय सम्बन्धी व्यवस्थाहरूका बारेमा परिचित हुनेछन्।
- ती व्यवस्थाहरूलाई अपराध अनुसन्धान, अभियोजन र न्याय सम्पादनमा कार्यान्वयनमा ल्याउनेछन्।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- मुलुकी अपराध संहिताले गरेका महिला अधिकार संरक्षण सम्बन्धी व्यवस्थाहरू (करणीसम्बन्धी कसूर, विवाहसम्बन्धी कसूर, गर्भपतनसम्बन्धी कसूरआदि)

- फौजदारी कार्यविधि संहिताले गरेका महिला हक अधिकार संरक्षण सम्बन्धी अन्य व्यवस्थाहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- मुलुकी अपराध संहिता, २०७४
- फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४
- महिला तथा बालबालिकाका न्याय विषयक राष्ट्रिय कार्यशालाको प्रतिवेदन, २०७५ महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय
- अच्युत प्रसाद खरेल वि. प्रम तथा मपकासमेत, ने.का.प. २०६७ अंक ६ नि.नं. ८३८४
- लक्ष्मीदेवी धिक्त वि. प्रम तथा मपकासमेत, २०६७ अंक ९ नि.नं. ८४६४

सत्र ५ :- लैङ्गिक न्याय र नागरिकता

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- लैङ्गिक न्यायको अवधारणागत पक्षका आधारमा नागरिकतासम्बन्धी व्यवस्थाको मूल्यांकन गर्न समक्ष हुनेछन्।
- नागरिकतासम्बन्धी विषयमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोणका बारेमा परिचित हुनेछन्।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- नागरिकताका सिद्धान्त
- नागरिकताका प्रकारहरू (वंशज, जन्मसिद्ध, अंगिकृत, गैरआवासीय र मानार्थ)
- नागरिकता प्राप्तिका आधारहरू र लैङ्गिक न्यायको दृष्टिले ती आधारको समीक्षा
- छिमेकी मुलुकहरूले अवलम्बन गरेको नागरिकतासम्बन्धी व्यवस्थासँग नेपालको नागरिकतासम्बन्धी व्यवस्थाको तुलनात्मक अध्ययन

- नागरिकतासम्बन्धी विवादमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान
- नेपाल नागरिकता ऐन, २०६३
- लोकराज पराजुली, नागरिकतासम्बन्धी व्यवस्था, संवैधानिक कानून स्रोत सामग्री, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, नेपाल
- विपना बस्नेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालयसमेत, ने.का.प. २०७५ अंक ८ नि.नं. १००६६
- आरिका के. सी वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय काठमाडौं समेत ने.का.प. २०७५ अंक १० नि.नं. १०११३
- सविना दमाइ वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालयसमेत, ने.का.प. २०६८ अंक २ नि.नं. ८५५७

- सज्दा सापकोटा, ने.का.प. २०७३ अंक ७ नि.नं. ९६२७
- विपना बस्नेत, ने.का.प. २०७५ अंक ८ नि.नं. १००६६
- सन्देश सिंह, ने.का.प. २०७४ अंक ७ नि.नं. ९८४१
- चन्द्रकान्त ज्ञवाली वि. मपससमेत, ने.का.प. २०५८ अंक ११ नि.नं. ७०४४
- अच्युत प्रसाद खरेल वि. प्रम तथा मपकासमेत, ने.का.प. २०६२ अंक ४ नि.नं. ७५३३
- टेक ताम्राकार वि. मपससमेत,
- नक्कली महर्जन वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०६५ अंक ११ नि.नं. ८०३५
- नेपाल पक्ष भएका मानव अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय दस्तावेजहरूको संग्रह, परराष्ट्र मन्त्रालय, काठमाडौं, १९९८

सत्र ६ :- अपराध पीडितको हक

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागिहरू

- अपराध पीडितको हक सम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाका बारेमा जानकार हुनेछन् ।
- अपराध अनुसन्धान र अभियोजन एवम् न्याय सम्पादन प्रक्रियामा पीडितको अधिकारको प्रचलनका लागि गर्नु पर्ने कार्यका बारेमा परिचित हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- अपराध पीडितको आधारभूत मान्यता तथा सिद्धान्तहरू
- अपराध पीडितको संरक्षणका सम्बन्धमा अन्तर्राष्ट्रिय कानूनी संरचना
- अपराध पीडितको हक सम्बन्धी संवैधानिक तथा कानूनी अधिकार
- अपराध अनुसन्धान अभियोजन र सुनुवाइको क्रममा अपराध पीडितको संरक्षण
- अपराध पीडितको संरक्षणको आवश्यकता

- लैंगिक न्यायको दृष्टिले अपराध पीडितको संरक्षण
- अपराध पीडितको संरक्षण र संवर्धनका लागि सर्वोच्च अदालतको भूमिका
- अपराध पीडितको संरक्षणमा सरकारी वकीलको भूमिका

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान
- अपराध पीडित संरक्षण ऐन, २०७५
- मुलुकी अपराध संहिता, २०७४
- मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४
- संगठित अपराध निवारण ऐन, २०७०
- मानव वेचविखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४
- वोक्सीको आरोप (कसूर र सजाय) ऐन, २०७२
- विशेष प्रकृतिका मुद्दाहरूको कारवाहीमा गोपनियता कायम राख्ने सम्बन्धी कार्यविधि निर्देशिका, २०६४

- अपराध पीडित र अख्तियारको दुरुपयोग पीडितका लागि न्याय सम्बन्धी आधारभूत सिद्धान्तको घोषणापत्र, १९८५
- अन्तर्राष्ट्रिय फौजदारी अदालतको रोम विधान, १९९८
- भ्रष्टाचार विरुद्धको राष्ट्रसंघीय महासन्धि, २००३
- नेपाल सरकार वि. विष्णु काप्री समेत ने.का.प २०७५ अंक ११ नि.नं. १०१४४
- पवन कुमार यादव वि. नेपाल सरकार ने.का.प २०६७ अंक ११ नि.नं. ८४९८
- ज्योति लम्साल पौडेल वि. नेपाल सरकार ने.का.प २०६७ अंक ११ नि.नं. ८५०७
- शंकर कुमार श्रेष्ठ, पीडित राहतशास्त्र, पैरवी प्रकाशन
- रमादेवी पराजुली, अपराध पीडितको हक, न्याय प्रशासनका आयामहरू, २०७५

सत्र ७ :- साक्षी संरक्षण सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- साक्षी संरक्षणका आवश्यकता र औचित्यताको विषयमा जानकारी हुनेछन् ।
- फौजदारी न्याय प्रशासनमा साक्षी संरक्षणसम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाको प्रयोग र पालनामा संवेदनशील हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- साक्षी संरक्षण सम्बन्धी संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्था
- साक्षी संरक्षणका सम्बन्धमा विकास भएका नयाँ मान्यताहरू
- साक्षी सहायता तथा संरक्षणका सम्बन्धमा भएका प्रयासहरू
- साक्षी संरक्षणका सम्बन्धमा अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि तथा महासन्धिले व्यवस्था गरेका आधारभूत मान्यताको सामान्य जानकारी
- सर्वोच्च अदालतको न्यायिक दृष्टिकोण
- साक्षी संरक्षणमा देखिएका समस्या र यसले न्याय सम्पादनमा पारेको प्रभाव
- सरकारी वकीलको जिम्मेवारी

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान
- मानव वेचविखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४
- मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४
- संगठित अपराध निवारण ऐन, २०७०
- विशेष प्रकृतिका मुद्दाहरूको कारवाहीमा पक्षहरूको गोपनीयता कायम राख्ने सम्बन्धी कार्यविधि निर्देशिका, २०६४
- अपराध पीडित र अख्तियारको दुरुपयोग पीडितका लागि न्याय सम्बन्धी आधारभूत सिद्धान्तको घोषणापत्र, १९८५
- अन्तर्राष्ट्रिय फौजदारी अदालतको रोम विधान १९९८
- भ्रष्टाचार विरुद्धको राष्ट्रसंघीय महासन्धि, २००३
- अन्तरदेशीय संगठित अपराध विरुद्धको संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धि, २०००
- ज्योति लम्साल पौडेल वि. नेपाल सरकार, ने.का.प २०६७ अंक ११ नि.नं. ८५०७
- उमा तामाङ वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०७० अंक ११ नि.नं. ९०७८

सत्र ८ :- लैङ्गिक न्यायको संरक्षण र प्रबर्धनका लागि भएका कार्यविधिगत व्यवस्थाहरू

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- लैङ्गिक न्यायको लागि भएका कार्यविधिगत प्रबन्धहरूको बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

- बन्द इजलास र विशेष प्रकृतिका मुद्दामा पक्षको गोपनीयता कायम गर्ने कार्यविधिबारे परिचित हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- बन्द इजलास
- पक्षको गोपनीयता
- श्रव्य दृष्यको प्रयोग
- लगातार सुनुवाइ
- मनोसामाजिक परामर्श
- कानूनी सहायता
- पीडितको संरक्षण
- न्यायिक कारवाहीमा सहभागिता

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- मुलुकी कार्यविधि संहिता, २०७४
- जिल्ला अदालत नियमावली, २०७५
- विशेष प्रकृतिका मुद्दामा पक्षको गोपनीयता कायम गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि निर्देशिका, २०६४
- अपराध पीडितको संरक्षणसम्बन्धी ऐन, २०७५
- वैयक्तिक गोपनीयतासम्बन्धी ऐन, २०७५

- मुलुकी फौजदारी कार्यविधि नियमावली, २०७५
- कसूरको अनुसन्धान नियमावली, २०७५
- सपना प्रधान मल्ल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत, ने.का.प. २०६४ अंक ९ नि.नं.७८८०,
- उमा तामाङ वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०७० अंक ११ नि.नं. ९०७८
- ज्योति पौडेल लम्साल वि. प्रम तथा मपकासमेत, ने.का.प. २०६६ अंक १२ नि.नं. ८२८२
- ज्योति पौडेल लम्साल वि. प्रम तथा मपकासमेत, ने.का.प. २०६७ अंक ११ नि.नं. ८५०७
- बन्द इजलासको अवधारणा र यसको कार्यान्वयन विधि, राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान
- लगातार सुनुवाइ सम्बन्धी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट जारी भएको परिपत्र

सत्र ९:- अपराध पीडितको पहिचान

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- अपराध पीडितको पहिचानले न्याय सम्पादनमा पार्ने प्रभावको बारेमा परिचित हुनेछन् ।
- अपराध अनुसन्धान र अभियोजनको क्रममा अपराध पीडितको पहिचान गर्ने विषयमा विशेष सजगता अपनाउनेछन् ।

- मानव वेचबिखन तथा ओसारपसारबाट पीडितको पहिचानमा हुन सक्ने समस्या र चुनौतीहरू
- अपराध पीडितको पहिचानका लागि गरिएका कानूनी एवम् कार्यविधिगत प्रबन्ध र कार्यान्वयनको अवस्था
- पीडितको पहिचानमा देखिएका समस्या समाधानका उपायहरू

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- अपराध पीडितको पहिचानको आवश्यकता
- अपराध पीडितको सुरक्षा, संरक्षण न्यायिक प्रक्रियामा सहभागिता, क्षतिपूर्ति र पुनर्स्थापनाका लागि अपराध पीडितको पहिचान)
- अपराध पीडितको पहिचानकालागि अन्तर्राष्ट्रिय दस्तावेजले गरेको मार्गदर्शन
- अपराध पीडितको पहिचानमा आउने सक्ने समस्याहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- अपराध पीडित संरक्षण ऐन, २०७५
- मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७५
- <https://aspe.hhs.gov/report/identifying-victims-human-trafficking-inherent-challenges-and-promising-strategies-field>
- <https://aspe.hhs.gov/report/study-hhs-programs-serving-human-trafficking-victims/what-are-challenges-identifying-victims>

- महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयको दोस्रो पञ्चवर्षीय रणनीतिक योजना
- शंकर कुमार श्रेष्ठ, पीडित राहतशास्त्र, पैरवी प्रकाशन
- देवकी पोखरेलको रिटमा भएको आदेश
- अन्तरदेशीय संगठित अपराध विरुद्धको संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धि, २०००
- <https://www.baliprocess.net/regional-support-office/policy-guides-on-identification-and-protection-of-victims-of-trafficking/>
- TRAFFICKING IN PERSONS IN NEPAL NATIONAL REPORT, National Human Rights Commission (NHRC), 2018

सत्र १० :- महिला तथा बालबालिकाको न्यायमा पहुँच

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- न्यायमा पहुँचको अवधारणाका बारेमा परिचित हुनेछन् ।
- महिला तथा बालबालिका र लक्षित वर्गको न्यायमा पहुँच अभिवृद्धिका उपायहरू पहिचान गर्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- न्यायमा पहुँचको अवधारणागत पक्ष
- न्याय पहुँचका सूचकहरू
- न्यायमा पहुँचको अवस्था
- न्यायमा पहुँच कायम गर्न गरिएका कानूनी व्यवस्थाहरू
- न्यायमा पहुँच आयोग र यसले सम्पादन गरेका कार्यहरू
- महिला तथा बालबालिकालाई न्यायमा सहज पहुँच कायम गर्नका लागि न्यायपालिकाले जारी गरेका आदेशहरू
- न्यायमा पहुँचका लागि सरकारी वकीलको भूमिका
- न्यायमा पहुँचको दृष्टिले देखिएका समस्याहरू
- समाधानका लागि अपनाउनु पर्ने उपायहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान
- बालबालिकासम्बन्धी ऐन, २०७५
- मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७५
- मुलुकी देवानी कार्यविधि संहिता, २०७५
- अदालतसम्बन्धी नियमावलीमा भएका व्यवस्थाहरू
- न्यायपालिकाको चौथो पञ्चवर्षीय रणनीतिक योजना
- महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयको दोस्रो पञ्चवर्षीय रणनीतिक योजना
- न्यायमा पहुँच आयोगको कार्ययोजना
- पीडित तथा साक्षी सहायता निर्देशिका
- सरकारी वकीलको सम्मेलनबाट जारी भएका घोषणापत्रहरू
- सन्तोष कुमार महतोको बाल अदालतको स्थापना सम्बन्धी आदेश
- विशेष प्रकृतिका मुद्दामा पक्षको गोपनीयता कायम राख्ने निर्देशिका, २०६४
- Recommendations of Justice JS Verma Commission
- उमा तामाङ वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०७० अंक ११ नि.नं. ९०७
- ज्योति पौडेल वि नेपाल सरकार फास्ट ट्रयाक कोर्टसम्बन्धी

सत्र ११ :- मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार नियन्त्रण

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार नियन्त्रणसम्बन्धी कानूनले समेटेका मूल्य र सो कानूनको कार्यान्वयनको अवस्थाको बारेमा परिचित हुनेछन् .

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- मानव बेचबिखन सम्बन्धी कसूरको पृष्ठभूमि
- मानव बेचबिखनका मुख्य कारण र बेचबिखनको उद्देश्य
- मानव बेचबिखन विरूद्धको संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्था
- मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार नियन्त्रण ऐनले गरेका प्रमुख व्यवस्थाहरू
- मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार सम्बन्धी कसूरका तत्वहरू
- मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार सम्बन्धी कसूरको प्रवृत्ति र प्रकारहरू
- मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार नियन्त्रणसम्बन्धी अन्य मुलुकको कानूनी व्यवस्थाको तुलनात्मक अध्ययन (बेलायत, भारत, संयुक्त राज्य अमेरिका र चीन)
- मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार सम्बन्धी कसूरको विद्यमान अवस्था
- सो ऐनको कार्यान्वयनको क्रममा न्यायालयबाट भएका व्याख्या र प्रतिपादन भएका सिद्धान्तहरू
- मानव तस्करीसम्बन्धी कसूरको परिचय
- मानव बेचबिखन र मानव तस्करीको अन्तरसम्बन्ध
- मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार सम्बन्धी मुद्दामा अपराध र अनुसन्धानमा भएका चुनौतीहरू
- मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार सम्बन्धी मुद्दाको अनुसन्धान, अभियोजन र कारवाही प्रक्रियामा सरकारी वकीलको भूमिका

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान
- मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४
- मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) नियमावली, २०६५
- महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयको अभियोजन नीति र मार्गदर्शन
- महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयको वार्षिक प्रतिवेदन
- TRAFFICKING IN PERSONS IN NEPAL NATIONAL REPORT, National Human Rights Commission (NHRC), 2018
- Smuggling and Trafficking in Human Beings: The Phenomenon, The Markets that Drive It and the Organisations that Promote It, European Journal on Criminal Policy and Research 9(2):163-195 • June 2001
- United Nations Transnational organized Crime and Its Protocols
- Dr. Ishita Chalderje, Gender Justice and Feminst Jurisprudence Central law Publications. p.g. 365
- नुवु भने याङ्गचोतामाडिव नेपाल सरकार ने.का.प. २०७५ अंक १० नि.नं. १०११८
- नेपाल सरकार वि. प्रकाश ओझा, ने.का.प. २०७३ अंक ६ नि.नं. ९६२१
- नेपाल सरकार वि. सोमबहादुर तामाङ, सर्वोच्च अदालत बुलेटिन, २०७३ पुष १ पृष्ठ ३७
- योगबहादुर लामा वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०७३ अंक १ नि.नं. ९५२५
- लोक बहादुर कार्की वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०७२ अंक २ नि.नं. ९३४६
- श्याम भन्ने रूपबहादुर क्षेत्री वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०६८ अंक १२ नि.नं. ८७३२
- नेपाल सरकार वि. खेमराज पाण्डे, ने.का.प. २०६६ अंक ६ नि.नं. ८१६६
- फुलमति श्रेष्ठ (महर्जन) वि. श्री ५ को सरकार, ने.का.प. २०६६ अंक ८ नि.नं.

- उत्तम लामा वि. श्री ५ को सरकार, ने.का.प. २०६१ अंक ९
- श्री ५ को सरकार वि. राजु तामाङ, ने.का.प. २०६४ अंक ४
- मानव मर्यादा विरुद्धका अपराधहरू र नेपाल कानून, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, नेपाल

सत्र १२ :- कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य दुर्व्यवहार निवारण र गर्भ संरक्षण विरुद्धको कसूर

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य दुर्व्यवहार सम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाको बारेमा परिचित हुनेछन् ।
- गर्भ संरक्षण विरुद्धको कसूरको बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- कार्यस्थल र कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य दुर्व्यवहारको परिभाषा
- अवधारणा, Generation Gender Bias, Unseen barriers
- कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य दुर्व्यवहार निवारण कानूनमा समेटिएका विषयहरू
- कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य दुर्व्यवहार निवारणका लागि भएका संस्थागत प्रयासहरू
- न्यायिक दृष्टिकोण
- कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य दुर्व्यवहारका सम्बन्धमा भएका कानूनी व्यवस्थाको प्रयोग र चुनौतीहरू
- कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य दुर्व्यवहारमा मुद्दा चलाउने हकद्वारा र सुधारका क्षेत्रहरू
- गर्भ संरक्षण विरुद्धको कसूर र सरकारी वकीलले अनुसन्धान, अभियोजन र कारवाहीको क्रममा वीचार गर्नु पर्ने कुराहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान
- कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य दुर्व्यवहार निवारण ऐन, २०७१
- मानव मर्यादा विरुद्धका अपराधहरू र नेपाल कानून, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, नेपाल
- Vishaka and Others Vs. State of Rajasthan and others, 1997
- Discrimination (Employment and Occupation) Convention, 1958
- Alok Bhasin, Sexual harassment at work
- Michael Lonnolly, Townshend Smith on Discrimination law. Text, cases and materials p.g. 35.63
- Dr. S.C. Tripathi women and Criminal law, Central law Publication p.g.123-127
- मानव अधिकारको विश्वव्यापी घोषणापत्र, १९४८
- आर्थिक, सामाजिक तथासांस्कृतिक अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिज्ञापत्र १९६६
- बाल अधिकार सम्बन्धी महासन्धि, १९८९
- महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मुलन सम्बन्धी महासन्धि, १९७९
- शर्मिला पराजुली वि. मन्त्रपरिषद् सचिवालय समेत, ने.का.प. २०६१ अंक १० नि.नं. ७४४९
- प्रकाशमणि शर्मा वि. प्रम तथा मपकासमेत, ने.का.प. २०६५ नि.नं. ७९९५
- प्रकाशमणि शर्मा वि. प्रम तथा मपकासमेत, ने.का.प. २०६५ नि.नं. ८००५

सत्र १३ :- बोक्सी सम्बन्धी कसूर र विवाहसम्बन्धी कसूर

एकाईको उद्देश्यः

यस सत्रमा सहभागीहरू

- बोक्सीको आरोप र विवाहसम्बन्धी कसूरसम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाका बारेमा जानकारी हुनेछन् ।
- बोक्सी सम्बन्धी कसूर, बाल विवाह, बहुविवाहसम्बन्धी कसूरको अनुसन्धान र अभियोजन गर्दा कानूनी व्यवस्थाले अगिकार गरेका मूल्य अनुसार गर्न गराउन सक्षम हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- बोक्सी सम्बन्धी कसूर
- सो सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
- न्यायिक दृष्टिकोण
- बाल विवाह, बहुविवाहसम्बन्धी कसूर, सो सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था र न्यायिक दृष्टिकोण
- सो अपराधको अनुसन्धानमा वीचार गर्नु पर्ने कुराहरू
- सो अपराधको अभियोजन र कारवाहीमा वीचार गर्नु पर्ने कुराहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- बोक्सीको आरोप (कसूर र सजाय) ऐन, २०७२
- मुलुकी अपराध संहिता, २०७४
- रेशमा थापा वि. गृह मन्त्रालयसमेत, ने.का.प. २०६२ अंक २ नि.नं. ७४९८

- मानव मर्यादा विरुद्धका अपराधहरू र नेपाल कानून, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, नेपाल
- सञ्जु महतो वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०७४ अंक ८ नि.नं. ९८६१
- श्री ५ को सरकार वि. इद्रीस मिया ने.का.प. २०४४ अंक २ नि.न. ३०११
- दीपक पाण्डे वि. श्री ५ को सरकार ने.का.प.२०६३ अङ्क ५ निर्णय नं. ७६९४
- धनबहादुर थापा वि. नेपाल सरकार बहुविवाह ने.का.प. २०५९ अंक ११-१२ नि.न.७१५८
- रामजी प्रसाद उपाध्याय वि. नेपाल सरकार ने. का.प. २०७० अंक १ नि.न. ८९५१
- नेपाल सरकार वि. प्रतिवादी कुमार थपलिया ने.का.प. २०६४ निर्णय नं. ७८८४
- कमलमोहन चापागाई समेत वि. नेपाल सरकार ने. का.प. २०६८ अंक ११, नि.नं. ८७१६
- नेपाल सरकार वि. शिवप्रसाद पाण्डेय २०७१ साल असार २४ गते सर्वोच्च अदालत बुलेटिन वर्ष २३ अंक १४ २०७१ कार्तिक २, पूर्णांक ५३६ (०६९-CR-९०८).
- नेपाल सरकार वि. राजु गुरुङ्ग समेत सर्वोच्च अदालत बुलेटिन, २०७१ वर्ष २३ अंक २१ फागुन १, पूर्णांक ५४३ पृ. २९ (०६५-CR-५४५)

सत्र १४ :- घरेलु हिंसा सम्बन्धी कसूर र नियन्त्रणका उपायहरू

एकाईको उद्देश्यः

यस सत्रमा सहभागीहरू

- घरेलु हिंसाको अवधारणा र सो सम्बन्धी कसूरको बारेमा स्पष्ट हुनेछन् ।
- सो सम्बन्धमा भएका राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय कानूनमा भएका व्यवस्थाका बारेमा जानकारी हुनेछन्।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- घरेलु हिंसाको अवधारणागत पक्ष
- घरेलु हिंसाका स्वरूप र प्रकृति
- Feminist perspectives on Gender and Violence
- घरेलु हिंसा निवारण सम्बन्धी नेपाली कानून र यसको प्रयोगको अवस्था

- घरेलु हिंसा विरूद्धमा मानव अधिकारसम्बन्धी विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धिहरूले गरेका व्यवस्थाको जानकारी
- घरेलु हिंसालाई न्यूनीकरण गर्नका लागि भएको संस्थागत प्रयास
- घरेलु हिंसाका स्वरूप र प्रकृति
- घरेलु हिंसा न्यूनीकरण गर्न सर्वोच्च अदालतको भूमिका
- घरेलु हिंसा निवारणमा देखिएका समस्या र समाधानका उपायहरू
- घरेलु हिंसा (कसूर र सजाय) नियमावली २०६७
- Report of United Nations Special Rapporteur on Violence against Women (1994-2003).
- न्याय प्रशासनमा मानव अधिकार राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, २०७१
- मीरा हुंगाना वि. कानून तथा न्याय मन्त्रालय समेत, वैवाहिक बलात्कार सम्बन्धी
- जीत कुमारी पञ्जनी वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, ने.का.प. २०६५ अंक ६ नि.नं. ७९७३ ख

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- महिला विरूद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन सम्बन्धी महासन्धि, १९७९
- यातना तथा अन्य क्रूर अमानवीय वा अपमानजनक व्यवहार वा सजाय विरूद्ध महासन्धि, १९८४
- मानव मर्यादा विरूद्धका अपराध र नेपाल कानून महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय
- महिला विरूद्धको हिंसा उन्मूलन सम्बन्धी घोषणापत्र, १९९३
- घरेलु हिंसा (कसूर र सजाय) ऐन, २०६६
- डिल बहादुर विश्वकर्मा वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत, ने.का.प. २०६२ अंक ४ नि.नं. ७५३१
- ज्योति पौडेल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत, ने.का.प. २०६६ अंक १२ नि.नं. ८२८२
- नेपाल सरकार वि. राधिका श्रेष्ठ, ने.का.प. २०७१ अंक ९ नि.नं. ९२४२
- Regina v. R., (1992) 1 AC 599
- Peoples v. Liberta, 64 N Y 2nd 152 (1984)

सत्र १५ :- यौनजन्य हिंसा र लैङ्गिक न्याय

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- यौनजन्य हिंसा खास गरी करणीसम्बन्धी कसूरका सम्बन्धमा भएका कानूनी व्यवस्थाको बारेमा परिचित हुनेछन् ।
- ती कानूनी व्यवस्थाले आत्मसात गरेका सैद्धान्तिक अवधारणा र कानून कार्यान्वयनका व्यवहारिक चुनौतीका सम्बन्धमा जानकारी हुनेछन् ।
- जवरजस्ती करणीको उद्योगसम्बन्धी कसूर
- हाडनाता करणी
- मुलुकी अपराध संहिताले गरेका व्यवस्था
- अप्राकृतिक मैथुन
- करणी सम्बन्धी कसूरको अनुसन्धान र अभियोजन
- न्यायिक दृष्टिकोण
- सुनुवाइमा विशेष व्यवस्था (निरन्तर सुनुवाइ)
- अपराध अनुसन्धान, अभियोजन र सुनुवाइ एवम् पीडितको संरक्षणमा सरकारी वकीलको भूमिका

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- करणी सम्बन्धी कसूरको परिचय
- करणीसम्बन्धी कसूरका प्रकारहरू
- जवरजस्ती करणी
- वैवाहिक बलात्कार
- हिरासतमा हुने जवरजस्ती करणी

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- मुलुकी अपराध संहिता, २०७४
- मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४

- मुलुकी ...संहिता स्रोत सामग्री, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, नेपाल
- संदीप नेपाली वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०७५ अंक १२ नि.नं. १०१४८
- जीत कुमारी पञ्जनी वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, ने.का.प. २०६५ अंक ६ नि.नं. ७९७३ ख
- सपना मल्ल प्रधान वि. कानून तथा न्याय मन्त्रालयसमेत, ने.का.प. २०६५ अंक ११ नि.नं. ८ ०३८
- राजु प्रसाद चापागाँई वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०७३ अंक २ नि.नं. ९५४७
- घनश्याम तमोली वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०५१ अंक ३
- श्री ५ को सरकार वि. दिपक भण्डारी, ने.का.प. २०५९ अंक ५ र ६
- श्री ५ को सरकार वि. राजेश के.सी., ने.का.प. २०६० अंक ५ र ६
- श्री ५ को सरकार वि. तुलसी वाख्यो , ने.का.प. २०६३ अंक १०
- राकेश कुमार सिंह वि. श्री ५ को सरकार, ने.का.प. २०६४ अंक १
- प्रकाश रावल, ने.का.प. २०७५ अंक ३ नि.नं. ९९८१
- लाक्पा शेर्पा वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०७३ अंक ९ नि.नं. ९६८४
- डिल्ली स्वार वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०७५ अंक ३ नि.नं. ९९६९
- टासी वि.क. वि. नेपाल सरकार
- बम बहादुर क्षेत्री वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०७५ अंक ५ नि.नं. १००१९
- मोल्हुसेन हेन्ड्रिक वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०६९ अंक ७ नि.नं. ८८६०
- दिपक रावल वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०७५ अंक ५ नि.नं. १०००७
- भीम बहादुर पोखरेल वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०६३ नि.नं. ७६८२

सत्र १६ :- लैङ्गिक न्यायमा सरकारी वकीलको भूमिका

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- लैङ्गिक न्याय कायम गर्न अपराध अनुसन्धान, अभियोजन र न्यायिक कारवाहीमा सरकारी वकीलको भूमिका र जिम्मेवारी बारे परिचित हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- अपराध अनुसन्धानमा लैङ्गिक संवेदनशीलता
- अपराधको अभियोजनमा लैङ्गिक अभिमुखीकरण
- लैंगिक मैत्री सञ्चार र व्यवहार
- लगातार सुनुवाइ सम्बन्धी मागदावी
- शक्ति र पीडितका अधिकारको संरक्षण

- महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट गरिएका संस्थागत प्रयासहरू
- सुधारका क्षेत्रहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- अपराध पीडित संरक्षण ऐन, २०७५
- मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७५
- पीडित तथा साक्षी सहायता निर्देशिका
- महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयको दोस्रो पञ्चवर्षीय रणनीतिक योजना
- सरकारी वकीलको राष्ट्रिय सम्मेलनबाट पारित घोषणापत्रहरू
- लगातार सुनुवाइका लागि महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट जारी भएको परिपत्र

सत्र १७ :- मुलुकी देवानी संहिता तथा देवानी कार्यविधि संहिता र लैङ्गिक न्याय

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- मुलुकी देवानी संहिता तथा देवानी कार्यविधि संहितामा गरिएका महिलाको हकअधिकार संरक्षण सम्बन्धी विशेष व्यवस्था प्रति परिचित हुनेछन् ।
- ती विषयहरूलाई कार्य सम्पादनको क्रममा कार्यान्वयनमा ल्याउन सजग हुनेछन् ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७५
- मुलुकी देवानी कार्यविधि संहिता, २०७५
- अदालतसम्बन्धी नियमावलीमा भएका व्यवस्थाहरू
- सपना मल्ल प्रधान वि. कानून तथा न्याय मन्त्रालय, ने.का.प. २०५३ अंक २ नि.नं. ६१४०

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- महिलाको हक संरक्षणका लागि गरिएका व्यवस्थाहरू
- अंश, अपुताली, सम्बन्ध बीचछेद
- ती हक प्रचलनका लागि निर्धारण गरिएको कार्यविधिगत प्रबन्ध
- सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण
- सपना मल्ल प्रधान वि. प्रम तथा मपकासमेत, ने.का.प. २०६४ अंक ८ नि.नं. ७९९७
- लिली थापा वि. प्रम तथा मपकासमेत, ने.का.प. २०६२ अंक ९ नि.नं. ७५८८
- मीरा हुंगाना वि. मपस समेत, ने.का.प. २०६१ अंक ४ नि.नं. ७३५७

सत्र १८ :- शक्ति महिलाप्रति गर्नु पर्ने व्यवहार र सरकारी वकीलको भूमिका

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- अपराध अनुसन्धान, अभियोजन र न्यायिक कारवाहीको क्रममा रहेका शक्ति महिलाप्रति गर्नु पर्ने व्यवहार र सरकारी वकीलको भूमिकाको बारेमा परिचित हुनेछन् ।
- ती विषयलाई कार्यान्वयनमा ल्याउन सजग हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- शक्तिका अधिकार र स्वच्छ सुनुवाइ
- अपराध अनुसन्धान, अभियोजना तथा न्यायिक कारवाहीको क्रममा शक्ति महिलालाई पक्राउ गर्दा विचार गर्नु पर्ने कुराहरू
- शक्ति महिला उपर अपराध अनुसन्धान गर्दा अपनाउनु पर्ने संवेदनशीलता
- लैङ्गिक मैत्री सञ्चार र व्यवहार

- बयान गर्दा खुलाउनु पर्ने कुराहरू
- पक्षको गोपनीयता कायम गर्ने विषय
- न्यायिक कारवाहीमा विशेष संरक्षणसम्बन्धी व्यवस्थाहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७५
- मुलुकी देवानी कार्यविधि संहिता, २०७५
- अदालतसम्बन्धी नियमावलीमा भएका व्यवस्थाहरू
- कसूरको अनुसन्धान नियमावली, २०७५
- स्वच्छ सुनुवाइ स्रोत सामग्री, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय
- बन्दीहरूप्रति गर्नु पर्ने व्यवहारको संयुक्त राष्ट्रसंघीय न्यूनतम मापदण्ड नियमावली, १९५५
- बन्दीहरू प्रति गर्नु पर्ने व्यवहारका आधारभूत सिद्धान्तहरू, १९९०

सत्र १९ :- अपराध पीडित महिलाको पुनर्स्थापना र सामाजिकीकरण

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- अपराध पीडित महिलाको पुनर्स्थापना र सामाजिकीकरणको अवधारणागत पक्षमा परिचित हुनेछन् ।
- ती पक्षलाई अपराध अनुसन्धान, अभियोजन र न्यायिक कारवाहीमा पुनर्स्थापकीय न्यायका मान्यता अनुसार कानूनी व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याउन सजग हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- पुनर्स्थापकीय न्यायको अवधारणा
- सामाजिकीकरण र सामाजिक समायोजन
- अपराध अनुसन्धानमा पुनर्स्थापना र सामाजिकीकरणका लागि गरिएका व्यवस्थाहरू
- ती कानूनी व्यवस्थाको कार्यान्वयनको अवस्था
- न्यायिक दृष्टिकोण
- अपराध पीडित महिलाको पुनःस्थापना र सामाजिकीकरणमा देखिएका समस्या र समाधानका उपायहरू
- सरकारी वकीलको भूमिका

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान
- अपराध पीडित संरक्षण ऐन, २०७५
- बालबालिका संवन्धी ऐन, २०७५
- मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४
- घरेलु हिंसा (कसूर तथा सजाय) ऐन, २०६६
- पुनर्स्थापकीय न्याय र राष्ट्रिय कानून, अध्ययन प्रतिवेदन, राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, नेपाल
- नेपालमा बाल न्याय प्रणालीमा पुनर्स्थापकीय न्याय र दिशान्तरण, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय
- केशरीराज पण्डित, पुनर्स्थापकीय न्याय,
- महिला तथा बालबालिका विरूद्धका कसूर नियन्त्रण, स्रोत सामग्री, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, नेपाल
- पीडित संरक्षण दिग्दर्शन, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, नेपाल
- Basic Principles on the Use of Restorative Justice Programmes in Criminal Matters, ECOSOC Resolution 2002/12

सत्र २० :- बाल न्यायको अवधारणा

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- बाल न्यायका अवधारणागत पक्षका बारेमा जानकार हुनेछन् ।
- बाल न्यायको अवधारणा र अन्तर्राष्ट्रिय दस्तावेजका विषयमा परिचित हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- बाल न्यायको अवधारणागत पक्षहरू
- बाल न्याय आधारभूत सिद्धान्तहरू
- बाल न्यायका उद्देश्यहरू
- Models of Juvenile Justice
- Doctrine of Parens Patriae

- बाल न्याय प्रणाली र फौजदारी न्याय प्रणाली
- बाल न्याय प्रणालीलाई छुट्टै प्रणालीमा राख्नु पर्ने आधार
- बाल न्याय सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय दस्तावेजहरूले गरेको व्यवस्था (बाल अधिकार महासन्धि, टोकियो रूल, बेइजिङ रूल, रियाद मार्गदर्शन आदि)

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- बाल अधिकार सम्बन्धी मुद्दाहरूमा सर्वोच्च अदालतबाट भएका महत्वपूर्ण फैसलाहरूको संग्रह, २०७०

- न्याय प्रशासनमा मानव अधिकार स्रोत सामाग्री, भाग-२
- सरकारी वकील दिग्दर्शन, २०६३
- बाल न्याय स्रोत सामग्री, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय
- बाल न्याय दिग्दर्शन: बाल न्याय समन्वय समिति, २०७३
- Juvenile Delinquency, Edited by Prof. Dr. Laxmi Prasad Mainali and Rom Thapa, Juvenile Justice Coordination Committee and Tribhuvan University Faculty of Law, 2017
- Ved Kumari, The Juvenile Justice in India from welfare to rights, Oxford University Press, 2010
- Mamta Rao, Law relating to women and children, Eastern Book Company, 2008
- Gus Martin, Juvenile Justice Process and System, Sage Publications, 2005
- Laxmi Prasad Mainali, Juvenile Justice System in Nepal, Pairavi Prakashan, 2016
- Samuel M. Davis, Rights of Juveniler, South Asian Edition.

सत्र २१ :- बाल न्याय सम्बन्धी राष्ट्रिय कानूनी व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- बाल न्यायका लागि गरिएका राष्ट्रिय कानूनी व्यवस्थाको बारेमा जानकार हुनेछन् ।
- बाल न्याय कार्यविधिको बारेमा परिचित भई कार्यान्वयनमा ल्याउन सक्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- बाल न्यायका लागि संविधानले गरेको मार्गदर्शन
- बालबालिकासम्बन्धी ऐनले गरेका व्यवस्था
- मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिताले गरेका व्यवस्था
- बाल न्याय कार्यविधिमा समावेश भएका विषयहरू
- अपराध अनुसन्धान र अभियोजनको क्रममा सरकारी वकीलले बीचार गर्नु पर्ने कुराहरू
- न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान
- बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५
- मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४
- बाल न्याय कार्यविधि नियमावली
- बाल न्याय स्रोत सामग्री, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय

- Juvenile Delinquency, Edited by Prof. Dr. Laxmi Prasad Mainali and Rom Thapa, Juvenile Justice Coordination Committee and Tribhuvan University Faculty of Law, 2017
- Laxmi Prasad Mainali, Juvenile Justice System in Nepal, Pairavi Prakashan, 2016
- बालकृष्ण मैनाली वि. गृह मन्त्रालयसमेत, २०५६ सालको रिट नं. ३५०५, आदेश मिति : २०५८।४।२३
- आशिष अधिकारी वि. बाँके जिल्ला अदालत, २०५७ सालको रिट नं. ३३९०, आदेश मिति : २०५७।१।२२
- आशिष अधिकारी वि. धनकुटा जिल्ला अदालत, २०५७ सालको रिट नं. ३६८५, आदेश मिति : २०५८।१।२८
- तारादेवी खनाल वि. इलाम जिल्ला अदालत, २०५८ सालको रिट नं. २१, आदेश मिति : २०५८।१।०२२
- शौभाग्य शाह वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौं, रिट नं. २०६५-WH- ०००७, आदेश मिति : २०६५।७।१८
- आशिष अधिकारी वि. गृह मन्त्रालयसमेत, २०५८ सालको रिट नं. ७०, आदेश मिति : २०५८।१।२१३

- आशिष अधिकारी वि. गृह मन्त्रालयसमेत, २०५८ सालको रिट नं. १०५, आदेश मिति: २०५९।५।३
- क कुमार चौधरी वि. नेपाल सरकार, २०५९ सालको फौ.पु.नं. २७९५, आदेश मिति : २०६४।२।२८

सत्र २२ :- दिशान्तर

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- दिशान्तरको अवधारणाप्रति परिचित हुनेछन् ।
- नेपाल कानूनले गरेको दिशान्तरसम्बन्धी व्यवस्थाको बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- दिशान्तरको अवधारणा
- दिशान्तरका मापदण्ड
- दिशान्तरका पूर्वशर्तहरू
- दिशान्तरका मार्गदर्शक सिद्धान्तहरू
- दिशान्तरका चरणहरू
- नेपाल कानूनमा दिशान्तर (अपराध अनुसन्धान, अभियोजन र न्यायिक कारवाहीको क्रममा)
- दिशान्तरले बाल न्याय प्रणालीमा पार्ने प्रभाव
- न्यायिक दृष्टिकोण
- सरकारी वकीलको भूमिका

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५
- बाल न्याय कार्यविधि नियमावली
- बाल न्याय स्रोत सामग्री, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय
- नेपालको बाल न्याय प्रणालीमा पुनर्स्थापकीय न्याय र दिशान्तर, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, २०७३
- Ved Kumari, The Juvenile Justice in India from welfare to rights, Oxford University Press, 2010
- Mamta Rao, Law relating to women and children, Eastern Book Company, 2008
- Gus Martin, Juvenile Justice Process and System, Sage Publications, 2005
- Juvenile Delinquency, Edited by Prof. Dr. Laxmi Prasad Mainali and Rom Thapa, Juvenile Justice Coordination Committee and Tribhuvan University Faculty of Law, 2017
- Laxmi Prasad Mainali, Juvenile Justice System in Nepal, Pairavi Prakashan, 2016

सत्र २३ :- पुनर्स्थापकीय न्याय

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- पुनर्स्थापकीय न्यायको अवधारणाप्रति परिचित हुनेछन् ।
- नेपाल कानूनले गरेको पुनर्स्थापकीय न्याय सम्बन्धी व्यवस्थाको बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- पुनर्स्थापकीय न्यायको अवधारणा
- दण्डात्मक न्याय प्रणाली र पुनःस्थापकीय न्याय प्रणालीको अन्तर

- पुनर्स्थापकीय न्याय प्रणालीका आधारभूत सिद्धान्तहरू
- पुनर्स्थापकीय न्यायका अन्तरनिहित मान्यताहरू
- पुनर्स्थापकीय न्याय प्रयोगका चरणहरू
- पुनर्स्थापकीय न्यायका प्रक्रियाहरू
- नेपाल कानूनमा पुनर्स्थापकीय न्यायसम्बन्धी व्यवस्था
- पुनर्स्थापकीय न्यायले बाल न्याय प्रणालीमा पार्ने प्रभाव
- न्यायिक दृष्टिकोण
- सरकारी वकीलको भूमिका

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५
- बाल न्याय कार्यविधि नियमावली
- बाल न्याय स्रोत सामग्री, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय
- नेपालको बाल न्याय प्रणालीमा पुनर्स्थापकीय न्याय र दिशान्तर, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, २०७३
- Ved Kumari, The Juvenile Justice in India from welfare to rights, Oxford University Press, 2010
- Mamta Rao, Law relating to women and children, Eastern Book Company, 2008
- Gus Martin, Juvenile Justice Process and System, Sage Publications, 2005
- Juvenile Delinquency, Edited by Prof. Dr.Laxmi Prasad Mainali and Rom Thapa, Juvenile Justice Coordination Committee and Tribhuvan University Faculty of Law, 2017
- Laxmi Prasad Mainali, Juvenile Justice System in Nepal, Pairavi Prakashan, 2016

सत्र २४ :- बालविज्याई

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- बालविज्याईसँग सम्बन्धित विषयमा संवेदनशील हुनेछन् ।
- बाल विज्याईको अनुसन्धान, अभियोजन र न्यायिक प्रक्रियामा बाल न्यायको मान्यता अनुरूप व्यवहार गर्न सजग हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- बालविज्याईका आधारभूत मान्यता तथा सिद्धान्तहरू
- बालविज्याई र दुराचारका कारक तत्वहरू
- बाल विज्याई र दुराचार एवम् बयस्क अपराध
- बालविज्याईसँग सरोकार राख्ने राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय नीति तथा कानून
- न्यायिक दृष्टिकोण
- सरकारी वकीलको भूमिका
- समस्या र समाधानका उपायहरू

सन्दर्भ सामग्री

- बाल अधिकार सम्बन्धी महासन्धि, १९८९
- बाल बालिकासम्बन्धी ऐन, २०७५
- बाल न्याय दिग्दर्शन: बाल न्याय समन्वय समिति २०७३
- Kishor Silwal : "Juvenile Justice System in Nepal: An Overview" Nepal law Review vol.18, no 1 and 2 (2005)
- Peter C. Kratoski & Lucille Kratoski, Juvenile Delinquency, Printicehall Ink., New Jersey, 1979
- A Research book on Critical Analysis of Juvenile Justice System in Nepal. 1st Ed Kathmandu Forum for Protection for Protection of Peoples Rights, Nepal (2007)
- Juvenile Delinquency, Edited by Prof. Dr. Laxmi Prasad Mainali and Rom Thapa, Juvenile Justice Coordination Committee and Tribhuvan University Faculty of Law, 2017

सत्र २५ :- बालबालिकासँगको सञ्चार

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- बालबालिकासँग सूचना तथा जानकारी लिने क्रममा बीचार गर्नु गर्ने कुराहरू पहिचान गर्न सक्नेछन् ।
- कसूरमा संलग्न भएका वा कसूर पीडित बालबालिकाहरूको बयान बकपत्र गर्दा वा

उनीहरूसँग सूचना र जानकारी लिँदा बाल मैत्री सञ्चार सीपको प्रयोग गर्न सक्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- सञ्चारको अवधारणा
- सञ्चारका तरिकाहरू
- सञ्चारको उद्देश्य

- बाल मैत्री सञ्चार सीप र बाल मनोविज्ञान
- बालबालिकासँग सोधपुछ गर्दा वा जानकारी लिँदा वा बयान बकपत्र गराउँदा बीचार गर्नु पर्ने कुराहरू
- बाल मैत्री सञ्चारले पार्ने प्रभाव
- सरकारी वकीलले बीचार गर्नु पर्ने कुराहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू :

- न्याय प्रशासनमा मानव अधिकार, राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान
- Communicating with Children, Principles and Practices to Nurture, Inspire, Excite, Educate and Heal, UNICEF, 2011

सत्र २६ :- बाल मनोविज्ञान

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- बाल मनोविज्ञानका आधारभूत पक्षहरूप्रति परिचित हुनेछन् ।
- अपराध अनुसन्धान र अभियोजन एवम् कारवाही प्रक्रियामा बालबालिकासँग बाल मनोविज्ञान अनुकूल हुने गरी व्यवहार गर्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- बाल विकासको अवधारणा
- बाल विकासका चरणहरू
- बाल मनोविज्ञानको परिचय
- बाल मनोविज्ञानका आधारभूत पक्षहरू
- अपराध अनुसन्धान तथा कारवाही प्रक्रियामा बाल मनोविज्ञान अनुकूलको व्यवहारका लागि अपनाउन पर्ने सावधानीका क्षेत्रहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू :

- Handbook of Child Psychology, Editors: Nancy Eisenberg, Publisher: Wiley,
- HANDBOOK of DEVELOPMENTAL PSYCHOLOGY, Edited by Jaan Valsiner and Kevin . Connolly, SAGE Publications,
- Juvenile Delinquency, Edited by Prof. Dr. Laxmi Prasad Mainali and Rom Thapa, Juvenile Justice Coordination Committee and Tribhuvan University Faculty of Law, 2017
- Nail J. Salkind (ed.), Child Development, Gale Group, New York, 2002

सत्र २७ :- बाल सुधार गृह

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- बाल सुधार गृहको संगठन संरचना, काम कर्तव्य र जिम्मेवारीका बारेमा परिचित हुनेछन् ।
- अपराध अनुसन्धानको क्रममा बालबालिकाहरूलाई बाल सुधार गृहमा पठाउनु पर्ने व्यवस्थालाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- बाल सुधार गृहको परिचय
- बाल सुधार गृहका कार्यहरू

- बाल सुधार गृह सञ्चालन तथा व्यवस्थापन प्रक्रिया
- अनुसन्धानको बाल सुधार गृहमा अभियुक्त पठाउदा बीचार गर्नु पर्ने कुराहरू
- बाल सुधार गृहको जिम्मेवारी
- बाल सुधार गृहमा पठाउने सम्बन्धी अदालतका आदेशहरू
- सरकारी वकीलले अपनाउनु पर्ने सावधानी
- न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू :

- बाल न्याय स्रोत सामग्री
- बालकृष्ण मैनाली वि. गृह मन्त्रालयसमेत, २०५६ सालको रिट नं. ३५०५, आदेश मिति : २०५८।४।२३
- आशिष अधिकारी वि. बाँके जिल्ला अदालत, २०५७ सालको रिट नं. ३३९०, आदेश मिति : २०५७।१।२२
- उदयशंकर मण्डल वि. सुर्खेत जिल्ला अदालत, ने.का.प. २०७५ अंक १ नि.नं. ९९३०
- आशिष अधिकारी वि. धनकुटा जिल्ला अदालत, २०५७ सालको रिट नं. ३६८५, आदेश मिति : २०५८।१।२८
- तारादेवी खनाल वि. इलाम जिल्ला अदालत, २०५८ सालको रिट नं. २१, आदेश मिति : २०५८।१०।२२
- शौभाग्य शाह वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौं, रिट नं. २०६५-WH- ०००७, आदेश मिति : २०६५।७।१८
- आशिष अधिकारी वि. गृह मन्त्रालयसमेत, २०५८ सालको रिट नं. ७०, आदेश मिति : २०५८।१२।१३
- आशिष अधिकारी वि. गृह मन्त्रालयसमेत, २०५८ सालको रिट नं. १०५, आदेश मिति: २०५९।५।३
- क कुमार चौधरी वि. नेपाल सरकार, २०५९ सालको फौ.पु.नं. २७१५, आदेश मिति : २०६४।२।२८

सत्र २८ :- बालबालिकालाई सजाय निर्धारण एवम कार्यान्वयन

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- कसूरमा संलग्न बालबालिकाहरूलाई सजाय निर्धारण तथा कार्यान्वयन गर्दा बीचार गर्नु पर्ने कुराहरूका बारेमा परिचित हुनेछन् र सो अनुसार कार्यान्वयनमा सहजीकरण गर्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- सजाय निर्धारणका सिद्धान्तहरू
- सजाय निर्धारण सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
- बालबालिकालाई विशेष प्राथमिकता प्रदान गरी भिन्न सजाय गर्नुका उद्देश्य
- बालबालिकालाई सजाय निर्धारण गर्दा बीचार गर्नु पर्ने कुराहरू
- पक्षको गोपनीयता

- बालबालिकालाई सजाय निर्धारण गर्ने सम्बन्धमा न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू :

- मुलुकी अपराध संहिता, २०७४
- फौजदारी कसूर (सजाय निर्धारण तथा कार्यान्वयन) ऐन, २०७४
- फौजदारी कसूर (सजाय निर्धारण तथा कार्यान्वयन) नियमावली, २०७५
- बालबालिकासम्बन्धी ऐन, २०७५
- सजाय निर्धारण मार्गदर्शन, सर्वोच्च अदालत
- Juvenile Delinquency, Edited by Prof. Dr. Laxmi Prasad Mainali and Rom Thapa, Juvenile Justice Coordination Committee and Tribhuvan University Faculty of Law, 2017

सत्र २९ :- बालअधिकार, अन्तर्राष्ट्रिय दस्तावेजहरू र राष्ट्रिय प्रतिबद्धता

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- बाल अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय दस्तावेजमा भएका व्यवस्थाको बारेमा परिचित हुनेछन् ।

- बाल अधिकारसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय दस्तावेज उपरको राष्ट्रिय प्रतिबद्धताको बारेमा जानकार हुनेछन् ।
- बाल अधिकार सम्बन्धी संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्थाको बारेमा परिचित भई अपराध अनुसन्धान तथा कारवाही प्रक्रियामा

बाल अधिकारको संरक्षण गर्ने दिशामा क्रियाशील हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- बाल अधिकारको अवधारणागत विकास
- बाल अधिकारसम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धिको विशेषताहरू
- बाल अधिकार महासन्धिले आत्मसात गरेको सिद्धान्त
- बाल अधिकार महासन्धि र नेपालको प्रतिबद्धता
- बाल श्रम निषेधसम्बन्धी कानून
- नाबालकको संरक्षकत्व
- नेपालमा बाल अधिकारको संरक्षणका लागि गरिएका व्यवस्थाहरू
- बाल अधिकारको सम्बन्धमा प्रतिपादित न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू :

- नेपालको संविधान
- बाल अधिकारसम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धि, १९८९
- बालबालिकासम्बन्धी ऐन, २०७५
- बाल श्रम निषेध तथा नियमित गर्ने ऐन, २०५६
- बाल न्याय कार्यविधि नियमावली
- सोम प्रसाद पनेरू वि. प्रम तथा मपकासमेत, २०६१ सालको रिट नं. ३२१५, आदेश मिति : २०६३।१।२५
- तिलोत्तम पौडेल वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालयसमेत, २०५७ सालको रि.पु.इ.नं. १७४, आदेश मिति: २०५८।४।२५
- सविन श्रेष्ठ वि. प्रम तथा मपकासमेत, २०६२ सालको रिट नं. ७१ आदेश मिति २०६२।८।३०
- विवेक चालिसे वि. सरस्वती चालिसे, ने.का.प. २०६१ नि.नं. ७३९१

सत्र ३० :- बाल अदालत र बाल इजलास

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- बाल अदालतको अवधारणाको बारेमा परिचित हुनेछन् ।
- बाल इजलासको क्षेत्राधिकार र कार्य सम्पादन प्रक्रियाका बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- विशिष्टीकृत अदालतको अवधारणा
- बाल अदालतको अवधारणा
- बाल अदालतको आवश्यकता र औचित्य
- बाल इजलासको संरचना र क्षेत्राधिकार
- बाल अदालतको बारेमा न्यायिक दृष्टिकोण
- बाल इजलासको कार्यसञ्चालन प्रक्रिया
- बाल न्याय कार्यविधि
- बाल इजलासको कार्य सम्पादनबाट देखिएका सकारात्मक पक्ष

- कार्यान्वयनमा देखिएका समस्या र समाधानका उपायहरू
- बाल इजलासमा सरकारी वकीलको प्रतिनिधित्व

सन्दर्भ सामग्रीहरू :

- बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५
- बाल न्याय कार्यविधि नियमावली
- बाल न्याय दिग्दर्शन, बाल न्याय समन्वय समिति
- बाल इजलास पुस्तिका, बाल न्याय समन्वय समिति
- सन्तोष कुमार महतो वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत (बाल अदालतको स्थापनसम्बन्धी)
- कल्याण के.सी. वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालयसमेत, काठमाडौं, २०६६ सालको रिट नं. ००२५ ओदश मिति : २०६६।६।२५

- बालकृष्ण मैनाली वि. प्रम तथा मपकासमेत,

ने.का.प. २०६२ नि.नं. ७६२७

सत्र ३१ :- बालबालिका विरुद्धको कसूर र पीडित बालबालिकाको संरक्षण

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- बालबालिका विरुद्ध हुने कसूर र कसूरबाट पीडित बालबालिकाको संरक्षणका लागि अपनाउनु पर्ने उपायहरूका बारेमा परिचित हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- बालबालिका विरुद्ध हुने कसूरहरू
- बालबालिका विरुद्धका कसूरको अनुसन्धान अभियोजन
- बालबालिका विरुद्धका कसूरको न्याय सम्पादन प्रक्रिया
- किन बालबालिका विरुद्धका कसूरलाई गम्भीर मानिन्छ
- बालबालिका सम्बन्धी ऐनले गरेका व्यवस्था

- बालबालिका विरुद्धको कसूरको अनुसन्धान र अभियोजनमा बीचार गर्नु पर्ने कुराहरू
- कसूर पीडित बालबालिकाको संरक्षण
- कसूर पीडित बालबालिकाको न्यायिक प्रक्रियामा संलग्नता
- बालबालिका विरुद्ध भएका कसूरको अनुसन्धान, अभियोजन र न्याय सम्पादन प्रक्रियामा सरकारी वकीलको भूमिका

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५
- अपराध पीडित संरक्षण ऐन, २०७५
- मुलुकी अपराध संहिता, २०७४
- Juvenile Delinquency, Edited by Prof. Dr. Laxmi Prasad Mainali and Rom Thapa, Juvenile Justice Coordination Committee and Tribhuvan University Faculty of Law, 2017

सत्र ३२ :- महिला संलग्न भएका मुद्दाको अनुसन्धान, अभियोजन र सुनुवाइमा देखिएका समस्या र समाधानका उपायहरू (प्यानल छलफल)

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- प्रशिक्षणको क्रममा सिकेका विषयका आधारमा महिला विरुद्ध भएका वा महिला संलग्न भएका मुद्दाको अनुसन्धान, अभियोजन र न्याय सम्पादन प्रक्रियामा देखिएका समस्याहरू पहिचान गरी समाधानका उपायहरू प्रस्ताव गर्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- लैङ्गिक न्यायको कार्यान्वयनको अवस्थाका बारेमा संयोजन समूहले प्रकाश पारी समस्याहरूलाई संक्षेपीकृत रूपमा अभिव्यक्त गर्नेछन् ।

- समस्यामूलक विषयमा छलफलका लागि सहभागीहरूलाई तीन समूहमा विभाजन गरिनेछ ।
- प्रत्येक समूहले सयोजन समूहले दिएको समस्याको विषयमा केन्द्रित भई महिला विरुद्ध हुने कसूरको अनुसन्धान, अभियोजन र न्याय सम्पादन प्रक्रियासँग सम्बन्धित समस्यामूलक विषयमा सहभागीहरूले समूहगत रूपमा छलफल गरी सत्रमा निष्कर्ष प्रस्तुत गर्नेछन् ।
- प्रस्तुत भएका विषयमा समूहमा छलफल गरी प्यानल सदस्य र अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले सुझाव प्रस्तुत गर्ने एवम् सहभागीहरूलाई मार्गदर्शन गर्नेछन् ।

सत्र ३३ :- बाल न्यायमा देखिएका समस्या र समाधानका उपायहरू (प्यानल छलफल)

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- प्रशिक्षणको क्रममा सिकेका विषयका आधारमा बालबालिका विरुद्ध भएका वा बालबालिका संलग्न भएका मुद्दाको अनुसन्धान, अभियोजन र न्याय सम्पादन प्रक्रियामा देखिएका समस्याहरू पहिचान गरी समाधानका उपायहरू प्रस्ताव गर्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- बाल न्यायको कार्यान्वयनको अवस्थाका बारेमा संयोजन समूहले प्रकाश पारी समस्याहरूलाई संक्षेपीकृत रूपमा अभिव्यक्त गर्नेछन् ।

- समस्यामूलक विषयमा छलफलका लागि सहभागीहरूलाई तीन समूहमा विभाजन गरिनेछ ।
- प्रत्येक समूहले संयोजन समूहले दिएको समस्याको विषयमा केन्द्रित भई बालबालिका विरुद्ध हुने कसूर वा बालबालिका संलग्न भएका मुद्दाको अनुसन्धान, अभियोजन र न्याय सम्पादन प्रक्रियासँग सम्बन्धित समस्यामूलक विषयमा सहभागीहरूले समूहगत रूपमा छलफल गरी सत्रमा निष्कर्ष प्रस्तुत गर्नेछन् ।
- प्रस्तुत भएका विषयमा समूहमा छलफल गरी प्यानल सदस्य र अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले सुझाव प्रस्तुत गर्ने एवम् सहभागीहरूलाई मार्गदर्शन गर्नेछन् ।

७. सरकारी तथा सार्वजनिक सम्पत्तिसँग सम्बन्धित कानून

पाठ्यक्रमको लक्ष्य : सरकारी तथा सार्वजनिक सम्पत्तिसँग सम्बन्धित कानूनमा विशिष्टीकृत सरकारी वकीलहरू तयार गर्नु

पाठ्यक्रमको उद्देश्य: यस पाठ्यक्रम वमोजिम प्रशिक्षण लिएका सरकारी वकीलहरू ।

- सम्पत्ति, सम्पत्तिका प्रकार, सरकारी तथा सार्वजनिक सम्पत्तिसँग सम्बन्धित विषयका आधारभूत मान्यता र अवधारणाका विषयमा जानकार हुनेछन् ।
- भोग र स्वामित्वको सम्बन्धमा जानकार हुनेछन् ।
- सरकारी तथा सार्वजनिक सम्पत्तिको प्राप्ति, हस्तान्तरण, लिज लगायतका विषयमा जानकार हुनेछन् ।
- सरकारी तथा सार्वजनिक सम्पत्तिसँग सम्बन्धित कानूनका राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रावधान, सिद्धान्तहरू, प्रतिपादित नजीर तथा नवीनतम मान्यताहरूका बारेमा जानकार हुनेछन् ।
- गुठी जग्गा अधिग्रहण नेपाल ट्रष्टको सम्पत्ति समेतका विषयमा जानकार हुनेछन् ।
- सार्वजनिक र सरकारी सम्पत्तिका सम्बन्धमा संघ, प्रदेश स्थानीय तह सरकाको भूमिकाका विषयमा जानकार हुनेछन् ।

पाठ्यक्रममा समावेश हुने विषयहरू:

सरकारी वकीलको व्यावसायिकता विकासमा केन्द्रित भई विशिष्टीकरण गर्ने कार्यक्रम अन्तर्गत तयार पारिएको प्रस्तुत पाठ्यक्रममा समावेश भएका विषयहरूमा प्रत्येक सत्रमा ४० प्रतिशत सैद्धान्तिक पक्ष र ६० प्रतिशत व्यावसायिक र व्यवहारिक पक्षमा केन्द्रित भई सत्र संचालन हुनेछ ।

पाठ्यक्रममा समावेश हुने विषयहरू:

१. सम्पत्तिको अवधारणा
२. सम्पत्तिको अधिकार सम्बन्धी संवैधानिक व्यवस्था र अभ्यास
३. सरकारी, सार्वजनिक, सामुदायिक र निजी सम्पत्ति
४. नेपालको भूमि प्रशासन सम्बन्धी ऐतिहासिक व्यवस्था
५. नेपालको परम्परागत भूमिमाथि अधिकार पद्धति
६. नेपालमा रैकर तथा विर्ता सम्बन्धी व्यवस्था
७. गुठी संस्थान ऐनमा रहेको गुठी सम्बन्धी व्यवस्था
८. जग्गावाला र मोही तथा हदवन्दी सम्बन्धी व्यवस्था
९. भूमि प्रशासनमा रूपान्तरण
१०. जग्गा नापजाँच सम्बन्धी वर्तमान व्यवस्था
११. पुनः नापी सम्बन्धी व्यवस्था
१२. जग्गा दर्ता र अभिलेख सम्बन्धी व्यवस्था
१३. छुट जग्गा दर्ता सम्बन्धी व्यवस्था
१४. सरकारी तथा सार्वजनिक जग्गाको दर्ता र संरक्षण:
१५. घर जग्गा हक हस्तान्तरण लिखत पारित नामसारी, दाखिल खारेज, संशोधन
१६. घर जग्गा रोक्कार तथा फुकुवा सम्बन्धी व्यवस्था
१७. जग्गा प्राप्ति सम्बन्धी व्यवस्था
१८. भूमि प्रशासनसँग सम्बन्धित नीतिहरू
१९. भूमि प्रशासनमा संलग्न निकायहरू र तिनका अभिलेख व्यवस्थापन
२०. सरकारी र सार्वजनिक सम्पत्ति तथा सम्पदाको संरक्षण
२१. सार्वजनिक र सरकारी सम्पत्तिको संरक्षण सम्बन्धी संरचनात्मक व्यवस्था:
२२. कम्पनी सम्बन्धी अवधारणा र सरकारी स्वामित्व तथा लगानीका कम्पनीहरूको सम्पत्ति संरक्षण
२३. देवानी संहितामा सम्पत्ति सम्बन्धी कानून - १
२४. देवानी संहितामा सम्पत्ति सम्बन्धी कानून - २
२५. सम्पत्ति सम्बन्धी कानून - ३
२६. सम्पत्ति सम्बन्धी कानून - ४
२७. संहितामा भएका सार्वजनिक तथा सरकारी सम्पत्ति सम्बन्धी व्यवस्था
२८. सरकारवादी वा पक्ष हुने देवानी मुद्दा
२९. सार्वजनिक संस्थानको स्वामित्वमा रहेको सम्पत्तिको संरक्षण
३०. सरकारी स्वामित्व तथा लगानी भएका विभिन्न उद्योग र कल कारखानाको सम्पत्तिको संरक्षणका सम्बन्धमा भएका कानूनी व्यवस्था
३१. सरकारी, सार्वजनिक र सामुदायिक सम्पत्तिको संरक्षणमा संघ, प्रदेश र स्थानिय तहको भूमिका
३२. देवानी कार्यविधि सम्बन्धी व्यवस्था
३३. सम्पत्ति सम्बन्धी कारोबारमा प्रयोग भएका पुराना लिखत
३४. जग्गा वितरण सम्बन्धमा गठन भएका आयोगहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार

पाठ्यक्रमको विस्तृत विवरण :

सत्र १ :- सम्पत्तिको अवधारणा

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सम्पत्तिको अवधारणा, प्रकार, प्राप्ति, उपयोग, समाप्ति समेतका बारेमा जानकारी हुनेछन् ।
- साम्पतिक अधिकारको सीमा, दायित्व, बन्देज समेतका विषयमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- सम्पत्तिको अवधारणा
- सम्पत्तिको अर्थ, परिभाषा
- सम्पत्तिको सिद्धान्त
- सम्पत्तिका प्रकार
- स्वामित्व र भोग सम्बन्धी अवधारणा तथा यिनिहरू बीचको भिन्नता
- सम्पत्तिको प्राप्ति, उपभोग र समाप्ति
- सम्पत्ति अधिकारमा सीमा तथा बन्देजहरू
- सम्पत्ति उपर व्यक्तिको दायित्व
- सम्पत्ति सम्बन्धमा परम्परागत र नवीनतम मान्यता

सन्दर्भ सामग्रीहरू :

- Jurisprudence: Legal Theory, Nomita Aggawal, Central law Publication.
- Salmond on Jurisprudence Sir John willam Salmond, Sweet and Maxwell.
- Laxmi Prasad Kharel, Peoperty law in Nepal comparative study of Muluki civil code
- गुणनिधि न्यौपाने, सम्पत्ति कानून, लुम्बिनि प्रकाशन, २०७३
- ज्ञानेन्द्र बहादुर श्रेष्ठ, सम्पत्ति कानून, पैरवी प्रकाशन, २०७२,
- मालपोत ऐन, २०३४,
- जग्गा नाप जाँच ऐन, २०१९,
- मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४
- मुलुकी देवानी कार्यविधि (संहिता) ऐन, २०७४
- जगदिश आचार्य वि. गोपाल दहित ने.का.प २०७५, अंक १, नि.नं. ९९३३
- खड्ग प्रसाद पैयांग वि. गोपाल किराँती ने.का.प २०५९, अंक ५ नि.नं. ४९९९

सत्र २ :- नेपालमा सम्पत्तिको अधिकार सम्बन्धी संवैधानिक व्यवस्था र अभ्यास:

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- नेपाल र भारतको संविधानले सम्पत्तिको अधिकार र सो को प्रचलनका सम्बन्धमा गरेका व्यवस्थाको बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

- नेपालको संविधान (उल्लेखित संविधानमा व्यवस्था भएका सम्पत्ति सम्बन्धी हक, संवैधानिक उपचारको हक र अदालतको क्षेत्राधिकार मात्र) सम्पत्तिको हक सम्बन्धमा भारतको संवैधानिक व्यवस्था र अभ्यास ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- नेपाल सरकार वैधानिक कानून, २००४
- नेपाल अन्तरिम शासन विधान, २००७
- नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०१५
- नेपालको संविधान, २०१९
- नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७
- नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- नेपाल सरकार वैधानिक कानून, २००४
- नेपाल अन्तरिम शासन विधान, २००७
- नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०१५
- नेपालको संविधान, २०१९
- नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७
- नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३

- नेपालको संविधान
- संवैधानिक कानून, फ्रिडिल
- संवैधानिक कानून, सुरेन्द्र भण्डारी
- गोपाल शर्मा, संवैधानिक कानून
- काशीराज दाहाल, संवैधानिक कानून
- Constitutional Law of India, V.N Shukla
- Commentary on the Nepalese Constitution Law, Surya Dhungel et.al
- Constitutional Law of India, D.D Basu
- Laxmi Prasad Kharel, Peoperty law in Nepal comparative study of Muluki civil code
- महन्तलाल श्रेष्ठ वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय ने.का.प २०७३, अंक १२, नि.नं. ९७३५
- रामदेव यादव वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय ने.का.प २०६८, अंक ८, नि.नं. ८६६५
- शान्ति श्रेष्ठ वि. भूमिसुधार कार्यालय पर्सा ने.का.प २०६४, अंक २, नि.नं. ७८१३
- शिवलाल पोडे वि. काठमाडौं जिल्ला अदालत ने.का.प २०६४, अंक ५, नि.नं. ७८५२
- रामकृष्ण निराला वि. अख्तियार दुरुपयोग आयोग वबरमहल ने.का.प २०६१, अंक ७, नि.नं. ७४०४
- दर्गालक्ष्मी निर्माण सेवाका प्रोपाइटर वि. इलाम नगरपालिका ने.का.प २०६१, अंक १२, नि.नं. ७४६९
- रोमन बहादुर कार्की वि. मूल्य अभिवृद्धि कर विभाग, सातदोबाटो ने.का.प २०६१, अंक ७, नि.नं. ७४०६
- लक्ष्मीनारायण मर्हजन वि. श्री ५ को सरकार मन्त्रिपरिषदको सचिवालय ने.का.प २०५८, अंक १२, नि.नं. ६९७९
- मिथिलेश कुमार सिंह वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद कार्यालय ने.का.प २०५६, अंक ७, नि.नं. ६७४६
- गौरीशंकर राजपुत वि. सिंगेश्वर राय यादव ने.का.प २०५३, अंक ७, नि.नं. ६२३२
- नन्दा कुमारी रावल वि. श्री ५ को सरकार उद्योग मन्त्रालय ने.का.प २०५०, अंक ४, नि.नं. ४७२१
- कृष्ण प्रसाद गौतम वि. अध्यक्ष तारागाँउ विकास समिति ने.का.प २०४१, अंक ८, नि.नं. २०७५

सत्र ३ :- सरकारी, सार्वजनिक सामुदायिक र निजी सम्पत्ति

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरु

- सरकारी, सार्वजनिक सामुदायिक र निजी सम्पत्तिको अवधारणा, प्रकार, समानता र भिन्नताको बारेमा जानकारी हुनेछन्।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरु

- सरकारी र सार्वजनिक सम्पत्तिको अवधारणा
- सामुदायिक र निजी सम्पत्तिको अवधारणा
- सरकारी र सार्वजनिक सम्पत्तिको प्रकार(वन, मालपोत, जग्गा नापजाँच, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन वमोजिम)
- सरकारी र सार्वजनिक सम्पत्ति वीचको भिन्नरता र समानता

- निजी र सामुदायिक सम्पत्ति विचको भिन्नता र समानता

सन्दर्भ सामग्रीहरु:

- मालपोत ऐन, २०३४
- जग्गा नापजाँच ऐन, २०१९
- वन ऐन, २०४९
- राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९
- जलचर संरक्षण ऐन, २०१७
- मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४
- मुलुकी देवानी कार्यविधि (संहिता) ऐन, २०७४
- मुलुकी अपराध (संहिता) ऐन, २०७४

- नरीत्रम राना वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय ने.का.प २०६६, अंक १२, नि.नं. ८२८०
- खड्ग प्रसाद पैयांग वि. भूपा जिल्ला वन सुदृढीकरण उच्च आयोगका अध्यक्ष भूपाल किराँती ने.का.प २०५१, अंक ५, नि.नं. ४९१९

सत्र ४ :- नेपालको भूमि प्रशासन सम्बन्धी ऐतिहासिक व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- नेपालको भूमि प्रशासन सम्बन्धी ऐतिहासिक व्यवस्थाका बारेमा जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- नेपाल एकीकरण पूर्वको भूमि प्रशासन
- नेपाल एकीकरण पश्चातको भूमि प्रशासन
- मुलुकी ऐन, १९१० मा रहेका भूमि प्रशासन सम्बन्धी व्यवस्था
- विभिन्नव सनद, ऐन, सवाल इत्यादिका व्यवस्था
- विभिन्नव समयमा भएका जग्गाको लगत, तथ्याङ्क, जाँच महाजाँच इत्यादिका व्यवस्था
- अठसठ्ठा, एकहर्षी
- १९९३ को लगत मधेशपहाड मालको स्थापना सम्बन्धी व्यवस्था
- जग्गा नाप जाँच प्रचलन
- तालुकदारी सम्बन्धी व्यवस्था
- मुलुकी ऐन, २०२० मा रहेका भूमि प्रशासन सम्बन्धी व्यवस्था

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- मुलुकी ऐन, २०२०
- मुलुकी ऐन, १९१०
- नेपालको इतिहास: सूर्यविक्रम ज्ञवाली
- नेपालको ऐतिहासिक रुपरेखा: बालचन्द्र शर्मा
- नेपालको कानूनी इतिहास: विशाल खनाल
- नेपालको कानूनी इतिहास: रेवती रमण खनाल
- जग्गा रजिष्ट्रेशन पद्धतिहरू र नेपालमा यसको प्रयोग, केशव शर्मा
- जग्गा जमिन तथा भूमि सम्बन्धी कानून, सुवास नेम्वाङ्ग
- नेपालको कानूनी प्रणाली र हिन्दु विधिशास्त्र: ज्ञानेन्द्र बहादुर श्रेष्ठ
- मधेश मालको सवाल ।
- विभिन्नल सदन, ऐन, सवाल इत्यादिका व्यवस्था
- Mahesh C. Regmi, card ownership in Nepal .

सत्र ५ :- नेपालको परम्परागत भूमिमाथि अधिकार पद्धति

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- नेपालको परम्परागत भूमि माथि अधिकार पद्धतिको बारेमा जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- क्विपट
- जमिनदारी र तालुकदारी
- उखडा
- महाजनी
- खाइकर

- जोतर/जिरायत
- जागिर/खान्नी
- जिरायत वा शीर जिरायत
- राज्य रज्यौटा
- खर्क/खर्चरी
- विटौरी
- भोरा

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- उखडा सम्बन्धी ऐन, २०२१

- खर्क जग्गा राष्ट्रियकरण ऐन, २०३१
- भोरा क्षेत्रको जग्गा सम्बन्धी ऐन, २०२८
- राज्य रज्यौटा ऐन, २०१७
- सम्पत्ति कानून: ज्ञाइन्द्र बहादुर श्रेष्ठ
- सम्पत्ति कानून: प्रा. गुणनिधि न्यौपाने
- Property Law in Nepal: Laxmi Prasad Kharel
- नेपालको कानूनी इतिहास: रेवतीरमण खनाल
- जग्गा जमिन तथा भूमि सम्बन्धी कानून, सुवास नेम्वाङ्ग

सत्र ६ :- नेपालमा रैकर तथा विर्ता सम्बन्धी व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- नेपालमा रैकर तथा विर्ता व्यवस्थाको बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

(क) रैकर:

- रैकरको अर्थ र परिचय
- कानूनी व्यवस्था, न्यायिक दृष्टिकोण

(ख) विर्ता:

- अर्थ र परिचय
- विर्ताको प्रकार
- विर्तावाल र मोहीका अधिकार तथा कर्तव्य एवं सीमा
- विर्ता उन्मूलन र त्यसबाट उत्पन्न परिणाम

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- जग्गा र जग्गा कमाउनेको लगत खडा गर्ने ऐन, २०१३
- भूमि सम्बन्धी ऐन, २०१४
- भूमि सम्बन्धी ऐन, २०२१
- विर्तावारले विर्ता जग्गामा (रकम भट्टी चर्सा आदी) लिन खान पाउने ऐन, २०१५
- विर्ता उन्मूलन ऐन, २०१६
- जग्गा नापजाँच ऐन, २०१९
- भूमि प्रशासन ऐन, २०२४
- मालपोत ऐन, २०३४
- सम्पत्ति कानून: गुणनिधि न्यौपाने
- सम्पत्ति कानून: ज्ञाइन्द्र बहादुर श्रेष्ठ
- काजिमानन्द बज्राचार्य वि. कृष्ण बहादुर मर्हजन ने.का.प २०७०, अंक २, नि.नं. ८९६२

सत्र ७ :- गुठी संस्थान ऐनमा रहेका गुठी सम्बन्धी व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- गुठीको अवधारणा, प्रकार, विशेषता, संचालन व्यवस्था एवं गुठी जग्गाको मोही सम्बन्धमा भएका कानूनी व्यवस्थाको बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- गुठीको अवधारणा
- गुठीका प्रकार र विशेषता
- गुठी संचालन व्यवस्था
- गुठी संस्थानको सञ्चावलक समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

- गुठी संस्थान ऐन अन्तर्गत नरहेको विभिन्नी गुठी सम्बन्धी व्यवस्था (स्वर्गद्वारी, रेसुङ्गा, देवघाट, आदि)
- गुठी जग्गाको मोही सम्बन्धी व्यवस्था

सन्दर्भ सामग्रीहरूमा:

- नेपालको संविधान
- गुठी संस्थान ऐन, २०३३
- प्राचीन स्मारक संरक्षण ऐन, २०१३
- जग्गा प्रशासन कार्यविधि, २०६३
- जग्गा प्रशासन निर्देशिका, २०५८
- सम्पत्ति कानून ज्ञाइन्द्र बहादुर श्रेष्ठ

- प्रकाशमणि शर्मा वि. नेपाल सरकार मन्त्रपरिषद सचिवालय ने. का. प. २०६४, अंक १०, नि. नं. ७८८५
- तुलसी माया मर्हजन वि. पञ्चनारायण मर्हजन ने. का. प. २०७२, अंक १२, नि. नं. ९५०४
- कान्छारत्न तुलाधर वि. मायादेवी तुलाधर ने. का. प. २०४३, नि. नं. २८५६

सत्र ८ :- जग्गावाला र मोही तथा हदवन्दी सम्बन्धी व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- जग्गाको हदवन्दी, हदवन्दी भन्दा बढी जग्गाको प्राप्ति, मोहि हक प्राप्ति र जग्गावाला र मोहिको अधिकार र कर्तव्यका बारेमा जानकारी हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- जग्गावाला र मोही
- जग्गावाला र मोहिको अधिकार र कर्तव्य
- जग्गाको अभिलेख घोषणा (७ नं. फाँटवारी समेत)
- जग्गाको हदवन्दी, हदवन्दीभन्दा बढी जग्गाको प्राप्ति र वितरण
- मोही हक प्राप्ति, नामसारी र समाप्ति
- मोही जग्गाधनी बीच जग्गाको बाँडफाँड

- मोही र जग्गाधनीको अभिलेख (अनुसूची १,२,३, ४ नं. समेतका व्यवस्था)
- भूमि सुधार अधिकारीको काम, कर्तव्य र अधिकार

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- भूमि सम्बन्धी ऐन, २०२१
- भूमि सम्बन्धी नियमावली, २०२१
- जग्गा प्रशासन निर्देशिका, २०५८
- जग्गा प्रशासन कार्यविधि, २०६२
- भूमि सुधार कार्य निर्देशिका, २०६०
- सम्पत्ति कानून: ज्ञानेन्द्र बहादुर श्रेष्ठ
- सम्पत्ति कानून: प्रा. गुणनिधि न्यौपाने
- Property Law in Nepal: Laxmi Prasad Kharel

सत्र ९ :- भूमि प्रशासनमा रुपान्तरण

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- नेपालको परम्परागत भूमि प्रशासनमा रुपान्तरित भूमि प्रशासनको बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- तालुकदारी प्रथाको अन्त्य
- तालुकदारीबाट श्रेस्ता तथा अभिलेख
- सरकारी अधिकारी तथा कार्यालयबाटै जग्गाको अभिलेख व्यवस्थापन र जग्गा प्रशासन
- सरकारी कार्यालय तथा अधिकारीबाट मालपोत असूलीको व्यवस्था र मालपोत नतिरेको जग्गा लिलामीको व्यवस्था

- राज्य रज्यौटा उन्मूलन र यसको परिणाम
- खर्क जग्गा राष्ट्रियकरण र यसको परिणाम
- राप्तीदुन विकास क्षेत्रको जमिनको (विक्री वितरण) व्यवस्था ऐन, २०२४

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- भूमि प्रशासन ऐन, २०२४
- राज्य रज्यौटा उन्मूलन ऐन, २०१७
- खर्क जग्गा राष्ट्रियकरण ऐन, २०३१
- राप्तीदुन विकास क्षेत्रको जमिनको(विक्री वितरण) व्यवस्था ऐन, २०२४
- भूमिसँग सम्बन्धित ऐनहरूको संगालो, २०७२, भूमिसुधार तथा व्यवस्थापन विभाग

- भूमिसँग सम्बन्धित नियमहरूको संगालो, भूमिसुधार तथा व्यवस्थापन विभाग

सत्र १० :- जग्गा नापजाँच सम्बन्धी वर्तमान व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- जग्गा नापजाँच सम्बन्धी वर्तमान कानूनी व्यवस्थाको बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- जग्गा नाप नक्साको परिचय
- जग्गा नाप नक्सा सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
- जग्गा नाप नक्साको प्राविधिक पक्षहरू
- जग्गा नाप नक्सा गरी जग्गा धनी पूर्जा तयार गर्ने प्रकृया
- नक्सा श्रेस्ता अद्यावधिक गर्ने प्रकृया
- जग्गा नाप नक्साका विद्यमान कमी कमजोरीहरू
- जग्गा नाप नक्साको क्षेत्रमा हुने अनियमितताहरू
- नापी सम्बन्धी कार्यविधि

- जग्गा नापजाँच सम्बन्धी समस्या र समाधान
- न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- जग्गा नापजाँच ऐन, २०१९
- जग्गा नापजाँच नियमावली, २०५८
- जग्गा प्रशासन निर्देशिका, २०५८
- जग्गा प्रशासन कार्यविधि, २०६२
- प्रकाशरवी प्रधान वि. सुनमाया श्रेष्ठ ने.का.प २०७२, अंक १२, नि.नं. ९५०७
- सतिशचन्द्र लाल कायस्थ वि. आनन्द प्रसाद उपाध्याय अर्याल ने.का.प २०४९, अंक ३, नि.नं. ४४९५
- पिताम्बर उपाध्याय वि. मालपोत कार्यालय बाँके ने.का.प २०४६, अंक ७, नि.नं. ३८८३

सत्र ११ :- पुनःनापी सम्बन्धी व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- पुनः नापी सम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाको बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- पुनः नापीको उद्देश्य र आवश्यकता
- पुनः नापी सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
- पुनः नापीका प्राविधिक पक्षहरू
- पुनः नाप नक्सा गरी जग्गाधनी दर्ता श्रेस्ता तयार गर्दा अपनाउनु पर्ने प्रकृया
- पुनः नापी सम्बन्धी कार्यविधि
- नक्सा श्रेस्ता अद्यावधिक गर्ने प्रकृया
- पुनः नाप नक्साका विद्यमान कमी कमजोरीहरू

- पुनः नाप नक्साको क्षेत्रमा हुने अनियमितताहरू
- नक्सामा भएका त्रुटी सच्याउने तथा संशोधन गर्ने प्रक्रिया
- नापजाँच तथा पुनः नापजाँच सम्बन्धमा अनियमितता गर्ने अधिकारीलाई गरिने कारवाही सम्बन्धी व्यवस्था
- समस्या र समाधानका उपायहरू
- न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- जग्गा नापजाँच ऐन, २०१९
- जग्गा नापजाँच नियमावली, २०५८
- जग्गा प्रशासन कार्यविधि, २०६२
- जग्गा प्रशासन निर्देशिका, २०५८

सत्र १२ :- जग्गा दर्ता र अभिलेख सम्बन्धी व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- जग्गा दर्ता र अभिलेख सम्बन्धी वर्तमान कानूनी व्यवस्थाका बारेमा जानकारी हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- जग्गा दर्ताको परिचय र जग्गा दर्ता सम्बन्धी व्यवस्था
- दर्ता संशोधन तथा सच्याउने सम्बन्धी व्यवस्था
- अस्थायी दर्ता
- हक कायममा सुनाउने
- सरकारी तथा सार्वजनिक जग्गाको दर्ता
- जग्गा दर्ता सम्बन्धी निर्णय प्रकृत्या
- जग्गा दर्ता सम्बन्धी निर्णय उपरको पुनरावेदन
- मालपोत कार्यालयको काम कारवाहीका क्रममा भएको गम्भीर त्रुटी सच्याउने सम्बन्धी व्यवस्था
- प्रमुखरमालपोत अधिकृतको काम कार्तव्य र अधिकार
- मालपोतको निर्णय उपर पुनरावेदन सम्बन्धी व्यवस्था
- समस्या र समाधानका उपायहरू

- न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- जग्गा नापजाँच ऐन, २०१९
- मालपोत ऐन, २०३४
- जग्गा नापजाँच नियमावली, २०५८
- मालपोत नियमाली, २०३६
- कृष्णराम विजयानन्द वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग टंगाल ने.का.प २०७४, अंक ८, नि.नं. ९८६६
- बौवालाल साह वि. विज्वनाथ साह रौजियार ने.का.प २०६६, अंक ५, नि.नं. ८१४५
- देवशरण पण्डित वि. बौएलाल साह ने.का.प २०६६, अंक १२, नि.नं. ८२७८
- रामपुकार मण्डल वि. सहदेव मण्डल ने.का.प २०५५, अंक ३, नि.नं. ६५२६
- खड्ग प्रसाद पैयांग वि. भूपा जिल्ला वन सुदृढिकरण उच्च स्तरीय आयोग ने.का.प २०५९, अंक ५, नि.नं. ४९९९
- कृष्ण बहादुर मानन्धर वि. श्यामवा पोडे ने.का.प २०४२, अंक ४, नि.नं. २३२४
- नवराज मिश्र वि. मडेजमेल ने.का.प २०३०, अंक १, नि.नं. ७९९

सत्र १३ :- छुट जग्गा दर्ता सम्बन्धी व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- छुट जग्गा दर्ता सम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाका बारेमा जानकारी हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- छुट जग्गा दर्ताको परिचय
- छुट जग्गा दर्ता गर्ने क्षेत्राधिकार र निर्णय प्रक्रिया
- छुट जग्गा दर्ता समिति
- छुट जग्गा दर्ता गर्दा प्रमाण बुझ्नु पर्ने कुराहरू

- छुट जग्गा दर्ता गर्दा हुने कमिकमजोरी
- छुट जग्गा दर्ता गर्दा हुन सक्ने अनियमितता
- अनियमितता गरेमा हुन सक्ने कारवाही
- रैकरमा परिणत
- विर्ता जग्गा दर्ता
- उखडा जग्गा दर्ता
- गुठी जग्गा दर्ता
- न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- छुट जग्गा दर्ता सम्बन्धी कार्यनीति, २०५४

- छुट जग्गा दर्ता कार्यविधि, २०६९
- जग्गा प्रशासन निर्देशिका, २०५८
- जग्गा प्रशासन कार्यविधि, २०६२
- नेपाल सरकार भौतिक योजना तथा यातायात मन्त्रालय, सडक विभाग,
- डिभिजन सडक कार्यालय चितवन वि. सिताराम त्रिपाठी ने.का.प २०७४, अंक ९, नि.नं. ९८७३
- दिगम्बर चौधरी वि. वैद्यनाथ भा ने.का.प २०६७, अंक ७, नि.नं. ८४१७

सत्र १४ :- सरकारी तथा सार्वजनिक जग्गाको दर्ता र संरक्षण

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सरकारी जग्गा तथा सार्वजनिक जग्गा दर्ता र संरक्षणको बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

१. सरकारी तथा सार्वजनिक जग्गाको दर्ता र संरक्षण

- मालपोत ऐन, २०३४ को व्यवस्था
- जग्गा नापजाँच ऐन, २०१९ को व्यवस्था
- वन ऐन, २०४९ को व्यवस्था
- सरकारी तथा सार्वजनिक जग्गा व्यक्तिको नाममा दर्ता भए बढेर हुने

२. सरकारी सार्वजनिक जग्गा संरक्षण सम्बन्धी व्यवस्था

- नेपालको संविधान
- स्थानीय प्रशासन ऐन, २०२८
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७३
- जग्गा प्राप्तिस ऐन, २०३४ को लागत कट्टा सम्बन्धी व्यवस्था
- सार्वजनिक सडक ऐन, २०३१ को व्यवस्था

३. समस्या र समाधान

४. न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान
- मालपोत ऐन, २०३४
- जग्गा नापजाँच ऐन, २०१९
- वन ऐन, २०४९

- स्थानीय प्रशासन ऐन, २०२८
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७३
- जग्गा प्राप्तिस ऐन, २०३४
- सार्वजनिक सडक ऐन, २०३१
- सरकारी, सार्वजनिक जग्गा संरक्षण कार्य निर्देशिका
- जग्गा प्रशासन निर्देशिका, २०५८
- जग्गा प्रशासन कार्यविधि, २०६२
- कृष्णराम विजयानन्द वि. अ.दु.अ.आ टंगाल काठमाडौं ने.का.प. २०७४, अंक ८, नि. नं. ९८६६
- ने.का.प २०७३, अंक २, नि.नं. ९५४३
- दुर्गादत्त सिग्देल वि. नेपाल सरकार ने.का.प २०६८, अंक ३, नि.नं. ८५८३
- ने.का.प. २०६७, अंक ७, नि. नं ८४७१
- प्रकाशमणि शर्मा वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय ने.का.प २०६७, अंक ७, नि.नं. ८४१६
- नरोत्तम राना वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय ने.का.प २०६६, अंक १२, नि.नं. ८२८०
- हेडम्बराज पराजुली वि. तारानाथ गौतम ने.का. प.२०६४, अंक १२, नि. नं ६४७९
- हेडम्बराज पराजुली वि. अंचलाधिश, अंचलाधिशको कार्यालय गण्डकी अञ्चल पोखरा ने.का. प.२०५४, अंक ११, नि. नं ६४५९

सत्र १५ :- घर जग्गा हक हस्तान्तरण, लिखत पारित, नामसारी, दाखिल खारेज र संशोधन

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- घर जग्गा हक हस्तान्तरण, लिखत पारित नामसारी, दाखिल खारेज र संशोधनका कानूनी व्यवस्था बारेमा जानकारी हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- हक हस्तान्तरण र लिखत पारित
- नामसारीको परिचय र प्रक्रिया
- दाखिल खारेज
- दाखिल खारेज हुने अवस्थाहरू
- संशोधन सम्बन्धी व्यवस्था
- दोहोरा श्रेस्ताको संशोधन
- लिखतको वर्गीकरण
- अपुतालीको परिचय
- अपुतालीको हकवाला र प्राथमिकताक्रम
- नेपाल सरकारलाई अपुताली प्राप्त हुने अवस्था

- अपुतालीको सम्पत्ति स्थानीय तहको हुने सम्बन्धी व्यवस्था
- नेपाल भित्र मृत्यु भएको विदेशीको सम्पत्तिको अपुताली सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
- नेपाल सरकारलाई अपुताली प्राप्त
- समस्या र समाधानका उपायहरू
- न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४ र मुलुकी देवानी कार्यविधि (संहिता) ऐन, २०७४
- जग्गा प्रशासन निर्देशिका, २०५८
- जग्गा प्रशासन कार्यविधि, २०६२
- बाली तामाङ वि. श्री ५ को सरकार ने.का. प. २०४४, अंक ३, नि. नं ३०४०
- रमकान्त वि. श्री ५ को सरकार ने.का. प. २०३६, अंक १, नि. नं १२३८

सत्र १६ :- घर जग्गा रोक्काप तथा फुकुवा सम्बन्धी व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- मालपोत कार्यालयबाट हुने घर जग्गा रोक्का फुकुवा, घरजग्गा रोक्काग राख्नु पर्ने अवस्थाहरू, रोक्काको प्रकार र रोक्का फुकुवा गर्ने प्रकृयाका बारेमा जानकारी हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- मालपोत कार्यालयबाट हुने घर जग्गा रोक्का र फुकुवाको सामान्य जानकारी
- घर जग्गा रोक्काज राख्नु पर्ने अवस्थाहरू
- रोक्काको प्रकार:
 १. हदवन्दीमा रोक्का
 २. सरकारी रकम असुल उपरमा रोक्कार
 ३. दण्ड जरिवाना असूल उपरका क्रममा रोक्का
 ४. कर असूली प्रयोजनको लागी रोक्का
 ५. बैंक वित्तीय संस्थाबाट रोक्का

- ६. अदालती प्रक्रियामा हुने रोक्का
- ७. अनुसन्धानको क्रममा हुने रोक्का

- जग्गा रोक्का तथा फुकुवा सम्बन्धमा भएका कानूनी व्यवस्था
- जग्गा रोक्का तथा फुकुवा सम्बन्धमा मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४ मा भएका व्यवस्थाहरू
- न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४ र मुलुकी देवानी कार्यविधि (संहिता) ऐन, २०७४
- मुलुकी फौजदारी (संहिता) ऐन, २०७४ र मुलुकी फौजदारी कार्यविधि (संहिता) ऐन, २०७४
- मालपोत ऐन, २०३४
- जग्गा प्राप्ति ऐन, २०३४

- बैंक तथा वित्तिय संस्थाको ऋण असुली सम्बन्धी ऐन, २०५८ र ऐ.ऐ. नियमावली
- मालपोत नियमावली, २०३६
- जग्गा प्रशासन निर्देशिका, २०५८
- जग्गा प्रशासन कार्यविधि, २०६२

सत्र १७ :- जग्गा प्राप्ति सम्बन्धी व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- जग्गा प्राप्ति र लगत कट्टा सम्बन्धमा भएका कानूनी व्यवस्था बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- जग्गा प्राप्ति सम्बन्धी अवधारणा
- जग्गा प्राप्ति सम्बन्धी संवैधानिक व्यवस्था
- जग्गा प्राप्ति सम्बन्धमा अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यास
- जग्गा प्राप्ति सम्बन्धमा भएका कानूनी व्यवस्था
- समस्या र समाधानका उपायहरू
- न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान, २०७२
- जग्गा प्राप्ति ऐन, २०३४
- जग्गा प्राप्ति सम्बन्धी ऐन, २०१८
- अचल सम्पत्तिको अधिग्रहण ऐन, २०१३
- राजमार्ग निर्माण व्यवस्था ऐन, २०२१
- सार्वजनिक सडक ऐन, २०३१
- नगर विकास ऐन, २०४५

- काठमाडौँ उपत्यका विकास प्राधिकरण ऐन, २०६४
- रत्नराज बन्नाचार्य वि. अ.दु.अ.आ. टंगाल काठमाडौँ ने.का.प २०६८, अंक १२, नि.नं. ८७३७
- निर्मला श्रेष्ठ वि. मन्कादेवी श्रेष्ठ ने.का.प २०६७, अंक ६, नि.नं. ८४०२
- करमहुसेन खाँ वि. गृह मन्त्रालय ने.का.प २०६६, अंक ९, नि.नं. ८२३०
- नेत्रराज पाण्डे वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय ने.का.प २०६६, अंक ६, नि.नं. ८१७०
- ज्ञानप्रसाद मानन्धर वि. द टिम्बर कर्पोरेशन अफ नेपाल लिमिटेड के. का. ने.का.प २०६६, अंक १, नि.नं. ८०५८
- प्रेम बहादुर मर्हजन वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको सचिवालय ने.का.प २०६१, अंक १०, नि.नं. ७४४८
- थेचर कुमारी रावत वि. आवास तथा भौतिक मन्त्रालय ने.का.प २०५८, अंक ११२, नि.नं. ६९७७
- इन्द्रकुमारी गौतम वि. मन्त्रिपरिषद सचिवालय ने.का.प २०५८, अंक ११२, नि.नं. ६९७०

सत्र १८ :- भूमि प्रशासनसँग सम्बन्धित नीतिहरू

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भूमि प्रशासनसँग सम्बन्धित नीतिहरूको बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- नेपालको संविधान अन्तर्गत राज्यका निर्देशक सिद्धान्त, नीति र दायित्व (भूमि सम्बन्धी मात्र)

- राष्ट्रिय भू उपयोग नीति, २०७२
- सरकारी जग्गा दर्ता तथा लिजमा उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यनीति, २०७१
- छुट जग्गा दर्ता सम्बन्धी कार्यनीति, २०५४

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान
- राष्ट्रिय भू उपयोग नीति, २०७२

- सरकारी जग्गा दर्ता तथा लिजमा उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यान्वयन, २०७१
- छुट्टा जग्गा दर्ता सम्बन्धी कार्यनीति, २०५४

सत्र १९ :- भूमि प्रशासनमा संलग्न निकायहरू र तिनको अभिलेख व्यवस्थापन

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भूमि प्रशासनमा संलग्न निकायहरू र तिनको अभिलेख व्यवस्थापनका बारेमा जानकारी हुनेछन्

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- मालपोत कार्यालय
- जिल्ला प्रशासन कार्यालय
- भूमि सुधार कार्यालय
- नापी कार्यालय
- गुठी कार्यालय
- अभिलेख व्यवस्थापन
- अभिलेख संरक्षण सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
- अभिलेख संरक्षणमा जिम्मेवार पदाधिकारी

- समस्या र समाधान
- न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- मालपोत ऐन, २०३४
- भूमि सम्बन्धी ऐन, २०२१
- गुठी संस्थान ऐन, २०३३
- सुचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४
- वैयक्तिक गोपनीयता सम्बन्धी ऐन, २०७५
- लिखतहरूको गोपनीयता सम्बन्धी ऐन, २०३९
- सरकारी कागजात धुल्याउने नियमहरू, २०२७

सत्र २० :- सरकारी र सार्वजनिक सम्पत्ति तथा सम्पदाको संरक्षण

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सरकारी र सार्वजनिक सम्पत्ति तथा सम्पदाको संरक्षणमा भएको कानूनी व्यवस्थाका बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- सडक र सडक सीमा
- वन र वन सीमा
- राष्ट्रिय निकुञ्ज, वन्यजन्तु आरक्षण र संरक्षण क्षेत्र र सोको सीमा
- जलविद्युत र सिँचाई आयोजनाका लागि प्राप्त क्षेत्र
- पोखरी, ताल, तलैया, सिमसार क्षेत्र, नदी नाला र तिनका क्षेत्र

- खानी, खनिज समेतका क्षेत्र
- प्राचीन स्मारक तथा पुरातात्विक वस्तु
- समस्या र समाधान
- न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- वन ऐन, २०४९
- राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९
- विद्युत ऐन, २०४९
- प्राचीन स्मारक संरक्षण ऐन, २०१३
- खानी तथा खनिज पदार्थ ऐन, २०४२
- सार्वजनिक सडक ऐन, २०३१
- राजमार्ग निर्माण ऐन, २०२१

सत्र २१ :- सार्वजनिक र सरकारी सम्पत्तिको संरक्षण सम्बन्धी संरचनात्मक व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सरकारी र सार्वजनिक सम्पत्तिको व्यवस्थापन र संरक्षणमा गुठी संस्थान र नेपाल ट्रष्टको कार्यालयको भूमिका समेतका बारेमा जानकारी हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- सरकारी र सार्वजनिक सम्पत्तिको व्यवस्थापन र संरक्षणमा गुठी संस्थानको भूमिका
- न्यायिक दृष्टिकोण
- नेपाल ट्रष्टको कार्यालयको भूमिका
- नेपाल ट्रष्ट ऐनमा भएको कानूनी व्यवस्था
- सार्वजनिक र सरकारी, सम्पत्तिको व्यवस्थापनमा संलग्न अन्य निकायहरू: महालेखा परीक्षकको विभाग, पशुपति क्षेत्र विकास कोष, बौद्धनाथ क्षेत्र विकास समिति लगायका विकास समितिहरू तथा अन्य

निकायहरू, स्वर्गाद्वारी, रेसुङ्गा, देवघाट समेतको भूमिका

- महालेखा परीक्षकको प्रतिवेदनले सार्वजनिक र सरकारी सम्पत्ति सम्बन्धमा औल्याएका सुझावहरू
- समस्या र समाधानका उपायहरू
- न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- गुठी संस्थान ऐन, २०३३
- पशुपती क्षेत्र विकास कोष ऐन, २०४४
- लुम्बिनी क्षेत्र विकास कोष ऐन, २०४२
- नेपाल ट्रष्ट ऐन, २०६४
- भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय वि. प्रेरणा राज्यलक्ष्मी सिंह ने.का.प. २०७५, अंक ३, नि. नं. ९९६३
- भूपबहादुर खत्री क्षेत्री वि. मन्त्रपरिषद सचिवालय ने. का. प. २०५६, अंक ३, नि. नं. ६६८५

सत्र २२ :- कम्पनी सम्बन्धी अवधारणा र सरकारी स्वामित्व तथा लगानीका कम्पनीहरूको सम्पत्ति संरक्षण

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- कम्पनी सम्बन्धी अवधारणा र सरकारी स्वामित्व तथा लगानीका कम्पनीहरूको सम्पत्ति संरक्षणका लागि भएका कानूनी व्यवस्थाका बारेमा जानकारी हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- कम्पनीको अवधारणा
- शेयर र डिभेञ्चणर र शेयर होल्डर र डिभेञ्चर होल्डरको हक, अधिकार दायित्व
- प्रबन्धपत्र र नियमावली
- साधारण सभा र यसको काम, कर्तव्य र अधिकार

● सञ्चा लक समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

● नेपालमा सरकारी स्वामित्व तथा लगानीका कम्पनीहरू

● नेपालमा सरकारी स्वामित्व तथा लगानीका कम्पनीहरूका सम्पत्तिहरूको व्यवस्थापन र संरक्षण

● समस्या र समाधानका उपायहरू

● न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- कम्पनी ऐन २०६३

सत्र २३ :- देवानी संहितामा सम्पत्ति सम्बन्धी कानून १

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- मुलुकी देवानी संहितामा सम्पत्ति, स्वामित्व र भोगाधिकार तथा सम्पत्तिको उपभोग सम्बन्धमा भएका व्यवस्थाका बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

- परिच्छेद २ स्वामित्व र भोगाधिकार सम्बन्धी व्यवस्था
- परिच्छेद ३ सम्पत्तिको उपभोग सम्बन्धी व्यवस्था
- समस्या र समाधान
- न्यायिक दृष्टिकोण

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- परिच्छेद १ सम्पत्ति सम्बन्धी सामान्य व्यवस्था

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- मुलुकी देवानी संहिता ऐन, २०७४
- सम्पत्ति कानून, ज्ञानन्द्र बहादुर श्रेष्ठ
- सम्पत्ति कानून, गुणनिधि न्यौपाने

सत्र २४ :- देवानी संहितामा सम्पत्ति सम्बन्धी कानून २

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- मुलुकी देवानी संहितामा जग्गा आवाद, भोगचलन तथा दर्ता, फलोपभोग र सुविधाभार सम्बन्धमा भएका व्यवस्थाका बारेमा जानकारी हुनेछन्

- परिच्छेद ७ फलोपभोग सम्बन्धी व्यवस्था
- परिच्छेद ८ सुविधाभार सम्बन्धी व्यवस्था
- समस्या र समाधान
- न्यायिक दृष्टिकोण

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- परिच्छेद ४ जग्गा आवाद, भोगचलन तथा दर्ता सम्बन्धी व्यवस्था

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- मुलुकी देवानी संहिता ऐन, २०७४
- सम्पत्ति कानून, ज्ञानन्द्र बहादुर श्रेष्ठ
- सम्पत्ति कानून, गुणनिधि न्यौपाने

सत्र २५ :- देवानी संहितामा सम्पत्ति सम्बन्धी कानून ३

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- मुलुकी देवानी संहितामा गुठी सम्बन्धमा भएका व्यवस्थाका बारेमा जानकारी हुनेछन्

- समस्या र समाधान
- न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान
- मुलुकी देवानी संहिता ऐन, २०७४
- सम्पत्ति कानून, ज्ञानन्द्र बहादुर श्रेष्ठ
- सम्पत्ति कानून, गुणनिधि न्यौपाने

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- परिच्छेद ६ देवानी संहितामा गुठी सम्बन्धी व्यवस्था

सत्र २६ :- देवानी संहितामा सम्पत्ति सम्बन्धी कानून ४

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- मुलुकी देवानी संहितामा दान वकस, अचल सम्पत्तिको हकसफा सम्बन्धमा भएका व्यवस्थाका बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

- परिच्छेद १३ अचल सम्पत्तिको हकसफा सम्बन्धी व्यवस्था
- समस्या र समाधान
- न्यायिक दृष्टिकोण

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- परिच्छेद १० दान वकस सम्बन्धी व्यवस्था
- परिच्छेद ११ सम्पत्ति हस्तान्तरण र प्राप्ति सम्बन्धी व्यवस्था

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- मुलुकी देवानी संहिता ऐन, २०७४
- सम्पत्ति कानून, ज्ञानेन्द्र बहादुर श्रेष्ठ
- सम्पत्ति कानून, गुणनिधि न्यौपाने

सत्र २७ :- संहितामा भएका सार्वजनिक तथा सरकारी सम्पत्ति सम्बन्धी व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- मुलुकी देवानी संहिता र फौजदारी संहिताले सार्वजनिक र सरकारी सम्पत्ति सम्बन्धमा गरेका व्यवस्थाका बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

- मुलुकी अपराध संहिता परिच्छेद ८ राष्ट्रिय तथा सार्वजनिक सम्पत्ति विरुद्धका कसूर

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- मुलुकी देवानी संहिता ऐन, २०७४
- मुलुकी अपराध संहिता ऐन, २०७४
- सम्पत्ति कानून, ज्ञानेन्द्र बहादुर श्रेष्ठ
- सम्पत्ति कानून, गुणनिधि न्यौपाने

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- देवानी संहिता परिच्छेद ५ सरकारी, सार्वजनिक तथा सामुदायिक सम्पत्ति सम्बन्धी व्यवस्था

सत्र २८ :- सरकारवादी वा पक्ष हुने देवानी मुद्दा

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सरकारवादी हुने देवानी मुद्दाको उजुरी, जाँचबुझ र प्रमाण संकलन, दायरी र प्रतिरक्षा सम्बन्धमा भएको कानूनी व्यवस्थाको बारेमा जानकारी हुनेछन् ।

- निवेदन, पुनरावेदन पुनरावलोकन, मुद्दा दो.पा. समेतका व्यवस्था
- सरकारवादी वाहेकका अन्य देवानी मुद्दामा सरकारी वकीलको भूमिका
- समस्या र समाधानका उपायहरू
- न्यायिक दृष्टिकोण

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- सरकारवादी देवानी मुद्दा
- सरकारवादी देवानी मुद्दाको उजुरी, जाँचबुझ र प्रमाण संकलन
- सरकारवादी देवानी मुद्दाको मुद्दा चल्ने नचल्ने निर्णय र दायरी
- साक्षी प्रमाण पेश तथा परीक्षण
- वहस पैरवी तथा प्रतिरक्षा सम्बन्धी व्यवस्था

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- मुलुकी देवानी संहिता ऐन, २०७४
- मुलुकी देवानी कार्यविधि संहिता ऐन, २०७४
- सरकारी वकील दिग्दर्शन, २०६३
- बाङ्गे लामा वि. अ.द.अ.आ ने.का.प. २०६८, नि.नं. ८६३९
- तेजबहादुर नेपाली वि. भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय ने.का.प. २०६५, नि.नं. ७९१९

सत्र २९ :- सार्वजनिक संस्थानको स्वामित्वमा रहेका सम्पत्तिको संरक्षण

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सार्वजनिक संस्थानका स्वामित्वमा रहेका सम्पत्तिको संरक्षणका बारेमा जानकारी हुनेछन ।

- न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- संस्थान ऐन, २०२१
- खानेपानी संस्थान ऐन, २०४६
- नेपाल वायुसेवा निगम ऐन, २०१९
- नेपाल विद्युत प्राधिकरण ऐन, २०४१
- महालेखा परीक्षकको वार्षिक प्रतिवेदन
- बालगोविन्द विष्ट, सार्वजनिक संस्थान व्यवस्थापन
- सरकारी, सार्वजनिक संस्थानहरूको वार्षिक प्रगति समिक्षा, नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालय

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- सार्वजनिक संस्थानको परिचय
- नेपालमा सार्वजनिक संस्थान
- सार्वजनिक संस्थानको स्वामित्वमा रहेका सम्पत्ति व्यवस्थापन
- सार्वजनिक संस्थानको सम्पत्तिको संरक्षण
- महालेखा परीक्षकको प्रतिवेदनमा औल्याएका कमजोरीहरू
- समस्या र समाधानका उपायहरू

सत्र ३० :- सरकारी स्वामित्व तथा लगानी भएका विभिन्न उद्योग र कल कारखानाको सम्पत्तिको संरक्षणका सम्बन्धमा भएका कानूनी व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सरकारी स्वामित्व तथा लगानीका उद्योग र कलकारखानाका सम्पत्तिहरूको संरक्षण र सम्पत्तिको संरक्षणमा देखिएका समस्याहरू, चुनौती र समाधानका उपाय बारेमा जानकारी हुनेछन ।

- समस्या र समाधानका उपायहरू
- न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- संस्थान ऐन, २०२१
- बालगोविन्द विष्ट, सार्वजनिक संस्थान व्यवस्थापन
- सरकारी, सार्वजनिक संस्थानहरूको वार्षिक प्रगति समिक्षा, नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालय
- सरकारी, सार्वजनिक संस्थानहरूको वार्षिक प्रगति समीक्षा २०७४, नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- सरकारी स्वामित्व तथा लगानीका उद्योग र कलकारखाना
- सरकारी स्वामित्व तथा लगानीका उद्योग र कलकारखानाका सम्पत्तिहरूको संरक्षण

सत्र ३१ :- सरकारी, सार्वजनिक र सामुदायिक सम्पत्तिको संरक्षणमा संघ, प्रदेश र स्थानिय तहको भूमिका

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सरकारी, सार्वजनिक र सामुदायिक सम्पत्तिको संरक्षणमा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको भूमिका बारेमा जानकारी हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- संघीय शासन व्यवस्थाको अवधारणा
- संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकार
- सरकारी, सार्वजनिक र सामुदायिक सम्पत्तिको व्यवस्थापनमा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको भूमिका

- सरकारी, सार्वजनिक र सामुदायिक सम्पत्तिको संरक्षणमा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको भूमिका
- समस्या र समाधानका उपायहरू
- न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान
- मुलुकी देवानी संहिता, २०७४
- मुलुकी अपराध संहिता, २०७४
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४
- स्थानीय प्रशासन ऐन, २०२८

सत्र ३२ :- देवानी कार्यविधि सम्बन्धी व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- देवानी कार्यविधिका बारेमा जानकार हुनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- देवानी कार्यविधि कानूनका सामान्य सिद्धान्त
- अधिकार क्षेत्र
- हदम्याद
- हकदैया
- फिराद तथा प्रतिउत्तर सम्बन्धी व्यवस्था
- प्रमाणको प्रस्तुति र परीक्षण
- मुद्दाको सुनुवाइ र फैसला
- पुनरावेदन र निवेदन
- फैसला कार्यन्वयन

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- कार्यविधि कानून, ज्ञान्द्र बहादुर श्रेष्ठ
- प्रमाण कानून, प्रकाश वस्ती

- प्रमाण कानून, लक्ष्मी प्रसाद दाहाल
- प्रमाण कानून, रजितभक्त प्रधानाङ्क
- मुलुकी देवानी कार्यविधि संहिता, २०७४
- दुर्गा प्रसाद उपाध्याय वि. ठुलो लक्ष्मी प्रसाद पौडेल ने.का.प २०५५, अंक १, नि.नं. ६४९८
- पुष्पा मर्हजन वि. काठमाडौं नगरपञ्चायत ने.का.प २०४३, अंक ४, नि.नं. २६८०
- रामबहादुर नेपाली वि. वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय ने.का.प २०४८, नि.नं. ४२५२
- प्रकाशनारायण सिंह वि. आकृति एडभर्टाजिड ने.का.प २०७१, अंक २, नि.नं. ९१११
- श्री ५ को सरकार वि. विमल कुमार थापा ने.का.प २०६२, अंक ५, नि.नं. ७५३४
- विजय बहादुर शाही वि. हरिप्रसाद पौडेल ने.का.प २०७०, अंक ५, नि.नं. ९००८
- संभादेवी केवटीन वि. भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय ने.का.प २०५९, अंक १११२, नि.नं. ७९५३

सत्र ३३ :- सम्पत्ति सम्बन्धी कारोबारमा प्रयोग भएका पुराना लिखत

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सम्पत्ति सम्बन्धी कारोबारमा प्रयोग भएका पुराना लिखतहरू तथा तिनको प्रकृति बारेमा जानकार हुनेछन्

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- पुराना लिखत
- सम्पत्ति सम्बन्धी कारोबारमा प्रयोगमा आउने लिखतहरू तथा तिनको प्रकृति

- लिखतमा पुन्याउनु पर्ने रीत
- पुराना लिखतको अक्षर
- पुराना लिखतको औपचारिकता, छाप इत्यादि को जानकारी
- पुराना लिखत अध्ययन (व्यवहारिक ज्ञान)

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- कार्यविधि कानून, ज्ञान्द्र बहादुर श्रेष्ठ
- नेपालको कानूनी इतिहास, रेवतीरमण खनाल

सत्र ३४ :- भूमि वितरण सम्बन्धमा गठन भएका आयोगहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भूमि वितरण सम्बन्धमा गठन भएका आयोग र काम, कर्तव्य र अधिकार बारेमा जानकारी हुनेछन ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- सुकुम्वासी समस्या समाधान आयोग
- वसोवास आयोग
- वन क्षेत्र सुदृढीकरण आयोग
- आयोगहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार
- कानूनी व्यवस्था
- गठन आदेश
- समस्या र समाधानका उपायहरू

- न्यायिक दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- गठन आदेशहरू
- इन्दु निरौला वि. जिल्ला वन कार्यालय मोरङ
ने.का.प २०६७, अंक ट, नि.नं. ८३९४
- तेजबहादुर नेपाली वि. भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय ने.का.प २०६५, अंक १,
नि.नं. ७९१९
- भीम बहादुर खत्री वि. तुल्सीमाया खत्री
ने.का.प २०६३, अंक १२, नि.नं. ७७९८
- शेर बहादुर थिङ्ग वि. प्रेम दोर्जे लामा
ने.का.प २०६२, अंक ११, नि.नं. ७६२२

८. भ्रष्टाचार नियन्त्रण सम्बन्धी कानून⁷**यस पाठ्यक्रममा समावेश हुने विषयको सूची**

१. भ्रष्टाचार सम्बन्धी अपराधको सैद्धान्तिक पक्ष
२. भ्रष्टाचारका प्रकार
३. भ्रष्टाचार नियन्त्रण सम्बन्धी संयुक्तराष्ट्र संघीय महासन्धि
४. भ्रष्टाचार नियन्त्रण सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय कानून (१)
५. भ्रष्टाचार नियन्त्रण सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय कानून (२)
६. भ्रष्टाचार नियन्त्रण सम्बन्धी अन्य देशको कानूनको तुलनात्मक अध्ययन
७. भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूरको सम्बन्धमा विदेशी अदालतबाट भएका न्यायिक अभ्यास
८. सुशासन र भ्रष्टाचार
९. भ्रष्टाचार र विकासको अन्तरसम्बन्ध
१०. राजनीति र भ्रष्टाचार बीचको अन्तरसम्बन्ध
११. नीतिगत भ्रष्टाचार: प्रभाव र नियन्त्रण
१२. भ्रष्टाचार र आर्थिक अपराधका विषय बीचको सम्बन्ध र सीमा
१३. सार्वजनिक सम्पत्ति सम्बन्धी भ्रष्टाचार
१४. सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी प्रक्रिया र भ्रष्टाचार
१५. निजी क्षेत्रको भ्रष्टाचारसँग सम्बन्धित अवधारणा पक्ष नियन्त्रण र सो नियन्त्रणमा सरकारी वकीलको भूमिका
१६. वैदेशिक सहायताको पारदर्शितामा गैरसरकारी संस्था र भ्रष्टाचार
१७. नेपालमा भ्रष्टाचार नियन्त्रण र निवारण सम्बन्धी कानून
१८. विभिन्न तहमा हुने भ्रष्टाचार र यसको निवारणरनियन्त्रण
१९. अम्बुड्सम्यानको रूपमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग
२०. भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूर (१) (गैर कानूनी सम्पत्ति आर्जन
२१. भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूर(२) (घुस र रिसवत
२२. भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूर (३) (रंगेहात र स्टिङ्ग अपरेशन
२३. भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूर (४) (नक्कली शैक्षिक प्रमाणपत्र
२४. भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूर (५) (विविध
२५. भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूरको अनुसन्धान सम्बन्धी व्यवस्था
२६. भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूरको निर्णय, अभियोजन र पुनरावेदन सम्बन्धी व्यवस्था
२७. भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दामा प्रमाणको प्रस्तुति, परीक्षण तथा साक्षी संरक्षण र यसमा सरकारी वकीलको भूमिका
२८. भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दामा बहस पैरवी तथा प्रतिरक्षा
२९. भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दामा शुरु र पुनरावेदन तहबाट भएका फैसलाको विश्लेषणात्मक अध्ययन
३०. भ्रष्टाचार नियन्त्रण सम्बन्धी कानून कार्यान्वयन गर्ने निकायहरू बीचको समन्वय र सहकार्य
३१. भ्रष्टाचार नियन्त्रणमा नागरिक समाज र संचार जगतको भूमिका र सीमाहरू

⁷ यो पाठ्यक्रमको मस्यौदा तयारीमा विज्ञका रूपमा पर्व नायव महान्यायाधिवक्ता श्री चेतनाथ घिमिरे रहनु भएको थियो । सो तयारी समितिको अनुगमनकर्ता नायव महान्यायाधिवक्ता श्री वद्री प्रसाद गौतम हुनुहुन्थ्यो । सो तयारी समितिमा सहन्यायाधिवक्ता श्री पदम प्रसाद पाण्डेय संयोजक र सहन्यायाधिवक्ताहरू श्री मुरारी प्रसाद पौडेल, श्री धृवकुमार चौहान , उपन्यायाधिवक्ताहरू श्री ज्ञान प्रसाद भुसाल, श्री नारायण , सदस्य रहनु भएको थियो । शाखा अधिकृत श्री श्यामहरी अधिकारी सो समितिको सचिव हुनुहुन्थ्यो ।

सत्र १ :- भ्रष्टाचार सम्बन्धी अपराधको सैद्धान्तिक पक्ष

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भ्रष्टाचार सम्बन्धी अपराधको परिभाषा, क्षेत्र, प्रकृति तथा विभिन्न सिद्धान्तहरूको बारेमा सरकारी वकीलहरूलाई जानकारी गराई भ्रष्टाचार मुद्दाको बहस पैरवी र प्रतिरक्षामा प्रभावकारिता ल्याउनु ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- भ्रष्टाचार सम्बन्धी अपराधको परिभाषा
- भ्रष्टाचार सम्बन्धी अपराधका क्षेत्रहरू (सरकारी, गैर सरकारी तथा निजी)
- भ्रष्टाचारका कारण र परिणाम
- भ्रष्टाचारको अपराध सम्बन्धी आधारभूत सिद्धान्तहरू (बदनियतपूर्ण मनसाय)
- संगठित संस्थाको आवरणमा हुने भ्रष्टाचार
- भ्रष्टाचार र महाअभियोगको सम्बन्ध र सीमा

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- Corruption around the World: Causes, Consequences, Scope and Cures, www.imf.org

- GENERAL PRINCIPLES AFFECTING THE SCOPE OF CORRUPTION OFFENCES : JURISDICTION, CORPORATE LIABILITY, ACCOMPLICES AND INCHOATE OFFENCES, https://icclr.law.ubc.ca/wp-content/uploads/2017/06/Chapter-3-2017_1.pdf
- नेपालको संविधान
- भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८,
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग नियमावली, २०५९
- Crime, Corruption and development, D.Narasimha Reddy, 2001
- Dimension of Crime and Corruption in India, RangaKaarthikeyan and D.R, 2005
- Political Corruption and State crime, Clapton peoples and James E.Suttone, 2017

सत्र २ :- भ्रष्टाचारका प्रकार

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भ्रष्टाचार सम्बन्धी अपराधको विभिन्न प्रकारका बारेमा सरकारी वकीलहरूलाई जानकारी गराई भ्रष्टाचार मुद्दाको बहस पैरवी र प्रतिरक्षामा प्रभावकारिता ल्याउनु ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- उच्च तहबाट हुने भ्रष्टाचार (Political or Grand Corruption)
- स-साना भ्रष्टाचार (Petty Corruption)
- वैयक्तिक भ्रष्टाचार (Individual Corruption)

- संस्थागत भ्रष्टाचार (Institutional Corruption)
- व्यवस्थित तरिकाले गरिने भ्रष्टाचार (Systemic or Systematic Corruption)
- प्राथमिक तथा द्वितीय भ्रष्टाचार (Primary or Secondary Corruption)
- सार्वजनिक तथा निजी भ्रष्टाचार (Public and Private Corruption)
- "Corruption according to rule" and "Corruption against rule"
- "Professional corruption" and "Amateur Corruption"
- "Bureaucratic corruption" and "Political Corruption"

- भ्रष्टाचार सम्बन्धी अपूर्ण अपराध

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- Grand Corruption in Third world Development, George Moody- Sutart, (1992)
- Greed, Corruption and Modern State, Susan Rose-Ackerman, poulLangues, (2015)

- Petty Corruption-facilitating payments and grease money, Antonio Argandona, 2017
- The Many Faces of Corruption, Campos J.E/Pradhan Sanjay, 2007

सत्र ३ :- भ्रष्टाचार नियन्त्रण सम्बन्धी संयुक्तराष्ट्र संघीय महासन्धि

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भ्रष्टाचार नियन्त्रण सम्बन्धमा भएको संयुक्तराष्ट्र संघीय महासन्धिको बारेमा सरकारी वकीलहरूलाई जानकारी गराई भ्रष्टाचार मुद्दाको वहस पैरवी र प्रतिरक्षामा प्रभावकारिता ल्याउनु ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

United Nations Convention against Corruption (UNCAC), 2002

- General Provisions
- Preventive Measures
- Public Procurement and Management of Public Finances
- Measure Relating to The Judiciary and Prosecution Services
- Private Sector Corruption
- Measure to Prevent Money Laundering
- Criminalization and Law Enforcement
- Criminal Liability of Legal Persons
- Participation and Attempt of Corruption

- Freezing, Seizure and Confiscation
- Protection of Witness, Expert and Victims
- Co-operation with Law Enforcement Authorities and Others
- International Co-operation
- Asset Recovery
- Technical Assistance and Information Exchange

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- https://www.unodc.org/documents/brussels/UN_Convention_Against_Corruption.pdf
- The Relevancy and Effectiveness of the United Nations Convention Against Corruption- [https://papyrus.bib.umontreal.ca/xmlui/bitstream/handle/1866/9037/Brunelle\(Quraishi\)Ophelie_2011_memoire.pdf](https://papyrus.bib.umontreal.ca/xmlui/bitstream/handle/1866/9037/Brunelle(Quraishi)Ophelie_2011_memoire.pdf)
- The International Legal Framework against Corruption: Achievements and challenges: Jan Wouters, Ryngaert and Ann Sofie Cloots,

सत्र ४ :- भ्रष्टाचार नियन्त्रण सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय कानून (१)

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भ्रष्टाचार नियन्त्रण सम्बन्धमा भएका अन्तर्राष्ट्रिय एवं क्षेत्रीय स्तरका सन्धि संझौताका बारेमा सरकारी वकीलहरूलाई जानकारी गराई भ्रष्टाचार मुद्दाको बहस पैरवी र प्रतिरक्षामा प्रभावकारिता ल्याउनु ।

- The Southern African Development Community Protocol against Corruption (...SADC Protocol'), 2001
- The Economic Community of West African States Protocol on the Fight against Corruption (...ECOWAS Protocol') 2001

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- Organization for Economic Co-Operation and Development (OECD) 1997 and its miscellaneous recommendations
- Inter-American Convention against Corruption (OAS Convention), 1996
- The African Union Convention on Preventing and Combating Corruption (AU Convention), 2003

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- United Nations Handbook on Practical Anti-Corruption Measures for Prosecutors and Investigators, 2004
- The International Legal Frame work against Corruption: Achievements and challenges: Jan Wouters, Ryngaert and Ann Sofie Cloots,

सत्र ५ :- भ्रष्टाचार नियन्त्रण सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय कानून (२)

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भ्रष्टाचार नियन्त्रण सम्बन्धमा भएका अन्तर्राष्ट्रिय एवं क्षेत्रीय स्तरका सन्धि संझौताका बारेमा सरकारी वकीलहरूलाई जानकारी गराई भ्रष्टाचार मुद्दाको बहस पैरवी र प्रतिरक्षामा प्रभावकारिता ल्याउनु ।

Combating Corruption (...ICC Rules), 1977

२. भ्रष्टाचार नियन्त्रण सम्बन्धमा विकसित मान्यताहरू

- SARS: State Asset Recovery System
- Corruption and Good Governance
- Corruption and Human Rights
- Corruption in the Private Sphere
- Corruption and Its Extra Territorial Jurisdiction

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

१. Anti-Corruption Initiatives in International / Regional Institutions

- European Union
- Council of Europe
- World Bank
- Transparency International
- The International Chamber of Commerce and The ICC Rules on

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- Hand book of Global Research and Practice in Corruption, Adam Graycar, Russella G Smith (2011)
- International Drivers of Corruption a Tool for Analysis, 2012 (DECD)

सत्र ६ :- भ्रष्टाचार नियन्त्रण सम्बन्धमा अन्य देशका कानूनी व्यवस्थाको सम्बन्धमा तुलनात्मक अध्ययन

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भ्रष्टाचार नियन्त्रण सम्बन्धमा अन्य देशहरूमा भएका व्यवस्थाका बारेमा सरकारी वकीलहरूलाई जानकारी गराई भ्रष्टाचार मुद्दाको बहस पैरवी र प्रतिरक्षामा प्रभावकारिता ल्याउनु ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

निम्न देशका भ्रष्टाचार नियन्त्रण सम्बन्धी मुख्य कानूनी व्यवस्था र कानून कार्यान्वयनको अवस्था र अनुकरणीय कुराहरू

- भारत
- श्रीलङ्का
- वेलायत
- अमेरिका
- इण्डोनेसिया
- स्वीडेन
- जापान

- मलेशिया

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- The Prevention of Corruption Act 1988 (India)
- United Kingdom Bribery Act of 2010
- American Anti-Corruption Act (AACA), 2011
- Commission to Investigation Allegations of Bribery or Corruption, 1994
- The Swededish Penal Code
- The Japanese Criminal Code 1907
- The Penal Code of Indonesia 1999
- The Eradication of the Criminal Act of Corruption 1999
- Arthur Massiut Q.C, Paul H. loher, International corruption

सत्र ७ :- भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूरको सम्बन्धमा विदेशी अदालतबाट भएका न्यायिक अभ्यास

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूरका सम्बन्धमा विदेशी अदालतबाट भएका महत्वपूर्ण फैसला र न्यायिक सिद्धान्तका बारेमा सरकारी वकीलहरूलाई जानकारी गराई सरकारी वकीलको कार्य सम्पादनमा प्रभावकारिता ल्याउने ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- भ्रष्टाचारजन्य कसूरमा विदेशी अदालतहरूले स्थापित गरेका विधिशास्त्रीय सिद्धान्तहरू
- डेनमार्क, स्वीडेन, नर्वे, फिनल्याण्ड, सिंगापुर, अमेरिका, मलेशिया, भारत आदिका अदालतबाट भएका न्यायिक अभ्यासहरू

- उल्लेखित मुलुकहरूमा भ्रष्टाचार न्यूनीकरणका लागि तयार गरिएका नीतिगत, कानूनी र संगठनात्मक स्वरूपहरू
- विदेशी अदालतको अभ्यासलाई नेपालले अनुकरण र अनुसरण गर्न सकिने विषयहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- Count performance Arround the world: A Comparative Persepctive, Moorria Dakolias (1999)
- Arthur Massiut Q.C, Paul H. loher, International corruption

सत्र ८ :- सुशासन र भ्रष्टाचार

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भ्रष्टाचार निवारणमा सुशासनको भूमिका र कुशासन र भ्रष्टाचार बिचको सम्बन्धका बारेमा सरकारी वकीलहरूलाई अवधारणागत प्रष्टता दिलाई भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दाको प्रतिरक्षा र बहस पैरवीमा थप प्रभावकारिता ल्याउने ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- सुशासनको परिचय तथा सुशासनका पूर्वशर्त र अवस्थाहरू
- सुशासन र पारदर्शिता
- स्वायत्तता, सुशासन र भ्रष्टाचार
- स्वेतग्रावी अपराध
- नेपालमा वढी भ्रष्टाचार हुने क्षेत्रहरू

- सुशासन र भ्रष्टाचार मापनका आधारहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- Good Governance: Delivering Corruption - Free Public Services, N.BaskaraRao, (2013)
- Corruption and Good governance in Asia G.T.Haokip, (2013)
- Corruption Perceptions Index- Transparency International
- सुशासन सञ्चालन तथा व्यवस्थापन ऐन, २०६४
- भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८ तथा नियमावली २०५९

सत्र ९ :- भ्रष्टाचार र विकासको अन्तरसम्बन्ध

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भ्रष्टाचार र विकासको अन्तर सम्बन्धका बारेमा सरकारी वकीलहरूलाई अवधारणागत प्रष्टता दिलाई भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दाको प्रतिरक्षा र बहस पैरवीमा थप प्रभावकारिता ल्याउने ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- विकास आयोजनाहरूमा भ्रष्टाचारले पारेको प्रभाव

- भ्रष्टाचारले सामाजिक रुपान्तरणमा पार्ने प्रभावहरू
- गरिबी र भ्रष्टाचार
- सामाजिक विकास तथा रुपान्तरणमा भ्रष्टाचारले पारेको प्रभावहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- Why Development Failed in Nepal, Devendra Raj Pandey

सत्र १० :- राजनीति र भ्रष्टाचार बीचको अन्तरसम्बन्ध

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- राजनीति वा पदको आडमा गरिने भ्रष्टाचार र यसको विविध आयामका बारेमा सरकारी वकीलहरूलाई जानकारी गराई भ्रष्टाचार मुद्दाको बहस पैरवी र प्रतिरक्षामा प्रभावकारिता ल्याउनु ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- राजनीतिक भ्रष्टाचारको अर्थ
- राजनीतिक भ्रष्टाचारका विभिन्न स्वरूपहरू
- राजनीतिक भ्रष्टाचार र कर्मचारीतन्त्रवाट गरिने भ्रष्टाचारको अन्तरसम्बन्ध
- राजनीतिक भ्रष्टाचारले देशको राजनीति र अर्थतन्त्रमा पार्ने प्रभाव
- महाभियोग र भ्रष्टाचार

- भ्रष्टाचार नियन्त्रण गर्ने निकायको पहुँच र प्रभावकारिता
- यस सम्बन्धि नजिरको विश्लेषण

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- Political Corruption: An Introduction to the Issues, Inge Amundsen, (1999)
- भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८ लगायत अन्य सम्बद्ध ऐन नियमहरू,

- नेपाल कानून पत्रिकाहरू
- भारत लगायत अन्य विदेशी मुलुकका सर्वोच्च अदालतबाट भएका फैसला संग्रहहरू
- डा. नारायण मानन्धरको लेख
- Corruption Perception Index (वार्षिक स्मारिकाको संगालो)
- विश्व बैंक र एशियाली विकास बैंकका स्रोत सामग्री
- हरिवहादुर थापा र देवेन्द्रराज पाण्डेयको पर्दा पछाडिको न्याय

सत्र ११ :- नीतिगत भ्रष्टाचार: प्रभाव र नियन्त्रण

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- नीतिगत भ्रष्टाचार र यसका स्वरूप, क्षेत्र एवं सीमाका बारेमा सरकारी वकीलहरूलाई अवधारणागत प्रष्टता दिलाई भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दाको प्रतिरक्षा र बहस पैरवीमा थप प्रभावकारिता ल्याउने ।

- अन्तर्राष्ट्रिय कानून र अन्य देशले नीतिगत भ्रष्टाचारका सम्बन्धमा अबलम्बन गरेका व्यवस्था
- चुनौती र सुधारका संभावनाहरू

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- नीतिगत भ्रष्टाचारको परिभाषा र स्वरूप
- नीतिगत भ्रष्टाचार र सुशासन
- राजनैतिक भ्रष्टाचार
- प्रचलित कानूनले नीतिगत भ्रष्टाचार सम्बन्धमा सम्बोधन गर्न नसकेका कुराहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- Crime and Corruption in Organizations (2016), Gower Publishing, London
- Corruption, Anti Corruption and Governance, Dan Hough (2013)
- Bad Governance and Corruption R. Rose and C. Peiffer (2010)

सत्र १२ :- भ्रष्टाचार र आर्थिक अपराधका विषय विचको सम्बन्ध र सिमा

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसुरसंग जोडिएका आर्थिक अपराधको स्वरूप र अपराध गर्ने तरिकाको बारेमा सरकारी वकीलहरूलाई जानकारी गराई भ्रष्टाचार मुद्दाको बहस पैरवी र प्रतिरक्षामा प्रभावकारिता ल्याउनु ।

- आर्थिक अपराधका विभिन्न स्वरूप (सम्पत्ति शुद्धिकरण, बैङ्किङ कसुर, भन्सार चोरी पैठारी, मानव वेचबिखन, आतङ्ककारी कृत्याकलापमा वित्तीय लगानी, ठगी, आपराधिक लाभ, संगठित अपराध आदि) र भ्रष्टाचारसँग यी अपराधको सम्बन्ध र सीमा
- अन्य अपराध (हातहतियार, लागू औषध, कालोबजार, जम्माखोरी, मिसावट आदि)संग भ्रष्टाचारको सम्बन्ध र सिमा
- सम्बद्ध विषयमा सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित नजिरको विश्लेषण,

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- भ्रष्टाचार र अन्य आर्थिक अपराधको अवधारणा,

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- विषयगत नेपाल कानूनहरू
- भारत, बेलायत तथा अमेरिकामा सम्बद्ध कानूनहरू
- नेपाल लगायत विभिन्न देशको अदालती अभ्यास

सत्र १३ :- सार्वजनिक सम्पत्ति सम्बन्धी भ्रष्टाचार

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूर मध्येको सार्वजनिक सम्पत्ति सम्बन्धी कसूरको सैद्धान्तिक पक्ष र प्रतिपादित सिद्धान्त समेतका बारेमा सरकारी वकीलहरूलाई विस्तृत जानकारी गराई भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दाको प्रतिरक्षा र बहस पैरवीमा थप प्रभावकारिता ल्याउने ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- सार्वजनिक सम्पत्तिको प्रयोग र व्यवस्थापनका नवीनतम अवधारणाहरू
- सार्वजनिक सम्पत्ति वि.को भ्रष्टाचारजन्य कार्यहरू
- जग्गा प्रशासनका क्षेत्रमा हुने भ्रष्टाचार
- सरकारी विनियोजित बजेट संचालनमा हुने भ्रष्टाचार
- सार्वजनिक सम्पत्तिको हानी नोक्सानीसँग सम्बन्धित अन्य भ्रष्टाचारजन्य कार्यहरू
- सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण र भ्रष्टाचार नियन्त्रणमा भएका अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यासको तुलनात्मक अध्ययन

- सार्वजनिक सम्पत्ति वि.को भ्रष्टाचारजन्य कसूरको अनुसन्धान, अभियोजन र न्यायिक निरोपणमा देखिएका जटिलता
- अदालती अभ्यास र न्यायिक दृष्टिकोणको तुलनात्मक अभ्ययन

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- जग्गा (नाप जाँच) ऐन, २०१९
- भूमि सम्बन्धी ऐन, २०२१ तथा नियमावली
- मालपोत ऐन, २०३४ तथा नियमावली
- सरकारी , सार्वजनिक र गुठी जग्गा संरक्षण सम्बन्धी भएका प्रयासहरू ।
- भुउपयोग ऐन, २०७६
- भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८
- सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४ तथा नियमावली
- प्रतिपादित नजिर सिद्धान्तहरू

सत्र १४ :- सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी प्रक्रिया र भ्रष्टाचार

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सार्वजनिक खरिदको माध्यमबाट हुने भ्रष्टाचारको स्वरूप, यसको नियन्त्रण र निवारण सम्बन्धी व्यवस्थाका सम्बन्धमा सरकारी वकीलहरूलाई अवधारणागत प्रष्टता दिलाई भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दाको प्रतिरक्षा र बहस पैरवीमा थप प्रभावकारिता ल्याउने ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- सार्वजनिक खरिद ऐनका विशेषताहरू र सो ऐनको पालनाको औचित्य
- सार्वजनिक बोलपत्र र गुणस्तर मापन
- सार्वजनिक निर्माण, सेवा खरिद र परामर्श सेवा
- सार्वजनिक निर्माणमा variation
- सार्वजनिक खरिदसम्बन्धी खर्च व्यवस्थापन तथा भुक्तानि विधि

- नेपालमा अयोजनाहरू समयमै सम्पन्न नहुने कारणहरू
- सार्वजनिक निर्माण तथा खरिदका क्रममा हुने भ्रष्टाचारको पहिचान

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३

- सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४
- Procurement Guidelines issued by the world Bank and ADB Standard Bidding Document
- Gupta MP, Competitive Bidding (Procedures and Practices), 1998

सत्र १५ :- निजी क्षेत्रको भ्रष्टाचारसँग सम्बन्धित अवधारणा र सो को नियन्त्रणमा सरकारी वकीलको भूमिका एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- निजी क्षेत्रमा हुने भ्रष्टाचार नियन्त्रणका सन्दर्भमा भएका कानूनी र संरचनागत व्यवस्था र सुधारका क्षेत्रका बारेमा सरकारी वकीलहरूलाई जानकारी गराई भ्रष्टाचार मुद्दाको बहस पैरवी र प्रतिरक्षामा प्रभावकारिता ल्याउनु ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- सरकारी क्षेत्र र निजी क्षेत्रमा हुने भ्रष्टाचार
- सरकारी क्षेत्रमा हुने भ्रष्टाचार
- निजी क्षेत्रमा हुने भ्रष्टाचार
- सरकारी क्षेत्र र निजी क्षेत्रमा हुने भ्रष्टाचारमा फरक
- निजी क्षेत्रमा हुने भ्रष्टाचारका तरिकाहरू
- निजी क्षेत्रको भ्रष्टाचार नियन्त्रणको सम्बन्धमा भएका नीतिगत तथा कानूनी व्यवस्थाहरू
- निजी क्षेत्रको भ्रष्टाचार नियन्त्रणको लागि भएका संस्थागत व्यवस्था
- निजी क्षेत्रको भ्रष्टाचार नियन्त्रण सम्बन्धमा अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यास र नेपालले सिक्नु पर्ने पाठ
- UNCAPको धारा १२ र १५
- निजी क्षेत्रको भ्रष्टाचार नियन्त्रणमा न्यायिक दृष्टिकोण
- सरकारी वकीलको भूमिका

- समस्या र समाधानका उपायहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९।
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८ ।
- सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४ तथा नियमावली ।
- प्रतिपादित नजिर सिद्धान्तहरू ।
- कम्पनी ऐन, २०६३ ।
- संस्था दर्ता ऐन, २०३४।
- प्राइभेट फर्म रजिष्ट्रेसन ऐन, २०१४।
- साभेदारी ऐन, २०२०।
- औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७३ ।
- प्रतिस्पर्धा प्रवर्द्धन तथा बजार संरक्षण ऐन, २०६३ ।
- उपभोक्ता संरक्षण ऐन, २०५४ ।
- United Nations Convention against Corruption, 2002
- United Nations Handbook on Practical Anti Corruption Measures for Prosecutors and Investigators, 2004.
- The International Legal Framework against Corruption : Achievement and challenges: Jan Wouters, Ryngaert and Ann Sofie Cloots

सत्र १६ :- वैदेशिक सहायताको पारदर्शितामा गैरसरकारी संस्था र भ्रष्टाचार

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- वैदेशिक सहायताको दुरुपयोग वा यसको अपारदर्शी प्रयोगबाट भ्रष्टाचारजन्य कार्य हुने सन्दर्भमा यसका विविध आयामका बारेमा सरकारी वकीलहरूलाई जानकारी गराई भ्रष्टाचार मुद्दाको बहस पैरवी र प्रतिरक्षामा प्रभावकारिता ल्याउनु ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- वैदेशिक सहायताको अर्थ, आवश्यकता, औचित्य र क्षेत्रहरू
- वैदेशिक सहायताको उपयोग सम्बन्धी व्यवस्था र दुरुपयोग हुनसक्ने अवस्था,
- गैर सरकारी संस्थाहरूबाट वैदेशिक सहायता प्राप्त गर्ने, खर्च गर्ने पद्धति, पारदर्शिता र जवाफदेहिता,
- गैरसरकारी संस्थाको नियमन सम्बन्धी व्यवस्था र प्रभावकारिता,

- भ्रष्टाचारमा वि.को अभियानमा वैदेशिक सहायताले पार्ने प्रभाव,
- सम्बद्ध विषयमा सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित नजीरको विश्लेषण,

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- EXPLORING THE IMPACT OF FOREIGN AID ON CORRUPTION: HAS THE “ANTI-CORRUPTION MOVEMENT” BEEN EFFECTIVE<, Nicholas CHARRON ([https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1746\(1049.2010.00122\)](https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1746(1049.2010.00122)))
- Ramni Taneja, Foreign Direct Investment and Globalisation
- नेपालको वैदेशिक सहायता नीति, २०५९
- विकास सहायता नीति, २०७१
- सार्वजनिक खरिद तथा निर्माण सम्बन्धी आर्थिक कानूनहरू
- नेपाल कानून पत्रिकाहरू एवं विदेशी मुलुकका प्रतिपादित नजीरहरू

सत्र १७ :- नेपालमा भ्रष्टाचार नियन्त्रण र निवारण सम्बन्धी कानून

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भ्रष्टाचार नियन्त्रण र निवारण सम्बन्धमा संवैधानिक व्यवस्था लगायत अन्य राष्ट्रिय कानूनका बारेमा सरकारी वकीलहरूलाई जानकारी गराई भ्रष्टाचार मुद्दाको बहस पैरवी र प्रतिरक्षामा प्रभावकारिता ल्याउनु ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- संविधानले परिकल्पना गरेको आर्थिक तथा शासन व्यवस्था सम्बन्धी राज्यको नीति
- संवैधानिक आयोगको रूपमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको गठन तथा काम कर्तव्य र अधिकार
- भ्रष्टाचार निवारण ऐनले निषेध गरेको कसूरजन्य कार्य तथा सजाय सम्बन्धी व्यवस्था

- अनुमानित कसूर
- भ्रष्टाचारको निगरानी सम्बन्धी व्यवस्था

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- नेपालको संविधानहरू,
- भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९,
- विशेष अदालत ऐन, २०५९
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८, नियमावली २०५९
- सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४

सत्र १८ :- विभिन्न तहमा हुने भ्रष्टाचार र यसको निवारणनियन्त्रण

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भ्रष्टाचार नियन्त्रण र निवारण सम्बन्धी संघीय संरचनाको स्वरूप र अख्तियारी, संघ र प्रदेश बीचको समन्वयका सम्बन्धमा सरकारी वकीलहरूलाई अवधारणागत प्रष्टता दिलाई भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दाको प्रतिरक्षा र बहस पैरवीमा थप प्रभावकारिता ल्याउने ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- वैचारिक दृष्टिकोण (Principal- agent or Agency Models; New Public Management Perspectives; and Neo-Institutional Economics Frameworks)
- Bureaucratic and Participatory Populism and corruption
- संघीयताका विभिन्न तहमा भ्रष्टाचारको बहुआयामिक स्वरूप
- स्थानीय र प्रदेश सरकारमा कार्यरत राष्ट्रसेवक उपरको भ्रष्टाचार नियन्त्रण सम्बन्धी व्यवस्था

- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको संघीय स्वरूप (क्षेत्रीय कार्यालयहरू)
- संघीयतामा राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रको भूमिका
- भ्रष्टाचार निवारणमा केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय तह बीचको समन्वय र सहकार्य

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान
- भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८
- सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४ तथा नियमावली
- प्रतिपादित नजिर सिद्धान्तहरू

सत्र १९ :- अम्बुड्सम्यानको रूपमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भ्रष्टाचार नियन्त्रण र निवारण सम्बन्धमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको कार्यक्षेत्र, भूमिका र सीमाका बारेमा सरकारी वकीलहरूलाई जानकारी गराई भ्रष्टाचार मुद्दाको बहस पैरवी र प्रतिरक्षामा प्रभावकारिता ल्याउनु ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- अम्बुड्सम्यानको अर्थ एवं अवधारणा,
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको अधिकारक्षेत्र र सीमा
- अनुचित कार्य र दुष्परिणाम सच्याउने सम्बन्धी व्यवस्था
- आयोगको अधिकार प्रत्यायोजन सम्बन्धी व्यवस्था,

- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको अधिकारक्षेत्रका सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- Origin and Development of Ombudsman System Around the Globe:
http://shodhganga.inflibnet.ac.in/bitstream/10603/167036/8/08_chapter%203.pdf
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग नियमावली, २०५९
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग कार्यविधि, २०७३

- सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित विभिन्न सिद्धान्तहरू

सत्र २० :- भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूर (१) गैर कानूनी सम्पत्ति आर्जन

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूर मध्येको गैर कानूनी सम्पत्ति आर्जन सम्बन्धी कसूरको सैद्धान्तिक पक्ष र प्रतिपादित सिद्धान्त समेतका बारेमा सरकारी वकीलहरूलाई विस्तृत जानकारी गराई भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दाको प्रतिरक्षा र बहस पैरवीमा थप प्रभावकारिता ल्याउने।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- गैर कानूनी सम्पत्ति सम्बन्धी अवधारणा र अर्थ
- गैर कानूनी सम्पत्ति आर्जन र यसको क्षेत्र एवं स्वरूप
- गैर कानूनी सम्पत्तिको कसूर र कानूनी व्यवस्था
- सम्पत्ति मूल्याङ्कनमा (आय र व्यय) अवलम्बन गरिएका मापदण्ड र आधारको तुलनात्मक अध्ययन
- गैर कानूनी सम्पत्ति आर्जनको कसूर र अनुमानित कसूर र प्रमाणको भार
- सम्पत्ति विवरण सम्बन्धी व्यवस्था र गैर कानूनी सम्पत्तिको सीमा एवं प्रभाव
- गैर कानूनी सम्पत्ति आर्जन र अन्य अपराधसंगको सम्बन्ध
- गैर कानूनी सम्पत्तिको कसूरको अनुसन्धान एवं अभियोजनमा अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यास एवं प्रयोग
- गैर कानूनी सम्पत्तिको मूल्याङ्कन सम्बन्धमा मलेसियाको व्यवस्था
- अदालती अभ्यासरन्यायिक दृष्टिकोणको तुलनात्मक अध्ययन एवं विश्लेषण

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- On the Comparative Study of Corruption, Franklin E.Zamring /David T. Johnson (2007)
- Investigating Crypto Currencies, Wiley, (2018)
- नेपालको संविधान,
- भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९,
- मुलुकी अपराध संहिता ऐन, २०७४,
- सम्पत्ति शुद्धिकरण ऐन, २०६४
- सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित विभिन्न सिद्धान्तहरू
- महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट प्रकाशित विषयगत नजीर संग्रह
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग काय्विधि, २०७३
- नेपाल सरकार वि. जय प्रकाश गुप्ता ने.का.प. २०६४, अंक ११, नि.नं. ८६२२
- नेपाल सरकार वि. ईश्वरप्रसाद पोखरेल,ने.का.प. २०६६, अंक ८, नि.नं. ८२००
- नेपाल सरकार वि. चिरञ्जीवी वाग्ले ने.का.प. २०६७, अंक १२, नि.नं. ८५१९
- नेपाल सरकार वि. रामाज्ञा चतुर्वेदी ने.का.प. २०६८, अंक ६, नि.नं. ८६३०
- नेपाल सरकार वि. अच्युतकृष्ण खरेल ने.का.प. २०६८, अंक ८, नि.नं. ८६६७
- नेपाल सरकार वि. मुरारी बहादुर कार्की फौ पु नं ०६५ ऋच ०००९
- लीलाराज गौतम समेत वि. नेपाल सरकार ने.का.प. २०६९, अंक २, नि.नं. ८७७०
- नेपाल सरकार वि. केशरजंग खड्का पु नं ३१२५

- नेपाल सरकार वि. खुमबहादुर खड्काने.का.प. २०६९, अंक ५, नि.नं. ८८३२
- नेपाल सरकार वि. आनन्द प्रसाद खनाल २०६२ सालके फौ पु नं ३३१०
- नेपाल सरकार वि. युवराज शर्मा ने.का.प. २०६९, अंक ५, नि.नं. ८८८६
- नेपाल सरकार वि. गणेश अर्याल समेत ०६३ CR ०६५०
- नेपाल सरकार वि.बद्रीनाथ श्रेष्ठ ने.का.प. २०७२, अंक ८, नि.नं. ९४४९
- नेपाल सरकार वि.ईश्वरप्रसाद पोखरेल, ने.का.प. २०७२, अंक ९, नि.नं. ९४६१
- नेपाल सरकार वि.भरत प्रसाद भट्टराइ ने.का.प. २०७२, अंक ११, नि.नं. ९४९२
- नेपाल सरकार वि.भरत प्रसाद नेपाल ने.का.प. २०७२, अंक ११, नि.नं. ९४९२
- नेपाल सरकार वि.उमेशकुमार सिंहने.का.प. २०७२, अंक १२, नि.नं. ९५०५
- नेपाल सरकार वि.भरत प्रसाद घिमिरे ने.का.प. २०७३, अंक २, नि.नं. ९५४५
- नेपाल सरकार वि. विरेन्द्रकुमार सिंहने.का.प. २०७२, अंक ३, नि.नं. ९३६६
- नेपाल सरकार वि. अच्युतकृष्ण खरेल ने.का.प. २०७२, अंक ६, नि.नं. ९४१५
- नेपाल सरकार वि. गोकर्ण पौडेलने.का.प. २०७२, अंक ८, नि.नं. ९४४६
- नेपाल सरकार वि. हरेकृष्ण भगत ने.का.प. २०७२, अंक ७, नि.नं. ९४३३
- नेपाल सरकार वि.महेन्द्रराज गौतम ने.का.प. २०७४, अंक १, नि.नं. ९७५१
- नेपाल सरकार वि.खेमराज भट्टराई भ्रष्टाचार
- नेपाल सरकार वि.अर्जुन थापा भ्रष्टाचार
- नेपाल सरकार वि.सुरेश कुमार रेग्मी भ्रष्टाचार
- नेपाल सरकार वि.माधवराज पोखरेल भ्रष्टाचार
- नेपाल सरकार वि.कुल बहादुर कार्की भ्रष्टाचार

सत्र २१ :- भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूर(२) घुस / रिसवत

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूर मध्येको घुस र रिसवत सम्बन्धी कसूरको सैद्धान्तिक र प्रतिपादित सिद्धान्त समेतका बारेमा सरकारी वकीलहरूलाई विस्तृत जानकारी गराई भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दाको प्रतिरक्षा र बहस पैरवीमा थप प्रभावकारिता ल्याउने ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- घुस/रिसवतको परिचय एवं अवधारणा
- घुस/रिसवतका स्वरूप (नगदरजिन्सीरक्रिप्टो करेन्सी)
- घुस/रिसवतका अपराधिक तौर तरिका
- घुस/रिसवत सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था

- घुस/रिसवत सम्बन्धी विकसित अन्तर्राष्ट्रिय अभ्याससँग तुलनात्मक अध्ययन
- घुस/रिसवतको अनुसन्धान, अभियोजन र न्यायिक निरोपणमा देखिएका जटिलताहरू
- अदालती अभ्यासरन्यायिक दृष्टिकोणको तुलनात्मक अध्ययन

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- On the Comparative Study of Corruption, Franklin E.Zamring /David T. Johnson (2007)
- Investigating Crypto Currencies, Wiley, (2018)
- नेपालको संविधान,
- भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९,

- मुलुकी अपराध संहिता ऐन, २०७४,
- सम्पत्ति शुद्धिकरण ऐन, २०६४
- महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट प्रकाशित विषयगत नजिर संग्रह
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग कार्यविधि, २०७३
- विष्णुमाया लिम्बुनी वि. द्रोणाचार्य समेत ने.का.प. २०२१, नि.नं. २३६
- मालिका प्रसाद श्रेष्ठ वि. नेपाल सरकार ने.का.प. २०४५, अंक ५, नि.नं. ३४७१
- द्वारिका चौलागाई वि. नेपाल सरकार स.अ. वुलेटिन, वर्ष १५, अंक २, वैशाख २०६३ पूर्णाङ्क ३३२
- शिवबहादुर स्वॉर वि. नेपाल सरकार स.अ. वुलेटिन, वर्ष १८, अंक २१, फागुन २०६६ पूर्णाङ्क ४२३
- थलेश पूर्वे वि. नेपाल सरकार स.अ. वुलेटिन, वर्ष १८, अंक २१, फागुन २०६६ पूर्णाङ्क ४२३
- टकनाथ ढकाल वि. नेपाल सरकार स.अ. वुलेटिन, वर्ष १८, अंक १८, पुष २०६६ पूर्णाङ्क ४२०
- वीरेन्द्र कुमार कर्ण वि. नेपाल सरकार ने.का.प. २०६९, अंक १०, नि.नं. ८८९७,
- प्रदिप अधिकारी वि. उद्योग विभागने.का.प. २०६७, अंक ४, नि.नं. ८३४०

सत्र २२ :- भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूर (३) रंगेहात / स्टिङ्ग अपरेशन

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरु

- भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूर मध्येको रंगेहात र स्टिङ्ग अपरेशन सम्बन्धी कसूरको सैद्धान्तिक र प्रतिपादित सिद्धान्त समेतका बारेमा सरकारी वकीलहरूलाई विस्तृत जानकारी गराई भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दाको प्रतिरक्षा र बहस पैरवीमा थप प्रभावकारिता ल्याउने ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरु

- रंगेहातरस्टिङ्ग अपरेशनको परिचय
- रंगेहातरस्टिङ्ग अपरेशनको तौर तरिका
- रमगेहातरस्टिङ्ग अपरेशनको काय्विधी एवं तत्सम्बन्धी प्रकृयाको वैधता (एउटै रकम दुई जनाबाट बरामद र बरामदी मुचुल्का, घरकोठाबाट बरामद, गाडीबाट बरामद, टेबुलबाट बरामद र तेस्रो व्यक्तिबाट बरामद)
- रंगेहातरस्टिङ्ग अपरेशन सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था र अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यासको तुलनात्मक अध्ययन
- रंगेहातरस्टिङ्गमा पर्ने व्यक्ति, सोसँग कार्यालय प्रमुखको सम्बन्ध र निजको दायित्व

- रंगेहातरस्टिङ्गमा अदालती अभ्यास र दृष्टिकोण
- रंगेहातरस्टिङ्गमा अनुसन्धान अधिकृत र सरकारी वकीलको भूमिका र सुधारका क्षेत्रहरु

सन्दर्भ सामग्रीहरु

- नेपालको संविधान,
- भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९,
- मुलुकी अपराध (संहिता) ऐन, २०७४,
- सम्पत्ति शुद्धिकरण ऐन, २०६४
- सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित विभिन्न सिद्धान्तहरु
- महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट प्रकाशित विषयगत नजीर संग्रह
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग काय्विधि, २०७३
- On the Comparative Study of Corruption, Franklin E.Zamring /David T. Johnson (2007)
- Investigating Crypto Currencies, Wiley, (2018)
- प्रतिपादित नजीरहरु

सत्र २३ :- भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूर (४) नक्कली शैक्षिक प्रमाणपत्र

एकाईको उद्देश्यः

यस सत्रमा सहभागीहरु

- भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूर मध्येको नक्कली शैक्षिक प्रमाणपत्र सम्बन्धी कसूरको सैद्धान्तिक र प्रतिपादित सिद्धान्त समेतका बारेमा सरकारी वकीलहरूलाई विस्तृत जानकारी गराई भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दाको प्रतिरक्षा र बहस पैरवीमा थप प्रभावकारिता ल्याउने ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरु

- नक्कली शैक्षिक प्रमाणपत्रको अवधारणा अर्थ, स्वरूप र क्षेत्र
- नक्कली शैक्षिक प्रमाणपत्र र सार्वजनिक ओहदाको सम्बन्ध
- नक्कली शैक्षिक प्रमाणपत्रसँग सम्बन्धित सीमा र प्रयोग
- नक्कली शैक्षिक प्रमाणपत्रसँग सम्बन्धित कानूनी व्यवस्था र यसको प्रयोग
- नक्कली शैक्षिक प्रमाणपत्रहरु तयार पारेको, पेश गरेको, लाभ नलिएको एवं लाभ प्राप्त गर्न सक्ने अवस्था समेत नभएको अवस्थाको अध्ययन एवं विश्लेषण
- नक्कली शैक्षिक प्रमाणपत्र र राष्ट्र सेवकको अवकासको स्थिति
- अदालती अभ्यासरन्यायिक दृष्टिकोणको तुलनात्मक अध्ययन

सन्दर्भ सामग्रीहरु

- भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९
- तारा राजभण्डारी कार्की वि. नेपाल सरकार ने.का.प. २०६५ नि.नं. ७९७४ अंक ६
- प्रमिला राई श्रेष्ठ वि. नेपाल सरकार ने.का.प. २०६८ नि.नं. ८६९७ अंक १०
- जय नारायण आचार्य, वि. नेपाल सरकार फैसला मिति २०७४/१०/१८
- भक्तसिंहको मुद्दा शैक्षिक प्रमाणपत्र प्रयोग नगरेको भनि overruled
- पदम पोखरेलको मुद्दा
- महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट प्रकाशित विषयगत नजीर संग्रह
- सुदर्शन थापा वि. नेपाल सरकार ने.का.प. २०६४, अंक ३, नि.नं. ७८२५,
- तारा राजभण्डारी कार्की वि. नेपाल सरकार, (पूर्ण इजलास) ने.का.प. २०६५, अंक ६, नि.नं. ७९७४,
- प्रमिला राई श्रेष्ठ वि. नेपाल सरकार, संयुक्त इजलास ने.का.प., २०६८, अंक १०, नि.नं. ८६९७
- रमेश कुमार बस्नेत वि. नेपाल सरकार ने.का.प., २०५५, अंक , नि.नं. ६३३८
- नेपाल सरकार वि. फूलराज शर्मा स.अ. वुलेटिन, वर्ष १८, अंक २०, माघ २०६६ पूर्णाङ्क ४२२, पृष्ठ २८
- गणेशप्रसाद भुसाल वि. नेपाल सरकार स.अ. वुलेटिन, वर्ष १८, अंक २०, माघ २०६६ पूर्णाङ्क ४२२, पृष्ठ २३

सत्र २४ :- भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूर (५) विविध

एकाईको उद्देश्यः

यस सत्रमा सहभागीहरु

- भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूर मध्येका गैर कानूनी सम्पत्ति, घुस, रंगेहात, नक्कली

शैक्षिक प्रमाण पत्र वाहकेका अन्य विविध भ्रष्टाचारका कसूरहरूको सैद्धान्तिक र प्रतिपादित सिद्धान्त समेतका बारेमा सरकारी वकीलहरूलाई विस्तृत जानकारी गराई

भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दाको प्रतिरक्षा र बहस
पैरवीमा थप प्रभावकारिता ल्याउने ।

OFFENCES, [https://icclr.law.ubc.ca/wp-content/uploads/2017/06/Chapter-3\(2017\)1.pdf](https://icclr.law.ubc.ca/wp-content/uploads/2017/06/Chapter-3(2017)1.pdf)

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- अन्य भ्रष्टाचारजन्य कसूरको अवधारणा, गैरकानूनी हानी नोक्सानी समेत
- अन्य भ्रष्टाचारजन्य कसूरका क्षेत्र एवं नवीनतम भ्रष्टाचारजन्य कसूर
- अन्य भ्रष्टाचारजन्य कसूर र तत् सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
- उद्योग, मत्तियार र संगठित संस्थाबाट हुने भ्रष्टाचारजन्य कार्य र भ्रष्टाचारजन्य कार्यमा थप सजाय सम्बन्धी व्यवस्था र यसका सैद्धान्तिक आयामहरू
- भ्रष्टाचार निवारण ऐनले सम्बोधन गर्न नसकेका भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूरहरू
- अन्य भ्रष्टाचारजन्य कसूरका सम्बन्धमा अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यास र नवीनतम प्रयोग
- अन्य भ्रष्टाचारका कसूरमा अदालती दृष्टिकोणरन्यायिक अभ्यासको तुलनात्मक अध्ययन

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९
- मुलुकी अपराध (संहिता) ऐन, २०७४
- The Straggle Against Corruption: A Comparative Study, R.Johnson (2004)
- Dimension of Crime and Corruption in India, Dr. A Ranga Reddy / D.R. Kaarthikeyan
- Corruption around the World: Causes, Consequences, Scope and Cures, www.imf.org
- GENERAL PRINCIPLES AFFECTING THE SCOPE OF CORRUPTION OFFENCES: JURISDICTION, CORPORATE LIABILITY, ACCOMPLICES AND INCHOATE

- Crime, Corruption and development, D. Narasimha Reddy, 2001
- Dimension of Crime and Corruption in India, Ranga Kaarthikeyan and D.R., 2005
- The Many Faces of Corruption, Campos J.E/Pradhan Sanjay, 2007
- Hand book of Global Research and Practice in Corruption, Adam Graycar, Russella G Smith (2011)
- International Drivers of Corruption a Tool for Analysis, 2012 (DECD)
- भ्रष्टाचार सम्बन्धी नजीरको संगालो
- यादव लामिछाने वि. विशेष प्रहरी विभाग ने.का.प. २०४६, अंक ६, नि.नं. ३८४९
- विशेष प्रहरी विभाग वि. ईश्वरीप्रसाद वैजु ने.का.प. २०४६, अंक ११, नि.नं. ३९८६,
- नर बहादुर बुढाथोकी वि. नेपाल सरकार ने.का.प. २०४७, अंक ८, नि.नं. ४१९७
- विजयनाथ भट्टराई वि. नेपाल सरकार ने.का.प. २०६६, अंक ७, नि.नं. ८१९४
- पूर्णप्रसाद वाग्ले वि. नेपाल सरकार स.अ. वुलेटिन, वर्ष १८, अंक १९, माघ २०६६ पूर्णाङ्क ४२१
- नरेन्द्रबहादुर कुरुडवाड वि. नेपाल सरकार स.अ. वुलेटिन, वर्ष १८, अंक १९, माघ २०६६ पूर्णाङ्क ४२१
- सार्जन पाण्डे वि. नेपाल सरकार स.अ. वुलेटिन, वर्ष १८, अंक १५, मंसिर २०६६ पूर्णाङ्क ४१७
- तुल्सीराम पाण्डे वि. नेपाल सरकार ने.का.प. २०६७, अंक ५ नि.नं. ८३८१
- नेपाल सरकार वि. चन्देश्वर राय यादव ने.का.प. २०७४, अंक ६ नि.नं. ९८२७

सत्र २५ :- भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूरको अनुसन्धान सम्बन्धी व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूरको अनुसन्धान गर्ने निकाय, अनुसन्धान अधिकारी तथा अनुसन्धान सम्बन्धी विभिन्न प्रक्रिया र विधिका सम्बन्धमा सरकारी वकीलहरूलाई जानकारी गराई भ्रष्टाचार मुद्दाको बहस पैरवी र प्रतिरक्षामा प्रभावकारिता ल्याउनु ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- कसूरको सूचना र अनुसन्धान कारवाहीको उठान गर्ने व्यवस्था
- प्रारम्भिक तथा विस्तृत छानविन
- उजुरीको तामेली र तामेलीको परिणाम
- अनुसन्धान गरी सवुत संकलन गर्ने विभिन्न विधि र प्रक्रियाहरू
- अनुसन्धानमा देखिएका चुनौती र सुधारको संभावना
- सरकारी मुद्दाको असफलताको अवस्था
- प्रभावकारी अनुसन्धानका लागि अबलम्बन गर्नु पर्ने आयामहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- मुलुकी फौजदारी कायविधि संहिता ऐन, २०७४
- सरकारी वकील दिग्दर्शन, २०७४
- भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग नियमावली, २०५९
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग कायविधि, २०७३
- De- Cteching Corruption in Developing Countries Identifying cause/strategies for action, Bertram I, Spector (2012)
- Investigation and Prosecution of Corruption Offense; Materials for the making course, OECD (2012)
- Hand book of Global Research and Practice in Corruption, Adam Graycar, Russella G Smith (2011)
- United Nations Handbook on Practical Anti-Corruption Measures for Prosecutors and Investigators, 2004

सत्र २६ :- भ्रष्टाचार सम्बन्धी कसूरको निर्णय, अभियोजन र पुनरावेदन सम्बन्धी व्यवस्था

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दा चल्ने र नचल्ने निर्णय गर्ने अधिकारी, निर्णय विधि र अभियोगपत्रको तयारी सम्बन्धी र दर्ता सम्बन्धी व्यवस्थाका सम्बन्धमा सरकारी वकीलहरूलाई जानकारी गराई भ्रष्टाचार मुद्दाको बहस पैरवी र प्रतिरक्षामा प्रभावकारिता ल्याउनु ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दा चल्नेरनचल्ने निर्णय, अभियोजन गर्ने संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्था र विधि
- भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दामा मुद्दा चल्ने नचल्ने निर्णय र अभियोजन र पुनरावेदन सम्बन्धी कार्य महान्यायाधिवक्ता बाहेकका निकायबाट गर्नुको आधार र औचित्य,
- नेपालमा भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दामा सरकारी वकीलको सहभागिताको विगत र वर्तमान अवस्था
- भ्रष्टाचार मुद्दामा अभियोजन गर्ने सम्बन्धमा अन्य देशको अभ्यास

- नेपालमा भ्रष्टाचार मुद्दाको अभियोजन र पुनरावेदनका सकारात्मक पक्ष, देखिएका समस्या र सुधारका क्षेत्रहरू

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०५९
- सरकारी वकील दिग्दर्शन, २०७४
- दिल बहादुर लामाको मुद्दा: ने.का.प.दण्डज नि.नं. द्वन्द्व अंक ४
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको अभियोजन नीति, २०७५

- Effective Means of Investigation and Prosecution of Corruption-export Seminar OECD (2010)
- Investigation and Prosecution of Corruption Offense; Materials for the Making Course, OECD (2012)
- मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता २०७४
- United Nations Handbook on Practical Anti-Corruption Measures for Prosecutors and Investigators, 2004

सत्र २७ :- भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दामा प्रमाणको प्रस्तुति, परीक्षण तथा साक्षी संरक्षण र यसमा सरकारी वकीलको भूमिका

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दामा प्रमाणको प्रस्तुति प्रमाणको परीक्षण र प्रमाणको संरक्षण सम्बन्धी प्रचलित कानूनी व्यवस्था र यी कार्यमा सरकारी वकीलले निर्वाह गर्नुपर्ने भूमिकाका बारेमा जानकारी गराई भ्रष्टाचार मुद्दाको बहस पैरवी र प्रतिरक्षामा प्रभावकारिता ल्याउनु ।

- भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दामा प्रमाणको संवेदनशीलता र प्रमाण संरक्षणको आधार र औचित्य
- प्रमाण संकलन र प्रमाणको सुरक्षा तथा संरक्षण सम्बन्धी वर्तमान व्यवस्थामा सुधारका क्षेत्रहरू

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- भ्रष्टाचार मुद्दामा विद्युतीय प्रमाण (Digital Forensic, Mobile Forensic, Computer Forensic, Network Forensic, Data Based and E-mail Forensic, Video, Voice record, CD record) को संकलन र महत्व
- भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दामा प्रमाण प्रस्तुती गर्ने जिम्मेवारी र यसमा सरकारी वकीलको भूमिका
- भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दामा प्रमाण परिक्षणमा सरकारी वकीलले ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू,

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- प्रमाण ऐन, २०३१
- मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता २०७४
- सरकारी वकील दिग्दर्शन, २०७४
- Guid To Computer Forensics and Investigation, Bill Nelson Amerlia Philips Frank, Enfinger and Chritopher Steauart, (2016)
- Computer Forensics Principles and Practices, Linda Volonino, Reynaldo Anzaldua, and Jana Godwin (2006)
- Forensic Discovery, Dan Farmer and Wielsevenem (2005)
- Real Digital Forensics Computer Security and Incidental Respose Jones K.J. And Bestlich r And Rose C.W.(2006)

सत्र २८ :- भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दामा बहस पैरवी तथा प्रतिरक्षा

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दाको बहस पैरवी र प्रतिरक्षामा प्रभावकारिता ल्याउन अबलम्बन गर्नुपर्ने कुराहरूको बारेमा जानकारी दिलाई दक्ष सरकारी वकीलको निर्माण गर्ने ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दामा विशिष्टीकृत सरकारी वकीलको समूह निर्माण र विकासको आधार र औचित्य,
- भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दामा प्रतिरक्षा तथा बहस पैरवी गर्नु पूर्वको तयारी
- बहसकला र बहस व्यवस्थापन
- भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दामा प्रतिरक्षा गर्ने सरकारी वकीलको लागि उत्प्रेरणाको आवश्यकता

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता २०७४
- सरकारी वकील दिग्दर्शन, २०७४
- THEARTOFADVOCACY A HANDBOOK FOR NON-PROFIT ORGANIZATION
Shttps://www.habitat.ca/files/4752180162832249.pdf
- Art of Advocacy preparation of the case, David B. Baum (1997)
- The art of advocacy , Loydpaul Stryker (1954)
- Lawyers Desk Book, Dana Shilling, (2018)

सत्र २९ :- भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दामा शुरु र पुनरावेदन तहबाट भएका फैसलाको विश्लेषणात्मक अध्ययन

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भ्रष्टाचार सम्बन्धी चर्चित मुद्दाहरूमा शुरु (विशेष अदालत) र पुनरावेदन तह (सर्वोच्च अदालत)बाट भएका फैसलाहरूको मौलिक भिन्नता वा समानताको बारेमा सरकारी वकीलहरूलाई जानकारी गराई भ्रष्टाचार सम्बन्धी मुद्दाको प्रतिरक्षा र बहस पैरवीमा थप प्रभावकारिता ल्याउने ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- भ्रष्टाचार नियन्त्रण र निवारणमा अदालतको भूमिका र अपेक्षा
- देहायका मुद्दाहरूमा शुरु र पुनरावेदन तहबाट भएको फैसलाको विश्लेषण
 - ✓ चिरञ्जिवी वाग्लेको मुद्दा
 - ✓ खुम बहादुर खड्काको मुद्दा
 - ✓ रामाज्ञा चतुर्वेदीको मुद्दा
 - ✓ जय प्रकाश गुप्ताको मुद्दा

- ✓ मुरारी बाबु कार्कीको मुद्दा
- ✓ इश्वर पोखरेलको मुद्दा

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- ने.का.प.२०६७ अंक १२ नि.नं. ८५१९
- नेपाल सरकार वि. मुरारी बहादुर कार्की फैसला मिति २०६९/०२/०३
- ने.का.प.२०६९ अंक ५ नि.नं.८८३२
ने.का.प.२०६८ नि.नं. ८६३०
- ने.का.प.२०७२ अंक ८ नि.नं. ९४४६
- ने.का.प. २०७२ अंक ९ नि.नं. ९४६१
- महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट प्रकाशित विषयगत नजीरको संगालो

सत्र ३० :- भ्रष्टाचार नियन्त्रण सम्बन्धी कानून कार्यान्वयन गर्ने निकायहरू बीचको समन्वय र सहकार्य

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भ्रष्टाचार निवारण सम्बन्धी कार्यमा सम्बन्धित सरोकारवालाहरूको पहिचान, सहयोग र सहकार्यका क्षेत्र र विषय तथा तरिकाको बारेमा जानकारी दिलाई सरकारी वकीलको कार्य सम्पादनमा त्यस्ता निकाय वा व्यक्तिबाट सहयोग प्राप्त सरकारी वकीलको कार्य सम्पादनमा प्रभावकारिता ल्याउने।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- भ्रष्टाचार मुद्दामा प्रतिरक्षा गर्ने सरकारी वकीललाई सहयोग गर्नुपर्ने निकायको पहिचान र सहयोग तथा सहकार्यका क्षेत्रहरू,
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग नियमावली, २०५९
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग कार्यविधि, २०७३

- सरोकारवाला निकायहरू बीचको समन्वय र सहकार्यको आवश्यकता र यसले मुद्दामा पर्ने प्रभाव
- समन्वय र सहकार्यका तरिका, कानूनी आधार र जवाफदेहिता
- समन्वय संयन्त्रको निर्माण र व्यवस्थापन

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान
- सुशासन संचालन तथा व्यवस्थापन ऐन, २०६४
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८,
- सरकारी वकील सम्बन्धी नियमावली, २०५५
- सरकारी वकीलहरूको दोस्रो राष्ट्रिय सम्मेलन विशेषाङ्क, २०७५

सत्र ३१ :- भ्रष्टाचार नियन्त्रणमा नागरिक समाज र संचार जगतको भूमिका र सीमाहरू

एकाईको उद्देश्य:

यस सत्रमा सहभागीहरू

- भ्रष्टाचार नियन्त्रण तथा भ्रष्टाचार वि.को अभियानमा नागरिक समाज, गैर सरकारी संस्था एवं संचार जगतले खेल्नु पर्ने भूमिका र यसको सीमाको बारेमा सरकारी वकीलहरूलाई जानकारी गराई भ्रष्टाचार मुद्दाको बहस पैरवी र प्रतिरक्षामा प्रभावकारिता ल्याउनु।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- नागरिक समाज र संचार माध्यमको परिचय र समाज तथा राष्ट्र प्रतिको दायित्व,
- Non-Governmental Organizations and Anti-Corruption Reforms,
- The Role of Media in Anti-Corruption
- Anti-Corruption Education

- भारतको लोकपाल विल लगायत अन्य देशमा नागरिक समाजको तर्फबाट भएका उदाहरणीय प्रयास।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान
- भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८,
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग नियमावली, २०५९
- सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ र नियमावली
- नेपाल सरकारको सूचना तथा सञ्चार नीति
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग कार्यविधि, २०७३
- www.csd.bg/files/5en.pdf

- <https://www.oecd.org/site/adboecdanticorruptioninitiative/meetingsandconferences/42877292.pdf>
- www.lawjournals.org/download/200/3-5-42-591.pdf

९. सेवा सम्बन्धी कानून^८

यस पाठ्यक्रममा समावेश हुने विषय सूची

१. सेवा सम्बन्धी कानूनको परिचय
२. सेवा सम्बन्धी कानूनको व्याख्या र सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण
३. सार्वजनिक सेवा र लोकसेवा आयोग
४. कर्मचारी सम्बन्धी विवादका प्रकृति
५. निजामती सेवाका सर्तहरू
६. शैक्षिक योग्यता
७. समानता र सकारात्मक विभेद
८. निजामती तथा सार्वजनिक सेवामा बहुवा तथा वृत्ति विकास
९. बहुवाको प्रक्रिया
१०. निजामती तथा सार्वजनिक सेवाका कर्मचारीको आचरण
११. विभागीय कार्यवाही
१२. विभागीय कार्यवाहीको प्रक्रिया र स्वच्छ सुनुवाइ
१३. अध्ययन विदा, अध्ययन तथा तालिममा मनोनयन
१४. कर्मचारीको सरुवा
१५. प्रहरी/सशस्त्र प्रहरी कर्मचारीको आचरण र सजाय
१६. प्रहरी कर्मचारी उपरको विभागीय कार्यवाही
१७. नेपाली सेनाका आचरण र विभागीय कार्यवाही
१८. कर्मचारीको विभागीय कार्यवाहीका सम्बन्धमा अदालतको दृष्टिकोण
१९. सेवाबाट हटाउने र बर्खास्त गर्ने
२०. नेपाल स्वास्थ्य सेवाका कर्मचारीहरूको स्तर बृद्धि, पदनाम र पदस्थापना सम्बन्धी विवादहरू
२१. रिट सम्बन्धी आधारभूत जानकारी
२२. सेवा सम्बन्धी कर्मचारीसँग सम्बन्धित विवादहरूको प्रतिरक्षा
२३. शिक्षा ऐन, शिक्षक सेवा आयोग नियमावली र शिक्षा नियमावली अन्तर्गतका विवादहरू- १
२४. शिक्षा ऐन, शिक्षक सेवा आयोग नियमावली र शिक्षा नियमावली अन्तर्गतका विवादहरू- २
२५. सेवा समूहको विभाजन
२६. सेवा सर्त सम्बन्धी रिटको प्रकृति र अदालतको दृष्टिकोण
२७. कर्मचारी विदा निजामती कर्मचारीको विदा सम्बन्धी व्यवस्था
२८. अवकाश, उपदान, निवृत्तिभरण र अन्य सुविधा र सेवा अवधिको गणना
२९. शैक्षिक योग्यता, समकक्षता र सम्बद्धता
३०. कानूनको असंवैधानिकताको प्रश्न र सेवा सम्बन्धी कानून
३१. पदावधि किटिएका र नकिटिएका सार्वजनिक पदमा नियुक्ति र विवादहरू
३२. निजामती सेवा र ट्रेड युनियन
३३. प्रशासकिय अदालत र सेवा सम्बन्धी विवादहरू
३४. उमेर गणना सम्बन्धी विवाद

^८ यो पाठ्यक्रमको मस्यौदा तयारीमा विज्ञका रूपमा वरिष्ठ अधिवक्ता श्री हरिप्रसाद उप्रेती रहनु भएको थियो । सो तयारी समितिको अनुगमनकर्ता नायव महान्यायाधिवक्ता श्री खगराज पौडेल हुनुहुन्थ्यो । सो तयारी समितिमा सहन्यायाधिवक्ता श्री रेवतीराज त्रिपाठी संयोजक र सहन्यायाधिवक्ता श्री भरतलाल शर्मा, उपन्यायाधिवक्ताहरू श्री चन्द्रकान्त खनाल, श्री केशव प्रसाद पन्त, श्री दशरथ पंगेनी सदस्य रहनु भएको थियो । शाखा अधिकृत श्री गजराज धिमरे सो समितिको सचिव हुनुहुन्थ्यो ।

सत्र १ :- सेवा सम्बन्धी कानूनको परिचय

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सरकारी वकीलहरूलाई निजामती सेवा तथा सार्वजनिक सेवा प्रदायक संस्थामा कार्यरत कर्मचारीहरूको सेवा शर्त सम्बन्धी कानूनका बारेमा आधारभूत ज्ञान दिलाउनु ,
- निजामती कर्मचारी वा सरकारी सेवामा रहेका राष्ट्रसेवकहरूको नियुक्ति, सरुवा, बढुवा, सुविधा, आचरण, विभागीय कारवाही लगायतका व्यवस्थित गर्ने कानूनको परिचय र परिभाषा, यसको क्षेत्र र प्रकृतिको सम्बन्धमा जानकारी गराइनु ,
- निजामती र सार्वजनिक सेवाको क्षेत्रका सम्बन्धमा जानकारी दिलाउनु ,
- सार्वजनिक सेवाको क्षेत्रमा कार्यरत जनशक्तिलाई लागू हुने कानूनको सामान्य सिद्धान्त, सार्वजनिक सेवा सम्बन्धी कानूनको परिचय र क्षेत्र, निजामती सेवा तथा सरकारी सेवा र श्रम कानूनका बीचको सैद्धान्तिक भिन्नताका सम्बन्धमा जानकारी गराउनु रहेको छ ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

यस सत्रमा श्रोत व्यक्तिले निम्न विषय समेटि प्रशिक्षण गराउनु पर्नेछ ।

- सेवा सम्बन्धी कानूनको अर्थ परिभाषा,
- निजामती सेवा र अन्य सार्वजनिक सेवा सम्बन्धी कानूनको सिद्धान्त, प्रकृति र क्षेत्र,

- सार्वजनिक सेवा, निजामती सम्बन्धी कानून र श्रम कानूनको तुलनात्मक जानकारी प्राप्त गर्नेछन्,
- केही मुलुकहरूको निजामती सेवा र सार्वजनिक सेवा सम्बन्धी कानूनले समेटेका विषयहरू ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- Bellocchi, Luke. 1993. "Elements of Model civil service Laws for Developing Nations." OPR, World Bank, Washington, D.C.
- OECD (Organization for Economic Cooperation and Development). 1996. "Civil Service Legislation: Checklist on Secondary Legislation (and other Regulatory Instruments)" SIGMA papers No. 14 Paris: OECD/SIGMA.
- Ozaki, M., et al. 1986. "Labour Relations in the Public Service: Developing Countries." ILO, Geneva.
- Schnapp, Kai-Uwe. 2000. "Derived Veto Position of Ministerial Bureaucracies: A Comparative Description." Social Science Research Center, Berlin. SIGMA Civil Service and State Administration (CSSA) Country Reports.
- जे.ग्रावेल काम्वेल वि. श्रम अदालत समेत, उत्प्रेषण परमादेश समेत, ने.का.प. २०६५ अंक २ नि.नं ७९३४

सत्र २ :- सेवा सम्बन्धी कानूनको व्याख्या र सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सेवा सम्बन्धी कानूनको व्याख्या सम्बन्धमा सरकारी वकीलहरूलाई आधारभूत जानकारी गराउनु ।
- सेवा सम्बन्धी कानूनको व्याख्याको आवश्यकता र महत्वको बारेमा प्रष्ट पार्नु ।
- सेवा सम्बन्धी कानूनको व्याख्यामा आकर्षित हुने व्याख्याका नियमहरूका सम्बन्धमा सरकारी वकीलहरू परिचित गराउनु ।

- सेवा सम्बन्धी कानूनको व्याख्याका सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतका दृष्टिकोण र यस सम्बन्धमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादन भएका कानूनका सिद्धान्तका सम्बन्धमा जानकारी दिलाउनु यो एकाईको उद्देश्य रहेको छ ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- सेवा सम्बन्धी कानूनको व्याख्याका नियमको अर्थ तथा परिभाषा,

- व्याख्याका सिद्धान्त तथा नियमका बारेमा जानकारी,
- नियमको व्याख्या र प्रयोगको अवस्थाको जानकारी,
- सेवा सम्बन्धी कानूनको व्याख्याको सम्बन्धमा भएका सर्वोच्च अदालतका महत्वपूर्ण फैसलाका बारेमा जानकारी ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- कानून व्याख्या सम्बन्धी ऐन, २०१०
- Interpretation of Statutes, Maxwell, 2nd edition, 1976, Sweet and Maxwell, London
- Recruitment Principles, Civil Service Commission United Kingdom,

(<http://civilservicecommission.independent.gov.uk/wp-content/uploads/2015/05/RECRUITMENT-PRINCIPLES-FINAL.pdf>)

- शिवकुमार बस्नेत वि. लोकसेवा आयोग केन्द्रीय कार्यालय समेत, ने.का.प. २०६४ अंक १०, निर्णय नं. ७८९४
- टोपवहादुर भुषाल वि. शिक्षा तथा खेलकूद मन्त्रालय, ने.का.प २०७० अंक ३ नि.नं. ८९७४
- कमलारानी यादव वि. जनकपुर चुरोट कारखाना, २०६५ अंक, ३, नि.नं ८१०
- कुल बहादुर लिम्बू वि. पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, ने.का.प २०६७ अंक ६, नि.नं.८३९२

सत्र ३ :- सार्वजनिक सेवा र लोक सेवा आयोग :

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सार्वजनिक सेवा र लोक सेवा आयोगका बीचको अन्तर सम्बन्धका बारेमा जानकारी गराई सार्वजनिक सेवाको लागि आवश्यक पर्ने जनशक्ति छनौट, नियुक्ति, सरुवा, बढुवा तथा कार्यवाहीका सम्बन्धमा लोक सेवा आयोगको भूमिका र कानूनी व्यवस्थाका बारेमा जानकारी गराउनु ,
- सार्वजनिक सेवाको लागि आवश्यक जनशक्ति व्यवस्थापनमा अपनाइएका केही मुलुकका उदाहरण सहितको अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यासका बारेमा जानकारी हासिल गराउने ।
- सार्वजनिक सेवाका कर्मचारीको छनौट तथा बढुवाका सामान्य सिद्धान्तका सम्बन्धमा लोकसेवा आयोगको भूमिका सम्बन्धमा आधारभूत ज्ञान हासिल गराउने ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- सार्वजनिक सेवाको लागि जनशक्ति छनौट, बढुवा र विभागीय कार्यवाहीका सम्बन्धमा भएका कानूनी र संवैधानिक व्यवस्थाका बारेमा जानकारी,

- सार्वजनिक सेवाका क्षेत्रमा जनशक्ति छनौटमा लोक सेवा आयोगको भूमिका र जनविश्वासको बारेमा जानकारी,
- लोक सेवा आयोगको विकास र प्रभाव तथा कार्यक्षेत्रका विषयहरूको बारेमा जानकारी ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान भाग २३,
- लोकसेवा आयोग ऐन, २०६६, नियमावली, २०६७
- Constitution of India, 1949, Art. 315 to 323
- Constitution Reform and Governance Act, 2010 of England, Chapter I
- Recruitment of Personnel, David G. Carnevale and Steven Housel, A HANDBOOK OF PUBLIC PERSONNEL ADMINISTRATION
- मधुनिधि तिवारी सार्वजनिक प्रशासनका केही पक्षहरू,(२०६०), प्रकाशक कान्ति तिवारी, काठमाडौं,
- Study Material for public administration, IGNOU notes for

pub ad UPSC civil service exam.,
<https://www.scribd.com/document/219786185/Public-Administration-Unit-48-Union-Public-Service-Commission-Selection-Commission>

- Administrative Law, Mark Elliott and Jason N. E. Varuhas, 5th ed. 2017, Oxford University Press

- माधवेश कुमार पाठक वि लोकसेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालय समेत, ने.का.प. २०७० अंक ६ निर्णय नं. ९०१८,
- महेश्वर श्रेष्ठ समेत वि लोकसेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालय समेत, २०६२ सालको रिट नं.२७८६, निर्णय मिति, २०६२।१।१५

सत्र ४ :- कर्मचारी सम्बन्धी विवादका प्रकृति

एकाईको उद्देश्यहरू :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- कर्मचारी सम्बन्धी विवादका प्रकृति र प्रकारका सम्बन्धमा आधारभूत जानकारी गराउने ।
- हाम्रो सन्दर्भमा कर्मचारी सम्बन्धी विवादका प्रकृति र प्रकारका सम्बन्धमा जानकारी गराउने ।
- सार्वजनिक सेवामा संलग्न कर्मचारी सम्बन्धमा प्रशासकीय अदालत र सर्वोच्च अदालतमा पर्ने विवादका विषयहरू र सान्दर्भिक कानूनी व्यवस्था र सर्वोच्च अदालतका दृष्टिकोणका सम्बन्धमा प्रशिक्षित गराउने ।
- कर्मचारी सम्बन्धी रिटमा प्रतिनिधित्व गर्दा ध्यान दिनुपर्ने आधारभूत विषयहरूका सम्बन्धमा ज्ञान दिलाउने,
- रिट जारी हुने नहुने अवस्थाका बारेमा ज्ञान हासिल गर्न सक्नेछन् ।
- यस सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण समेत थाहा पाउनेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- सेवा सम्बन्धी विवादका विषय र क्षेत्र,
- सेवा सम्बन्धी विवादमा पुनरावेदन र रिट क्षेत्राधिकार,
- रिट जारी हुने र नहुने अवस्थाका विषयहरू,

- सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादन गरिएका सार्वजनिक सेवा सम्बन्धी विवादसँग सम्बन्धित सिद्धान्तहरू ।

सन्दर्भ सामाग्रीहरू

- निजामती सेवा ऐन, २०४९ तथा नियमावली, २०५०
- स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ तथा नियमावली २०५५
- प्रहरी ऐन, २०१२, प्रहरी नियमावली २०४९ तथा २०७१
- सशस्त्र प्रहरी ऐन, २०५८, नियमावली २०६० तथा २०७१
- विभिन्न सेवा समूहका समूह तथा श्रेणी विभाजन नियमावलीहरू
- Rajiv Raheja, Supreme Court on Service Law, Capital Law House, 1st ed. 2011
- शिवकुमार बस्नेत वि. लोकसेवा आयोग केन्द्रीय कार्यालय समेत, ने.का.प. २०६४ अंक १०, निर्णय नं. ७८९४
- सन्तबहादुर गुरुङ्ग वि. नेपाल सरकार प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय, ने.का.प.२०६४ अंक४ नि.नं. ७८३९
- कुल बहादुर लिम्बू वि. पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, ने.का.प २०६७ अंक ६, नि.नं.८३९२

सत्र ५ :- निजामती सेवाका सर्तहरू

एकाईको उद्देश्यहरू :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- निजामती तथा सार्वजनिक सेवाका सर्तहरू अन्तर्गत समेटिने विषय सम्बन्धमा आधारभूत जानकारी गराउने,
- निजामती तथा सार्वजनिक सेवाका प्रमुख सर्तहरू जस्तै छनौट र भर्ना, सरुवा, बढुवा, सुविधा र अवकाश सम्बन्धी प्रावधान, तत्सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था तथा त्यस्ता कानूनका परिवर्तन/संसोधन गर्दा अपनाउनु पर्ने सिद्धान्तहरूका सम्बन्धमा प्रशिक्षित गराउने,
- सेवा शर्त सम्बन्धी प्रावधानको संसोधन र त्यसको असर, त्यस्ता प्रावधानहरूको व्याख्यामा अपनाइने सिद्धान्त सम्बन्धमा ज्ञान दिलाउने,
- निजामती सेवाका शर्त सम्बन्धी कानूनमा भएका सर्वोच्च अदालतका महत्वपूर्ण फैसलाको बारेमा ज्ञान दिलाइनेछ,

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- निजामती तथा सार्वजनिक सेवाका सर्तहरू (छनौट, भर्ना, सरुवा, बढुवा, सुविधा र अवकाशका लगायतका विषयहरू)
- सेवा शर्त सम्बन्धी कानूनका परिवर्तन र यसको असर
- निजामती सेवाको शर्त सम्बन्धी कानूनका सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतबाट भएका व्याख्याहरू ,

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- निजामती सेवा ऐन, २०४९ तथा नियमावली, २०५०
- स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ तथा नियमावली २०५५
- प्रहरी ऐन, २०१२, प्रहरी नियमावली २०४९ तथा २०७१
- सशस्त्र प्रहरी ऐन, २०५८, नियमावली २०६० तथा २०७१
- Rajiv Raheja, Supreme Court on Service Law, Capital Law House, 1st ed. 2011
- निजामती केशवराज पाण्डे, प्रशासकीय कानून, चौथो संस्करण, २०७४,
- डा. शम्भुप्रसाद खनाल, प्रशासकीय कानून,
- विभिन्न सेवा समूहका समूह तथा श्रेणी विभाजन नियमावलीहरू
- शारदादेवी पौडेल वि. नेपाल सरकार, सामान्य प्रशासन मन्त्रालय समेत, ने.का.प. २०७३ अंक ९, नि.नं.९६८२
- जिवराज गौतम वि. श्री ५ को सरकार, मन्त्रपरिषद सचिवालय, सिंहदरवार समेत, ने.का.प.२०६१, अंक ७, निर्णय नं.७४०३,
- कविराज पौडेल समेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद कार्यालय ने.का.प. २०६५, अंक ७, नि.नं. ७९८४

सत्र ६ :- शैक्षिक योग्यता

एकाईको उद्देश्यहरू :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- निजामती तथा सार्वजनिक सेवाको पदमा आवश्यक पर्ने शैक्षिक योग्यताको निर्धारण सम्बन्धी सिद्धान्त, शैक्षिक योग्यताको निर्धारण प्रक्रियाको बारेमा आधारभूत जानकारी गराउने,
- कुनै पनि पदका लागि आवश्यक पर्ने न्यूनतम शैक्षिक योग्यता, अतिरिक्त शैक्षिक

योग्यताका निर्धारण सम्बन्धी आधार र मापदण्डका सम्बन्धमा सैद्धान्तिक र व्यवहारिक ज्ञान दिलाउने,

- शैक्षिक योग्यता र समकक्षता, समकक्षता निर्धारण प्रक्रिया र यस सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोणका सम्बन्धमा प्रशिक्षित गर्ने,
- शैक्षिक योग्यता निर्धारण सम्बन्धी अवधारणागत स्पष्टता भई यस्ता

विवादहरूमा प्रभावकारी रूपमा प्रतिनिधित्व गर्न सक्षम बनाउने,

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

यस सत्रमा श्रोत व्यक्तिले निम्न विषयहरू समेटेटी प्रशिक्षण गराउनु पर्नेछ :

- सार्वजनिक सेवाका लागि आवश्यक पर्ने शैक्षिक योग्यता तथा अतिरिक्त शैक्षिक योग्यताको अर्थ
- शैक्षिक योग्यता निर्धारणका आधार तथा मापदण्डहरू
- समकक्षता निर्धारणको प्रक्रियाका राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यास,
- शैक्षिक योग्यता तथा समकक्षता निर्धारणका सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण ,

सन्दर्भ सामाग्रीहरू

- निजामती सेवा ऐन, २०४९
- निजामती सेवा नियमावली, २०५०
- स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३
- स्वास्थ्य सेवा नियमावली, २०५५

- विभिन्न सेवा समूहका समूह विभाजन तथा बढुवा नियमावलीहरू
- Edward Cary, Civil Service, Merit System and Merit System,
- डा. मधुनिधि तिवारी, सार्वजनिक प्रशासनका विविध पक्षहरू, २०६०
- Rajiv Raheja, Supreme Court on Service Law, Capital Law House, 1st ed. 2011
- शम्भु प्रसाद दाहाल वि. श्री ५ को सरकार मन्त्रपरिषद सचिवालय समेत, ने.का.प. २०५६ अंक २, नि.नं ६६६३
- रेणु अधिकारी विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषदको कार्यालय, सिंहदरवार समेत, ने.का.प. २०६३, अंक ६ नि.नं. ७७१०,
- मीरा राणा वि. रेडियो प्रसार विकास समिति ने.का.प. २०६६ अंक २ नि.नं. ८०७४,
- जिवराज गौतम वि. श्री ५ को सरकार, मन्त्रपरिषद सचिवालय, सिंहदरवारसमेत, ने.का.प. २०६९, अंक ७, नि.नं. ७४०३

सत्र ७ :- समानता र सकारात्मक विभेद

एकाईको उद्देश्यहरू :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- समानताको अर्थ, औपचारिक समानता र सारभूत समानताका सम्बन्धमा आधारभूत जानकारी गराउनु
- सार्वजनिक सेवामा समानताका अवधारणा, समान व्यवहार, अवसरको समानता, वृत्ति विकासमा समानता तथा समानताका अपवादहरूका बारेमा अवधारणागतरूपमा स्पष्ट बनाउने,
- औपचारिक समानता तथा सारभूत समानता वा परिणाममा समानता एवं यसका लागि सकारात्मक विभेदको औचित्यताका सम्बन्धमा सैद्धान्तिक जानकारीका साथै नेपालको संविधान तथा

सेवा सम्बन्धी कानूनमा यसको व्यवस्थाका सम्बन्धमा परिचित गराउने ।

- सकारात्मक विभेद र आरक्षण सम्बन्धी विकसित मान्यता, अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यास र अदालती दृष्टिकोण समेतका बारेमा जानकारी गराउने ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

यस सत्रमा श्रोत व्यक्तिले निम्न विषय समेटेटी प्रशिक्षण गराउनु पर्नेछ :

- समानताको अर्थ र सकारात्मक विभेदका मान्यता, परिभाषा अर्थ तथा क्षेत्रका विषयहरू,
- अवसरको समानता र अपवाद
- समानता, सकारात्मक विभेद र आरक्षण सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय मान्यताहरू,

- सकारात्मक विभेद र आरक्षण सम्बन्धमा भएका सर्वोच्च अदालतका महत्वपूर्ण फैसला ।

सन्दर्भ सामाग्रीहरू

- निजामती सेवा ऐन, २०४९
- निजामती सेवा नियमावली, २०५०
- स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३
- स्वास्थ्य सेवा नियमावली, २०५५
- MP Jain (2017, Indian Constitutional Law, 8th ed. Lexis Nexis, India
- V.N. Sukla (2017), Constitution of India, 13th ed. Eastern Book Company,
- D. L. Keir and F. H. Lawson, Cases in Constitutional Law,
- Dr. J. N. Pandey, The Constitutional Law of India, 48th ed. 2011, Central Law Agency,
- D. S. Nakara vs Union of India AIR, 1983, SC 130,

- Suneel Jatley vs. State of Hariyana, AIR 1983, SC 473
- Balaji and others vs. State of Mysore, AIR, 1963, SC 649
- डा. मिङ्मार गेल्जेन शेर्पा वि. नेपाल सरकार प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत, ने.का.प. २०७१ अंक ११, नि.नं ९२७७
- उमाशंकर शर्मा वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत, ने.का.प. २०६७, अंक ५, नि.नं. ८३६६
- ब्रजकिशोर यादव विरुद्ध, लोकसेवा आयोगको कार्यालय, अनामनगर काठमाडौं, नेकाप २०६६ अंक ११ निर्णय नं. ८२६४
- राधिका गिरी विरुद्ध श्री लोकसेवा आयोग केन्द्रीय कार्यालय, अनामनगर काठमाडौं समेत, , ने.का.प.२०६७ अड्क १२, निर्णय नं.८५२७

सत्र ८ :- निजामती तथा सार्वजनिक सेवामा बढुवा तथा वृत्ति विकास

एकाईको उद्देश्यहरू :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सहभागी सरकारी वकीलहरूलाई निजामती सेवा तथा सार्वजनिक सेवामा बढुवा र वृत्ति विकास सम्बन्धी अवधारणा सम्बन्धमा आधारभूत जानकारी दिलाउनु ,
- बढुवा र वृत्ति विकासको प्रकार र पद्धति सम्बन्धमा प्रशिक्षित गराउने,
- बढुवा सम्बन्धी सम्बन्धमा राष्ट्रिय तथा अन्य मुलुकको कानूनको व्यवस्था र अभ्यास वृत्ति विकासका आधार र प्रकृत्याका बारेमा प्रष्ट अवधारणाको विकास गर्ने,
- बढुवा तथा वृत्ति विकास सम्बन्धमा भएका राष्ट्रिय कानूनी व्यवस्था सम्बन्धमा परिचित गराउने,
- कार्य सम्पादनको मूल्यांकन, अनुभव, शैक्षिक योग्यताको आवश्यकता र बढुवा वीचको अन्तर सम्बन्ध र अदालती अभ्यासका बारेमा जानकारी गराइनेछ,

- बढुवा, विशेष बढुवा र स्तरवृद्धिको वीचको समानता र अन्तरका बारेमा जानकारी गराई तत्सम्बन्धी मुद्दामा प्रतिरक्षा गर्न सक्षम बनाउने यो एकाईको उद्देश्य रहेको छ,

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

यस सत्रमा श्रोत व्यक्तिले निम्न विषय समेटी प्रशिक्षण गराउनु पर्नेछ :

- बढुवाको अवधारणा, अरु मुलुकहरूका अभ्यास र नेपालको सार्वजनिक सेवामा बढुवा सम्बन्धी कानूनी संरचना,
- बढुवा, विशेष बढुवा र स्तर वृद्धि सम्बन्धी कानून क्षेत्रका विषयहरू,
- बढुवा, विशेष बढुवा र स्तर वृद्धि सैद्धान्तिक विषय र कानूनी व्याख्या ,
- शैक्षिक योग्यता, कार्य सम्पादन मूल्यांकन, अनुभवका विषयहरू,
- बढुवाको प्रकृत्याका विषयमा विकसित मान्यता, अभ्यासका विषय तथा यस

सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतबाट भएका फैसलाहरू ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- निजामती सेवा ऐन, २०४९, परिच्छेद ४
- निजामती सेवा नियमावली, २०५०, परिच्छेद १०
- मधुनिधि तिवारी सार्वजनिक प्रशासनका केही पक्षहरू, २०६०, प्रकाशक कान्ति तिवारी, काठमाडौं,
- Jack Rabin, Thomas vocino, W.Bartley Hildreth and Gerald Miller (1994), Handbook of Public Personnel Administration, Marcel Dikker Inc. New York
- Patricia Wallace Ingraham, (1995), The Foundation of Merit Public Service in American Democracy, John Hompink University Press, Baltimore

- Rupert McNeil, A new approach to recruitment and promotion in the Civil Service, <https://quarterly.blog.gov.uk/2018/07/03/a-new-approach-to-recruitment-and-promotion-in-the-civil-service/>
- कविराज पौडेल समेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद कार्यालय, ने.का.प. २०६५, नि.नं. ७९८४
- रामबाबु भण्डारी समेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद कार्यालय, ने.का.प. २०६९ अंक ३, नि. नं. ८७८२,
- डा. ठाकुर राज अधिकारी वि. रामबाबु शरण जयसवाल, ने.का.प. २०६९ अंक ४, नि. नं. ८८१५,
- रत्नेश्वर प्रसाद शर्मा समेत वि. नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको सचिवालय, ने.का.प. २०७४ अंक ३, नि.नं. ९७८३

सत्र ९ :- बढुवाको प्रकृया

एकाईको उद्देश्यहरू :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- बढुवाको प्रक्रियाका सम्बन्धमा अन्य मुलुकको अभ्यास तथा कानूनी व्यवस्थाका बारेमा प्रशिक्षित गराउने,
- निजामती सेवा तथा सार्वजनिक सेवामा सम्लग्न कर्मचारीहरूको बढुवाको प्रकृयाका सम्बन्धमा रहेको कानूनी व्यवस्थाका बारेमा जानकारी गराइनेछ ।
- विभिन्न सेवा समूहमा गठन हुने बढुवा समितिको गठन प्रकृया र बढुवा समितिका बारेमा जानकारी गराइनेछ ।
- विभिन्न सेवामा सम्लग्न कर्मचारीको बढुवा प्रकृया, बढुवाको सूचि प्रकाशन, बढुवा उपरको उजुरीको प्रकृया, सो को कारवाहीका बारेमा जानकारी गराइनेछ ।
- बढुवाको प्रकृत्यामा लोकसेवा आयोगको भूमिकाका बारेमा जानकारी गराइनेछ ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

यस सत्रमा श्रोत व्यक्तिले निम्न विषय समेटेी प्रशिक्षण गराउनु पर्नेछ :

- बढुवाको किसिम तथा बढुवाको सिद्धान्त,
- बढुवाको प्रकृत्यागत कानूनी व्यवस्था,
- बढुवा समिति गठनका विधि, प्रकृत्या र अभ्यास,
- बढुवा उपरको उजुरी, बढुवा सूची प्रकाशनका सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतबाट भएका व्याख्या तथा कानूनी सिद्धान्तहरू ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- निजामती सेवा ऐन, २०४९, परिच्छेद ४
- निजामती सेवा नियमावली, २०५०, परिच्छेद १०
- स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३, परिच्छेद ४
- स्वास्थ्य सेवा नियमावली, २०५५, परिच्छेद ८

- PERSONNEL ADMINISTRATION, Jack Rabin et.al (editors), Marcel Dekker, New York
- Dr. S. B. M. Marume, Public Personnel Administration, International Journal of Business and Management Invention, Volume 5 Issue 6 || June. 2016, [https://www.ijbmi.org/papers/Vol\(5\)6/H0506046054.pdf](https://www.ijbmi.org/papers/Vol(5)6/H0506046054.pdf)
- Rupert McNeil, A new approach to recruitment and promotion in the Civil Service, <https://quarterly.blog.gov.uk/2018/07/03/a-new-approach-to-recruitment-and-promotion-in-the-civil-service/>
- बहुवा सम्बन्धी उजुरी सार संग्रह, २०५८ देखि २०६४/६५ सम्म र २०६५/६६ देखि २०६९/७० सम्म
- सम्पत घिमिरे वि. लोकसेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालय समेत, ने.का.प. २०६७, अंक १२, नि.नं. ८५१८,
- बलराम खत्री समेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, ने.का.प. २०६७, अंक ११, नि.नं. ८४९८,
- लोकराज पौडेल समेत वि. व्यवस्थापिका संसद सचिवालय समेत, ने.का.प. २०६८, अंक ११, नि.नं. ८७०९,
- मीरा राणा वि. रेडियो नेपाल समेत, ने.का.प. २०६६, अङ्क २, निर्णय नं.८०७४,
- शिवकुमार बस्नेत वि. लोकसेवा आयोग केन्द्रीय कार्यालय समेत, ने.का.प. २०६४, अंक १०, नि.नं. ७८९४,
- श्रीमती रेणु अधिकारी विरुद्ध श्री प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबार समेत, विषय : उत्प्रेषण समेत, ने.का.प. २०६३, अंक ६ नि.नं. ७७१०,
- डा. दिपेन्द्र श्रेष्ठसमेत वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, रामशाहपथ, काठमाडौंसमेत, ने.का.प., २०७५, अंक ३, नि.नं. ९९६८,
- कृष्णप्रसाद वाग्ले, वि. रजिस्ट्रार, पुनरावेदन अदालत, बुटवलसमेत, ने.का.प.२०७५ अंक १, नि.नं. ९९३४,
- शर्मिला महर्जन समेत वि. लोक सेवा आयोग केन्द्रीय कार्यालय, अनामनगर, काठमाडौंसमेत, ने.का.प २०७४ अंक १०, नि.नं. ९८८६

सत्र १० :- निजामती तथा सार्वजनिक सेवाका कर्मचारीको आचरण

एकाईको उद्देश्यहरू :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- निजामती कर्मचारीका तथा अन्य सेवाका कर्मचारीहरूका आचरणका बारेमा जानकारी प्राप्त गराइनेछ ।
- नैतिकता र आचरण बीचको अन्तर सम्बन्ध बारेमा ज्ञान दिलाइनेछ ।
- आचरणको उल्लंघन र त्यस उपरको उपचारको प्रकृया, विधि र कार्यवाही तथा सो को परिणामका बारेमा जानकारी गराइनेछ ।

- निजामती कर्मचारीको आचरणको कार्यवाहीमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोणको बारेमा जानकारी गराइनेछ ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

यस सत्रमा श्रोत व्यक्तिले निम्न विषय समेटी प्रशिक्षण गराउनु पर्नेछ :

- निजामती कर्मचारीको नैतिकता र आचरणको सैद्धान्तिक तथा व्यवहारीक विषयहरू,
- अवधारणाको विकास र अभ्याका विषयहरू,
- आचारण उल्लंघन र उपचारको व्यवस्था,

- उजुरी उपरको कार्यवाहीको विधि, प्रकृया र परिणामका विषयहरू ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- निजामती सेवा ऐन, २०४९ परिच्छेद ७,
- निजामती कर्मचारीहरूको आचार संहिता, २०६५
- Sample Code of Ethics of Civil Servants, <http://www.aalep.eu/sample-code-ethics-civil-servants>
- Civil Service Code: Standard and Behaviour, <https://www.sipo.ie/en/Codes-of-Conduct/Civil-Servants/Civil-Service-Code-of-Standards.pdf>
- IMPLEMENTING EFFECTIVE ETHICS STANDARDS IN GOVERNMENT AND THE CIVIL SERVICE', Transparency International,

<https://www.oecd.org/mena/governance/35521740.pdf>

- PUBLIC SERVICE (VALUES AND PRINCIPLES) ACT, 2015 (Kenya), kenyalaw.org/.../Acts%20and%20Regulations/
- कृष्ण पौडेल वि. अर्थ मन्त्रालय समेत, ने.का.प. २०६४ अंक १०, निर्णय नं.७८८६
- लेखनाथ पौडेल वि. प्रशासकीय अदालत समेत, ने.का.प. २०६९ अंक ८, नि.नं. ६४२९,
- योगेन्द्रप्रसाद यादव वि. लोकसेवा आयोग, ने.का.प. २०५९ अंक ५,६, नि.नं. ६३१०
- रामचन्द्र श्रेष्ठ वि. क्षेत्रीय साभा विकास कार्यालय, ने.का.प. २०४६ अंक ८, निर्णय नं. ४१९५
- पुरुषोत्तम श्रेष्ठ वि. पञ्चायत तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, ने.का.प. २०४२ अंक १२ नि.नं.२५७८

सत्र ११ :- विभागीय कार्यवाही

एकाईको उद्देश्यहरू :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- विभागीय कार्यवाहीको अवधारणा, क्षेत्र र सिद्धान्तका सम्बन्धमा आधारभूत जानकारी गराउनु,
- विभागीय कार्यवाहीका प्रकार र प्रकृयाहरू (गयल, खारेजी, अवकाश र वर्खास्ती आदि) सम्बन्धमा प्रशिक्षित गर्नु ।
- विभागीय कार्यवाही र अदालती कार्यवाही सम्बन्धमा परिचित गराई यी दुइका बीचको फरक सम्बन्धमा स्पष्ट बनाउनु,
- विभागीय कार्यवाही तथा अदालती कारवाहीका सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोणका सम्बन्धमा अवधारणागत स्पष्टता ल्याउनु ,

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

यस सत्रमा श्रोत व्यक्तिले निम्न विषय समेटेटी प्रशिक्षण गराउनु पर्नेछ :

- विभागीय कार्यवाहीको अवधारणा, सिद्धान्त, कानूनी व्यवस्था र अभ्यास,
- नेपालको सार्वजनिक सेवामा विभागीय कारवाही सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था र कार्यविधि
- विभागीय कार्यवाहीको किसिम, विभागीय कारवाही गर्दा अपनाउनु पर्ने विधि र सिद्धान्तका विषयहरू,
- विभागीय कार्यवाही उपर अदालती अभ्यास र दृष्टिकोण ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- निजामती सेवा ऐन, २०४९ परिच्छेद ९,
- निजामती सेवा नियमावली, २०५०, परिच्छेद १५
- निजामती केशवराज पाण्डे, प्रशासकीय कानून, चौथो संस्करण, २०७४,
- डा. शम्भुप्रसाद खनाल, प्रशासकीय कानून,

- Dr. J. N. Pandey, The Constitutional Law of India, 48th ed. 2011, Central Law Agency,
- Lloyd G. Nigro and J. Adward Kellough (1986), The New Public personnel Administration, (Chapter Eight, Public Employees: Rights and Responsibilities) 7th edition (2014), Wadsworth Cengage Learning,
- A GUIDEBOOK FOR DEPARTMENTAL INQUIRIES UNDER THE PUNJAB CIVIL SERVANTS (EFFICIENCY AND DISCIPLINE) RULES, 1999 ://regulationswing.punjab.gov.pk/system/files/GuideBook_ED_1999%281%29.pdf
- लेखनाथ पौडेल वि. प्रशासकीय अदालत, सिंहदरवार समेत, ने.का.प. २०६१ नि.नं. ७४२९
- रामप्रसाद सिटौला वि. टिम्बर करपोरेशन अफ नेपाल, ने.का.प. २०६४ अंक २ नि.नं. ७८१६
- गुलाब सिंह ठाकुर वि. मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय प्रहरी कार्यालय नेपालगञ्ज समेत, ने.का.प. २०४५ अंक ६, नि. नं. ३४७६
- शंकरकुमार भण्डारी वि. नेपाल बैङ्क लिमिटेड समेत, ने.का.प. २०६४ अंक १२ नि.नं. ७९०६
- प्रकाश यादव वि. प्रशासकीय अदालत, काठमाडौं समेत, ने.का.प. २०६३ अंक ६ नि.नं. ७७१५

सत्र १२ :- विभागीय कार्यवाहीको प्रक्रिया र स्वच्छ सुनुवाई

एकाईको उद्देश्यहरू :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सरकारी वकीलहरूलाई विभागीय कारवाहीको प्रक्रिया र स्वच्छ सुनुवाईका सिद्धान्तका सम्बन्धमा अवधारणागत स्पष्टता गराउने,
- विभागीय कारवाही गर्दा अपनाउनु पर्ने सिद्धान्तहरू (प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्त, सुनुवाईको मौका, कार्यविधिगत स्वच्छता, आधार र कारण सहितको निर्णय, अधिकार क्षेत्र, पुनरावेदनको अधिकार आदि)का सम्बन्धमा जानकारी गराउने,
- नेपालको सार्वजनिक सेवामा विभागीय कारवाही गर्दा अपनाउनु पर्ने कार्यविधि, कारवाही गर्ने अधिकार सुनुवाईको मौका र तरिका सम्बन्धमा स्पष्ट गराउने,
- कारवाही गर्दा हुन गएको कार्यविधिगत त्रुटीको परिणामका सम्बन्धमा परिचित गराउने,
- विभागीय कारवाहीका सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण सम्बन्धमा जानकारी दिने ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- विभागीय कारवाहीको प्रक्रिया र स्वच्छ सुनुवाईका सिद्धान्तहरू,
- सुनुवाईको मौका, सूचनाको तरिका र प्रक्रिया,
- सूचनामा उल्लेख हुनुपर्ने विषयहरू,
- अनिवार्य रूपमा पालना गर्नुपर्ने कार्यविधि,
- कार्यविधिगत त्रुटीको परिणाम तथा
- सुनुवाईको मौकाको सम्बन्धमा अदालतको दृष्टिकोण ।

सन्दर्भ सामाग्री :

- निजामती सेवा ऐन, २०४९ परिच्छेद ९,
- निजामती सेवा नियमावली, २०५०, परिच्छेद १५
- निजामती केशवराज पाण्डे, प्रशासकीय कानून, चौथो संस्करण, २०७४,
- डा. शम्भुप्रसाद खनाल, प्रशासकीय कानून,
- Dr. J. N. Pandey, The Constitutional Law of India, 48th ed. 2011, Central Law Agency,

- Aurthur L. Finkle () The practice of Employee Discipline, PUPBLI PERSONNEL ADMINISTRATION,
- Lydia Kerketta, Audi Alterem Partem: Right to Fair Hearing, <http://www.legalservicesindia.com/article/1860/Audi-Alterem-Partem-Right-to-fair-hearing.html>
- Ms. Mausami Sharmah, Exception to the Principles of Natural Justice, LAW MANTRA, <http://journal.lawmantra.co.in/wp-content/uploads/2015/05/22-new.pdf>
- मुकेश वस्नेत वि. सशस्त्र प्रहरी वल प्रधान कार्यालय, ने.का.प, २०७० अंक ७, नि.नं. ९०३७
- माधवप्रसाद चौलागाईं वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत, , ने.का.प. २०६९ अंक २, निर्णय नं. ८७६९
- शंकरकुमार भण्डारी वि. नेपाल बैङ्क लिमिटेड समेत, ने.का.प. २०६४ अंक १२ नि.नं. ७९०६
- प्रकाश यादव वि. प्रशासकीय अदालत, काठमाडौं समेत, ने.का.प. २०६३ अंक ६ नि.नं. ७७१५
- कृष्णप्रसाद पौडेल, वि. प्रहरी प्रधान कार्यालय, नक्साल काठमाडौं समेत, २०६६ साउन, अङ्क ४, निर्णय नं. ८१२०
- इन्दिरा भा, वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय धनुषा समेत, ने.का.प. २०६५ अंक २ नि.नं. ७९३०
- देवेन्द्रकुमार सुब्बा वि. वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, ने.का.प.२०७४, अंक १०, नि.नं ९८९३
- प्रकाश यादव वि. प्रशासकीय अदालत काठमाडौं समेत, उत्प्रेषण समेत, ने.का.प. २०६३, अंक ६ नि.नं. ७७१५
- मानबहादुर वि.क. वि. प्रशासकीय अदालत समेत स.अ. बुलेटिन, वर्ष १८, अंक ३ जेठ, २०६६ पूर्णाङ्क ४०५ पृ.१८
- रामप्रसाद सिटौला समेत वि. टिम्बर कर्पोरेशन अफ नेपाल समेत, ने.का.प. २०६४, अंक २, नि.नं. ७८१६,

सत्र १३ :- अध्ययन विदा, अध्ययन तथा तालिममा मनोनयन

एकाईको उद्देश्यहरु :

यस सत्रमा सहभागीहरु

- सरकारी वकीलहरूलाई निजामती सेवा तथा अन्य सार्वजनिक सेवामा अध्ययन विदा तथा अध्ययन तथा तालिमको प्रकार र प्रकृति एवं आवश्यकताको सम्बन्धमा ज्ञान दिलाउने,
- सार्वजनिक सेवामा कार्यरत जनशक्तिलाई अध्ययन तथा तालिममा मनोनयन गर्दा अपनाउनु पर्ने प्रकृया, छनौटका सिद्धान्त र मापदण्डका सम्बन्धमा प्रशिक्षित गर्ने
- नेपालको सेवा सम्बन्धी कानूनमा अध्ययन विदा, अध्ययन तथा तालिममा छनौटका आधार, प्रकृया र कार्यविधि तथा यस सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण सम्बन्धमा जानकारी गराई त्यस्ता मुद्दामा प्रतिरक्षा गर्न सक्षम बनाउने

एकाईमा समावेश हुने विषयहरु :

- अध्ययन विदा, अध्ययन तथा तालिमको प्रकार, प्रकृति सम्बन्धी अवधारणात्मक पक्ष,
- कर्मचारीलाई दिइने अध्ययन विदाको प्रकार, अध्ययन तथा तालिममा मनोनयन गर्ने आधार र तथा मापदण्डहरु,
- नेपालमा अध्ययन विदा, अध्ययन तथा तालिममा मनोनयन सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था,
- अध्ययन विदा तथा तालिममा मनोनयन सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण ।

सन्दर्भ सामाग्री

- निजामती सेवा ऐन, २०४९ परिच्छेद ६

- निजामती सेवा नियमावली, २०५० परिच्छेद ८ र ९
- स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ परिच्छेद ५
- स्वास्थ्य सेवा नियमावली, २०५५, परिच्छेद ७
- छात्रवृत्ति नियमावली, २०६०
- मधुनिधि तिवारी सार्वजनिक प्रशासनका केही पक्षहरू, २०६०, कान्ति तिवारी, काठमाडौं,
- हरिदत्त पाण्डेय, कर्मचारीको कार्यक्षमता अभिवृद्धिका लागि तालिम र नेपालको निजामती सेवामा यसको व्यवस्था, कामाद, २०६४ वैशाख, बर्ष १०, अंक १ पूर्णाङ्क १९, प्रशासन, व्यवस्थापन र विकास केन्द्र, काठमाडौं,
- David Garson and Dennis M. Daley, Personnel Training and Development, PUBLIC PERSONNEL ADMINISTRATION
- Lloyd G. Nigro and J. Adward Kellough (1986), The New Public personnel Administration, 7th edition (2014), Wadsworth Cengage Learning,
- Leave Rules, https://www.nitt.edu/www/uploads/684_leaverulesv2.pdf
- छविीलाल पौडेल वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, ने.का.प. २०६९ अंक ३, नि.नं. ८७९५
- माधवप्रसाद चौलागाईं, वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, ने.का.प. २०६९, अंक २ नि.नं. ८७६९
- जगदीशप्रसाद चौहान वि. नेपाल बैंक लिमिटेड, ने.का.प. २०६९, अंक १ नि.नं. ८७५२
- जयराम अधिकार वि. म.प.का, ने.का.प. २०७३ अंक १२, नि.नं. ९७३४
- डा. सन्तोष पौडेल वि. नेपाल सरकार स्वास्थ्य मन्त्रालय समेत, ने.का.प. २०७४ अंक ४, नि.नं. ९७९३

सत्र १४ :- कर्मचारीको सरुवा

एकाईको उद्देश्यहरू :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सरकारी वकीलहरूलाई निजामती सेवा तथा अन्य सार्वजनिक सेवाका कर्मचारीहरूको सरुवा सम्बन्धी अवधारणाका बारेमा जानकारी गराउने,
- कर्मचारीको सरुवाको आवश्यकता, सरुवाका आधार तथा मापदण्डका सम्बन्धमा आधारभूत ज्ञान दिलाउने,
- कर्मचारीको सरुवा गर्ने अधिकारी, सरुवाको अवधि, कार्यतालिका र अवधि नपुग्दै सरुवा गर्ने आधार र कर्मचारीले पाउने सुविधा सम्बन्धमा जानकारी दिलाउने,
- सरुवा उपरको उजुरी र पुनरावलोकन सम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाको सम्बन्धमा प्रशिक्षित गराउने,

- सरुवा सम्बन्धमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण सम्बन्धमा अध्यावधिक जानकारी गराई यस सम्बन्धी मुद्दामा प्रतिरक्षा गर्न सक्षम बनाउने,

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- सरुवाको अवधारणा तथा सिद्धान्त
- सरुवाको उद्देश्य (भौगोलिक क्षेत्रको अनुभव, कार्य क्षमताको विकास र अनुभव)
- सरुवाको मापदण्ड, कार्य तालिका, सरुवाको प्रकृया र सरुवा गर्ने अधिकारी,
- सरुवा उपरको उजुरी र संवोधन,
- सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण ।

सन्दर्भ सामाग्री

- निजामती सेवा ऐन, २०४९ परिच्छेद ६४

- निजामती सेवा नियमावली, २०५० परिच्छेद ६
- स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ परिच्छेद ४
- स्वास्थ्य सेवा नियमावली, २०५५, परिच्छेद ५
- मधुनिधि तिवारी सार्वजनिक प्रशासनका केही पक्षहरू, (२०६०), कान्ति तिवारी, काठमाडौं,
- लक्ष्मिदत्त कलौनी, कर्मचारी सुरुवा: संगठनिक तथा व्यक्तिगत स्वार्थका मभ्रधारमा, प्रशासन, अंक १२२, सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, सिंहदरवार काठमाडौं
- Professor Pushkar Bajracharya and Dr Clive Grace, The Nepal Civil Service and Re-structuring of State, An Option Papter, Ministry of General Administration/UNDP, http://www.np.undp.org/content/dam/nepal/docs/projects/UNDP_NP
- _PREPARE_the-nepal-civil-service-and-re-structuring-of-the-state.pdf
- मणिराम ढकाल वि. सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, रिट नं. २०७३ ,WO, ९३१, निर्णय मिति २०७४।३।६,
- मेनका हमाल वि. सामान्य प्रशासन मन्त्रालय समेत भएको उत्प्रेषण परमादेश मुद्दा ०६६ -WO- २७०, निर्णय मिति २०६८।१।६
- प्रतिभा कुमारी सिंह वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, ने.का.प. २०७२ अंक १२, नि. नं. ९५११
- राजनारायण ठाकुर वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, ०७३ WO- ०५६७ निर्णय मिति २०७४।४।१
- महेश्वर कुमार कुँवर समेत वि. स्वास्थ्य सेवा विभाग, ने.का.प, २०५३ अंक ८, नि.नं. ६२४७

सत्र १५ :- प्रहरी/सशस्त्र प्रहरी कर्मचारीको आचरण र सजाय

एकाईको उद्देश्यहरू :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सरकारी वकीलहरूलाई प्रहरी कर्मचारीहरूको आचरणका नियमहरूका सम्बन्धमा परिचित गराउने
- अन्य सेवा र प्रहरी सेवाका कर्मचारीहरूको आचरणका नियमहरूका बीच समानता र फरक सम्बन्धमा आधारभूत जानकारी गराउने,
- प्रहरी कर्मचारीलाई आचरणको उल्लंघनमा हुने सजायको व्यवस्था सम्बन्धमा प्रशिक्षित गराउने,
- प्रहरी कर्मचारीका आचरणको उल्लंघनमा हुने विभिन्न किसिमका सजायहरू र तिनका औचित्यताका सम्बन्धमा प्रष्ट बनाउने,

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- प्रहरी सेवा भित्र आचरणका नियमहरू सम्बन्धी अवधारणा, आचरणका नियमहरूका प्रकृति
- अन्य सेवाका कर्मचारीको आचरण र प्रहरी सेवामा आचरणका नियमहरूको बीचको अन्तर
- आचरणका नियम सम्बन्धी कानूनी संरचना
- आचरणका नियम सम्बन्धी सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामाग्री :

- प्रहरी ऐन, २०१२, परिच्छेद ४
- सशस्त्र प्रहरी ऐन, २०५८ परिच्छेद ३,४,५
- प्रहरी नियमावली, २०७१, परिच्छेद ९
- सशस्त्र प्रहरी नियमावली, २०७२ परिच्छेद ११
- हेमराज जैसी वि. मध्य परिश्रम क्षेत्रीय प्रहरी कार्यालय, सुर्खेत समेत, न.का.प. २०७० अंक ४, नि.नं.८९९८

- अली अख्तर मिया वि. प्रहरी प्रधान कार्यालय समेत, २०७० सालको रिट नं WO ०५०५, निर्णय मिति २०७२।५।२३
- गणेश बहादुर दुरा समेत वि. नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत, ने.का.प २०७३ अंक ४ नि.नं. ९५७९ उत्प्रेषण/परमादेश
- मनोज कुमार देव वि. गृह मन्त्रालय सिंहदरबार, काठमाडौं समेत, विषय : उत्प्रेषण समेत ने.का.प. २०६३, अंक ७ नि.नं. ७७३२, पृ. ८८५
- नारायण प्र. सापकोटा वि. गृह मन्त्रालय समेत, उत्प्रेषण समेत स.अ. बुलेटिन, वर्ष १५, अंक ५, जेष्ठ २०६३, पूर्णाङ्क ३३५, पृ. ८

सत्र १६ :- प्रहरी कर्मचारी उपरको विभागीय कार्यवाही

एकाईको उद्देश्यहरू :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सहभागी सरकारी वकीलहरूलाई प्रहरी यस सत्रमा सहभागी सरकारी वकीलहरूले प्रहरी कर्मचारीको विभागीय कार्यवाहीको प्रकृया अख्तियारवाला, सुनुवाइको मौका र स्पष्टिकरण, पर्चा खडा गर्ने, प्रकृतिक न्यायका सिद्धान्त र अपवादका बारेमा जानकारी प्राप्त विभागीय कर्मचारी र अदालती कार्यवाही बीचको अन्तरसम्बन्धको बारेमा जानकारी राख्न सक्षम हुनेछ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- प्रहरी कर्मचारीहरू उपरको विभागीय कार्यवाहीको प्रकृयाका विषयहरू,
- स्पष्टिकरण र सुनुवाइको मौकाका विषयहरू,
- प्रकृतिक न्यायका सिद्धान्त र प्रयोगका विषयहरू,
- पर्चा खडा गर्ने प्रकृया र अख्तियारवालका विषयहरू,
- विभागीय कर्मचारी उपर अदालती दृष्टिकोण र अभ्यासका विषयहरू।

सन्दर्भ सामाग्री :

- प्रहरी ऐन १२,
- प्रहरी नियमावली,
- प्रहरी सेवाको पदमा नियुक्ति र बढुवा गर्दा अपनाउनु पर्ने सामान्य सिद्धान्त २०६९.
- रेखमबहादुर शाही वि. नेपाल प्रहरी प्रधान कार्यालय समेत, ने.का.प. २०७५ अंक २, नि.नं.९९६२
- प्रमानन्द चौधरी वि. जि.प्र.का मोरङ, ने.का.प. २०७५ अंक १, नि.नं. ९९३८
- राजेन्द्र विष्ट वि. गृह मन्त्रालय समेत, ने.का.प.२०७४, अंक २, नि.नं. ९७६९,
- गणेश बहादुर दुरा समेत वि. नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत, ने.का.प २०७३ अंक ४ नि.नं. ९५७९
- शंकर पण्डित वि. प्रहरी प्रधान कार्यालय , ने.का.प, २०७२ अंक ९, नि.नं. ९४६६
- नरेश डगौरा वि. सशस्त्र प्रहरी वल प्रधान कार्यालय, हलचोक समेत, ने.का.प २०७२ अंक ९, नि.नं ९४६४
- चिरञ्जिवी खरेल वि. प्रहरी प्रधान कार्यालय समेत ने.का.प. २०७२ अंक २, नि.नं. ९३४७
- मानसिंह वोहरा वि. महानगरिय प्रहरी आयुक्तको कार्यालय समेत, ने.का.प. २०७१, अंक ६, नि.नं.९१७८

सत्र १७ :- नेपाली सेनाका आचारण र विभागीय कार्यवाही :

एकाईको उद्देश्यहरू :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सरकारी वकीलहरूलाई सैनिक सेवाका कर्मचारीहरूको आचरणका नियमहरूका सम्बन्धमा परिचित गराउने
- अन्य सेवा र सैनिक सेवा सेवाका कर्मचारीहरूको आचरणका नियमहरूका बीच समानता र फरक सम्बन्धमा आधारभूत जानकारी गराउने
- सैनिक सेवाका कर्मचारीलाई आचरणको उल्लंघनमा हुने सजायको व्यवस्था सम्बन्धमा प्रशिक्षित गराउने
- सैनिक सेवाका कर्मचारीका आचरणको उल्लंघनमा हुने विभिन्न किसिमका सजायहरू र तिनका औचित्यताका सम्बन्धमा प्रष्ट बनाउने
- सैनिक सेवाका कर्मचारीलाई आचरणको उल्लंघनमा हुने विभागीय कारवाही र तत्सम्बन्धी अदालतको दृष्टिकोणका सम्बन्धमा परिचित गराई तत्सम्बन्धी रिट निवेदनहरूमा प्रतिरक्षा गर्न सक्षम बनाउने

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- नेपाली सेनाका आचारणका विषयहरू,
- आचारण उल्लंघनका अवस्था, विभागीय कार्यवाहीका प्रकृया तथा सुनुवाइको सिद्धान्तहरू,
- सैनिक विशेष अदालतको क्षेत्राधिकार र पुनरावेदनका विषयहरू ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- सैनिक ऐन, २०६३, परिच्छेद ७, ८, ९, १०
- सैनिक अदालत नियमावली, २०६४
- सैनिक सेवा नियमावली, २०६९

- सैनिक प्राविधिक सेवा नियमावली, २०१९
- नेपाली सैनिक विमान सम्भार समूह नियमावली, २०४२
- सैनिक(हवाई परिवहन) नियमावली, २०३०
- सैनिक उपचारिका नियमावली, २०४९
- सैनिक कल्याणकारी कोष नियमावली, २०६५
- George H. Prugh, Code of Conduct for the Armed Force, Columbia Law Review, 1956
- Standards of Conduct for Department of the Army Personnel, https://www.loc.gov/rr/frd/Military_Law/pdf/AR_600-50_01-28-1988.pdf
- The New French Code of Military Justice Major George C. Ryker
- रामजी थापा वि. नेपाली जंगी अड्डा भद्रकाली, ने.का.प. २०७०, अंक ५, नि.नं. ९०१०
- सुषमा गौतमसमेत वि. कार्यरथी विभाग, भर्ना छनौट निर्देशनालय जङ्गी अड्डा, भद्रकाली समेत, ने.का.प. २०७३ अंक ८, नि.नं. ९६६३
- कृष्णशरण मास्के वि. रक्षा मन्त्रालय समेत, ने.का.प. २०७३ अंक ७, नि.नं. ९६२८
- भिमकुमार वान्तवा समेत वि. रक्षा मन्त्रालय समेत, ने.का.प. २०६५ अंक १० नि.नं.८०२०
- राधाकृष्ण खड्का वि. नेपाल सरकार रक्षा मन्त्रालय समेत, ने.का.प. २०६५ अंक १० नि.नं.८०२७

सत्र १८ :- कर्मचारीको विभागीय कार्यवाहीका सम्बन्धमा अदालतको दृष्टिकोण

एकाईको उद्देश्यहरू :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सरकारी वकीलहरूलाई कर्मचारी उपर गरिने विभागीय कारवाहीको अवधारणा, विभागीय कारवाहीको आवश्यकता र औचित्य सम्बन्धमा प्रशिक्षित गर्ने,
- विभिन्न सेवाका कर्मचारीहरू उपर गरिने विभागीय कारवाहीको प्रकार र प्रकृतिका सम्बन्धमा जानकारी दिलाउनु,
- विभागीय कारवाहीको प्रकृया र अपनाउनु पर्ने सिद्धान्त (प्राकृतिक न्यायका सिद्धान्त लगायत स्वच्छ सुनुवाइका सिद्धान्तहरू, सुनुवाइको मौका, आधार र कारण सहितको निर्णय, पुनरावेदनको अधिकार आदि)का सम्बन्धमा अवधारणागत रूपमा प्रष्ट बनाउनु,
- विभागीय कारवाही र अदालती कारवाहीका बीचको फरक सम्बन्धमा जानकारी दिलाउनु
- अदालती कारवाही र विभागीय कारवाही सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोणका सम्बन्धमा प्रष्ट बनाई यस सम्बन्धी विवादमा प्रतिरक्षा गर्न सक्षम बनाउनु,

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- विभागीय कार्यवाहीको अवधारणा, विभागीय कारवाहीको आवश्यकता,
- विभागीय कार्यवाहीको प्रकार
- विभागीय कारवाही गर्ने अधिकारी,
- विभागीय कारवाहीको प्रकृया, चरण
- विभागीय कार्यवाही गर्दा अपनाउनु पर्ने सिद्धान्त र प्रक्रिया,

- विभागीय कार्यवाही उपरको पुनरावेदन,
- विभागीय कार्यवाही उपर अदालती दृष्टिकोण र अभ्यास ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- Mark Elliot and Jeson Varuhas (2017). Administrative Law: Text and Materials, 3rd ed. Oxford University Press
- Barnes, J; Douglas, R, 2015, LexisNexis Questions and Answers-Administrative Law
- Timothy Endicott(2015), Administrative Law, 3rd ed. Oxford University Press
- Hamid Khan (2013), Principles of Administrative Law: A Comparative Study,
- Amartya bag, Guidelines and procedure of inquiry in case of misconduct by government employees in India, <https://blog.ipleaders.in/procedure-inquiry-misconduct-by-government-employees/>
- रामप्रसाद सिटौला वि. टिम्बर करपोरेशन अफ नेपाल ने.का.प. २०६४ अंक २
- गुलाब सिंह ठाकुर वि. मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय प्रहरी कार्यालय नेपालगञ्ज समेत, ने.का.प. २०४५ अंक ६, नि. नं. ३४७६

सत्र १९ :- सेवाबाट हटाउने र बर्खास्त गर्ने

एकाईको उद्देश्यहरू :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- यस सत्रमा सहभागी सरकारी वकीलहरूले नैतिक पतन देखिने कसूरका प्रकृति, सेवाबाट बर्खास्ती हुने अवस्था, बर्खास्ती गर्दा अपनाइने प्रकृया, विधि, अदालती दृष्टिकोण र अभ्यासका बारेमा ज्ञान प्राप्त गरी कार्यसम्पादनमा प्रयोग गर्न सक्नेछन् ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- नैतिक पतन देखिने कसूरका प्रकार र प्रकृतिका विषयहरू,
- सेवाबाट बर्खास्ती हुने अवस्थाका विषयहरू,
- बर्खास्तीका प्रकृयाहरू,
- नैतिक पतनका सम्बन्धमा अन्तर्राष्ट्रिय प्रयोगका विषयहरू,

- नैतिकख पतनका अवधारणा, सेवामा प्रभावका विषयहरू ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- Mark Elliot and Jerson Varuhas (2017). Administrative Law: Text and Materials, 3rd ed. Oxford University Press
- Barnes, J; Douglas, R, 2015, LexisNexis Questions and Answers- Administrative Law
- Timothy Endicott (2015), Administrative Law, 3rd ed. Oxford University Press
- Hamid Khan (2013), Principles of Administrative Law: A Comparative Study,
- केशवराज पाण्डे, प्रशासकीय कानून, चौथो संस्करण, २०७४, परिच्छेद ९
- डा. शम्भुप्रसाद खनाल, प्रशासकीय कानून,
- राजेन्द्रकुमार के.सी. वि.वन तथा भूसंरक्षण मन्त्रालय, ने.का.प. २०७२, अंक ११, नि.नं. ९४९८

- योगेन्द्र गिरी वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, ने.का.प. २०७२, अंक ८, नि.नं. ९४५८
- तारावहादुर रानामगर वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, ने.का.प. २०७२, अंक ७, नि.नं. ९४३६,
- लक्ष्मण लामा वि. सशस्त्र प्रहरी वल प्रधान कार्यालय, ने.का.प. २०७१, अंक ८, नि.नं. ९२३४
- रामकुमार रणपहेली वि. नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय, ने.का.प. २०७०, अंक ११, नि.नं. ९०७२
- मुकेश वस्नेत वि. सशस्त्र प्रहरी वल प्रधान कार्यालय, ने.का.प. २०७०, अंक ७, नि.नं. ९०३७
- हेमराज जैसी वि. मध्य पश्चिम क्षेत्रीय प्रहरी कार्यालय, सुर्खेत समेत, ने.का.प. २०७० अंक ४, नि.नं. ८९९८

सत्र २० :- नेपाल स्वास्थ्य सेवाका कर्मचारीहरूको स्तर वृद्धि, पदनाम र पदस्थापन सम्बन्धी विवादहरू

एकाईको उद्देश्यहरू :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सहभागी सरकारी वकीलहरूलाई स्वास्थ्य सेवामा रहने समूह तथा उपसमूह, तह र पदहरूको बारेमा ज्ञान दिलाउने,
- स्वास्थ्य सेवाका कर्मचारीहरूको वृत्ति विकास (बहुवा र स्तर वृद्धि समेत)का सम्बन्धमा अवधारणागत रूपमा प्रष्ट बनाउने
- बहुवा र स्तरवृद्धिका बीचको समानता र फरक तथा यस सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोणका सम्बन्धमा प्रशिक्षित गराउने,

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- स्वास्थ्य सेवाको गठन, समूह तथा उपसमूह विभाजन सम्बन्धी,
- बहुवा र स्तरवृद्धि र पदनाम सम्बन्धी अवधारणा र कानूनी व्यवस्था

- बहुवा र स्तरवृद्धि बीचको भिन्नता, कानूनी व्यवस्था र सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण,

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ परिच्छेद ३ र ४
- स्वास्थ्य सेवा नियमावली, २०५५ परिच्छेद २ र ८
- रामबाबु भण्डारी समेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद कार्यालय, ने.का.प. २०६९ अंक ३, नि. नं. ८७८२, पृ ३९०
- डा. ठाकुर राज अधिकारी वि. रामबाबु शरण जयसवाल ने.का.प. २०६९ अंक ४, नि. नं. ८८१५
- विजयक्रान्ति शाक्य समेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत, ने.का.प. २०६८ अंक ४, नि.नं. ८५९१

सत्र २१ :- रिट सम्बन्धी आधारभूत जनाकारी

एकाईको उद्देश्यहरू :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सहभागी सरकारी वकीलहरूलाई सम्बन्धी सिद्धान्तिक अवधारणा (अर्थ, अवधारणाको विकास, रिट सम्बन्धी संवैधानिक र कानूनी व्यवस्था), रिटका प्रकारका सम्बन्धमा प्रष्ट बनाउने
- सहभागीहरूलाई रिट सम्बन्धी प्रमुख सिद्धान्तहरू, विभिन्न प्रकारका रिटहरू जारी हुने र नहुने सिद्धान्त र अवस्थाहरूका बारेमा आधारभूत जानकारी दिलाउने
- लिखित जवाफमा खुलाउनु पर्ने कुराहरू सम्बन्धमा प्रशिक्षित गर्ने
- नेपाल सरकार वि. दायर हुने रिट निवेदनमा सरकारी वकीलहरूको भूमिका, प्रतिरक्षा गर्दा ध्यान दिनु पर्ने विषयहरूमा अवधारणागत रूपमा प्रष्ट बनाई यस्ता रिटहरूको प्रतिरक्षा गर्न सक्षम बनाउने

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- रिटको अर्थ, अवधारणा र ऐतिहासिक विकास
- रिटका प्रकार र रिट जारी हुने र नहुने अवस्थाहरू
- रिट सम्बन्धी प्रमुख सिद्धान्तहरू
- रिट सम्बन्धी संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्था

- लिखित जवाफमा खुलाउनु पर्ने कुराहरू
- नेपाल सरकार वि. दायर रिट निवेदनमा सरकारी वकीलको भूमिका

सन्दर्भ सामाग्री :

- नेपालको संविधान
- सर्वोच्च अदालत ऐन
- सर्वोच्च अदालत नियमावली
- उच्च अदालत नियमावली
- जिल्ला अदालत नियमावली
- रेवतीरमण खनाल, रिट निवेदन सिद्धान्त र व्यवहार
- टोपबहादुर सिंह, नेपालको संविधान र संवैधानिक कानून,
- MP Jain (2017, Indian Constitutional Law, 8th ed. Lexis Nexis, India
- V.N. Sukla (2017), Constitution of India, 13th ed. Eastern Book Company,
- D. L. Keir and F. H. Lawson, Cases in Constitutional Law,
- Dr. J. N. Pandey, The Constitutional Law of India, 48th ed. 2011, Central Law Agency,

सत्र २२ :- सेवा सम्बन्धी कर्मचारीसँग सम्बन्धित विवादहरूको प्रतिरक्षा

एकाईको उद्देश्यहरू :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सरकारी वकीलहरूलाई कर्मचारीको सेवाका शर्त सम्बन्धी कानूनको व्याख्या गर्दा सर्वोच्च अदालतले अवलम्बन गरेका सिद्धान्तहरूको बारेमा जानकारी गराउनु ,
- सेवा शर्त सम्बन्धी विवादमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण सम्बन्धमा सरकारी वकीलहरूलाई अद्यावधिक गराउनु,

- सेवा शर्त सम्बन्धी मुद्दामा सर्वोच्च अदालतले गरेका महत्वपूर्ण व्याख्याका सम्बन्धमा जानकारी दिलाउनु,
- सेवा शर्त सम्बन्धी विवादमा प्रतिरक्षा गर्दा बीचार गर्नुपर्ने सिद्धान्त, अभ्यास र अपनाउनु पर्ने रणनीति सम्बन्धमा प्रष्ट बनाई त्यस्ता विवादहरूमा प्रभावकारी रूपमा प्रतिरक्षा गर्न सक्षम बनाउनु ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- सेवाका शर्त सम्बन्धी कानूनको व्याख्याका सिद्धान्तहरू
- सेवा शर्त सम्बन्धी विवादमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण
- सेवा शर्त सम्बन्धी महत्वपूर्ण विवादमा सर्वोच्च अदालतबाट भएको व्याख्या,
- सेवा शर्त सम्बन्धी विवादमा प्रतिरक्षा गर्दा ध्यान दिनुपर्ने विषयहरू तथा प्रतिरक्षामा अपनाउनु पर्ने रणनीतिहरू ।

सन्दर्भ सामग्री :

- कर्मचारी सम्बन्धी विवादमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण सम्बन्धमा अनुसन्धानमूलक अध्ययन प्रतिवेदन, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय

- रामप्रसाद सिटौला वि. टिम्बर करपोरेशन अफ नेपाल ने.का.प. २०६४ अंक २ नि.नं.
- गुलाब सिंह ठाकुर वि. मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय प्रहरी कार्यालय नेपालगञ्ज समेत ने.का.प. २०४५ अंक ६, नि. नं. ३४७६
- ध्रुवप्रसाद रिजाल वि. निजामती किताबखानासमेत स.अ. बुलेटिन, वर्ष १५, अंक ९, भाद्र २०६३, पूर्णाङ्क ३४०
- सुरेशप्रसाद यादव वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, स.अ.वु. २०६८ अंक २४ मा प्रकाशित
- प्रवेशराम भण्डारी समेत वि. सङ्घीय मामिला मन्त्रालय समेत, ने.का.प. २०७३ अंक ५, नि. नं. ९५९३

सत्र २३ शिक्षा ऐन शिक्षक सेवा आयोग नियमावली र शिक्षा नियमावली अन्तर्गतका विवादहरू-१

एकाईको उद्देश्यहरू :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- शिक्षा ऐनका मुख्य मुख्य व्यवस्थाहरू खासगरी निम्न लिखित व्यवस्थाहरूका सम्बन्धमा मा सहभागी सरकारी वकीलहरूलाई प्रशिक्षित गर्ने:
- ✓ शिक्षा विभाग, जिल्ला शिक्षा कार्यालय र जिल्ला शिक्षा समिति,
- ✓ शैक्षिक योग्यता, तालिम, शिक्षक सेवा आयोग, सिफारिसका प्रक्रिया, अध्यापन अनुमति पत्र,
- ✓ विद्यालय व्यवस्थापन समिति, विद्यालय गाभ्ने सम्बन्धी व्यवस्था
- ✓ शिक्षक युनियन पदीय आचरण,

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- शिक्षा ऐन, को संरचना र उद्देश्य
- शिक्षा ऐन, का प्रमुख विषयहरू खासगरी
- संस्थागत र सामुदायिक विद्यालयको स्थापना, सञ्चालन सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था,
- अध्यापन अनुमति पत्रको व्यवस्था,

- शिक्षकको सरुवा, तलव भत्ता नपाउने र सेवा अवधि गणना नहुने अवस्था
- उपर्युक्त विषयमा सर्वोच्च अदालतबाट भएका व्याख्याहरू ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान
- शिक्षा ऐन, २०२८
- वृषबहादुर राई वि. शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, ने.का.प. २०६७ अंक १०, नि.नं.८४८९
- अमृता भट्टराई वि. शिक्षक सेवा आयोग समेत, २०७३ -WO- ११८९, निर्णय मिति: २०७४।६।२
- घनश्याम भुपाल समेत वि. शिक्षक सेवा आयोग समेत, २०७३ -WO- ११९३, निर्णय मिति: २०७४।६।२
- आस्ता आले वि. शिक्षक सेवा आयोग समेत, २०७३ -WO- १२२८, निर्णय मिति: २०७४।६।२

सत्र २४ शिक्षा ऐन शिक्षक सेवा आयोग नियमावली र शिक्षा नियमावली अन्तर्गतका विवादहरू-२

एकाईको उद्देश्यहरू :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, शिक्षा नियमावलीका मुख्य मुख्य व्यवस्थाहरू खाशगरी निम्न लिखित व्यवस्थाहरूका सम्बन्धमा मा सहभागी सरकारी वकीलहरूलाई प्रशिक्षित गर्ने :
- ✓ शिक्षा विभाग, जिल्ला शिक्षा कार्यालय र जिल्ला शिक्षा समिति,
- ✓ शैक्षिक योग्यता, तालिम, शिक्षक सेवा आयोग, सिफारिसका प्रक्रिया, अध्यापन अनुमति पत्र,
- ✓ विद्यालय व्यवस्थापन समिति, विद्यालय गाभ्ने सम्बन्धी व्यवस्था
- ✓ शिक्षक युनियन
- ✓ पदीय आचरण,

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- शिक्षा ऐन को संरचना र उद्देश्य
- शिक्षा ऐन का प्रमुख विषयहरू खाशगरी
- संस्थागत र सामूदायिक विद्यालयको स्थापना, सञ्चालन सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था,

- अध्यापन अनुमति पत्रको व्यवस्था,
- शिक्षकको सरुवा, तलब भत्ता नपाउने र सेवा अवधि गणना नहुने अवस्था
- उपर्युक्त विषयहरूमा सर्वोच्च अदालतबाट भएका व्याख्याहरू ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- शिक्षा ऐन,
- वृषवहादुर राई वि. शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, ने.का.प. २०६७ अंक १०, नि.नं. ८४८९
- अमृता भट्टराई वि. शिक्षक सेवा आयोग समेत, २०७३ -WO- ११८९, निर्णय मिति: २०७४।६।२
- घनश्याम भुषाल समेत वि. शिक्षक सेवा आयोग समेत, २०७३ -WO- ११९३, निर्णय मिति: २०७४।६।२
- आस्ता आले वि. शिक्षक सेवा आयोग समेत, २०७३ -WO- १२२८, निर्णय मिति: २०७४।६।२

सत्र २५ सेवा समूहको विभाजन

एकाईको उद्देश्यहरू :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सहभागी सरकारी वकीलहरूलाई सार्वजनिक सेवामा सेवा समूहको अवधारणा, सेवा समूह विभाजनको उद्देश्य र औचित्यको बारेमा जानकारी दिलाउने,
- निजामती सेवामा विशिष्टीकरण र समूहीकरण तथा विशिष्टीकरण र सेवा समूह विभाजनका आधारहरूका सम्बन्धमा परिचित गराउने
- विभिन्न सार्वजनिक सेवा र समूहहरूका बारेमा जानकारी गराउने

- निजामती सेवा र समूहहरू, समूह परिवर्तन र परिवर्तनका आधारहरूका सम्बन्धमा प्रष्ट बनाउने,
- सेवा समूह परिवर्तनका सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोणका सम्बन्धमा अद्यावधिक बनाई तत्सम्बन्धी विवादहरूमा प्रतिरक्षा गर्न सक्षम बनाउने,

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- सार्वजनिक सेवामा सेवा समूहको अवधारणा, सेवा समूह विभाजनको उद्देश्य र औचित्य,

- निजामती सेवामा विशिष्टीकरण र समूहीकरण तथा विशिष्टीकरण र सेवा समूह विभाजनका आधारहरू
- विभिन्न सार्वजनिक सेवा र तिनमा रहेका समूहहरू
- निजामती सेवा र सार्वजनिक सेवाका समूहहरू, समूह परिवर्तन र परिवर्तनका आधारहरू,
- सेवा समूह परिवर्तनका सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण,

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- निजामती सेवा ऐन, २०४९, परिच्छेद २
- निजामती सेवा नियमावली, २०५०, परिच्छेद २,३ र ४
- नेपाल प्रशासन सेवा (गठन, समूह तथा श्रेणी विभाजन र नियुक्ति) नियमहरू, २०५०
- नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा (गठन, समूह तथा श्रेणी विभाजन र नियुक्ति) नियमहरू, २०५१
- नेपाल वन सेवा (गठन, समूह तथा श्रेणी विभाजन र नियुक्ति) नियमहरू, २०५१
- नेपाल न्याय सेवा (गठन, समूह तथा श्रेणी विभाजन र नियुक्ति) नियमहरू, २०५१

- नेपाल शिक्षा सेवा (गठन, समूह तथा श्रेणी विभाजन र नियुक्ति) नियमहरू, २०५०
- नेपाल परराष्ट्र सेवा सम्बन्धी नियमहरू, २०६८
- विशेष समूहका कर्मचारीहरूको प्रशासन र व्यवस्थापन नियमावली, २०६५
- नेपाल इञ्जिनियरिङ्ग सेवा (गठन, समूह तथा श्रेणी विभाजन र नियुक्ति) नियमहरू
- उदयराज पौडेल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्र परिषदको कार्यालय, ने.का.प. २०७२ अंक १, नि.नं. ९३२१
- युवराज सुवेदी वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषदको कार्यालय, ने.का.प. २०६९ अंक १०, निर्णय नं. ८८९८
- श्यामकुमार ओझा वि. सर्वोच्च अदालत, बहुवा समितिको कार्यालय, न.का.प.२०६९, अंक ६, नि.नं. ८८३८
- सुनिता अर्याल समेत वि. लोकसेवा आयोग केन्द्रिय कार्यालय, ने.का.प. २०६९ अंक ५, नि.नं. ८८२९
- रसकमल यंगोल समेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषदको कार्यालय समेत, ने.का.प. २०६८ अंक १०, नि.नं. ८६९९, विषय: उत्प्रेषण समेत

सत्र २६ :- सेवा शर्त सम्बन्धी रिटको प्रकृति र अदालतको दृष्टिकोण

एकाईको उद्देश्यहरू :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सहभागी सरकारी वकीलहरूलाई सेवा शर्त सम्बन्धी विषयमा पर्ने रिटका विषयवस्तु र प्रकृति (नियुक्ति पदस्थापन, सरुवा, बहुवा, शैक्षिक योग्यता समेत), विदा, सेवाका शर्तमा परिवर्तन, विभागीय कारवाही, उमेर र अवकास र सुविधा आदि) सम्बन्धमा अवधारणागत रूपमा प्रष्ट बनाउने,
- सेवा शर्त सम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाका सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोणका सम्बन्धमा अध्यावधिक गराउने,
- सेवा शर्त सम्बन्धी रिटमा प्रतिरक्षा गर्दा ध्यान दिनुपर्ने विषयहरूमा स्पष्ट बनाई यस

प्रकृतिका रिटमा प्रतिरक्षा गर्न सक्षम बनाउने,

एकाईमा समावेश गरिने विषयहरू :

- सेवा सम्बन्धी विवादका विषयहरू
- सेवा सम्बन्धी रिटको प्रकृति
- कर्मचारीले दायर गर्ने रिटको प्रकृति, क्षेत्र, प्रयोग र अभ्यासका विषयहरू,
- सेवा शर्त, बहुवा,कार्यवाही सम्बन्धी परेका रिटको स्तीथिका विषयहरू,
- प्रशासकिय अदालतको क्षेत्र, सिमा उपचार पध्दती,
- सेवा शर्त सम्बन्धी रिटका विषयमा अदालतको अभ्यास र दृष्टिकोण ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान
- निजामती सेवा ऐन, २०४९
- निजामती सेवा नियमावली, २०५०
- स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ तथा नियमावली, २०५५
- विभिन्न सेवाका समूह विभागजन नियमावलीहरू
- Mazhar Ilyas Nagi (2005), Civil Service Laws: A Study of Terms and Conditions of Civil Servants and Litigation in Service Matters, Volume 2
- Oliver Peter Field (1939), Civil Service Law, University of Minnesota Press,
- प्रवेशराम भण्डारीसमेत वि. सङ्घीय मामिला मन्त्रालय समेत, ने.का.प. २०७३ अंक ५, नि. नं. १५९३
- राजेन्द्र के.सी. वि. वन तथा भू संरक्षण मन्त्रालय समेत, ने.का.प. २०७२, अंक ११, नि.नं. १४९८
- डा. मिङ्मार गेल्जेन शेर्पा वि. नेपाल सरकार प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत, ने.का.प. २०७१ अंक ११, नि.नं १२७७
- भूपाल बहादुर पाण्डे वि. भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालय समेत, ने.का.प. २०६५ अंक ७, नि.नं ७९८९

सत्र २७ :- कर्मचारीको विदा निजामती कर्मचारीको विदा सम्बन्धी व्यवस्था

एकाईको उद्देश्यहरू :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- विदाको अवधारणा र प्रकारहरू तथा विदा परिणत हुने अवस्थाका बारेमा जानकारी गराउने,
- विदा लिँदा अपनाउनु पर्ने प्रक्रिया र स्वीकृत गर्ने अधिकारीका सम्बन्धमा प्रशिक्षित गर्ने
- विदा स्वीकृत गर्नु पर्ने अवधि र नगरेमा त्यसको परिणामका बारेमा प्रष्ट बनाउने,
- विदा स्वीकृत नगराई उपस्थित नभएमा त्यसको परिणामका बारेमा जानकारी दिने
- कर्मचारीको विदा सम्बन्धमा पर्ने विवादहरू र त्यस सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण सम्बन्धमा प्रष्ट भई त्यस्ता विवादमा प्रतिरक्षा गर्न सक्षम बनाउने,

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- विदाको अवधारणागत पक्ष र कानूनी व्यवस्था,
- विदाका प्रकार, विदा स्वीकृत गर्ने अधिकारी र विदा स्वीकृत गराउने प्रक्रिया,

- विदा परिणत हुने र नहुने अवस्थाहरू विषयहरू,
- विदा स्वीकृत नभएमा त्यसको परिमाण,
- विदा सम्बन्धी विवादमा सर्वोच्च अदालतबाट भएका महत्वपूर्ण व्याख्याहरू ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- निजामती सेवा ऐन, २०४९ को परिच्छेद १०
- निजामती सेवा नियमावली, २०५० को परिच्छेद ९
- नेपाल स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ को परिच्छेद ११
- स्वास्थ्य सेवा नियमावली, २०५५ को परिच्छेद ७
- डा.सन्तोष पौडेल वि. नेपाल सरकार स्वास्थ्य मन्त्रालय, ने.का.प. २०७४ अंक ४, नि.नं. १७९३
- राजेन्द्र के.सी. वि. वन तथा भू संरक्षण मन्त्रालय सिंहदरबार समेत, ने.का.प. २०७२, अंक ११, नि.नं. १४९८

- मुकेश वस्नेत वि. सशस्त्र प्रहरी वल प्रधान कार्यालय, ने.का.प. २०७० अंक ७, नि.नं. ९०३७
- कुमारप्रसाद पोखरेल वि. नेपाल वायुसेवा निगम समेत, ने.का.प. २०६९ अंक ८, नि.नं. ८८७५
- छत्रिलाल पौडेल वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, ने.का.प. २०६९ अंक ३, नि.नं. ८७९५
- भीमप्रसाद लामिछाने वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, हुम्ला, ने.का.प. २०६७ अंक ११, नि.नं. ८४९६
- शिवप्रसाद चौधरी वि. नापी विभाग, मिनभवन, ने.का.प. २०६७ अंक ७, निर्णय नं.८४९९

सत्र २८ :- अवकाश, उपदान, निवृत्तिभरण तथा अन्य सुविधा र सेवा अवधिको गणना

एकाईको उद्देश्यहरू :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सहभागी सरकारी वकीलहरूलाई सार्वजनिक पदाधिकारी तथा सार्वजनिक सेवामा कार्यरत कर्मचारीहरूको सेवावाट अवकाश हुने प्रकृया र अवस्थाका बारेमा परिचित गराउने,
- कर्मचारीको व्यक्तिगत विवरण र निजामती कितावखानाको भूमिका
- कर्मचारी अवकाश हुँदा प्राप्त गर्ने सुविधा र सो प्रयोजनको लागि सेवा अवधि र उमेरको गणना सम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाको बारेमा जानकारी गराउने,
- सेवामा रहँदाको अवस्थामा कर्मचारीको मृत्यु भएमा निजका हकवाला र सन्ततिले पाउने सुविधाका सम्बन्धमा प्रशिक्षित गर्ने,
- नोकरी अवधिको गणना र उमेर गणना सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण सम्बन्धमा अद्यावधिक बनाउने र यस सम्बन्धी विवादमा प्रतिरक्षा गर्न सक्षम बनाउने

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू :

- निजामती कर्मचारी तथा सार्वजनिक पदाधिकारी अवकाश हुने अवस्था र प्रकृयाहरू
- उमेरको गणना सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था र अभ्यास
- कर्मचारीले पाउने सुविधाहरू
- सेवा अवधि गणना,

- कर्मचारीको व्यक्तिगत विवरण र निजामती कितावखानाको भूमिका,
- अवकाश, सेवा अवधिको गणना र उमेर गणना सम्बन्धी सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- निजामती सेवा ऐन, २०४९ को परिच्छेद ६
- निजामती सेवा नियमावली, २०५०, परिच्छेद १२ र १३
- स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ परिच्छेद ७
- स्वास्थ्य सेवा नियमावली, २०५५, परिच्छेद ११
- विभिन्न सेवा र पदाधिकारीको सेवा सुविधा सम्बन्धी ऐन नियमहरू
- शारदा देवी पौडेल वि. सामान्य प्रशासन मन्त्रालय समेत, ने.का.प. २०७३ अंक ९, निर्णय नं ९६८२
- रामबहादुर सिंह वि. सामान्य प्रशासन मन्त्रालय समेत, ने.का.प. २०७० अंक ४, निर्णय नं ९०००
- जगदेव शाह कानु वि. निजामती कितावखाना समेत, ने.का.प. २०६६ अंक ६, निर्णय नं ८१५१
- कुल बहादुर लिम्बू वि. पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, ने.का.प. २०६७ अंक ६, नि.नं. ८३९२

- जनकप्रसाद कामत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, ने.का.प. २०७४ अंक ९ नि.नं. ९८७७

- गणेशबहादुर खत्री वि. गृह मन्त्रालय ने.का.प. २०६८ अंक ९ नि.नं. ८६७६

सत्र २९ :- शैक्षिक योग्यता, समकक्षता र सम्बद्धता

एकाईको उद्देश्यहरु :

यस सत्रमा सहभागीहरु

- यस सत्रमा सहभागी सरकारी वकीलहरूलाई निजामती सेवा तथा सार्वजनिक पदमा नियुक्तिका लागि शैक्षिक योग्यताको निर्धारण, शैक्षिक योग्यताको निर्धारणका आधारहरु तथा योग्यता निर्धारण प्रक्रियाका बारेमा जानकारी गराउने,
- शैक्षिक योग्यता समकक्षता र सम्बद्धताको अवधारणाका सम्बन्धमा परिचित गराउने,
- समकक्षता र सम्बद्धताको निर्धारण प्रक्रिया तथा समकक्षता तथा सम्बद्धता निर्धारण समितिको गठन र भूमिकाका सम्बन्धमा जानकारी गराउने,
- शैक्षिक योग्यताको निर्धारण र लोकसेवा आयोगको भूमिका सम्बन्धमा प्रष्ट बनाउने,
- शैक्षिक योग्यता समकक्षता तथा समकक्षता सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण सम्बन्धमा अद्यावधिक गराई यस सम्बन्धी विवादमा प्रतिरक्षता गर्न सक्षम बनाउने ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरु

- निजामती सेवा तथा सार्वजनिक पदमा नियुक्तिका लागि शैक्षिक योग्यताको निर्धारण,
- शैक्षिक योग्यताको निर्धारणका आधारहरु तथा योग्यता निर्धारण प्रक्रिया
- शैक्षिक योग्यता सम्बद्धता र समकक्षता निर्धारण सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
- शैक्षिक योग्यता निर्धारणमा लोकसेवा आयोगको भूमिका
- सम्बद्धता र समकक्षता निर्धारणको विद्यमान प्रकृत्या
- सम्बद्धता र समकक्षता निर्धारण समिति,

- शैक्षिक योग्यता सम्बद्धता र समकक्षता निर्धारण सम्बन्धी सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण तथा सान्दर्भिक नजीरहरुको विवेचना

सन्दर्भ सामग्रीहरु

- निजामती सेवा नियमावली, २०५०, परिच्छेद ३, परिच्छेद १५, विशेषगरी नियम १२७
- विभिन्न सेवा समूह सम्बन्धी नियमावलीहरु
- स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ परिच्छेद ३, ४
- स्वास्थ्य सेवा नियमावली, २०५०, नियम १५ तथा अनुसूची ६ र ७
- Alikhan Baimenov and Max Everest-Phillips, Meritocracy for Public Service Excellence, <http://www.undp.org/content/dam/undp/library/capacity-development/English/Singapore>
- Michael Young, The Rise of the Meritocracy: A Philosophical Critique, https://www.sheffield.ac.uk/polopoly_fs/1.155163!/file/philosophical_critique.pdf
- जीतेन्द्र यादव, वि. लोकसेवा आयोग समेत, ने.का.प २०७०, अंक ८, नि.नं. ९०४१,
- रेणु अधिकारी वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत, ने.का.प. २०६३, अंक ६ नि.नं. ७७१०
- हरिशरण कार्की समेत वि. कानून, न्याय तथा संसदीय व्यवस्था मन्त्रालय, ने.का.प. २०५९ नि.नं. ७०६८

- शिवकुमार वस्नेत वि. लोकसेवा आयोग
मेत, न.का.प. २०६४ अंक १०, ७८९४
- धुवराज प्रधान वि लोकसेवा आयोग
समेत, ने.का.प २०६२, अंक ६, नि.नं.
७५५२
- डा. अशोकचन्द्र श्रेष्ठ वि लोकसेवा
आयोग समेत, ने.का.प २०६२, अंक ६,
नि.नं. ७५०१

सत्र ३० :- कानूनको असंवैधानिकताको प्रश्न र सेवा सम्बन्धी कानून

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सहभागी सरकारी वकीलहरूलाई कानूनको संवैधानिकता तथा शक्तिवाह्यको सिद्धान्तका सम्बन्धमा अवधारणागत जानकारी दिलाउनु,
- संवैधानिकताको अनुमान, असंवैधानिकता प्रमाणित गर्ने भार तथा नीतिगत विषयमा न्यायपालिकाको अहस्तक्षेपको सिद्धान्तका बारेमा परिचित गराउनु,
- कानूनको व्याख्या तथा असंवैधानिकताको प्रश्नमा असंवैधानिक भागलाई संवैधानिकबाट पृथक्करणको सिद्धान्तका (Principle of severability) सम्बन्धमा आधारभूत ज्ञान दिलाउने तथा छलपूर्ण विधायनको सिद्धान्त (Principle of colourable legislation) सम्बन्धमा प्रशिक्षित गराउने,
- सेवा सम्बन्धी कानूनको संवैधानिकताको प्रश्नमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण सम्बन्धमा अद्यावधिक गराई यस सम्बन्धी मुद्दामा प्रतिरक्षा गर्न सक्षम बनाउने,

एकाईमा समावेस हुने विषयहरू :

- कानूनको संवैधानिकता तथा शक्तिवाह्यको सिद्धान्तको अवधारणागत पक्ष,
- संवैधानिकताको अनुमान, असंवैधानिकता प्रमाणित गर्ने भार तथा नीतिगत विषयमा न्यायपालिकाको अहस्तक्षेपको सिद्धान्त,
- कानूनको व्याख्या तथा असंवैधानिकताको प्रश्नमा असंवैधानिक भागलाई संवैधानिकबाट पृथक्करण गर्ने सिद्धान्तका (Principle of severability)
- छलपूर्ण विधायनको सिद्धान्त (Principle of colourable legislation),

- सेवा सम्बन्धी कानूनको संवैधानिकताको प्रश्नमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान
- नेपाल कानून व्याख्या सम्बन्धी ऐन, २०१०
- निजामती सेवा ऐन, २०४९
- निजामती सेवा नियमावली, २०५०
- स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३
- स्वस्थ सेवा नियमावली, २०५५
- MP Jain (2017, Indian Constitutional Law, 8th ed. Lexis Nexis, India
- V.N. Sukla (2017), Constitution of India, 13th ed. Eastern Book Company,
- D. L. Keir and F. H. Lawson, Cases in Constitutional Law,
- Dr. J. N. Pandey, The Constitutional Law of India, 48th ed. 2011, Central Law Agency,
- D. S. Nakara vs Union of India AIR, 1983, SC 130,
- Suneel Jatley vs. State of Hariyana, AIR 1983, SC 473
- Balaji and others vs. State of Mysore, AIR, 1963, SC 649
- लोकसेवा आयोग वि. शिवकुमार वस्नेत, ने.का.प. २०७२ अंक ७, नि.नं. ९४२७
- डा. दिपेन्द्र श्रेष्ठ समेत वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, ने.का.प. २०७५, अंक ३, नि.नं. ९९६८
- जनक प्रसाद कामत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषदको कार्यालय, ने.का.प. २०७४ अंक ९, नि.नं. ९८७७

- शंभुप्रसाद संजेल समेत वि. संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, ने.का.प. २०६४ अंक ९, नि.नं. ७८७६
- गज बहादुर बम वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय, ने.का.प. २०६४ अंक ६, नि.नं. ७८५५
- मुरारीप्रसाद कोइराला वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय, ने.का.प. २०६३ अंक ६, नि.नं. ७७०८

सत्र ३१ :- पदावधि किटिएका र नकिटिएका सार्वजनिक पदमा नियुक्ति र विवादहरू

एकाईको उद्देश्यहरू :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- सहभागी सरकारी वकीलहरूलाई नेपाल सरकारबाट मनोनयन वा नियुक्त हुने कार्यकारी पदहरू, नेपाल सरकारको प्रतिनिधित्व गर्ने पदहरू, विकास समिति ऐन अन्तर्गत गठित समितिका प्रमुख तथा सदस्यहरूको पदको प्रकृति र पदाधिकार सम्बन्धमा जानकारी गराउने,
- नेपाल सरकारबाट मनोनयन वा नियुक्त हुने कार्यकारी पदहरू, विकास समिति ऐन अन्तर्गत गठित समितिका प्रमुख तथा सदस्यहरूको तथा नेपाल सरकारको प्रतिनिधित्व गर्ने पदावधि तोकिएका र नतोकिएका सार्वजनिक पदहरूमा नियुक्ति गर्दा अपनाउनुपर्ने प्रक्रिया र मापदण्डका सम्बन्धमा अवधारणागतरूपमा स्पष्ट गराउने,
- यस्ता पदहरूमा नियुक्ति, अवकास, फेरवदल तथा कारवाही गर्ने प्रक्रिया एवं सो सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण सम्बन्धमा अद्यावधिक गराई यस्ता विषय समावेश भएका विवादमा प्रतिनिधित्व एवं प्रतिरक्षा गर्न सक्षम बनाउने,

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू:

- नेपाल सरकारबाट मनोनयन वा नियुक्त हुने कार्यकारी पदहरू, नेपाल सरकारको प्रतिनिधित्व गर्ने पदहरू, विकास समिति ऐन अन्तर्गत गठित समितिका प्रमुख तथा सदस्यहरूको पदको प्रकृति र पदाधिकार सम्बन्धमा जानकारी गराउने,

- त्यस्ता पदहरूमा नियुक्ति गर्दा अपनाउनुपर्ने प्रक्रिया र मापदण्ड
- यस्ता पदहरूमा नियुक्ति, अवकास, फेरवदल तथा कारवाही गर्ने प्रक्रिया एवं सो सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण,

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- विकास समिति ऐन, २०१३
- विभिन्न विकास समिति गठन आदेशहरू
- प्रा.डा. अशोकरत्न बज्राचार्य वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय, ने.का.प. २०७४, अंक १, नि.नं. ९७४३
- प्रवेशराम भण्डारी समेत वि. सडघीय मामिला मन्त्रालय समेत, ने.का.प. २०७३ अंक ५, नि. नं. ९५९३,उत्प्रेषण, परमादेश
- विनितकुमार भ्ना वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय, ने.का.प.२०७२ अंक १०, नि.नं. ९४७८
- रामेश्वर यादव वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय, ने.का.प २०६९, अंक ९, ८८८९
- डा. सन्तबहादुर गुरुङ्ग वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय, ने.का.प २०६४ अंक ४, नि.नं. ७८३९
- सुरेशप्रसाद यादव वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत स.अ.वु. २०६८ अंक २४
- विरजु रन्जित वि. शिक्षा तथा खेलकूद मन्त्रालय ने.का.प. २०६२ अंक १ नि. नं. ७४८४

सत्र ३२ :- निजामती सेवा र ट्रेड युनियन

एकाईको उद्देश्यहरु :

यस सत्रमा सहभागीहरु

- सहभागी सरकारी वकीलहरूलाई ट्रेड युनियनको अवधारणा र निजामती सेवामा ट्रेड युनियनको अधिकार सम्बन्धमा जानकारी गराउनु,
- अन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठन र सार्वजनिक सेवाका कर्मचारीको ट्रेड युनियनको अधिकार सम्बन्धमा अवधारणागत स्पष्टता ल्याउनु,
- निजामती सेवा ऐन तथा अन्य सेवा सम्बन्धी कानूनमा भएका ट्रेड युनियन सम्बन्धी व्यवस्थाहरु बारेमा स्पष्ट बनाउनु
- ट्रेड युनियन सम्बन्धी विवादमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोणका सम्बन्धमा अद्यावधिक गराई तत्सम्बन्धी विवादमा प्रतिरक्षा गर्न सक्षम बनाउनु, ।

एकाईमा समावेश हुने विषयहरु

- ट्रेड युनियनको अवधारणा र निजामती सेवामा ट्रेड युनियनको अधिकार,
- अन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठन र सार्वजनिक सेवाका कर्मचारीको ट्रेड युनियनको अधिकार,

- निजामती सेवा ऐन तथा अन्य सेवा सम्बन्धी कानूनमा भएका ट्रेड युनियन सम्बन्धी व्यवस्थाहरु,
- ट्रेड युनियन सम्बन्धी विवादमा सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण

सन्दर्भ सामग्रीहरु

- नेपालको संविधान
- निजामती सेवा ऐन नियम
- स्वास्थ्य सेवा ऐन नियम
- स्वस्ति पौडेल आचार्य वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, ने.का.प २०७२ अंक ११, नि.नं. ९४९५
- शोभाचन्द्र मिश्र वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, ने.का.प. ने.का.प २०७२ अंक ५ नि.नं. ९४१०
- शोभाचन्द्र मिश्र वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, ने.का.प. ने.का.प २०७२ अंक ३ नि.नं. ९३७३
- विन्देश्वर प्रसाद पटेल वि. वन तथा भू संरक्षण मन्त्रालय, ने.का.प.२०६९, अंक १, नि.नं. ८७५०

सत्र ३३ :- प्रशासकिय अदालत र सेवा सम्बन्धी विवादहरु

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरु

- प्रशासकीय अदालतको अवधारणा, तुलनात्मक अध्ययन र नेपालको प्रशासकिय अदालतको गठन र अधिकार क्षेत्रको बारेमा जानकारी गराउनु

एकाईमा समावेश हुने विषयहरु

- प्रशासकिय अदालतको अवधारणा र अन्तर्राष्ट्रिय प्रचलन ,
- प्रशासकिय अदालतको गठन र उद्देश्य,
- प्रशासकिय अदालतको क्षेत्राधिकार र कार्यवाही,
- सेवामा पुर्न स्थापना र सेवा सुविधा ।

सत्र ३३ :- उमेर गणना सम्बन्धी विवाद

एकाईको उद्देश्य :

यस सत्रमा सहभागीहरू

- राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरूको उमेरको गणना एवम् सोविषयमा सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्तको बारेमा सहभागीहरूलाई जानकारी गराउनु

एकाईमा समावेश हुने विषयहरू

- उमेर गणना सम्बन्धी अवधारणा र अन्तर्राष्ट्रिय प्रचलन ,

- उमेर गणनाको प्रकृया र हाम्रो कानूनी व्यवस्था,
- उमेर गणना सम्बन्धी देखापरेका समस्याहरू र समाधानका उपायहरू,
- उमेर गणना सम्बन्धी सर्वोच्च अदालतको दृष्टिकोण,
- सेवा प्रवेश र अवकास सम्बन्धी उमेरको व्यवस्था,
- निजामती कितावखानाको भूमिका ।

